هي ڪتاب حڪايت الصالحين منجهه سنڌي زبانا
جهم ڪالي نيڪ بختن جي آهين بيانا
منا عربي زبان جهه کي سنڌيم جو ٻرف آڻ
ولي محمد نالي ڪاڙن حافظ صديقا لاءِ

Hukayut Oosalaheen

or stories of good men

written in Sindee

by

Wulee Mahomed

for

Hafiz Sedeek

Lithographed by Ardaseer Rustomjee,

at the Advertiser Press Kurrachee

1851

Preface

The Hukayut Oosalaheen consists of 20 Chapters in each of which some religious or moral duty is enforced & illustrated by a number of tales and allegories. It was translated from the Arabic language into Sindee by Wallee Mahomed at the Command of Hafiz Sedeek. The date of the transla=tion is not Known.

It is esteemed by the Mahomedans as one of the most popular of the few Books, which are extant in Sindee and like most works in the language, it is written in a Kind of rude irre=gular metre, the ear and the conve=nience of the writer and reciter being more consulted than strict rules of pro=sody

sody. The style is considered pure and comparatively free from the foreign idioms in which learned Sindee compositions generally abound.

It may therefore be regarded with some interest by philologists, apart from its utility to those who are studying Sindee for more practical purposes, which induced Government to direct a few Copies to be lithographed. It has been printed from a Copy made at Tatta which was esteemed correct by the few who considered themselves judges in the matter. But in a language which has been so long neglected & of which so few even now pretend to know the correct Orthography and rules of Grammar many mistakes beyond those incidental to even the most careful transcription, are likely to meet the eye of the critical reader.

Kurrachee
29th October 1851

E. P. Arthur
Lieutt. Police

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

سَدَا ڳُڻ ڳَائِي صَاحِبَ جِي ثَنَا سَارَاهَا جلّ جلاله
جِهِ ڪِيو قَادِرَ قُدْرَتَ سِين عَالَمُ آبَادَا
مَنجهَا ڪِينَ ڪِي ڪِيَاءِ پَيْدِي فِي الْحَالَا
مَلَڪَ مَاڻُهُو مِرُون جِنَّ ڏِيئِي پِڻُ حَيْوَانَا
مَنجهَا تَنِ مِرِنِ ڪِيَاءِ آدَمُ اَفْضَلَا
وَلَقَدْ ڪَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ قَادِرَ ڪَلَامَا
نَبِيَّ مُرْسَلَ مِرِئِي مَنجهَا تِهْ پَيدَا
سُو وَاحِدُ آهِي مُنْ رَبِّ قَادِرُ اَتِيتُو مَا جلّ جلاله
حَڪِيمُ عَلِيمُ مُنْ رَبِّ صَانِعُ سُبْحَانَا جلّ جلاله
آهِي سَمِيعُ بَصِيرُ سُو رَازِقُ رَحْمَانَا جلّ جلاله
مَٿِي هيٺ ڪَرَائِي جِنهِين لَکَ ڪُوَاهَ
هُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ جَابِرُ جَوَابَا
سِجُ چَنڊُ تَارَا ڪَئِي ءِ پِڻُ اَرْضَ سَمَاءَ

۽ پڻ هُوَنِ صَلوٰةَ سَرورَ اُتي سَدا هميشاهه
جو آڌار آهي عالم جو مولي محبوب با
جنهِ جيو هنڌ هُم نا هڪو منجهه مرتبي مٿورا
دُرُستي ناهي ڪا دوس ۾ ڪهڙي اصلا
محمد اُمين مُرسل خاصو خير ورا
جائي جنهِ جا مکي مُلڪ معمور ٿيا
هميشه تهِ حبيب تي هُوَنِ سڀِ سدا
پلتي ياريون ڪيو رات ڏينهن مرا
۽ پڻ اُني آل اصحاب اُنجي دائم درودا
جي پيا سڀ خلقَ ۾ ڏِيا ڏيهن جا
هاڻي سُنهو امو منان هي ڪانِ سانِ
جن تڪليف ڪجي مُنَ اُتي حافظ صديقا
اِسمي جنهِي صديق جو پيلو پيدا
عالم عامل شريعت جو مقبولن منجها
تر ڪتاب حڪايت الصالحين کي ڪرڻ سنڌي
تر نفع پئي تنکي جي عاري عربيا
تنهِ ڪئُم سعيو سنڌي جو ڪارڻ رب رضا

تہ ماڙو سڀئي ڪالي صالحن جي ماڻڪن اقتدي
فيض ٿئي مون کي مولي جي مهرا
ٿونئي ناهم عمل ڪي منجهہ پنهجي وجودا
پر مان تہ برڪتن تہ پڻن جي ٿيان صالحن منجها
اُحِبُّ الصالحين ولستُ منهم
لعل الله يرزقني صلاحا
آهي حديث شريف اهڙي پيارا
روايت ڪري جنهن ابو هريرا
تہ جڏهن حضرت معاذ بن جبل جو صحابي صدقا
تہ آيس روئندو آءُ منجهہ حضرت حضورا
آيو سلام ڏنم سرور کي ٻيجي سڪ منجها
تڏهن وراڻيو ورايام مهجو سيد سلاما
پڇيائُن ڪنان تہ روءِ ڪيا ڏيڍاءِ
تڏهن ڪيم التماس عجيب کي تہ يا رسول الله
وصيت ڪريو مون کي ڪا نصيحت طريقا
عمل ڪريان تہ اچي تہ ڇٽان عذابا
تہ فائق نضلس مرسل مجتبي صلی الله عليه وسلم

تہ پرا ھُم رکيا ٻانکي ساري نت ڪمينا
منع ڪيئي مولي جن جي قادر ڪريما جل جلالہ
ھذھم ھت مر ڪجي تن مٿي نعمتن دنيا
جي باقي نہ رھندي ڪينڪ ٿيندي في الحال فنا
تات ٿيندي اگاھ نيڪن نعمتن اُخرىٰ
۽ مرادو ڪرياني ڏونہ دوزخ عذابا
جو آھي ڏاڍو ڪنون ستر انون سختا
نہ آھي طاقت جنھجي ڪھڪي مخلوقن منجھا
جن تخطو ھيڪڙو ڪري صبر ان تي اصلا
تات موتو مرھان سنھو ھي ڪنت سان
تہ جذہ صحابن تي ڏون ڊرجيو دھشتا
منجھ زماني حضرۃ رسول جي ڪنان عذابا
تڏہ ڪھڙو حال اسا ھجو جي اوگا اسارا
۽ ٿيو زمانون فسق جو ۽ قرب قيا منا
ونيي صلا حيث مارن منجھا ۽ تقوىٰ طريقا
۽ عمل حيذيو عالم قاضين حد قضا
مروت مھر وڌيئي ني تنجي قتوا را

نڙہ

تڏهن ڪرڻ جي مؤمنن کي ته ڪن نظر عبرتا
نهارڻ ڪم صالحن جا جي اکي ڪڍن رتا
اکين ٿيڻ نفس کي جيڏهن غفلتا
آهي ڪيتا بيمار اهڙي بچارا
نه ماڻ آهن مريض جي سدا هميشاه
دوائن جي صحت جي آهي وعظ نصيحتا
تات جهِ سنو وعظ کي ٿهڪي صحت نڪا
عين فرمايو عالم جي باني دين سندا
نه جيڪو نه پڙهي سيکي ڏيهم ڪ قرآن منجا
سنتي پڇي قرآن جي ساري سهڻ منجا
عين سني ڳالهه کين سندي اصالحنا
نه ڪاڻ ٿي قلب تهجو سنواري صفتا
ڪندي ڪنا هه ٿهڪي ٿي هڏ نه هيبتا
تات پڙهي ڏسو پڙهي سندي آکينا
عمل ڪر هوتن اٿي نه ٿيو مقبولا
رسون نعمتن کي جنکي اوءِ رسيا
ڪيم هن سنڌ ٻيهر ونڊيا باب سيورا ء د

جهڙا آهي اصل ۾ مصنف تصنيفا
پهرئون باب منجهه طلب حلال جي سو ذڪر ڪريا صفا
ٻيون باب بيان ڪريان منجهه مشقت عبادتا
ٽيون باب بيان ڪريان منجهه خالق جي خوفا
ترڪيب تي ورنان اکيان صالح جي هوا
پنجين باب ۾ بيان ڪريان جلن جو سندي زبانا
ڪنا ڪالان نهڙي جهڙم فائدو منڙ آ
ڇهين باب ۾ ذڪر تائبن جو جي موٽيا ڏون مولى
ڪري توبه استغفار ڪنان ڪنا هنا
ستين باب ۾ آهين سندا ڪرامتا
جي ڪي اولياءن مشائخن رحمة ڪرين خدا
آٺون باب دعائن جو جي سندي صالحنا
نائين ۾ نيتن پلن جي آهين مذڪورا
ڏهين ۾ توڪل اڪارهين سخاوت صفتا
ٻارهين باب ۾ شڪر ذڪرن ها ڪين جا
جن ڪيا زهد زيارت حڪمت سودا
تيرهين باب ۾ زهد عورتن جا ڪيا بيانا

جي هي ڪامل ڏنيم وليا نين منجا
جو ڇهم باب بيان ڪبو تن صغيرنا
جن ڪي عبادت وٽ ڪي منجهه ننڍائي عمرا
ستهم باب ڪو لڳ جي پيرشير جو آهي بيانا
اٺهم باب ڪالي سنڌي فقيرنا
نائهم باب ڪالي آهين تن شخصنا
جي عاجز دهيا ڪهم ڪالمترپنيا دعا
تن ترت سا قبول ٿي منجهه درگاه مولى جل وعلى
ڏهم باب اوليان جي وفات جو ذڪرا
يارهين باب ذڪر جوابن جو جي صالحن ڏنا
ٻارهين باب بيان آهي ڪالين متفرقنا
ڪرڻ توفيق ڏي ڪاءِ ٻن اعانتا
جن ڪري پليپو ڪريم ڏئي منجهه تهم تصنيفا
ءِ پڻ قبول ڪري ڪرمن ڪو ڳي ڪفتارا
رکهم رب ڏيا ڪنا پاهجي فضلا
ءِ پڻ قبول ڪج ڪرمن ڪفتار عدا
هاڻي پهرو باب بيان ڪريان سنڌي ٿوت حرف

نَه کهپرتي حلال جي اکين کئي طلبا
ءِ پڻ گهڻا فائدا تنهنم آهين رب ڏکايا
ڪنا حضرة عبدالله پٽر عباس جي آهي روايتا
ته جي ماڻهو عبادت رب جي ڪري سڏا هميشاه
جن بني ٿيءِ پٽ تهجي ڪنان عبادتا
جن سڪي ٿئي سترو ڪمان جي مثلا
ته پڻ آهم سه الله جو جو مالڪ ملڪ خدا جل جلاله
فائدو ويٺس نمونه هم ري حلال کين ڏارا
جيئي نه کائي حلال اکي نه ڪري ڪسب تقوى
نه ٿئي رسي نه رهکي مطلقا موڙا
ڪرجن طالبن کي تري ڪالي سي پڻ هي بن هنجاه
حلال کين تيج ڪالان ءِ پڻ تقوى
جلي ڪنا هن ڪنان پاڻکي جي کجاءِ پڌرا
وذروا ظاهر الاثم وباطنه ڪڏو قرآنا
هاڻي سنهو تهجو سيئي ٻيانا
پهر حڪاية نيکيان سان پڻ سڻجاه
ڪيو ناقلن تهجو هنير سو نقلا

نر شيخ ابراهيم پٽ ادهم جو رحمة الله تعالى عليه
جڏهن توبه ڪري جڏهن بادشاهي پنهنجي کا
تن ڪيائين تڪڙ دل پنهنجي في الحالا
ته قوت حلال جو نه آهي منجهه ملڪ خراسانا
پٽي ڪين جنهجي پٺيء عبادت قبولاء
تنهن ڇڏي وطن پنهنجو هليو عراق ڏانهن
آيو ولايت عراق جي جان ڪيائين پڇا
تان هت نه آهس حلال ڪي ڪم ڪنهن ماڳا
وري ويو طرطوس ڏوه جا پڻ آهي ولايتا
ونجي ات اٿيو نوڪر ڪنهن شخص کي اکيا
نگهباني باغ جي ان جي ڪيائين قبولا
اجور ٻوليائين ان س مهيني جا ڏهه درمرا
تنهن کاڌو هو پنهنجو ته مزدوري منجها
تان آيو ڏينهن هيڪڙي مالڪ باغ ڏانهن
آهي ويٺو باغ ۾ وڏي س تجملا
ڪولاسانس ڪئيترا قالي علما سا
ڪوٺي جيائين شيخ ابراهيم کي ته ونجي وٺي آءُ

مَنجا باغ مُهجي کي ڏارُون مِٺا مُوچارا
تَه کائي ڪري پُهر تَنهن خاطر خوش ٿُودا
پُوءِ وري ويو سو باغ ڏي موجب فرمانا
ڏارُون آنداءِ تِهِ مَنجا چُونڊي چنگيرا
جُنگي ٿِيا ظاهر سو نهاڻ سَفرا
واقفي نه هُيس هنڌهم ته ڪهڙا آهين مِٺا
آئي حاضر ڪيا هُيس تِهِ مالڪ باغ اَکيا
جان پکاءِ ڏارُونِ کي تان سيئي کٽا ٺِڪيا
تِڏهه چيئو مَرِ حاضر شيخ ابراهيم کي اَکيا
ته ڪرهم آسِ مِٺا نو ڪَنان تُن آئي تو کٽا
تِڏهه وري ويو باغ م پڻ ڏارُون لاءِ
چُونڊي چنگي رنگ جا آنداءِ پِيا
پکاءِ تَنهن کي تان سيئي پڻ ٿيا کٽا
تِڏهه چيا شيخ ابراهيم کي اُونهالي طريقا
تَه ڪونه آئي ڏارُون مِٺا واقفي آسا نه هم لاءِ
تِڏهه چيئو شيخ ابراهيم جواب ۾ وري تِن ٻَڌا
تو وڏا اندم چُونڊي جي ڏارُونِ مَنجا

۽ پڻ خاصا رنگ جا نانگ نفيسا
۽ نه آهي علم منکي اندر جو اصلا
ته ڪهڙا آهين مٺا نم ۽ ڪهڙائي ڳنا
آهي علم عليم کي جو عالم اسرارا
تڏهن چيو مالڪ باغ جي ڦري شيخ کنا
ته ڪي چکيا نه آهين تو ڪڏهن ڏاڙهون باغ منجها
تان پر ڦري ٿن منجها ڪتا ۽ پڻ مٺا
آهي وبيٺو باغبم راهت روز مرا
واقف نه ٿيو آهي تن منجهه هيتري مدتا
تڏهن ڏنون جواب تهکي شيخ ابراهيما
ته منکي امر ڪيو باغبو نه ڪرتن چراستا
چکڻ سندي چيز جو نهو منڻ امرا
نه آزمائي ڏسان آءُ ڪتا ۽ پڻ مٺا
تڏهن عجب پيا جيکي حاضرات هوا
امانت ڏسي ته اهين جي حيران سڀ ٿيا
پڇيائس پرنڌم پرم ڦري في الحالا
ته ڪي سلطان ابراهيم آهي جو پٽر ادهما

بادشاهي حيدري جو فقير ٿيو محبت ۾ موليٰ
جنهن برزريا سير ۾ نہ مارڻ سنڀاڻو منڪا
تن موڪل ڪريا ڪنجي ڏناءِ تنهن مالڪ ڪاءِ.
اڳي هليو تڪر وڪنون رميو وڃي راهه
تنهن چيو صاحب باغ جي سنڀالي ادبا
تہ وڏائي ڏيان مراجب توکي جي ڪري قبولا
وٺ ڪنجي ڪر نگهباني سنڌي ٻُڌانا
ڪيا مالڪ باغ جي جانکي وس ڊڏا
منٿ ڪيائون ڪيتري هزار حيلا
تان قبول ڪري نہ مالڪي ميخي نہ منتا
تنهن چيو شيخ جواب تهڪي انهن پرا ڪيا
تہ انهان اڳي جيڪي تي ڏنو سو هو اجور ا
ساهي مزوري مهجي وجه حلالا
هير وڌاءِ تو مراجب مهجو انهن سببا
جڻ تو پيابي امين منڪي صاحب سنڌ و تقويٰ
۽ سنڀانو ۽ زهد مهجو ۽ ٻين ٻير هير ا
سو مونئن ۽ تندرس هنئيم آرهند و اصلا

پوءِ

پوءِ ڇڏيائِ ڪُنجي باغ جي هليو هيج منجھا
پوءِ ڏِنس ڏيہ هيڪڙي شيخ شقيق بلخياءِ
جِنِ وِ وُٺي شام ڏُونهُ ڪَنِ ڏيهَنِ پُڇيانا
تنِ سلام ڏِنس شيخ شقيق شوق سان اچي اڳيا
پُڇيائِنِ پيرِ مرشدا اي شيخ ابراهيمؒ پُٽر ادهما
هُوءِ ڪيڏانهَ وڃي ڪيڏانهَ ٿو ڪر خبرا
تا چئي اي ادا منهجا ٻڌ سگورا
هيڪڙي ڪوٺِ ڪَنان ٻئي ڪوٺِ ڏُونهُ تو اچاءِ ڏٺا
عِين هيڪڙن جبلن ڪنا ٻئي جبلن ڏانهَ وڃان
ڪارڻ طلب حلال جي ڪريان وتن وڏا
آهيان انهن جا جمرات ڏُونهن مرا
اي ادا تنہ رهي معرفت ڪي سِنڌي مولي جل جلاله
هي ڪناءِ عبادت جي ٻُهجن جاءِ نڪا
مگر توت هي حلال جي جنبہ ڪجي عبادتا
تنہ رهي رياضت هن منجهہ رب جي راه
اهي نفس ناقص منهجا ڪر نظر عبرتا
ڪنهن ٻئي نهار تن نہ ڪهڙا ڪم ڪياءِ

وَڏِي وِڏِي هَٿَ هَرَامَکِي ڄَاڻِي ڄَاڻَ مَنجهَا
شَرْمُ نَهْ ٿِيئِي شَرْمِنْدَا جِنْ تُو ڪَمَرْ ڪِيَا ڳِيَا
ڪِيهَرَ مَرْڪِي مُحَمَّدُ وَرْتُو جُوکِي هَرَاڻَ ڄَا لُقْمَانَ
دِرِج نَهْ دَرَاءِ ڏِنِّي جِي خَالِقَ جِي خُوبِيَا جل جلاله
اِلٰهِي مُنهِجَا مُنْ ڏِنِّي رَاحِمَ رَحِيمَا جل جلاله
وِجُ حُبُ حَبِيبَ جُو قَادِرَ مُنهِجِي قَلْبَا
ڏِي مَحَبَّتَ پِهْجِي سَڀِنِي مَحْبُوبَا
مَرْهِي مَرْنِ مُؤْمِنَ جِي ڪَلِمُونْ جِيئَنِ مُهَا

لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُولُ اللّٰهِ

صلی اللہ تعالی علیہ وعلی آلہ وصحبہ وسلم

بسم الله الرحمن الرحيم

ٻِي حِڪَايَتَ لِکِيَانَ سَا ٻُڌْ سُڻِيجَاهُ
شَيْخُ اِبْرَاهِيمُ شَيْبَانِي ڪَرِي ٿِهُو نَقَلَ ۽
تَهُو شَخْصُ هِيڪَڙُو رُومَ جِي بَادِشَاهَنِ مَنجهَا
ڪَافِرُ سُو هُو ڪُفْرَ سَنْدَا هَمِيشَاهُ
پُٽُ تِنهِجُو صَالِحُ ٿِيُو سَگهُو ڪُو صَحْبَا .

هادي کي هدايت ٿهڪي پا ڄمي پيارا
جيڏي ڪفر ڪافر پيو اسلام مڙدانه
خبر ٿي پوڪي جڏهن پيتر جي اسلام ما
ته اراڌو ڪيائين دل ۾ ناموس جي سببا
ته ماري جيڏيان ڪهري ٻڍي پيتر ڪا
رسي خبر پيتر کي سندي ماهيت موتا
سو ٽڪو يو پئي جيڏي ٿي ڇجو وطنا
آيو دارالاسلام ۾ منجهه محبت مولا جل جلاله
عبادت ڪيائين ڏني جي ڪناءِ درها
پيو مريض ٿيو مرض سو منجهه مرض الموت
راوي چوي ٿيو هڪڙي جان آس ته اڳيا
ڪر لهن وس ته ٿيجي جا آهي سنتنا
ته پيو هو پٽ تي سو سڪو ٿو صحبتا
ڪنڌ هيٺ هيس سر هڪڙي وهاڻي بدرا
ڏسي منکي تعجب ٿيو سندس احوالا
جيم ٿهڪي ڦري ته ايءَ ادا مهجا پياءُ
پٽر بادشاهن جا ڪي هو ته ههڙي حالا

تِنْ جَوابُ نَڏِ ناءِ کا ٻجو مُنکي کي اُٿندَ
پُوءِ پُڇيمُ کينس تہ کا آهي اِشتِها
جي هُوءِ طَلَبَ کَنْهُ تو کي ٻي تہ آنِيان آءَ تِهڙا
تَڏِهِ ڇياءِ جَوابَ مُنکي وَرِي مهَڙا
تہ جي ڏارُون مِٿو کوما کِهِي هُوءِ موجُودا
تہ هُوندَ کِيان آءُ نِهکي هيرُ ڪَي وِيرا
تَڏِهِ شيخُ چوي تہ نِکِسُ آءُ تهرُ ولي وَتا
يائِمُ رِڇي تَلَبم کِيمِ سِتِ اِها
تہ ڇِي آءُ اَتِبان ڏارُون ءَکي وَتِي کِنهِ کا
پَرهُومالُ سانِهِ کيتِکِ آنِيان جهُ مِنجا
تَڏِهِ مَنکيمُ کهارُو وَڇي کِهِ پارُوسي کا
ءِ پُٿ وَنِيمُ رَسِي کي تہ وَٺيان کا تِبِن لاءِ
وَهِيسُ وَهَلُو وِيرَ تِهِرِ جُٿي جَبَلَ ڏانهَ
آنديم پِري هيکَرِي کا مِٿِين مِنجا
وِکِيمُ پِري کي آڻي بازار مِنجا
وَنِيمُ وَتہ مِنجا هيکَرُو عَجِيبُ اَمارا
آڻي حاضِرُ کيمُ تِنکي مهَڙا اُنهِمر مَردا

جيم تهڪي جاءِ منجھا اي ادا مُهجا پيا
جا ڪيي اشتها ڏاڙهي جي سو آهي حاضر آ
هاڻي ڪاءِ خوشي ٻس سو وٺي مون ڪنا
تڏهن ٻڌيا پيرم منڪي وري مهدا
ترڪ ڪيتا انڌوءِ ڏاڙهون ءِ پڻ ڪڻ ڪنا
ءِ پڻ قيمت تهجي ڪيتري ڪهڙي ڪسب منجھا
تڏهن ڪيم حقيقت سڀئي ڦري في الحالا
تهر جياءِ منکي ترونجي پڇ پاروسي جي خبرا
تان ٿيو تارڪ سنت جماعت جو بدبخت بيڪارا
آيجي خبر ڪيم تهجي حقيقت في الحالا
تڏهن اجليباءِ ڏاڙهون کي ءِ جيتاءِ مُها
جي آءُ نه ڪيندس ڏاڙهون کي هرگز ڪي اصلا
جو منجھا مال فاسق جي ٿيو ٻيدا
ٻي دِهند وڪين ٿيو جو آءُ وا پيرايان
جي ڪيان ڏاڙهون کي ترشيان هيڪ جهوان سان
عذاب م ڏيهه قيامت جي هيڪاندو هم سراهه
آج ٿيا تارڪ جماعت جاءِ هڪائي نڪيا

اچي ڪانگ وٺيا با غم بلبل وٽي مجانبنا
ٻيڪ وڻا نڪري اڄ ٿي شيخ محبا
ٻي ڏاڙون نه ڪا ٻيو هرگز هميشا
رسوءِ ڪهاڙ سند و اهل نسادا
شيخ ابراهيم جوئي ته جيئو مهش وري ٻيهارا
تڪا آهي آرزو ٻي خاطر جيا لا
تڏهه جواب ڏنو مسڪين ته جابر جوانا
تري سڏ نه آهيم سر ٻريم ڪا مطلقا مورا
نڪ آهيم دل اهڙي من مرادا
ته ڏسان شيخ همضاد کي اڳي مرڻ کنا
ٻي جي جان نهاريان ڪري نظر اين ڏانه
هنجه هاريائي هنج س تنجهه شيخ جي شوقا
ءُ هو وطن شيخ جو پند ستئي ڏينها
ترت هو وقت سانجهي جو غروب جي ويرا
اتيان سو مهي نه ٿي هئي تان ايو شيخ متا
عجم پس آءِ ٻيجي اهڙي ڪرامتا
پجيم برم شيخ کي نراءِ ڪيتي هوا

تانجي هوس ڪرِ پانجي اَچان مٿو اُتا
هَلِيو آهي ڪَڏهن اِنُ ڪهڙي ڦيمان
تان ڇياءِ ٿري جوابم وَري منهُن ڪا
ته هَليو آهيان هِبر آءُ آسانجي پڇانا
نماز پڙهيم سانجي جي تان تيم اِلهاما
ته وڃو وَهلو تون فلاڻي جو اَن ڏاه
جو آهي شانُ تهجو منجهه فلاڻي جاءِ
موجب ته اِلهام جي آءُ آيس نجيڊ
پوءِ اُتيو شهزادو شوق سين محبت منجها
پا ڪرو ڏاءِ شيخ کي وڌي اُڪيرا
رِحلت ڪياءِ رب ڏي منجهه انهن احوالا
اَنجان هو پا ڪرم شيخ جي تان ڪياءِ وفاتا
اِي ماڻو ايڏي تقوىٰ صالحن جي هئي هو سان
ڪر هو قوت پيهجو رهندي منجهارا
ته ڪري عبادت آهي مولو مقبولا
اِي الله مهنجا مون ڏي آڪا عليما
وج حب حبيب جو قادر منجهه قلبا

٢٠ اچي ڪانگ وٺا باغ ۾ بلبل ويئي ٿيا بستانا
نيڪ وڃانِ ڪري اج اِتي سڀئي صحبتيا
ٿي ڏارون نه ڪا ٿئبو هرگز هميشا ه
رسوءِ ڪهاڙو ستندو اهل فسا دالي
قائم ڪري مُهِجي قلب تن ٿِهِجي محبتا
لڏاي دنيا منجها اڪاسي اِنها نا
سِن مَرِن مومنِ جي ڪلمون جيُون مُها
بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ
ٻي حڪايت لکيان سا پڻ سڻيا ه
هو شخص هيڪڙو رهندو خراسان منجها
ڪارڻ طلب حلال جي هليو شا مرڏا نه
پانياءِ تران حلال جو ڪِ اچي هٿ مُنڪا
چيس ڪه شخص واتم جو ڪنڌ سُس آڏا ا د
ته جي رکر رهندي قوت جي ته طلب اي ادا
ترويخ وهلو ته شيخ حسن بصري ڏا نه
شهر بصري جي ننگر و تجيلا ؟
اُٺ مرد ا اهي ڪامل ڪنون مڪملن منجها
عالم عامل شريعت طريقت جو جهتر پلئا

البته هوندو حلال وٽس ڪارڻ جوڦتا
ڏو مرد بصري شهر ۾ وٽ امام شيخ حسنا
ونجي ڪُريا ڪو هر ڪنان لقمون حلالا
نه ائي سگهو ٿا سڀ پر ڪامل ڪمالا
ترجي هوءِ اُن حلال جو نه ڏئي مُنهن ڪا
تنهن ڏنون جواب جو انکي امام آکيا
ته منُ وٽ موجود ناهه ڪي رهندي منجها
ڏيان آءٌ توڪي ٿائي ڪنهي پته منجها
آءٌ آهيان فقير نڪي صاحب احتياجا
دولت نه آهي هڏهم نڪو مال متاع
مار ڏنيم ماڻي پچائي پان ڪنا
خبر نه آهيم ڪا ته ڪي آهين رهندي منجها
رکي حيڏيان تنکي نه ڪيان ٿن منجها
جانسي ڪُذرن تري وائي ٻن ڏيهن منجها
آجي رسيم مخصوص حبش اوڏو ٿيان مرنا
اوڏوٿيان مرن کي ڪنان سا پيسا
تنهن ڪيان ڪن ماڻي جو ڪني ٿن منجها

ٻچان جه ڪري آءُ مرن ڪسان

ڪنڌران ڪريان ٽهڪ آءُ ادا ان طريقا

پر آهيئي جن دليم سيجي طلب حد لا

تروڳ ندني ڪو شم شائق شتابا

وڃي ڪران حلا لاءِ ندني شخص ڪنا

آهي ان ڪن رهند وحد لا

پوءِ موجب ڏس شيخ جي وڏ اڻهم جاءِ

ٿي ڪيترو جوان بني ڪي ههري طريقا

جت هيڪري پاسي اوڙ جي ودو آتش گاهه

۽ هتم ته مرد جي موجا بڪان نه متجا

گاهي جهين ڏاڍنگي ڪئي نرمي سان

جي اوڙ ڏوگاهه ڏوهه ڏاڍي آيا

تر سيڪه مونجي ٿي ڏيڪاريا سنگي گاهه

جي ورق اوڙ ڏيو آيا تي پاڻي ڏاڻ

ته پاڻي ٿي ڏيکاريا تنگي ورق پين لاءِ

اندر اساس ٿي ڪيترا سي ڪا

ڪٿي پيو وڃي ته جوابگي ڏيئي سدا ما

ڪالِ ڪيئاءِ تهِس ته آءِ ابيُن فتو ڏاند
ڪارڻِ طلب حلال جي هلئس خراسان منجها
تان جيئُس جوان جوابم مِنٿو ڪري ڪالاءِ
ته آدا هوان حلال جو مُن ڪن مهند اِنهاءِ
پرهيز نه ليئي ان سو مُن ورتِ هندهم اصلاءَ
سبب تنهجو ههرو سن آدا مُهجا ياءِ
جنِ ڏِنهِ هيڪري هي ٻني ڏگا مُهجا
وِريائي پان مِ هيڪ ٻن سانِ
جهيڙ وِرنِ وهتريا تم سنگن سِ صحيا
تِن وِرندي نڪيا ٻئي مُهجي ٻني منجها
حيڏي زمين ملڪي وِيا وري ڏاند
پُٺِ وري وِيا سِ موٽي ان مهڙا
پيئر پري زمين پرائي منجها خاڪ سِ آيا
اُني وِڏا مُهجي زمين مِ تهم خاڪ منجها
گڏجي پئي خاڪ سا منجهه مُهجي زمينا
اِن سببا نِليئي آج ڪِ من ورت حلال لا
نات آهيم هي زمين ملڪي سو ورتي ڪنا ماترِنا

ءِ ڏاڍين آهينم ٻاهما منجها حلا لا
ٻج ٻن آهيم رهندڙ ٻوڪيان ٻهجي هتن سان
اي هت هل نه هندي جن ڪرڪم ڪيا
اندر عيب لڪائي ٻهر روءِ رياءِ
ڪيڏي حرام حيا نڪري سندوي الله جل جلاله
جوڏيي تنوتوڪي ڏني هادي نامه حياءِ
جيڪي جن تاچاءِ ٻن تن لقمان لذيذا
ياءِ ٻجيا تيڏي ڪانه ڪاهي هيڪي ٿنڌا
حڪم ماڙي ستو حال ڪني جن ستو ڪهرا
ڏري ذري ٿيڏي منجهه قيام ڏيه ٻچيا
آڳا استقامة ڏيي جل جلاله مؤمنن کي مولا
اي الله مهما من ڏني آڳا عليما جل شانه
وج حب حبيب جو صلي الله عليه قادر منجهه قلبا
قائم ڪري قائم ٻهجي محبتا
مرهي ٻهجي مهرس جي ڪلمون جون مما

لا اله الا الله محمد رسول الله

صلي الله تعالى عليه وآله وصحبه وسلم

بسم الله

بسم الله الرحمن الرحيم

جوٿي حڪايت ليکيان سا پڻ سڻجاه
سنڌي وهب پٽ درد جي ڪن حڪايتا
ته ڪنهن وهو احتياطُ ڪنون پرهيز اپارا
منجهه ٿولن ڪين جي ميا سو شبهي ڪنا
تان ڏيه هيڪري هو مهدا تبيت الله
تن ڏٺا شخص هيڪرو مهدا اجبل صفا
جنهن ٿي وکي ڪارڪ منجهه اُنهم جاءِ
ٻڌيا پرم ته ڪنان ته اُج تن ڪتا
ءَگارڪ هي خريد ڪي نو ڪهه ڪنا
ٻڌن سنڌي حقيقت ڪارڪ ڪنا
پرڪنا ٻڌا ڪني بيحد اپارا
جيا شيخ وهب کي ته ايءَ ادا مهجا ياءِ
ڪوٺو ڏکوي مسڪي منجهه ايڏي ٻڌا
ڪهڙ احتياج ٻڌن جو توکي اٿري قدرا
جي ڪرجن ته ڪن ستن ناٿ جڏ ڳارڪ ڪنا
تا پڄي درجان سو ادا ڪما شبها

مٿان هون اڙهندي گار ڪو حراما
تڏهه جيس جوان جوابم ڏري ته اڪيا
ته ڪي تن مائي جي اکين مقر منٿا
آنيو وڪن ماروجي منجهه مڪي مشرفا
موزا انهن ليءِ حلال ڪي مضطر اصلا
تڏهه ڪهين بجي ستو گار ڪن خبرا
جڏهه سي بي گالري شيخ وهب وليا
تن رنا رت ڳوڙن وري جيا مهنا
قسم ڪري رب جو ڪيا ندرا
ته هنا پوءِ نه ڪيڏس ڪٿهم ڪو طعاما
جانبي رسندس اڄيو شمعي جي حالنا
آهي اجازو جهم سند و شريعتا
منجهه ڪين مردار جيءُ ڪيو حلال خدا
فمن اضطر غير باغ ولا عاد فلا
اثم عليه ڪهيو ڪريما جل جلاله
پوءِ هوندي هئي شيخ وهب جي اهڙي عادتا
جن مهڏا ڪري تڪي ماني جي ٽڪڙهن ڀڃانا

جَنڊِه ڪَنَنْدُ هُو ڪِرَاهَ ڪِي وَرِهِيٿ وَاتَ ذَانَه
ٿهَرِيَنْدُ هُو سَپِرِمِ وَرِهِيٿ هِي دُعَا
نَه اَيْ اِلٰهَ مُهِيَا مُنْ ڏِنِي قَادِرِ ڪَرِيمَا
عَاجِزُ ٻِيُو اَهِيَات آءَ بَارِي ٻُڪَه ڪَنَا
تَانَتَ رَحْمَتَ ڪَرِتُ مُنَ اُتِي يَا هِجِي ڪَرَمَا
بَخْشُ مُنْکِي يَا جَسِ هِنَ مَانِيَ جُو حِسَابَا
بَچَيَا مَه ڪَج مُنُ اُتِي هِنَ مَانِي جُو قِيَامَتَ ڏِيهَانَ
اَيَرِ پِيٺِي دُعَاءَ ڪِي مَنجهِ دَادَرَ جِي دَرِ ڪَاه جَلَّ جَلَالُهٗ
ڪِنِيدُ هُوَانُ تِڪِي مَنجهَا ڪِ قَدُ قَلِيدُ
تَنُ رَجَنَ سَاه جِي نَه وَادُو تِه ڪَنَا
اُجَلِيدُ هُو آتَم ڪَنِي بَاقِي ڪَا
اِبِنُ وَتِيرِڪِينَ جِي رُونَدُ هُو آپَارَا
اِجُونِدُ هُو تَرَآءُ يَانِيَانَ ٿُو هِنَ تِڪِي ڪَا
تَرِڪَرَ آهِي مِثِلِ ڏُونَبَ جِي سَاحَرَامَا
ڪِيَانَ ٿُو آءُ تُوکِي سِ ڪِيَنَ ضَرُورَتَا
اِفَرَمَاٿِينِدُ هُو قِرِيٿ شَاڪِرُ ڏِنِ ڪَا
وَصِيَتَ ڪَنْدُ هُو مُرِيدِنِکِي هِنِهِم طَرِيقَا

تهِ ڪائـجاه حلال کي جهـم شڪـ نه آهه
مورا مزدار کي ويجا مه ڏنجـاه
جي ڪرايو عبادتيم ٿنبن مثالا
راتو ڏينهان رب کي ڪر هو يادِ يقينا
ته پڻ ڏئي قوت حلال جي ڪري نه نفعا
يا ايها الذين آمنوا ڪلوا من الطيبات قادر ڪلاما
وعظ وليتن جا هي سڀ هنجاه
نصيحت ننڍن جي ساري ڪن ڪياه
ته مرڪو محمد محبوب جي قيامت ڏينها
مهنجي حق ۾ پڻ دعا ڪن لڳه ڪياه
نساءِ شهدائي وات سني برڪت يلنسا
الهي مهنجا مون ڏني قادر ڪريما جل جلاله
وچ حب حبيب جو قادر منجهه قلبا
قائم ڪري مهنجي قلبم پنهجي محبتا
سن مرن مومن جي ڪلمون جون مونها
لا اله الا الله محمد رسول الله ﷺ

بسم الله الرحمن الرحيم

بنجتى

پنجين حڪايت ليکيان سائين سنجاهه
ناقل ڪن تنهجو هنير سو نقلا
ته هو مرد هيڪڙو منجهه شهر شجستانا
تنهن طلب ڪئي حلال جي ڪارڻ قوتا
ڏسن پئي مارن کي ڪري وس وڏا
تان سُئي آواز کي ڪهه شخص ڪنا
ته آهي فلاڻي ماڪر ڪو مجوسين منجها
جو ڪري پوڄا باهه جي ڪافر ڪميڻا
آهي اڻ ڳڻ مائرن جي ظاهر زمينا
ڪيا آهن تهجا نا دُر نفيسا
وهنڪا آهين سب پر هڪڙا حلالا
تن جيس ڪافر پر تڏا اچ تون ڪنا
جڏهه ايوان وٽ ڪري ڏورانو پيڏا
تا پنجي اڀان تو آ ڪنا ولايت شجستانا
تهر مجوسي جيس ته ائي پيڙا سڪورا
شجستانا اوري نه لذي هڏهم ڪاڪڙا
جُڙ تن آيو آهي ميان منهنجي ڏانهه

۳ تانجي ڪيھڙن ڪنان ڪو ٿئم آھين موجودا
پر منکي طلب حلال جي اوء سڀ آرھندا
ھلنديءَ سُمُ وات تنجا اھڙو آوازا
ناھي تو وٽ ان کي سند وحلالا
تنجا ٻچي مائٽن ميراث آيو ستو ڳا
تنھ ڏنون جواب جھنم محوسي ٿھندا
تہ سو ڏٺيت آھيم ان کي تنجا حلالا
پر جان ڏيندي قيمت ان جي وري منھنجم ڳا
خبر نہ آھيم ان جي ترا وء دراھم ڪيھڙا
کي حرام آھين سي کي حلال تنجا
تيلانہ نرو ڪندس آء پڇي ڪيھن ڪا
مولى اسانکي مھرس ڏي توفيقا
ڪر ڪشاش رزق جي ھادي حلالا
اي الله مُھجامن ڏي آگا عليما جل جلالہ
وج حب حبيب جو تادر منجھ قلبا ۴
تا ھئم ڪري قلم پڇي محبتا
مرھي مرن مومن جي ڪلمون جون مھا

لا اله الا الله محمد رسول الله
صلى الله عليه وآله
وصحبه وسلم

بسم الله الرحمن الرحيم

بيت
چهنم حڪايت ليکيان سائين سنجاهُ
راوي روايت ڪئي هيڪڙي طريقا
ته هو مرد هنيڪڙو منجهه اڳي زمانا
ته ڪيئي پهجي خاطر هئين خيالا
ڪنهن احتراز نه ڪيم حرام ڪنا
نه ڪهڙي ٻيري ڍهجا ونجان رب ٻارا
ڪمائيم قبول ٿئي دائر جي درگاه
تن حيڏي شهر نڪتو ٻيري ٻيٽ ڏانهه
اڪين لڪو مين وڃي جاءِ ڪرين ڪاهه
حيڏا ٻاءِ ڪئين آن جو مطلقا موڙا
عبادت تي ڪياءِ رب کي انهن آتاما
تانجان ڪنا انڙ گاه جي تنس انڌ ايڪ جا
سانڍ ڪئون رنگ مشتاءِ سبز ١

تنهن ڏٺاءِ خواب ۾ سهڻي ننڊ منجها
الهام ٿيس هاتفي اوچتو آواز ا ءُ
طاب الآن بطنڪ اهڙا الفاظا
يعني پيٽ تنهنجو پاڪ ٿيو ڪنا حراما
صاف ٿيو سڀ پڙ ڪنا پليتا
سواءِ پهچي ڪنهن س اي خبر خوشنود ا
ايتري همت صالحن جي سنهڙو ڪنن سان
اي الله تنهنجا مون ڏي راحم رحيما جل جلاله
وچ حب حبيب جو ڦٽا دل منجهه قلبا
قوت ظاهري باطني ڪر نصيبا
مرهي مومن مرن جي ڪلمون جون مها

لا اله الا الله
محمد رسول الله

صلی الله تعالی علیه و آله و صحبه و سلم

بسم الله الرحمن الرحیم

سٺي حڪايت لکيان سائين سڻيجاه
تہ شيخ ڪهمش بن حسين جو جو وليّن منجها

سو

سو ويٺو ڏيهه هيڪڙي منجهه ڪهڙ جاءِ
۾ ڏاري پاسي ان جي هوا مريد سڀ ويٺا
تن هو هيٺ شيخ جي هيڪڙو ديناراءِ
پر سو دينار هو شيخ جو منجها حلالا
ڪري سيو پيٽ دينار شيخ هٿا
نهارن لڪو تهڪي نه مانه پيي سو پيڙا
تن ڇيڻو شيخ کي مريدن مهڙا
ته ويٺا يوان کيا ڙ نهارو جهه ڳا
تا بچي ڪري ڏ دينار هيڪڙو منهن جي هٿا
نهاريان تو تهڪي هاڻي هن ويرا
تڏهه مريدين دينار کي نهارن لڳا
تان لڌ ڏ دينار کي هيڪڙي شخصا
تهڪني حاضر ڪيو مرشد کي مهڙا
تراجو دينار مون لڌو تو نهمر ني اکيا
تڏهه ڏسي دينار کي جيئو شيخ مهڙا
ته سخاتم ڪنڪي هي سو دينارا
متان هي او نهڪ ٿيي منهن جي ملڪا

تَنِ مَنِ جيئو مُريدن وَرِي شيخ کَا
تَه ذِکرُ آهِ اَسَا نِجو کُو ڏيئارُ اِضلُ
هِي آهِي ڏيئارُ اَهِجو رِيهِم شَڪَ شُبُهَا
تَان جِيئو مُرشِدَ جَوَابَم وَرِي مُرِيدَنِ کَا
تَه مَتَان وِيئو هُوءِ کُو اَکِي اَسَان کَنَا
هِن جَاءِ مِ جِه وَنجَايو هُوءِ ڏيئارَ کَا
تَات مَن نکر جِي ڏيئار هِي جو آهِي شُبُهَا
اِيئو اِحتِيَاطُ عَارِفَن کِي آکِي کيئو عَطَا
اِي الٰه مُهجَا مَن ڏِنِي قَادِرَ کَرِيمَا جل جلاله
ڏي بَجرُو هِدَايَت مُنجَا سِيبِهِي رَحمَا
مَکرِي مُحتَاجُ کِهجُو تُن اَرحَمَ رَحِيمَا جل جلاله
بَرکَتَ تِن جِي جِي طَالِبَ تُو هِم جَا
پِس مَرَنِ مُومِن جي کَلِمُون جُوتِ مُهَا

لا اله الا الله محمد رسول الله

صلى الله تعالى عليه وعلى آله
وصحبه وبارك وسلم

بسم الله

بسم الله الرحمن الرحيم

اَٿي حِڪايت ليکِيان سا ٻُڌ سُڻيجاءِ
ڪي شيخ ابراهيم ٻن ادهم جي يعني حڪايتا
تہ هُوس ڏِيہ هڪڙي منجھ مسجد مقدسا
نماز پڙهي سُهڻي جي جان ٿيس فارغا
ءِ مارو ويا ڪري رهي منجها
ڪُذر وئي گهڙي رات جو مُدت مديدا
تہ آيا آهي ٻہ جڻا منجها آسمانا
منجھ صورت آدمي جي پر سي ملڪ هوا
آيا اِيتا مسجد ۾ محراب ڪي مهدا
جيڪو هيڪڙي تہ منجها وري ٻي ڳا
تہ ڦِري ڏٺو مسجد ۾ ڪو مارڻ منجها
تَذهه ٻي جيڪو جواب ۾ ڏِني تهم ڪا
تہ آهي آهي او شخص شيخ ابراهيم ٻن ادهما
تہ وري ٻي جيڪو هڙي پيو مرتا
تہ ڪري ابراهيم اُو بلخ منجها
تاپچي آهي ٿهي منجھ بلخ ولاتا

تانجي ووء ووء آهي انكي ءيت واويلاء
جين حيداء بادشاهي بيني كناعباهدا
ذكر دتاء ذاكرا مبنجه حتيت مولى جل جلاله
عبادت كناء رتكي كناني ديبهرا
تان ونجي رسيو مر نبي وليّن جي كا
بوء وشن مرتبو سبب هيكري كناها
تنده ملكي ييسن تد اوكيمرو كناها
تانجي هوديه هيكري منجه بصري ولانا
كنداء تي كارك كيه وايارى كنا
حديث جلي كارك التشو دكان تا
رن بيودتاء بيت في هيكري كاركاء
هني جا وايار جي بيني بيت مثا
يانياء كري آهي كارك من كنا
ينتي ان كمان جي كين كاذاء سا
حده ونجي رسي بيت كي شيخ ابراهيم كا
تن وشن مرتبو ولايت حر انهم ساعنا
حبده سجي شيخ ابراهيم ني كال ملكين جي مها

تن

تن نڪيءَ رُوند ڏاند ڪند ڏهٽ ڪنا
هليو مقدس ڪنا وريو بصري ڏانهه
وڃان ولياري جي وريو هٽ ڏانهه
ڏٺائين دنهم ڪتاءِ ڪارڪ ٻته ڪنا
پُڇيو وارث ڏناءِ تهڪي هيڪري ڪارڪ ته منجها
ءِ ڪنائِ معذرت وٺش تداءِ ادا منجهاياءِ
ڪارڪ ڪئي هيم هيڪري تهجي سمهو منجها
يايم ملڪ ياهجي ڪناه جي سبب
سا بخش منکي جن ڪاڏيم ري اجازا
پوءِ بخشائي وريو موٽيو مقدس ڏانهه
جنده بيٺي راتڙي ماڙ دسب ويا
تن اچي وٺيو مهينم اکي دستورا ءِ ڊ
تن پڻ ڏٺاءِ ملڪنکي جي اينئو الٿا
ڪيئو هيڪري تن منجها وري پڻ ڪا
نه جڪس ڪو آدمي آهي منجهه مسجدا
تان پڻ چيو انکي ته اي شيخ ابراهيم آءِ
جو ڪريو هو سبب ڪارڪ جي ولايت ڪنا

هيئر ڏسُ ڏيهه ڏني وري اُن مرتبا
ٿيو ڏري ولي سو آڪي طريقا
مقبول سو ٿيو مَنجهه مولي جي درگاهه
جنڏه سو سلطان ابراهيم ڏري اي ڪالاءِ
تن سر هو ٿيو سرنير مخاطر خوشحالاءِ
سُني ڪالي اڪين جي ڪرهو عبرتا
اي نفس نا اهل تن ڪري دربدر ڊاءِ
حُورت ڏسي تو توڪي هارئا هر جاءِ
تن ملي مالڪي وجيو هت حراما
چوري ڪري جڪي خيانت خبيثا
تنجي حقوق رب جا ءِ تن مخلوقن جا
مُنهه آيي مارن جي ڪري اظهار اماتنا
مسلم مڻا رکو مڪر منصوبا
مليو مهني منهه ڪي ڪري وعظ نصيحتا
ڪارڻ ڦرن مارن جي ڪري وس وڏا
وظيفا پڙ ورد ڪنان ڏکه روءِ ڏيا
تڪيا ڪارڻ طمع جي ڪري هزار حيلا

تو اصل طلب طمع جي منجهه من مقصودا
نرکيان طعام لذيذ کنون مٺا موجا را
ڪندي ڪرامت اٿي زر نفت بافتا
ڪرتي وجان قباء هيڪڙي پٽن مٿا
ٻکه پٽيڪا پڙهن اڪرڪا اوڍيا
ڪندهه ڪفر جواب تن قيامت ڏيهان
جت پوندا پاپ پليم پيدا سب پڌرا
يوم تبلى السرائر شاهد قرآنا
مولى مهربان ڏني راحم رحيما جل جلاله
بخشي بوڇ بڄائي خامي خيانتا
ستر ڪري ساتر ڏني عيب عاصين جا
پڌر وچ مد پڌر تن گناه ڪو لڪيا
ڏي طلب توفيق تن سندي حلا لا
رهندي متا ڏي تن ڏوزي رحيما
هيرهم اسانکي منجهه مجلس محبوبا
سرخرو ڪرديهم سب بر حضرت محمد مهدا صلى الله عليه وسلم
يارو پيغمبر پاڪ جو ڪر ناقص نصيبا

جل جلاله برڪتن ٻلا دنِ جي ڪَرَ آگا اِجابتا

موت وِٽ مُنکي ڏِي يا ڏي يقين مَنجها

ڪَلِمون طيب ڪو ڏس جُوان جِياءَ منجها

لا اله الا الله محمد

رسول الله

صلى الله تعالى عليه وعلى آله وصحبه وبارك وسلم

بسم الله الرحمن الرحيم

ٻيو باب بيان ڪريان سَنڌُ ۽ رياضتا

تہ ڪِهڙو زهد ڪِنا زاهد ڏيئي تسان ڪا

نِئُون حڪايت لِکيا سائِن سِنجاهُ

ناتلِ ڪيو اين ڪالهه جو هنيرِ سو نقل آ

تہ ڪہ شخص هيو شيخ بايزيد ڪنان

تہ ڪريان بيان نعمتُ رب جي جي آهين تو ساڻ

ڏنا جواب نہ ڪي تہ اي ادا مُهنجا ياء

جِهہ نہ لَهي نعمتن جو جِي ڪي مُن نہ مولى

ڪهڙي ڪريان بيان تن جي جي آهين آيا را

پرسنهوا مُن ڪنا هِهڙي حقيقتا

جن

الم

جن ڪم ڪني راتي زهد نفس سان
منجهان تن هيڪڙي رياضت ڪريان بيانا
جن جا ڪنن رات هيڪڙي سنتي ننڊ منجها
پايم نه اٿي پران نماز تهجد جي هاڻي هن ويرا
تات غفلت ڪنا نفس جي ٿي اٿيري فرضنا
جهم هوند جيجهي سبحان الله هيڪڙو مرتبا
پوءِ اٿي ڏيم جان ڪيوُمن قصورا
ته سڀ هن فرصت جو گهڙي پن آهِ
تان ياد پيم ڏيم پيئن پاڻي ڪا
جن پيتي هيم پيالي هيڪڙي واڌو آگونجي ڪا
تيم غفلت اٿين م جهم جي سبا
تڏهه ڪيم نه ڌيان تي ڪهڙي طريقا
تر نه ڏيندس پاڻي وره هيڪڙو ڪفاره ڀجي لاءِ
پوءِ نه پيتم ورهم موڙهم پاڻي ڪا
تڪر جڏهه لڳندي هيم اُڃ ڪني اسا ترا
تڏهه وسندو هوس جرون هيڪڙو پاڻي ته منجها
وڃندو هوس ان پايم ڪني خاڪ متا

٢٨ ناڃان ٿيندؤ هو وري ميٽي خاڪ ورنا
نالو وڃيو ياڻي جو خاڪ جي سڀنا
پوءِ پيندؤ هوس ٿڪي ڪيني ان ويرا
ناڃان ٿيندي هيءُ نري ان ساعتا
هري ان سبب ڪري منجهه ان وقتا
عين هندي هيءُ شيخ جي عادت اصلا
جن جوتيندؤ هو نفس کي تڪرار دائم عبادتا
مات مڪر مونهم ڪتا طاعت خدا جل جلاله
تات حلبندس ڪاڄ پيچ سب آءُ نوڪنا
اندر ڇنا ٿيندؤ هو نفس کي مٿي عبادتا
سني ڳالهه صاحبن جي اي ادا ڪن ڪنها
اي الله مهنجا منٿ ڏئي آڳا عليما جل جلاله
وڃ حب حبيب جو قادر منجهه قلبا
سان مرڻ مومن جي ڪلمون جون منها

لا اله الا الله
محمد رسول الله
صلى الله عليه وعلى آله وصحبه وسلم

بسم الله

بسم الله الرحمن الرحيم

ڏهم حڪايت ٻيڪيان سا ٻڌ سنيھا
جن ھو شخص ھيڪڙو ويلن منجها
ته ڪي حڪايت ٻاجهي ڀهري طريقا
تہ ھوس اءِ ڪه ڏهم منجه ڪهم مسافرتا
تن واقع ٿيس ڏينهن ھيڪڙي منجه صنع صحرا
جت نه ھو مارو اوڏيم ھڏ ھم انسانا
پوءِ حڏه ساڃي ٿي پيئي رات مٿا
تن ونجي رهيس انهم ڪڙي تڪيو اصلا
نيت ھيم روزي جي ھئا ڏينه آرارجا
پوءِ اُٿي پڙهيم ٻه رڪعت نفل نمازا
تڏه جيئو منڪي نفس مهجي ڀهري طريقا
تروڏو آن ٿي منڪي منجه ڪني مشقتا
ھيڪڙو روزي نماز ترڪ مسافرتا
ڪرن پير ٻيڏو جوتي ٻڪه متا
پنجا ڏينه آرارجا ڪتون ستارنا
ءِ ان ورن سوڌونا ھڪ ڪين پيتا

ٿيم قوت جه ڪري سنديءِ عبادتا
تڏهن جي ڪيم ولاسو نفس کي ۽ جيم ٿهڪا
ته مات ڪري سمه تن هاڻي هن ساعتا
ته راحت رسي توکي ۽ ٿئي آراما
آنگان اِيهم وِيئو هوش ۽ منهنجو اِيهم حالتا
تان ڏٺم شخص هيڪڙو منهنجي هيٺ آڻه
جنبيل هيڪڙي جهم ماڻي ۽ گاڏڪ کين لاءِ
۽ سانس هو ڪڙوياڻي جو سفر وصيحيا
اچي ڏنائين سلام مون کي رکيائين جنبيلا
پوءِ ڪڙوياڻي جو رکيائين مٿن مهڙا
پوءِ ڪرهيائين خواب ۾ جو منس هن نرها
ته ستو هوس ننڊ ۾ تن ڏٺم هي خوابا
امر ٿيو مون کي ته اٿي هن وترا
جنڪ هوءِ ڪن مرد ونگو طعاما
سوڪن پرندهم پاڻ ونجو فلاڻي جاءِ
اِت آهي شخص هيڪڙو ولين متما
آهيس ڏونر نفل جو ته ڪري افطارا

پوءِ اُٿُس جان آءُ جاڳي ننڊ بر منجها
نهارِ ڏٺم اُتي ڪرم ڀاڄي طعام ڪا
تان حاضر هُئي ڪا رڪ ۽ پاڻي موجودا
ڪنهِن آءُ ننڍي وهلو ورتس ٿو ڏانهه
تڏهه جي پڇيم هُن شخص کي ورتي پِهارا
ته آهي پنڌ ڪيترو ٿهنو ڪرهتا
تان ڏنائين جواب ته ٻه فرسخ پنڌ پورا
فرسخ جي ترڪ هُن کي منجهه عربي لسانا
تان ٻن فرسخن جا ڇهه ڪوه پنڌ ٿيا
ايڏا ڪرم ڪريم جا تن صالحن سان
جن ڏنا ڏڪ نفس کي ۽ ڪيا توڪل تيا
اِهي اِلٰه هُما من ڏني سائنر سميعا جل شانہ
وجه حب حبيب جو قادر منجهه قلبا صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
سان سائين مؤمن جي ڪلمون چوڻ مُها
لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَسُوْلُ اللّٰهِ
صلی اللہ تعالیٰ علیہ وعلی آلہ
وصحبہ وبارک وسلم

بسم الله الرحمن الرحيم

اِڪا هِيءَ حِڪايت بيَان ساڻُ سِڻياءُ
راوِي ڪري اِن ڪالِ جِي اَيَ حِڪايتا
تہ هُو شيخُ مالِڪُ بِنُ دِينارُ جو وَليِن منجها
سُونهن ڪيڏو هو مِٿوا مِتائِي نَہ ڪَر رهِيو رِياضتا
رِياضتن جُون ذِڪر ڪِي منجهہ عَربِي لِسانا
هُوندو هو سَدَاءِ روزيءَ سِين جو هر روز نفلا
مَڪَر ڪندو هو اِفطارُ راتِ جي ٽڪرين سانِ
جي رکي رذي جنين ڪندن سِتر تنڪا
پوءِ ٿيو مرض شيخ کي ڪئي هو ڪنان ڏينهن ڏهرا
جڏهن ٿيو ٿيڪو جيتم جيئن ٿيو مرض ڪنا
تہ ڪڍهين ڪي شيخ ماهہ جي اشتها
تہ ڏنو ويو بازار ۾ ڪاسائيءَ جي هٽ ڏانهن
ڏيئي پيڙو ڪر پهچي ڪناءِ شيخ ماهہ
پوءِ ورتي ماهہ آسٽينءَ هليو هٽ ڪنا
جيئو ڪاسائيءَ انهيءَ پيلي ڪاهہ

ٿو وڃي

تہ وڃي تن يتيم مالڪ جي ڪر اڳڪلاما ـ لم
تہ نہ آهان ڪو شتڪي نبي پڻ ٿو ڪيڏا نہ
پڻ ڏو بيلي يتيم شيخ جي ورڙو في الحالا
اچي ڪيا ڪالهي وريءَ ڪاسائي سان
تہ وڃي شيخ گوشت کي هليو هڻ هٿنا
وڃي جريو ڏو ٽڪر ني هيڪري جو آتاه اعلى
اُت ڪڍي گوشت کي بهر آسين ڪنا
سُٿڪيا تي ماهڪي ڪنائي پيرا
۽ ڇپاڻ تي نفس کي ورڙو هڻ طريقا
تہ اي نفس مُڇا ڪر صبر تن متي اُفڪايا
تہ هي جي ڏيان توکي مشقت عِتِن اولاڳا
عَرشن جپايان لذة توکي منا چيز موجارا
تہ نہ آهم اِنھ توس ڪا دشمني دعا
مگر آهم محبت توس ڪئي اپارا
پيارو آهي من ڪن تن بہ پر پٿن ڪنا
پانيان تو تہ جيت عذاب ڪنا سنڌي آخرتا
آهين لذة ڏني جي بہ ڪتري ڏهرا

سکي جيئندي اِن کنا رسنده نعمتنا
جي نعمة .. ايدي آخرة جي هوندي هميشه
محبت تي دلگير تُ ها رنا اِن سببا
سُني خبر صالحن جي هنن هي مسان
حيف اسان بهي حالکي جي کرنتا نفس جا
سدا رضا نفس جي کريهم کرنت گيا
اي الله محمد تربي قادر کريما جل جلاله
لڏاي دُنيادار مجا کلم طيب سان

لا اله الا الله محمد رسول الله

صلى الله تعالى عليه وعلى آله وصحبه وبارك وسلم

بسم الله الرحمن الرحيم

بار هر حکايت لکيا سا پن سنيا ه
شيخ جنيد بغدادي کنا آهي نقل رحمه الله عليه
ته دلش ڏيه هيکري مجهر خدمت استاد
جو شيخ سري سقطي وڏن مشائخن مجا
تان وٺيو ه آهي کوندر کئي مجهه ڪهڙي گهرا

نقله

تڏهه وڃي خدمت استاد جي پڇيم هي ادبا ٩لم
ته اي سڳورا سڀ پر مرشد مارن جا
ڪهڙي سبب اهيئو اچي آهي مغموما
سنائي منکي حقيقت ان جي ڪريان معلوما
تڏهه فرمايو جواب ۾ منکي مرشد مهدا
ته آهيو ڪي رات ۾ هيڪڙو واقعو ٿيو آهه
پڌو آهيان آءٌ فڪر ۾ جهڙي جي سئيا
سا هئي ڳالهه هيءَ ته اي ادا منهنجا پياءُ
جن ڪنڌو نفس منهنجو سڌ اءِ اشتها
جن بي ٻاني تڏو ڪوڙي ڪوڙي منجها
ڪڍم ته ڪي دلاسو ڪنون مدت مديرا
پر ڪجهو ڪالهه غلبو من تي نفس اپارا
تڏهه جيئن ڪو ته پڙڪي ته وڃ بازار ڏانهه
ڪني ڪڙو ڪوڙو هيڪڙو ڏوڃ ته هم ڳا
پوءِ پري ته ڪي پاڻيس ان من اڪيا
وڃي پتو بازار ۾ منهجي طلب ڏانهه
ڪني ڪڙو ڪوڙو وڏاءِ منجهس پاڻي ڳا

وَتِ آيُو سُو وَرِي بِكُوْ سِشَتَابَا
رَكِيمُو وَتِي يَاانَ وَتِ تِيهِمْ كَرِي كَا
وَشْتِي بِتِيمُو وِزَدَ يِمْبَاجِي مُقَرَّمُو هُوَا
حَبْذِهْ يَدِي مِنْ فَاغِ كِمَاسِيتِي اَوْرَاذَا
تِهِرَ غَلَبُو نَشَبَرَ كِيُو مُثْجِي بِنْتِنِ كَنَا
سُتِي ذِنْمُ سِشِي مَهِيرِي طَرِيقَا
تَهَكَرِتِيهِي آيِي حُومُو هِيكَرِي مُثْجِي كِرْدَا
هُومَتِشِنْ جِيتِزْ سُوَنْ جُو هُذَا حَسِينَا
تَهْذِتُوهْ مُنْ كَذِهِمْ كُو مِثْلِ اُنْ جُوَاشِلَهْ
تِنْ يَسَنْذِهِمْ يِسُ بِرِزِهِمْ مَثْجِمِ حَيْتِرِيتَا
حُسْنَ تَهْ حُوَ جِي كِيبُو مَنْكِي مَقْتُونَا
تَذِوُهْ يَجِيمُو كِيئِسْ بَرِمِ شَرَايِ حَبَارِ يِبْنَا
تُنْ كِيرَاهِي يُنْ كِيرِي شَخْصِ لَاءِ
تِنْ مُومُرِي مُدَهْ مُنْ كَنَا جِيَاءِهِي لَفْظَا
تَهْ نَزَاهِيَانْ تِهْ شَخْذَنْ جِي جُوبِيي يَالِي كَا
مَنْجَا كَرِي كُوزِي تَارِؤُسْ كِي تَذَايَا
بِي جِيئْ حُومُرِهِتْ هِيُو يَاهِجُو مُثْجِي كَرِيكَا

شيجي

پڄي پيو ڪَرڙو پيڻم پيرن هيم پنهه ويرا
اِئين پيئي خوابم جان جا ڪَشِ نِنڊ مَنجها
تان ٿيم حڪر ڏيا ٻهو ٻڪو پيو آ ره
۽ اِئين پنهنجي هارِ ڏِنم ٽيجي اِڪين سانِ
سَبَبُ مُهجي ڪوندر جو اِهو آهي شيخ جنيدا
اِئين هَٿ هُـلِ نه هَنڌ ئي ڪِـرِ نظر عمر تا
سُئي ڪالهه صالحن جي وت تن نصيحتا
هون بهشت مارِي نه اَهِيت آسا نا
حُفت الجنة بالمڪاره فرمايو رسول خدا
جو تنس وات جي پڙبندي نه موڙ ا
جنيئي منجها امتان رب جي چرن چرتا
پاڻي ڪِيان بو رَمانِ ۽ ميلاڻ پا ڪيڙا
پاڻ پيان ٿڌو ڪنوُن ۽ مُحما لذيذا
۽ پُڻ ڪيان ڪواب مصالح سِين ۽ چاشني جِڙا
۽ پڻ نان ٻسري ۽ شڪر شرابا
۽ پڻ ستنبو سا سا ڪه سفرا ۽ حاضر هون حلوا
اِن مِڙنِ سودُو پُڻ پُر پيم نعمت بهشتا

٥٢ اِهڙا ڪري خيال خام نن حارص مُن هڏا
مڪر فضل ڪئي رب جي ڪمي مون ڪا
ڪنڌو شال ڪريم ترڪي يڦجو فضل ڪرما
برڪت ساڻ حبيب جي جو مير محمد شاه صلعم
اي الله مهجا من ترڪي آڪا عليما جل شانه
لذائي ڪليس منجا هن دنيا

لا اله الا الله محمد رسول الله

صلى الله تعالى عليه وعلى آله وصحبه وبارك وسلم

بسم الله الرحمن الرحيم

ٻئي حڪايت ليکيان ساڃن سڻياه
راوي ڪري ان ڳالھ جي هنيئر روايتا
ته شيخ حبيب عجمي جو هو وليّن منجها
ست ورهه نفس تهي ڪئي لي اشتها
جن ڳالهئي ماه پڪل کي طريق لذتا
تان شيخ کي دفع ڪيو تهڪي ٿيئي دلاسا
تا بنجان ڏيه هيڪڙي فرمايو شيخ مها

ته

تہ مُنکي عاجز ڪيو نفس مُنهجي اِبر اندا آزما
پوءِ جي اُٿيو ڪني آڌ ڏرهم ڪا
وهيو وري بازار ۾ ڪوشت وٺن لاءِ
جيئاءِ نان سوائي ڪي ته اِئي ادا مهجا ساءِ
ڏي مُنکي دانق هيڪڙي رت ڪي ماه تنجا
اِئين دانق جي ماني ڏي منهجو ڪا
پوءِ وٺي ماني ماه ڪي ٻه ڪچي پلي سان
هليو وري ڪر ڏوڙنه مونتي بازار ڪنا
نت ڏٺو تو شيخ وانم ڪهڙو نڪري ڪا
منهجو نند صغير نڪن اگاڙو عريانا
هيا پرهڪي ته اِئي ننڍڙا صغيرا
آهي تن پيٽ ڪجهو سل تن آسان خبرا
تان جيئو ڪيو ڪرها بيم وري شيخ ڪا
ته پيو مُنهجو فوت ٿيو رسيو رحلتا
وري جيو شيخ صغير کي ته ڪهڙو هوش نام
تانهي هوش تانو فلاڻون فلاڻي ڪرما
تڏهن شيخ جيو ته من سڻيا تو آهي تو هم ڪا

يانيان تو ته ڪي ڏيان ٿو ڪي هاڻي هن ويرا
ٻرنه آهي سائين ڪي هڪيو هيڪر حاضرا
ٻي جيئي ڪني ڏنا ماڻي ماه ننڪريڪا
بابن اتي هليو ڪر ڏونه خالي ڪري هٿرا
جڪس غرض شيخ جو هوندوي ادا
جن ڪري دفع وسوسو سندوي نفسا
غرض نه هوس ڪين جو ڪنن وير اصلا
اهڙا صالح سڀ هوا خالص نيتا
برڪة انين جي آگا اسانکي رکر گناهنا
ءِ برڪة تن مؤمنن جي جي ڪلمن جون مها

لا اله الا الله محمد رسول الله

صلى الله تعالى عليه وآله وصحبه وبارك وسلم

بسم الله الرحمن الرحيم

جو ذڪر حڪايت نيڪيان سائين منجهان
هو ايڪ شخص هيڪڙا مشاغن منجها
هي هلنا ڪڏهي پانهي ونا پاڻي مٿا

هُوءَ رَفِيقَ ٻانهَن سِين ساٿِي مَنجهه سَفَراءِ
ٻوءِ آيا ڏِينهَن هيڪَڙي ڪڏ شَهَر ۾ صَحَراءِ
اُن مَنزمانِي ڪيئي اِنکي ڪَيهَم مَرد مَقبُولا
تِه ٻچا اي ماڻي ۽ آنان ڪُڪُر جا
ڪني آئيو طَعامَ ڪي وڃي وٺي آڪِٺا
تَنهَ ڪاڏو هيڪَڙي ۽ ٻي ڪيئي اِٻا
نَڳا ڏاءِ مُوڙهيم ڪو ڏرڙونه مَنجها
ٻوءِ هَليا مُوڪَلائي ٻيئي نَهم مَرد ڪَنا
اَچي رَسيا ٻاڻي تي ٻيئي هيڪاندا
تان جه نَڳا ڏو طَعام ڪي سو هَليو ٻاڻي تا
مِثل دَستُور اَکي تي وِڏه واءَ تَرها
۽ جه ڪاڏو هو ماڻي کي اِڻ مَزماڻي مَنجها
سُوائي رَهيو ڪَندي تي عاجِز آيارا
هَلي سَگهي نه آب تي وَري اَڳي دَستُورا
تَنهَ جيئس رَفيق ٻي تَرائي اَڌا مِهماءَ
ٻُڪُس ڪَرڪيو تو کي ماڻي مِهمانا
جِن رَهيو اَهي تَن ڪَندي تي دَريا

رُوءِ رَتَ دَرِ نُوڙن کَنُوڻ هِي حيرانا ءُ
تا نجِڏ ڏِيہ ڪَذَرِ تُو ٻيئي وات مَٿا
تِنَ سَنوُ جانِ نِنڊَ رِمِ تانِ ڏِيتاءِ خوابا
مُرشِدُ ڏِتاءِ مَا کِهِسِ حاضِرانَ وِيترا
تهِن حَقِيقتَ سَڀيئي ڪيا ءِ تِقُو بيانا
تَنهِ جيئن اُستاد خوابم ٿِيائي فندانا
سَنُوهُ پوُري يا فَهِمِ مَا ڇِڪَ حَقِيقتا
تَه جيڪي تابع ٿِين سَنڌا سَڌن نفسا
سي پهارِ هِنَ عِبادتَ ڪنا ءِ پِنُ دَرِ جِيتا
ءِ جي هَواءِ نفسَ جي وِهِنِ پُٺِ مپارا
سي ترسن وِيجي رَحِيم کِي ٿيان جو گا جنتا
اي اِلهَ مُعجّا مُنَ ڏِينِ رَاحِم رَحِيما جلّ جلاله
وَکرِاسا کي نفس ءِ شيطان جي شرّا اَبليس
پس مِرَنِ مؤمن جي اُمّتي اَحمدا صلي الله عليه وسلم
لَنَ اي دُنيادار ٿِيا بِسَ ڪِلم يرَتما

لا اِلٰه اِلّا الله محمّد رسول الله

صلي الله تعالى عليه وآله وصحبه وسلم

بسم الله

بسم الله الرحمن الرحيم

پرهم حڪايت ليکيان سا ٻڌ سڻجاهُ
نافل ڪيو نقل سو هنير روايتا
ته ڏٺون شيخ حاتم اصم سڳو ريئا رضي الله عنه
دانق هيڪڙو تي هجي شاگردا
ته وڃي آڻي تن ڪڻڪ وڃي بازار منجها
دانق ٿئي رکي جو منجهه ولات عربا
هاڻ خماسي جهڙي جوڻ منجهه يمنا
ڪدر ٿئي ڏو ڪرت جو جهم پيچي درهما
درهم پاروپيو سند جو هي س هيجاه
سو وڃي شاگرد بازار ڏنه ڪڻڪ وڻن لاءِ
تاڏِ تا واڻيم ڪهمپري مڙس ڪاءِ
مٿي پٺ جنهجي هو بوڙ ڪڻڪ ڀنا
ڏٺائين جيئو شاگرد شيخ جي وڙي تهم ڪا
پڇي ڏي مٺکي دانق جو ڪڻڪ واي پرٿا مڙسا
تن وڻنو پري مڙس دانق ڪئي تهم ڪا
چيائين هل تون هاڻي منهنجي سان ادا

تن لاهيان پورڪي منجهه ڪجهه جاءِ
پوءِ هليو وڃو شهر جي ڪرين وڃا
تانجان نڪيو شخص هيڪڙو پاڻهي ڪرڪا
موڪلايا ان ڪنا ته لاهيندس پورڪيا
منجهه دَر تهجي جي ڏي مون اجازتا
جڏهن رخصت ڏني انکي نه مرد مقبولا
آئي لاثا پور ڪيڏرن جو تهجي در مهدا
نور پاءِ دانق ڪي تان ٿيئو قدر زيادا
موجب زيادتي ڏني جي جاتي من طلبا
تان جيس پير مرد پيدا ٿيو جيتو زمانا
ته مالڪ ڪنا ڪرجي موڪلايم قدردانيا
وذان جي ڏين جو نه ڏناءِ اجازتا
تان هل تون ته آءِ ڪنان پورڪيا
لاهيان پور ماڪري موڪلائي مالڪ کا
ڏيان تو ڪي زيادتي جا آهي تو طلبا
ڪئي هليو پور ڪيڏرن جو ڏري ان هنڌا
هلي لاثاءِ هنڌ پي پوءِ ڏناءِ ڪنا پي ڪا.

مُوجب زيادتي ٿيڻ جي ڪندڙن منجهارا
وٺي ڪندڙ آيو شاگرد منجهه شيخ جي خدمتا
قصو ڪيائين سڀئي مهند استادا
عجب پيو شيخ نه ڪن سڻي خبر سا
پوءِ ذونون ڏيندي شيخ جا نمر وري شاگرد کا
دانق هيڪڙو ونئي بازار ڏانهه
ماڻهه ڪٿي جي ڪالوڪو سو پير مرد اگيا
ته وٺي تن ته ڪنا ڪندڙا کڻي آءُ
وهيو شاگرد بازار ۾ وٺي دانق کاءِ
ڏٺائين شيخ سو پيرو مرس پاڪيزا
منجهه وچ بازار جي وڪيائين ڪندڙا
آڻي ذونون ڪتائي تهڪي سوئي ڏانفا
حيائين ڏهيم ڪندڙا ٿي هنهم وٽ اداءِ
تڏهه پڇيس پيءِ مرس پير وري مهندا
ته ڪٿي تن کي ڏيهاڻي مسيات ڪندڙي گاءِ
تڏهه حيو ڪتابي جوابم آءٌ ڪين ڪيان
مڪر وٺان ٿو ڪندڙو ڪارڻ استادا

٦٠ نالو جهڙو شيخ حاتم آهي وليّن منجها
تڏهن جيئو پير مرد وري تعجب گال اها
ته ڪائي شيخ حاتم سيکي جيڪي نفس سها
ني جهي سڌ ڪيا، ستڌ وٽي الله جل جلاله
ته مٿنکي وڪنڌي مدت ٿي هاڻي ڪڏ رنگا
تري ورهه ٿيا مٿکي منجهه ان ڪتر ٿيا
ع نفس مهجو پيو ڪري سڌ اشتهاء
تڪائي ڪڏر وڪڏهم ڪهم وقتا
پر من نه ڏنون تهکي منجهه هيٺري مدتا
ڏسو رياضت زاهدن جي آءِ مؤمنان
جن منجهه ٽڙ ورهن نگاد وڪڍريا
اهڙا هوا مرد الله جا ڪامل مکما
جنکي غلبو ڏنون هو ربّ اهري طريقا
ڏسو تو ٿيو ان جي ٿي بيانيئن رسيا
الله مهجا من ٿري قادر ڪريما جل شانه
ٿي حب حبيب جي قادر منهنجه قلبا
لڌائي دنيا منجهان ڪلم طيبا

لا اله الا الله

لا اله الا الله
محمد رسول الله
صلى الله تعالى عليه وآله وصحبه وبارك وسلم

بسم الله الرحمن الرحيم

سورهيم حڪايت ٻيڪيان سائين سنجاه
شيخ ابو القاسم تادني ڪري تو نقل
نهوس آء قادسيم جو شهر مشهور ا
تان آواز سڻاءِ راتڪي منجهان غيبا
سمع ڪيو جنهڪي سڀهيم شهر جي اهل
نهاي اهل قادسيت جا تيو هشيار ا
جن آدمي اهي هيڪڙو ولين منجها
تهنبند ڪيو نفس پهجو منجهه وادي السباع
ڏوري رسيو تهڪي منان نٿيس ڪو ايذاء
سڻي سڌ عيت جو ماڙوس ٻڪيا
آءٻن هوس تنهم جي ابو القاسما
وهياس وادي ڏڏنه نالو جه سباع
تان ڏٺو مُن ابو الحسن نوري ڪي منجهه انهم جا

٦٢ جن سُنو هو ڪَنَ م سُنهارُو صحيحا
پُوءِ ڪيئي تهڪي ٻهر ڪنُون تهر ڪنڌ صحيا
چارِ وُسُ وهڻ تي انڊوس منجهه شهرا
پُوءِ اچي الٿو گرمهجي تڪيو ڪي ڏيهرا
پُوءِ جڏهن ڪيا وائي وڃڻ جي ٿيو تيارا
تڏهن ٻُڌئم شيخ ابوالحسن کي آيو هم حقيقتا
نه ڪُجها ٻُڌي هوءِ سُتو منجهه وادي سباع
جِهه رات ڪڍُوس ٿو ڪي اچي ان هنڌا
تڏهن جيا جي سن ٿُن ايءِ ادا ان جو سيا
جن هلشُ آءِ ابر ڪنا اُٿشُ تي ڏُونهُ شهرا
پُوءِ جڏهن رسشُ آءِ وادي سباع ڪا
ءِ ڏٺم شُهر ٿادِ ستيت جو اچي اکين سان
تڏهن جرو نفس مُهجو ءِ ستيو خرشيا لاد
حسباءِ مُنکي جنم اهر الفاظا
نه هنڌ ات ٿو شُهرم جيت آهيتيم سهنرا
سي ڪندا مُنکي مهماني ڪنائي ڏيهرا
ڪا رات ڪين سفر اکنون لڙيرا
جڏهن

ڇڏِهُ وڌڻ نفس سنڪي خطر و خيالا
تڏهه جيئو مهِين جيت ڪري ٿراي ٿي منهجا
خوش ٿئو ٿي مهماني ڪري آؤڪا اسارا
سه آهيم رب جو مولو جو ملڪينا جل شانه
جن ٻنل نڊس آءِ تو ڪي سڃه وادي سباع
جانسي مري ونڊه ما ڪهم مهيئون يابه مهنبا
ته ڦسند قاديه ڪي تن هنڌم آڪينا
ٻڻ نڌر ڪيم يان ڦي ته بر ويڊس شهر ڏانه
عين نڪيندس مهماني ڪي جا آهي سڌ نفسا
هيري ڪالڪ ساڪن جي سنهو سبوحا
ڪرهو عمل تن اتي اي مومن مرهانا
اڪو مرهي اهما سري ڪنا ها
الله مهنجا من ذني آڪا عليما جل جلاله
لذاي ڪلماڪس متنجا هن دنيا

لا اله الا الله
محمد رسول الله

صلى الله تعالى عليه وآله وصحبه وبارك وسلم

بسم الله الرحمن الرحيم

سترهين حڪايت نيڪيان سان پڻ سنجاڻ
چوي مالڪ پٽ دينار جو سڪوتر و صدقا رضي الله عنه
ته ڏٺم رات هيڪڙي ستي ننڊ منجها
ڪري تيو ار منکي جواب جي جهتا
ته اٿي وڃي تون منجهه فلاڻي مڪانا
اُت آهي شخص هيڪڙو وليئن منجها
آهي جهڪي نوڏونه اپرا ڪيراءُ
ڏسن ڪارڻ تهجي آهي ڪنون شائقا
مالڪ چوي تڙي راتي ڏٺمڙ ان نرها
سيڪهم رات سهني م ثيم اي امرا
نوءِ وئس تڙي ڏنبر منجهه ان مڪانا
تان ڏٺم پيرو مرس هيڪڙو اينڌو اڪيا
جه ڏٺي ڏني پانکه مهت جي درمهرا
وڃي ڏنم سلام تهنکي حبا آهي سنتا
ڏنا جوابم وعليڪم السلام اي مالڪ پٽ دينارا
تڏهه چيم انکي اي پير مرد پاڪيزا

٦٥

ڪه سنگاريو نالو مُهنجو هاڻي تو هُم ڪا
نه ڏنو هو تو منکي هرگز هميشا
نا اچيا ءِ چتو جوابم ڪري اِي ڪالا
جي سنگاريو منکي ادا اِتهم تجو اسما
جن مون ڪليو ٿو ڪي ميان مُنهم ڏانه
پوءِ مالڪ جي داخل ٿيا سُ منجهم مسجدا
نماز پڙهيس ڪنهن جي ڪري جماعتا
پوءِ ڪيئي وو منکي پاڻهي ڪر ڏانه
ڪرائي مانِي جوڻ جي رڪيئاءِ مُن مهندا
تنهِ ڏهي جيم نه جيڪر هو لوڻ موجودا
ته هوند ڪري ڪُنڊ مانِي سِ ڪادُم تهِم ڪا
تنهِ فرمايو شيخ فضليس پاهجي ذي ڪاءِ
جي اِئين واپرتن هلي امان بازار ڏانه
ڪرڙو ڪي ڪهم وتي آءِ لوڻ ڪا
نه مهمان ماني کاءِ ٿيي محظوظا
پوءِ نڪي مناني شيخ جي وٺي بازار ڏانه
اندر اِلُونڪي ڪيئي بازار منجها

يؤ جهڙ فارغ ٿيا سڀ ڪنا کين طعاما
تڏهن مالڪ جوئي من جيا هي الفاظا
الحمد لله الذي رزقنا الشفاعة شڪر اني طريقا
تڏهن جيئو انهن عورت ڦري منهن ڪا
ته جي هئو ٿن اي مرد ڦانعين منجا
ته هئو نه کهون نه رکايو اسان ڀجي ڪري گا
اسانکي گاڏي لوٽن ٿيا ستره ورهه سجا
جيڏهن سڀ اي گالهي مالڪ عورت ڪا
تڏهن دانه کيا دردمس اندا اندرها
ڦار ماء کنڌي وڌا ڏونر متا
روئي روئي رميئو تکوئيت ڏانه
ابتدا زهد زاهد سنهئو مؤمنان
جل جلاله مولى مهربان ڏني سانئر سميعا
متڪندر سيمر هي سانيم سباجا
عمر وڃايم عيش لعب متجز لهوا
ميت مثاي مهجي مولى مهر مسجا
ڪر ڪرم ڪريم ڏني هادي هر دوسرائي

وابي

والي وليءَ محمد کي منجھ مجلس محبوبا

سرخرو ءِ ڪري سڀ ڏني مير محمد سان صلى الله عليه وسلم

برڪت ٻڌائن جي جي ڪامل ڪمالا

خاتمون گڏ خير سين هلن ويڙهيا

جن جي ڪلمون ڪوڏ سين هلائن هن هندا

لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللهِ

صلى الله تعالى عليه وعلى آله وصحبه وبارك وسلم

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

باب ٻيو منجھ تن حڪايتن

جو منجھ مجاهدن وليئن عابدن جي آهه

ته ڪيئن عابدن ٿي ڪئي عبادتا

ارهم حڪايت لکيان سا پڻ سڻيجاهه

ڪنهن شخص عرض ڪيو منجھ خدمت عمر شاه رض

ته اي امير المؤمنين ڏٺا ڏني جا جل جلاله

وڏ ڏواهيان نفس پيڇو منجھ مشقتا

جن ڏيهان ڪرهو عبادت خلق جي راتيان عبادتا

آرام نه آهي انکي هڏهم اِن امر ڪنا

تڏهن فرمايو فضلس ته جوان ڪا رضي الله عنه
ته جي سمهان ڏيه جو تر عبادت ٿيي ضايعا
۽ جي سمهان رات کي ڪريان آراما
ته خراب ٿئي نفس منهنجو منجهه ڏيهه قيامتا
تان جهڙي آهي حق نفس جو دارم دنيا
سو ڪيهڙ آرام ڪري منجهه رات ۽ ڏينهان
ٻيو ڪيڏي ايڪي نيڪن جي آئي ڪي عطا
آئينهم حڪايت ليکيان سائين سنجاه
هو شخص هيڪڙو تابعن منجها
نالو مسروق جنهجو پڙ سندو اجترما
سو جڏهن ايندو هو منجهه نمازا رضي الله عنه
تن ايندي نماز پڙ هئس سجندا
ايڪ ڪندو هو نماز ڪئي آيارا
ڪڏهه ڪڏهه مائن سندس هوائي روندا
ٻيو تصديع تهجي هوائي آندو هيا
تان جيئن ڏيه هيڪڙي سنديس والدا
ته ايئن پڙ راڪونه ڪري تن پاڻي رحمتا

داحمن

راحت ڏي نه رُوحکي ڪا ڪري ساعتا
نه آرام ڏئي نفس کي ڪنا مشقت عبادتا
تن جو ڏج دوزخ ڪنا اِي پترا
سوا هي خالق خلقيو اَمَا ڪين لاءِ
ڪُنيِّ مخلوق تنهن قيامت ڏينهن پوندا
نه آهي هنلفت تهجي خالص تنوهم لاءِ
جو تن آرام نه ڏي نفس کي سدا هميشاه
تڏهن چيو مسروق ماءُ کي ته اي مُهنجي ماءُ
باني ڪارڻ پهچو سڳيو حال جڳاءِ
هڏهن ڏينهن قيام جي ٿيندي قادر جي قضا
تڏهن چئنڪس آءُ تو ٿي ٿيندا دوزخ ڏانهه
جتن آهي فضلس عدالت عذابا
تڏهن جمعيت ناهه جانکي پيئو پاهيا ڪمرا
وس نا هيان پاهي ته ڪريان راحت ڪا
راوي جوئي هن ڪالجو ترڪه مدت بجانا
مريض ٿيو ولي سو منجهه مرض الموتي
تهه رُوءِ تن لڪو ٽڪين پنجيد آپارا

مارِن ڇپُن پرم ته روءِ ڪيا پنڌءِ ٧٠
ڄمار سيني زهد ۾ نؤ ناڪي صرفا
جواب ڏِناءِ تنکي ته رُوان اِنهم لاءِ
جن سِت ورهن عمر جي ڪيم عبادتا
ته مانه مولو مهربان پڻي ڪري رحمتا
اُميد هيم رحمت جي ڊپ ڄبرو عذابا
پر هو امر غيب جو پرڏهي منجها را ءِ د
هيئر آهي وقت ظهور جو خبر نه آهم ڪا
ته جانان ته خاتمون ٿيندو ڪهڙي طريقا
ابتدا در وارو ڪهڙو ملڪ منهم لاءِ
ڪي ابتدا در بهشت جو ڪي وري دوزخا
ڪارڻ خوف اِنهم هاريان هنجُه هيجا
ڪا شڪي ماءِ مُهجي نه جاءِ هو منکي اصلا
نه جيتو هوس ٻچا ڪنا اصلاً ابتداءِ
ويهم حڪايت لکيان سا پڻ سُڻياهُ
محمد پُٽر جريج جو ڪري ٿو نقلا
نه هو وڪيع نالي شخص هيڪڙو ولين منجها

ته

تهِ رکيو چاليھو چا کلي مھري طريقا
جن ڪندو ھو ڏينھان ختمون قرآن جو تماما
چاليھ ڪياءِ منجھ چاليھن ختمان تماما
ٻين چاليھ ھزار درھم ڪياءِ خيراتا
جي ڏناءِ فقيرنکي خالص لڪ خداءِ جل جلاله
ٻين ٻارناءِ مارنکي چاليھ ھزار سچيا
منجھ حديثن حضرة جي محمد مصطفیٰ صلی الله علیه وسلم
ٻين پڙھاءِ نفل چاليھ ھزار سچيا
نشبر رنھ ڪياءِ مورھم ان چاليھن ماصلا
راتي ڏينھ ھو منجھ عبادت مشغول لاءِ دو
اٻتا مھا ھدا سا ٻمن جا سنھو مومناه
ايڪي ھم حڪايت ليکيان سائين سنجاه
تهِ شيخ جنيد ھو بغداد ۾ منجھا عليه الرحمة
تنھ ڪنڌو ھو ڪبر جو سڪور ڀر صحبا
ھو ٻري ھي عادت تنھجي ستا ھميشاه
جن سيڪڻ ڏينھ پھرءِ ڪنڌو ھو عبادتا
تنھجي اندر دڪان جي لڪي لوڪا

چارِ سا رَڪعتُن پڙهندُ هو نفل نمازا
پوءِ ڪندُ هو مارُنس ڪوڙا ڪلا ما
هاڄ سودي سلف جي ڪندُ هو ته پوا
سيجي حيماد مِ پاڃي انبرِ ڪٺاءِ ڪندُ رانا
جڏهِ ٿنس وقتِ وفات جو هلن جي ڏيرا
تِن پرت لڳو قرآنکي سيجي يقينا
تِن جيس حاضر منجها شيخ اِبن عطاءِ
ته هاني ڪرامات تن ته ثيي راحتا
سيجي عمر کي عبادت رب کي ءِ پن مجاهدا
هيئر ناه احتياج ڪو سند و مشغوليا
تڏهِ جواب ڏناءِ جو انکي ٿااي مهماياء
هي آهي وقتِ مشغولي جو سند و مجاهدا
جن عمر اجي تمام ٿي ڏِ وقتُ هتا
ناموتُ عملن جو هاني ملڪ وپريندا
پوءِ لکندا عمل ڪو نڪو نهجي مرت پوا
تڏهِ پاڪي ڪراين شغل هن ويرا
ته نامون مهجو عملن صالحن ۾ تيي تماما

ٻي جوندهم فوت ٿيو رسيو رحمتا
ٻا ٻيهم حڪايت لکيان سائن سنجاڻ
روايت ڪي شخص هيڪڙي مشائخن منجها
تہ ستو هوس ننڊ ۾ منجهہ ڪهم مڪانا
تن ڏٺم منجهہ سهڻي تڪر تيم امرا
تہ آئي تن وهلو وتجہ هن هنڌا
تحقيق فوت ٿيو آهي مؤمن جو خليفا
جاڳي خواب ڪنان وقتم انس بغداد ڏانهن
تان پير قدم ڪينڪ آڙ سنڌو رهنا
تڏہ وس ڪرم هيڪڙي ٻڌيم تن ڪا
تہ من ڏٺو هو سهڻون سم هنڌي هيڪڙي ويا
جان انس شهر ۾ تان هٿم خبر نڪا
تان جيئم مالڪ ڪرجي ترائي سهڻون سچو آه
تحقيق فوت ٿيو آهي اڄ شيخ جنيدا
جو هو خليفو لخلقي مرشد ما دينا
ايتا مرتبا تن جا واحد ڏنا يا جل جلاله
جيڏا ڪيا ٻاربان تي ٻيتڏا احمرا

جيڏيون ڪيائون عبادتون نيڏا مرتبا ۴۷
صحي لوڙيئون لذت آخرت جي ڏارا
تنبيهه حڪايت ليکيا سا پڻ سُنجاه
ناقلن ڪيو ان ڳالهه جو هنيئر سو نقل
ته ڪڏهين هلبو حج ني شيخ ابراهيم اڌهما عليه الرحمة
تن ڪيا تصور دل ۾ ٻهري طريقا
نه مارون وڃن حج لئي ڪناڻيءَ ٻيڙيا
ٻي چرن ڪيئن وهنري ادب جي جهتا
پر آهي مٿن بيت الله جو اڪرڻ انها
جن پير ڪجي ٻنڌر خالص لاءِ خدا جل جلاله
جڳا مٿي نه هلان آءُ اکين سر ڪعبة الله ذاته
آهي لائق حرم ڏي وڃڻ سِر ڪئي نيازا
تن وڪو وڪئي ڪيا سجدو صحيا
اڻيرو و بيت الله ڏونه منجهه سٺن ورهنا
وِچ حج ڪيا هيچ سِر سبئو مڪي ڳاءِ
ويهي رهيو ان ماکم سارو ورهه سجيا
سي بارهين ورهه هئي سنڌ بين اهري عادتا

جن

جن سيڪه رات پرينءُ هو سهڻي وصو سان ٨٥
ستن ڦير نمان جي منجهه مسجد حراما
پوءِ ابس اجل اوچتو پن رات جي وقتا
تن رحلت ڪيا رب ڏي هئي خبر نه ڪا
حبشه رات ڪندري ڏٺو تنهن پيري پيدا
نهر ظاهر ٿي جهان ۾ وفات جي خبرا
ته شيخ ابراهيم بن ادهم جي ڪئي وفاتا
ايئن مجاهدا مؤمنان سنهو ولين جا
جو پيهم حڪايت ليکيان سائين سنهيا
جيهي سليمان داراني جو ولين منجها عليهم الرحمه
جي هوس آءُ اٿينتو رات هيڪري منجهه مرا
تي پرئم ورد پاڙهيو جو هو هميشه مقررا
تان آيم اوجهيئي اوجاري منجهه اکينا
تنهن ويهي رهيس ان ماڪم تئس مشغولا
تان ويٺي آيم ننڊ ري وري پيئن ڪا
ڏٺم منجهه سهڻي هيڪري حور منجهه خوابا
ڪلن منجها جنهجي بي نڪيا حور جا جلوا

ٻُسِي سُونهَ تهِ حُورَ جي ٻيئي مَنجهِه عجبا
ٻُڌِءِ جُوڙ ٻُڌو حُورَ مُنکي ٻَتِرِين اِشارتا
ءِ چِيائِين مُنکي جُني رَباشِ اِهرِي ترها
ته وَاءِ تهجي حالکي وڌو وڌو وا ويلاءِ
نِنڊُ ڪَرِي نِيٺ ڪِ تَخت تُون هارِيا هيج منجها
ڏسُ تان نَظرُ ڪَرِي اُپِتَ اَلِي عِبرتا
آڪِي مُنکي خَلقيو آهي طالب تُوهِم لاءِ
ڪهِي ٻِتو نِنڊُ ڪَرِي سُمهَن تُو تُون جِڪاءِ
تڏهِ شيخ جُوئي مُنُ نَڏرُ ڪيو يان ٿِي اِن ترها
ته سُمهَنڊُس ڪَڏهِم سُڪَهُ ٿِي هميشاهَ
حَڏهِ سُئِي ڳالهِيُون ٻِي حُورَ مُنُ ڪَنا
تِن ڪلِن لَڳي خوش تِي سُئِي ٻِي تَوارَءِ
تِن ٻَرِجي وِڏِئي ڪرمهجو سَچيو ٻِي نُورُ مَنجا
جُو نُورُ نڪيو حُورَ جي ڏِٺَنڊَنِ وِچا
حيرَتَم ٻيسُ اءَ ڏِسَنڊِهِم نُورَ جا جَلوا
ٻُڌِءِ چيائِ مُنکي وَرِي تدائي شيخ سُليمانا
ڪِ چَيائي تُون ته نُورُ هي مُنکي ٻِتُو ڪا

تڏهِ

تڏهن جيئن جوابيد ته مُنکي خبر نڪا
تا نجي تون ٻٺي وضو ساري رات هيڪڙي تهجد لاءِ
منجهه وچ رات جي ساري جي موسما
اُٿيمي تهجد نماز اکي کئي اکيا جل جلاله
نت ٻڌي اکي ته هيجي خالق جي خوفا
هئن هاري هيج س درجي دڙا خداءِ جل جلاله
اُن وير اٿم ٻڌيو مُنکي ترٻي جي پارا
ٻُڌي اٿهي اَيو فرد وس ڪا جو بهشت آهي اعلى
اُچي وتئن ڦرو هيڪڙو ته هئي هئن منجا
سٺو لائيم ڳُڻين مه ڪي مڪئم هتي سان
هيي نور مهجو جو مه تي حلو وٽيوان کا
سُني ڪالي صالحن جي وٽو عبرتا
ته اکو مرهي انکي بس پاهيي وفضلا
ڪرهو عبادت ربکي تنجي صبوحا
جيڪا آهيم ساعت ڪا منجهه دُنيا
پنهنجي جي ڪا ايت لنکيان سائين سنجيا هه
هئي عورت هيڪڙي رابعه جنهن جو نام رضي الله عنها

۷۱ منجا قبيلي بني عدي بن جي هئي سڳوري سا
هئي عادت نه عورت جي هري هميشاه
جن سڄي رات جوندي هئي ٻجهي نفس ڳا
ته اڄ رات آهي پوئين اي نفس ويچارا
صبح سي مر جي منجهه حياتي دنيا
تا ات اچي جهد ڪرڻ منجهه عبادت خدا جل جلاله
ته افسوس نه ٿيئي توکي قيامت ڏيهان
پوءِ سڄي رات رب کي ڪري عبادتا
جي ٿيو وقت صبح جو نماز جي ويرا
ته پڻ چوندي هئي نفس کي رات توکي طريقا
ته اي نفس مهجا رات ڪيئي مشقتا
بشارت هوئي توکي اچو کي ڏينه پوا
ٻي ڏينه آهي پوئي منجهه حياتي دنيا
پوءِ رهندو شال نعمتن کي جيتنهن محنتا
تا نجي غالب اچي تنهن ڪڏهن نيندري ٻنهن ڳا
ته ڪمندي هئي ڪرم جوندي نفس ڳا
ته مه اوجر هيرن هاڻي هشيارا او

سکوري

سڪوني ڪندي ننڊ ري تيڏي خوشحالا
اِن پر ڪيئي پِي رابعه پڇيا ورِ سچا
پوءِ رحلت ڪيا مرد ڏي هلي دار بقا
سڄي عمر پاڻهي پاسو نڪو رهيا اصلا
عين ڪڏهن نه ڪيا ڪندي متي وهانا
اهڙي همت عورتن جي سنهو مؤمنا
وا اسان جي حال کي جي غافل غفلتا
سڀ راتي سمهي اٿي آويرا
جيهم حڪايت نيڪيان ساڻ سنجاه
راوي ڪن ان حڪايه جي هيري روايتا
ته بيبي رابعه جا هئي منجهه بصري شهرا
سا هئي نيڪ بخت نيڪن وليائن منجها
هو وظيفو تهجو عمر سڄي اهميشا
سڪ رات نماز نفل جي پڙهندي هئي چار سا رڪعتا
پوءِ وقت صبح جي ويهي مصلي متا
ڪندي هئي ننڊ ڪو لحظو ساعتا
پوءِ چوندي هئي نفس کي جڏهن جاڳندي ننڊ منجها

٨٠ ته اي نفس منهجا ضعيف تن حيث هاني غفلتا
هيڏي ٻنڌر توکي هاني ڳچا ريڏه
کر نظر عبرت جو تان کريز ورا
ته مهڏ توکي قبر منڌر کني آه
ستو هوءِ سکه ني ڏيه قيامت سيهان
هير کر عبادت رٻکي ٻنز کمو همتا
هوند وهوس هيکرو حيوان منجا
روءِ استرت هجو ان جو کيا هجي حياءِ
پڻ هيبس صوف سفري خمار پڻ ان منجا
خمار جيهي تهکي جو بدن عورت متي کا
سجوني لباس ان جو برهن ميا کيترا
پوءِ جڏه رحلت کياءِ رب ڏي هلي دارنفا
تڏه پڻ کفن کياءِ ڪپڙ او هي ان سندا
جڏه منزل رسانيو مؤمن کني تهمر کا
پڻ ڏنس کهمر عورت، خوابم ستي ٻنڌر منجا
ته متس آهي حيو سفر وسابي بيت منجا
تڏه بجيس ان عورت خوابم هيهري طريقا

کيڏانه

ڪيئن ڏانهن ڪيو ءِ جيئن انَ جو جو هو منجهه دُنيا
جيئن بي بي رابعه اُن عورتن کي خواهم ههڙي طريقا
ته اکي عوض اُن جي ڪيم هي عطا
تڏهه اکي وڏي رڪنم ڪني قيامت سينهات
وري جيئن بيون مرتبو اُن عورت اکيا
ته اي بيني ڪي محا هد اوڏا منجهه دُنيا
تا نجي اُو محنت مرڻي مهني مشقتا
هي هڏهم ڪينڪ نڪو تن قدرا
مقابل اُن نعمتن جي جي اکي ڪي عطا جل جلاله
مگر فضلس رب جي تم نه اويا ها
اين وري جيئن عورت ته مثلي ڪر وصيتا
اچم ڪو تولِ اهڙو عبادتن منجها
اُوڏي پيتان اءِ جه ڪري منجهه خالق جي درگاه
جواب ڏناس جهنم ههڙي طريقا
نه ڪنون ڪيج ذڪر کي رات روز مرا
آهي ڪنائي ذڪرم قرب ڪريما جل جلاله
سنايهم حڪايت ليکيان سائين سنجاهه

ته شيخ صفوان جي ڪن هئري حڪايتا
ته پاسو نه رکندس پٽ تي سدا هميشاه
ٻُنياته نڌر جي هو جيرو منجهه دنيا
چاليهه ورهه عمر جا ڪيا گذاريا
تنهن پاسو نه گورايو مور هُن ظاهر زمين مٿا
جڏهن غلبو ڪندي هئس ننڊري اچي نيڻن کا
تڏهن مٿو رکي موڙن تي ڪندو هو آراما
قدر لحظي هيڪڙي نه واڌو تنهن کيا
پوءِ اُٿي عبادت رب جي ۾ ڪندو هو مشغولا
اينئن گذاريائون عمر جا چاليهه ورهه سڄا
جڏهن ٿيس مرض موت جو منجهه آخر عمرا
ضعيف ٿيو ڪن مرض جي ڏاڍايا
تن جيئس ماڻهو حاضر ته سمهه شيخ صفوانا
طاقت نه آهي تنم وهن جي اضلا
تا ٻنهي ڪيئي ٻيان عهد سو جو ڪيم خالق سان
مجگاءِ ٻين وعدو ادا امر جي ويرا
پوءِ پرڪري پيٽ تي سُتو ويٺو وليا
رحمت ريسو رب جي لڏو منجها دنيا

ابڙا

اِنڌا مجاهدا صالحن ڪيا منجهِن عبادتا
ڳالهِ سُڻي وليَن جي ڪي ٿيو هُشيارُ
پيروي ڪرهو تن جي ته ڇُٽو عذابا
مولىٰ مهربان ڏني سايم سبا جاڳ جلّه
ڏسي حال ڏُهاري جو ڪريم ڪج ڪرما
مُنکي نفس نهوڙيو ڪيم ڪم ڪُڳا
جي تانه ڪري حياءُ ڪو عبادت مولىٰ
ترغيب طاعت جو من متائين جا
فضل ربي نقيرڪي پي حيثن وات نڪا
شفاعة ربي شفيع جي بي جاءِ نڪا
سان وسيلي وڏن جي عفو ڪج آڪا
ستر ڪج ساتر ڏني عيب عاصين جا
ڏيکار هيم ڏاتار تن هن اکين سان قبو ڪريما
ته اٿي ادب سان احمد حيام جي ڪريان زيارتا
پڄن مراد من جي شال سڀ آس اميدا
خوش حال خاطر شال لهي ڪسُ قلبا
سڪرات ڪريهيم سهڪي برڪة يٰسنا عم

۸۱ سانِ مِرَنِ مُؤمِنِ جي اُمَّتي خَصَرَ نجا صلی الله علیه وسلم
يادِ ڏئادِ يهنُم ڪَلِمُونِ مُوتَ جي وِيراءِ

اِلٰهَ اِلّا اللهُ اَنَّ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ

صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيهِ وَعَلٰى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَبَارَكَ وَسَلَّمَ

بابُ جُو تِهِيُم نيڪيان سَندُ وَخَوفَ خُداءِ جل جلاله
تَهِ ڪِهڙِ ڏُوندا هُوا ڪيان ڳِنيوُرِ ڦِهارا
آئا يهنُم حِڪايَتَ نيڪيان سائِنُ سُنجاهَه
شيخ مَنصُورُ پُٽرُ عَمّار جُو ڪَري رِوايَتا عليه الرحمة
تَهِ نِڪِسُ رات هيڪَري آءٌ پِهچي ڪَرُ مِنجِها
وَنِئُو وِيسُ وَآتِڪِي ڪَهِهُم حاجَتَ لاءِ
تان ٻُڌُمُ آوازُ هيڪَرُو پِهچي ڪَنِ سانِ
ڪُونڌَرَ پِرِ يِلَ ڪَئي غَمَسُ هيڪَري ڪَرُ مَنجِها
تان اِي رَهِسُ سُنَنَ لاءِ اُنهِيُم ڪَرُ مِهِڏا
تان آهي شَخصُ هيڪَرُو هُو تو بيني رَبَ ڪَنا
ڪَرِهُو سُوالُ صاحِبَ کي جو هي لَفظا
تَهِ اي الله مُنهِنجا مُنُ ذَنبَي قادِرَ ڪَرِيما جل جلاله

نه ڪيم

نه ڪيم مخالفت ٿيم سِر خوشي قلبا
مڪر ڪيو غلبو مون اُتي نفس نادانا
مغرور ڪيو مونکي مون ڏني شقي شيطانا
وڃي خيال خاطر ۾ ته آهي اڪو عليما جل جلاله
ڏٺي بازي بڇري وڌس منهنجي عمر عميقا
ٻڌي پڌ رهيندڙ ۽ منهنجو اوراه عصيانا
هاڻ آهيان شرمنده ۽ ٿڪن پيو ڪم ڪچا
سڪه ساريان ڪانڪا ڇُٽن جاءِ
ڪهڙو ڇُٽا جين ڪا ۽ بچان عذابا
رحمت ربّ رحيم جي پي مون ره ٿڪا
اِنبرتي ڪياءِ ٻيئي ۽ معذرة مولى جل جلاله
تڏهن شيخ منصور جي مون پڙهي هي آيتا
قوا انفسكم واهليكم نارا
وقودها الناس والحجارة تڏهن ڪئي ٻهرا
حڏ سواءِ آيت قرآن جي سناس ڪوري صحيحا
ٿين دانه ڪري ڪري پيو ڪين لڪو لوڙا
پين پيٽ دانه ڪياءِ دردِ هن ٿياءِ وڪ ورنا

آءُ هلڻ هاج ٻجهي رمڻ وڃي ڏاڍا
جان موٽڻ وقت صبح جي آءُ ان ڪم ڪنا
تان ڏٺم ان در تي رکيو جنازا
ماڙهو منجهه سامان تجهيز جي آهين مشغولا
جڏهه مدفون ڪري ميت کي ٿيا فارغا
تڏهه ڏٺم پير ماڻهو ميت جي حقيقتا
تا نجياءُ منکي جواب وري ٿن اڳيا
ته روئون رات جو ان ٿي در جيئو درب خدا
روئي رڙيءُ وقت سحور جي ڪياءِ وفاتا
اي نفس ناقص مونجها ڪري نه عبرتا
ته ٻيئو وڏائي واحد جي اڳيان ڪيئي ڪنيا
روئندا ڏِنا رات ورتون خالق جي خوفا
هيا توکي حياءُ نه ٿئي پهجا پيئي ڪم ڪجا
ٿيا ڏِٺه قيام جي ڪهڙو ڪنده جوابا
جت پوندا آپ ملئم پتڙا سڀ پڌرا
اُنتريهم حڪايت ليکيان ساڻ سنجاه
حضرة عبدالله بن عمر کنا مروي آهي سا

فرمايو

فرمايو صحابي سڳوري سڀني صدق منجھا
جي حضرت يحيٰ پيغمبر روئن ڪنا خوف خدا
انهن رُناءِ ڏکن سبب اُپايا
جن ڪل مبارڪ نبيءَ جا ڦاٽي ڀڃي پيا
ڪل ويئي ڪٽجي ڪري گوشت مٿا
ڏند مبارڪ تن منجھان ظاهر ٿيا ايسا
ڪه ڏٺي جيئو حضرت يحيٰ کي وڏي والدان
تنهن تي تن ڇڏيو مٿي اي پاڪيزا پٽرا
ته رکان ڏندن مٿي ٿڃي ڪپي ڦهي ڪا
ته مانه جيئي رهن ڦٽرا جي ڦيامه مٿا
تڏهن ڪارڻ رضا ماءُ جي ڦنا رخصتا
رکيو پي پوءِ ڦهو اُتي ڪني ڪلن مٿا
پوءِ وري روئن سڳوري نبي (عليه السلام) خدا (جل جلاله)
تان هر روز تي ڳلئو ڦهو وري في الحال لا
۽ حضرت زڪريا نبي جو والد حضرت يحيٰ (عليهما السلام)
سو جڏهن ڪندو هو مانڱي واعظ ورياما
تن عادت هيئن اهري سندا هميشاه

جن نظر ڪري مجلس ۾ پھر ڪندو ھو ڇا
ته ڪي حضرت يحيٰ مجلس ۾ آھي ڪ غير حاضر آھي
جان ھوندو ھو حاضر انھن منجھ مجلسا
تان نه ڪندو ھو ذڪر دوزخ جو اصلا
عقبا متان جو ذڪر ٻڌي ڪندو ونه ھو مورا
ڪنا سبب شفقت جي مٿي حضرت يحيٰ عليه السلام
پوءِ ويٺو ھو ڦٿه ھيڪري حضرت يحيٰ
ڪه آسي مجلس جي مراقبي مٿيا
تن پڇيو پرمرمارنگي حضرت زڪريا
تان ڪه ٿيندا ٿو نبي ڪي مراتبي سبا
ونيو منھ ڪبو ھو حيادر وحيو متا
تڏھ ڪيو ذڪر زڪريا سندو جيري دوزخا
وعظ ويرمارنگي ڪياءِ خبر اھا
ته جيئو منڪي امين رب جي حضرت جبرئيلا
ته پرور پيدا ڪيو آھي درڪو منجھ دوزخا
نالو جھنم درڪي جو سڪران لکن متا
خلقيو آھي خالق تنھن ھيڪري جيل ڪا

غضبان

عضبان ڪوتين ٿهڪي سو آهي ڏونڪرا
ته نه چئندو درڪي جبل جي عذابا
ڪڪر سوئي چئندو جنهن رنون آبارا
دل جي دراڙ رب جي خالق جي خوفا
اڀري جيئو وعظ حضرت زڪريا
تن داند ڪيا دردس وڌو هوش ڪنا
پوءِ جڏهن هشيار ٿيو ڪهڙ مدت پڄانا
تن ڪنڌي ڦاڙي ڏونريائي مٿي متجارا
روندو ويو بيٺ ڏي ٻکري پهتن متجا
تن مارن ٻن رنون نڪن ليٿي روئن عجتي
بيتم پيا ٿهڪي وري سي ورفا
اچي خبر ڪئا ان ڪال جي سان حضرة زڪريا
ته ٻن سڀي داند ڪي رنون آبارا
ڪري پٿو ٻنهير بيٺي بيهوشي ڪنا
ڪني آيا مارو ٿهڪي مٿجي ڪرڏاندا
حال سندس هيرو هيري ماهيتا
جڏهن سئو ان ڪلام کي حضرت يحيي

٩٠ ته ٻيئي اُتي عصا ڪئي نڪي ڪر منجهاه
هلي ٻيٽ پاڙجي سا وهلي شتابا
ٻنهار ٿيئي ڏونگر نم تري ڏِٺه ڪذرِ سا
ٻيڌ نه پروري ٻيٽرو نڪو اُهيه اصلا
تا نجان ڏِٺا ٻنهار ڪي منجهه ٿم صحرا
ٻيا تنڪي پٿرو پاڙجو تان ڏِٺاءِ اهيانا
ته آسان ٻڌو راڪي منجهه هن جبل جي جهتا
جه ڪِه ٿي جيو واديا ڪنا جبل غضبانا
ءِ ٻن واويلا ڪنا ٻيرن دم ورحنا
ٻيئي هلي اهيه ٻڌي جنبي منجهه جبلا
تان ڏِٺاءِ وادي مر ويٺو غمناڪا
ويٺو جوئي لفظ اوهي جي ٻنهار جيا
تن وتي آيس لِٽي ڪرڏو ته پانس همراه
انداءِ مهداس ماٺي جون جي ءِ ٻن ڪه ماه
ءِ ٻن جيا ٿيس ته موجب حق ماٺن جي ڪرامتا
ڪاه تن هن ماٺيڪي ءِ سن منجهو ڪلاما
ءِ سمه تن اچو ڪي دانزي ڪر تن آراما

تن ڏينهن حضرت يحيٰ زڪرين سڻي سڻو ڳالا
پر موجب حق ماءُ جي ڪيائي اطاعتا
ماني ڳائي رانڪي کي ڪيائي آراما
تڏهن پيو وقت سحور جو مهد پيره ڪا
تهر آيو جبرئيل پيرس جو ريو ڪي حضرة يحيٰ
۽ ڄاڻس پيغام رب جو ڏنائي حضرة يحيٰ
تحقيق جيو سلام تو ڏانهين خالق خلق خدا
فرمايو تفضل مالڪ ملڪنا
ته جڪس نه هنده ڪر ڪو پلو بهشت ڪنا
جن سمهم تن سڪر پيو مٿجهه حياتي دنيا
سنه اهم ڪهجي وڏائي جو جوڙي تو مولىٰ جل جلاله
پيچي جيئن تن ڏس پڙڪو هيڪڙو مهجو فرزندا
ته هوندا ڙڪيءِ تن شوق پيچي انهم طريقا
جن مات زڪري مو رهم حبيبي يحيٰ ساه
۽ جي دانا دور ڄنڪي ڏس هيڪر و پيرا
ته هوند ڪري يحيٰ ماه تهجو ها تڪ هيئنا
سڻي پيغام رب جو اٿيو حضرة يحيٰ عليه السلام

٩٢ نيڪو وڻو پٽ ڏئي دانهن ڪندو دردا

پوءِ نه ڏٺو ڪنهن والدان هٿهم هميشا

تان غان شهيد ٿيو رسيو بخلتا

ايڏو خوف خالق جو هو اڪين ڪتا

تريهم حڪايت نيڪيان سائين سنيا

راوي ڪن ان حڪايت جي انبير روايتا

تحقيق سفيان ثوري جو هو وليتن منجها

بيني تي پٽ تهجي منجهه جواني وقتا

مارن پڇيس ان ڪال جي ما ڪهم ما هيتا

تان جواب نه ڏنا ءِ تنگي هٿهم ڪي اصلا

پوءِ پڇيس شاگرد هيڪري مريدن منجها

تڏهه حيا نهڪي جواب تنهن ڏاي پترا

شيخ تن سنهي هي هاڻي حڪايتا

جن هو انتا مهجو ڪاملن منجها عليه الرحمة

پرڏو اهيان سوبي علم جهه ڪنا

ڏسيو انگي جنڌ وقت وفاتا

تهر هوس حاضر آءُ وتس خادم خدمتا

پڇن پيو

پوءِ فرمايو مونکي وري استاد اِيا
تڏاهين سفيان کي تون ڏيس منهنجو احوالا
مون ڪيو ارشاد خلق کي عين دعوتا
ڏونهن طاعت رب جي پنجاهه ورهيتا
عين منع ڪيم ماڻهن کي وارثن کنا نڪايا
هنئير ٿيو آهي منهنجي حق ۾ اِئين الهاما
ته تون نه آهين لائق خدمت جو کي اسان جي اصلا
ترڪ جي ڏيا تن تم منهنجي في الحالا
جڏهن شيخ سفيان جڏهن سڻيم ٻي ڪالاءِ
رت پيو هن ڏي پٽ جو منهنجي انهن ساعتا
آواز ڪيائين اوچتو جو سڀ حاضرينا
پوءِ هئي عادت شيخ سفيان جي اِئين هميشاهه
جن روندو هو رات ورتون خالق جي خوفا
عين ڪندو هو ڪڏهن رت وردون پيشابا
پوءِ مريض ٿيو نه ڪن ان مرض جي سببا
منجهه سڀنان ان مرض جي طبيب عاجز ٿيا
تان ڪرڻ سيڪياني ڪنهن ان مرض کا

تڪر ٿِنجا ٿُو هيڪَري ڪَهِن طبيبا
جُو هُو نصراڻي نِسُورو ڪافِرن مَنجها
تِهِ ڏِسِي پيشاب شيخ جو چيو هي مُنها
تَه ڪُو نَه ڏِٺِيجي ڪِٿي هِن هِهَڙو شَخْصا
جِن جو جگرُ هِن شَخْصَ جو وِڍرجي ٿيو ذرا
ڪَنا خوف خُدا جي مَنجهه مَهابَتِ مَولى
هِي جو رَتُ پيشاب جو سو آهي اِنَ سَببا
پُڻ سڀي پي رِوايتم هيٺ مذڪُورا
تَه اُو جو ڪافِرُ طَبيبُ هُو نصرانِين مَنجها
تِهِ پَسَندِهِم پيشاب کي پَرِندِهم اَندر اِسلاما
پڙهيائين ڪَلِمَ طَيِّبُ ٿيو مُوَحِّدِن مَنجها
سُڻي ڳالهه سابقن جي ڏِتو نَصِيحَت اَها
سَلَف صالح جي اَڳيان سِي رُوندا ڏِٺا
ڪَنا هيبت حق جي ڦاٽا سَندِن جِگرا
تات ڪِهَڙو حال اَسان جَهِڙَن جو ڪَنا هَم ڪَنا
ڌارا فضل رب جي پيشي پيرِ نڪا
ٻِئِي شَفاعَت شَفِيعَ جي وِهَنْ واٽ نَڪا

بلي

ملي پروسي هوت حبيب جي پي وهن وانگا
ايڪتر هيم حڪايت ليکيان سائين سنجاه
ڪيهم شخص هيو شيخ حسن بصري ڪنا
ته ڪارڻ ڪجهاري آهي معموما
عين سبب ڪهڙي تون روءِ هميشاه
تنهن جواب ڏنا جوان کي ته اي مهيا ياءَ
ڊرجان ٿو ڊراءِ ڪني ڪنا عذاب خدا ءِ جل جلاله
متان داخل ڪريم دوزخ مِ ٿيان خرابا
بوءِ نه آهيم سگهه ايتري ڪه ڏان پان ڪا
آهي بي پروا ۽ من ڏي غني غيورا جل جلاله
ڪامن ڪري مٿي اڳي ڪي نه ايندا ءِ
مروان انهم سبب ڪري آءٌ سدا هميشاه
ماوي چوي ڏٺه هيڪري شيخ حسن ٿيو مريضا
ڪرلهن تهنکي ڪو آيو ولين منجا
آجي ويٺو ڪر شيخ جي سيهي بحين لاءِ
تان ڏتاءِ ڪر شيخ جوهر ميو پائي سان
تنهن بچياءِ پيرم حقيقت با نيڪا

٩٦ ڪي ڪُرتاءُ پاپَ جو ٽِڪو نہ هتا
تان ڏنئون جواب جهتم جارِيہ مهدا
تہ نڪ من هارو پاپي نڪي نڪيم ٿا
نڪر يارم جيرو ڪهم ڪٺم جي لاءِ
توءِ ڏسي جيئي جيري جي ڏنئون شيھاء
انير رنا سڪن جن بيٺي بيت بيا
شعر
هي هر ڀاڱي سيئي ان جي هنجنس اچي آہ
ايڏو خوف خالق جو هو اکين ڪا
تات آڏيٺ لوخوءِ رب ڪي ونئو نصيحتا
بتريهم حڪايت ليکيات سائين سنيجاہ
راوي ڪن هن حڪايتجو انير سو نقلا
تهو شيخ فتح موصلي وليٽن مٿا علیہ الرحمہ
زاهد هو زهدس عابد عبادتا
شاگرد هو هيڪڙو شيخ جي اکيا
تن ٿي رنو شيخ رت ورنو خالق جي خوفا
هنجهہ ٿي وهي نماڙي ڪلن مٿا
تڏهن شاگرد عرض ڪيو مرشد مهدا

نثر قسم

ته قسم آهي ڪريم جو اي يلاؤ سڪورا
جن ٻجهي ڪرتن منجهه ماهيت مذڪورا
ته روءِ تو دت ورنون ڪارن ڪيا ٻيلاءِ
تنهن فرمايو شيخ جوابم تنهن شاڪر ڏڪا
ته جهه نه ڏٺو سه سندو خداءِ جل جلاله
ته هوند خبر نه ڪيم ڪه احوال جي توکي ڪا اصلا
برهان سبب سه جي ڪريان بيانا
تحقيق ڏٺون من رب ڪي ڪنائي ورها
انبر ڪيا مريدن حقيقت حالا
پوءِ حضرت شيخ فتح فوت ٿيو رسيو رحمتا
تن ڏٺس شيخ هيڪڙي خواب جي صورتا
پڇيائس پيرم ته اي مرشد مارن جا
ڪي ڪيو قادر توسن مرڻ پڄانا
تا ٻچي رب ڪي رحمت منجهه پرور پاتشاءَ
ٻيئي مندي مهجي ڪيا پان ورا
ڪوٺائي منکي پڇيا عرش عظيم اڱيا
ته اي ڪو لا مهجا ڦٿي رنو ڪنون مڃهه دار دنيا

٩٨ تنهن جي من عرض ڪيو اڳي ڪئي اِڪيا
ته دَرِين پئي درياءِ ٿيڃي اي ڦادر ڦهارا
تڏهن راضي ٿي رب فرمايو س پهچي رحمتا
ته اي ڪولا مهجا چاليهه ورهه سڄا
نه لکايم تو اُتي هڏهم ڪو ڪُناهه
اِيئن جنين چيئون اي ادا مهجا ٻاءَ
جيڪو ڏِنُوشِ جيتو لکيو لڪ متا
دِرِنو نه اڪتو دِين ڪونه دِرا
ترتيبهم حڪايت لکيان سائين سنڄاه
راوين ڪيو هن ڪالڃو هنير سو نقل
ته شيخ مالڪ پٽ دينار جو جو ولين منها
سو ڪنبو ڏيهِ هيڪڙي ڪهم مقام وتا
تن ڏٺا جماعت هيڪڙي منجهه اُنهم جاءِ
جن ٿي دفن ڪيو ڪهم ميت ڪا
اچي اُٿيو اُن وٽ نهار نا قبر ڏانهه
۽ پڻ ميت ڏي ڪياءِ نظر عبرتا
تن درجي درياءِ رب جي رُناءِ اپارا

دوهي

رُوئي رُوئي ڪري پيُو بيهوشي ڪنا
تَڏهِ مَنهجي مَٿي مالڪ ڪِي ڪيا ڪَرَ ڏانهَ
پوءِ جَڏهِ سُرت ئي سَرِ تَرِم ڦري مالڪ ڪا
تَڏهِ چيائِ جيئَن زبانسِ وري هي لفظا
تہ جيڪَر نہ ڏيرِجان اِنپرِ جن ما رُومن چوندا
تہ مالڪ چَرِيُو ٿيو وِئو عقل ڪنا
پُڻ جو ڪري ٿي مُنهجي ڪَن مَسخري ڪا
تہ هوندَ ڪريان ٻاهجا ڪارا سِيٖ اُنگرا
وِجان مَٿي مُرڊرڪي ءِ ڪمان ڪنين مَنجا
ءِ جوان مارَنِڪي اُتهِم اوآبرا
تہ اي مسلمانان ڏيرجو دوزخ ڏبرا
تہ هوندَ جيڪو ڏسي مُنکي مَنجهِ اِن احوالا
سو ڏيرجي ڏبرائي ڌِي جي يَيِجي يَقين مَنجا
نہ ڪري بيفرماني رَبَ جي وَلِي عِبرتا
پرڪَنا خوفَ مارنِ جي لِيا ڪِي لوڪا
جِڏهِم اِنَ ڪا لِڪي ڪيم خاموشا
پوءِ جَڏهِ مالڪ مَريض ٿيو مَنجهِ مَرضِ الموتا

تڏهه وصيت ڪيا، چيا، مريدن کا ١٠
ته مرن پڇاڻا مُهجي هي حق ادا ڪجاهُ
هي وصيت مُهجي پوري ڀارجاهُ
جن جهڙه مران اءِ لڏيان مٿجا دنيا
تهر منجي مُه مُهجي هينئر اءِ لڪجاهُ
ته هي آهي مالڪ پڙ دنيا رهي ڪو ڪنا دنيا
ڪولو آهي هي جو ڪو ڀهجي آڳي کا
۽ حبانو مُهجو منجي منڍ هڏهم مر ڪجاهُ
ملڪ رسو مُهجي ڪيهم واري اءِ وجهاهُ
هٿ پير مُهجا اءِ محڪم ٻڌجاهُ
جهپر ڪيرجي ڪولو جو پيجي مالڪ ڪنا
اپر جي ڪيري منڪي قبر م وجهاهُ
اوندو جي مه پر منڪي اءِ ڪرجاهُ
۽ قيام ڏيه منڪي اءِ ٿرهندڙن ڏسجاهُ
هيڪڙو وقت اٿين قبر جي نظر اءِ ڪجاهُ
پيو جڏهن پڙهندا انا ما عملن جا تهر نهارجاهُ
نظر ڪري مري ڏسجا سچه مٿجا

نڪر

تہ ڪِ مُنہ مُنھجو اڇو آ ڪِ ڪارو ٿيو آهِ ۱۰۱
۽ ڪِ نامو مون جيني هٿ مُنڪي ڏيندا ۽
ترو نہارِ ها هُ مُنڪي آ۽ ميزان مھندا
تہ ڳرو ٿيو بارُ چڱائيءَ جو هلڪائيءَ کنا
اِنہ وصيتہ ڪري رُنا ۽ آيا دا
۽ چيائين تہ ڪا شڪي مُنڪي نجاءُ ماءُ
تہ هوند نہ ڏِٺم سيبيءَ هي ڏوهُ ۽ ڏکڙا
پوءِ حبشہ ڏٺہ ڪڏهن ٿيو سيني رات متا
تہ ذڪرو مالڪ ماکِهم تيس سڪرانا
تہ ايو آواز غيب جو منجهائيءَ هوا
تہ مالڪ کي امر ٿيو ڪنا اھڪايا
جويي شاڪِرُ د مالڪ جو مُريدُ منجها
تہ سُني آواز غيب جو اُٺي تعجيدا
تہ ڏِٺم سُنھاري مالڪ کي منجهم سڪرا
جن کيو هوءِ آنکر شھد کي ڏوند سماءُ
۽ چيائين ڪا طيب کي جيتو زبانا
بيمو د جن وليتن جا اِي موءِمناءُ

١٠٢ جيئن هين اوڏائي الله سين لڳا ڪنون ٿي ٻرنا
جو تر ٻيهر حڪايت لکيا سائين سڃاه
ناقلن ڪيو اِن ڪا جو هينئر سو نقل ء
تهو شخص هيڪڙو هن امت منجها
نالو تنهجو زين الصحبة جو ٿدائي هو عليه الرحمه
نه جيو ڏيه هيڪڙي تنهجي پيارن ڪا
جي هوءَ اجالسي سندس مريدن منجها
بجي ڪنم تنهجي عمر جا سڀئي ڏيهرا ء
تان ست ورهن تي ء سنهون تن جا ڏيهرا ء
انڪنه هزار هيڪرا ء حيه سا ٻيا
تا تنهجي ڪريان سيگه ڏيهر هيڪڙو ڪتاه
ته انڪنه هزار حيه سا موندتين گناهن جا
ڪهڙي جواب تن جو ڪريان قيامت ڏينهن
ناه قدرت جواب جي منجهه اڳي جي درگاه
ٻي جي پاڪ هيا ء يت ٿي ڪنيا ء مه مٿي ڪا
دنا ء رت و مرتون داڻه ڪيا ء در دا
ڪري پيو پٽ ٿي بيهوشي ڪنا ع ق

جڏه

جڏه وري ابو هوشم کي مدت پڄاڻا
تن وري ڏونهن لڳو نڪن پيڄيڙ اپارا
رحلت ڪياءِ رب ڏي منجهان حالتا
سُڻجي ڪالي صاحبن جي وڌتو عبرتا
ڪرهو پيروي تن جي ته رسو رحمتا
پنجين بهشم حڪايت ليکيان سا پُن سُڻجاه
جن شيخ عطار سليمي جو ڪاملن مڃيا
ته نر نهارڻ آيو ڏنه چاليه وره سچيا
۽ پن نه ڪلياءِ ڪڏهن ته مدت ڪيه وڃيا
ڪنا خوف خالق جي هيبت بي عادتا
۽ جڏه روندو هو مردسو ڏيئي جي دريا
تڏه رونق مرتي ڏيه تري رائي هوا ڪڏرنڌا
ٻهشم مات موهرهم ڪنڌو هو نڪا
جڏه مڪار تيڏو هو ڪي آواز ڪڪرنا
تڏه پوندو هوس قلم اير خوف خدا
انڪرا سڏس ان سيبا هواي ڏي بندا
نه هوندو هوس آرام ڪي منجهان حالتا

١٠٤ اُٿي نه آرام جيڪي ويٺي جمعيت نڪا
جهڙي مريض کي قرار نه ٿئي ڪي اصلا
۽ چوندو هو ان وقت هاري همٿ ڪا
ته هي جيڪي اُهڪائي رستن ۾ مارنگا
سي مري ڪنا شو متن مهجي ٿين ٿا پيدا
ڪا شڪي جي نه هوش آ ۽ ته مار وسيحتا
۽ هوندي هي عادت شيخ جي اهائي اصلا
جن ڏوندو هو سيڪه ڏيهم چوندو نفس ڪا
ته اي نفس مهجا ناقص نڪن ۾ تون هشيارا
جن موت اچي اچون ڏيهم شڪ شبها
ٻيا لوٻينده موت جو حضرة عزرائيل هتا
۽ صحي لنڪينده صراط اتا جا آهي جيڪي ٿا
۽ جابو چنگل جرندا توڪي چو طرفا
۽ جا ۽ تهجي قبر آهي محل سڪونتا
جلي جيڪيدا چو ۽ تي ڪت نڪندا ڪا
۽ قاضي ٿيندو رب اهشم عادل عدالتا
بند خانو دوزخ ۽ اتياري ملڪ مالڪا

نه اِتِ قاضي اهڙو جو ڪري رعايتا
ڪري خلاف فرمان جو پڻ تو هِم سارِ
نه بنڌِ ٿيانون تهڙو جو ٿيي خرابا
هاڻِ ڪري وٺ عملن کي منجهِ هن مباڳا
سببِ جنهي تن ڇُٽ وري عذابا
اِنَ پرِ جيئو نفس کي هوڙ وندو اپارا
ٻوءِ آيو شخص هيڪڙو ڪِٿِ جن جي لاءِ
تِنِ شيخ ڏيٺو هو ڪروٿم منجهم عبادتا
ءِ ڏاري پاسي شيخ جي هو پاڻي ٻيت متا
پاڻيو ان شيخ ڏِٺم نه شيخ وضو ڪيو آهه
هي جو پاڻي پيتم سوا اثر ان جو ٻين آهه
ٻوءِ ڇڏِهُ اٿيو مرد او بزرگه ته وڪتا
تن ڏٺاءِ ڪرم شيخ جي پري عورت ڪا ..
ٻچاءِ تهڪي وري پاڻي جي حقيقتا
نه ڪِ شيخ ڪروٿم ساري وضوءِ ڪا
تنهه جواب ڏنون ڪينس ته پري عورتا
ته اِي پاڻي وضوءِ جو هڏهم ڪين آهه

بلڪ منجهان هنجن شيخ جي اي پاڻ ٿيو پيدا
پوءِ جڏهن شيخ وفات ڪئي رسيو رحمتا
تن ڏٺو مرد ڪه سُهڻي مستجارا
ته پڇيس پرم تي ڪئي ڪيو توسين خدا
تا پڇي ڪرم ڪيا نعمت ڏنا پيحد اپارا
هوس حزين پڪن منجهم دار دنيا
هنيئر ڪالهه کان خوش ٿيو قادر جي ڪرما جل جلاله
مرن پڇانان سند ٿيو منجها درگاها
ته ڪهڙي رنو ڏني مائي مهجا ڪولا
تڏهن جيم حضور مانير التماسا
ته رنهم دراءِ تهجي دت ڏني قادر قهارا
تڏهن فرمايو فضل سان آڳي احسانا جل جلاله
ته ڪي توکي خبر نه هئي ان ڳالهه جي ماهيت مُرڙا
تحقيق رب مهجو آهي غفور رحيما جل جلاله
ايڏو خوف خالق جو هو ويٺن کا
حتي پهم حڪايت ٻيڪيان سائين سنجاهه
راوي روايتن جي هنير ڪيو بيانا

منزمريض

ته مريض ٿيو شيخ منصور پڙ سندو ذڪرا
روئي روئي دانهُ ڪري ڇهير ڪري ماءِ
مٿيءَ مرڻ وياءِ جي روئڻ را مانا
تڏهن بحڪم پير ڪهر حاضرن مهدا
ته اي شيخ تون روءِ ڪارڻ ڪيا ڏيئي
هئي زاهد دنيم حياتي ڏيهرا
ءِ نڪذيو ءِ مال ڪي جهڙي مٿي تو بچياءِ
عيادت ڪيئي رب جي ايتي ويره سچا
سبب روئڻ جو تهجي ڪهڙو ڏيءِ آه
تڏهن چياءِ جواب ته تو در جان ڏني جي ويراءِ
متان تري منڪي شامت ڪنا هنيا
پوءِ روئي چياءِ پٽڙڪي ته اي مهجا پٽڙا
سن وصيت مهجي ڏيئي ڪن قلبا
مورخ مهجي مه ڪي متن ابا قبلي ڏانه
نهارج نظر ڪيو ابا مهجي مه ڏانه
جڏهن ڏسي پيشاني پٽ ٻڌڙو بيڪر ڪا
ءِ ترمن اڪي مهجي سڪرات جي ويرا

تڏهن چيچ چپن زبانس ڪلمون منهدا
مانہ توفيق ڏيمر ذڪي تہ پڙهان ڪلمون طيبا ١٠٨
جڏهن داخل ڪرهون قبر وارڙ وارثي گا
تڏهن آئي مهدا قبر جي اُتہ آوان ا
پڙهن ڪلم طيب کي سچي يقين منجها
مانہ مولو مهر سين ڪري من عطا
توفيق جواب جي سندي منڪر نڪيرا
پوءِ ڪنج هت ٻئي تنهن داور جي درگاه جل جلاله
چيچ کني نياز سين تہ اي الله مهنجا
هي آهي ڪو لو تهجو تن آهي سندس الله
ڪئا ڪناه ڪنان اسپر اتنداز يا
تائي هير جي عذاب ڪرهين اي آگا
تہ آهي ڪو لو تهجو تن آهي سندس الله جل جلاله
آهي لا لق عذاب جو رهيم شڪ شبها
جي رحمت ڪرهين رحيم ڏني باهجي ڪرما
تہ آهي فضل تنهجو اڪران ڪنا
در تنهجو واحد ڏني سندا آه سخا

پوءِ

پوءِ موڪلدي موچ تن پرني پيروَرگا
انهيءَ ڪري پرڻ پٺڙي ڪياءِ رحلتا
پٺڙي پيتم پوڇي ڪي پرڻ سڀ بجاءِ
ڏِٺائِس ورندي راتم سڀهي منجهارا
ٻڌائِس سڀ حال جي وري حقيقتا
ڏِٺون جواب جو انکي پوءِ پرندهم اکيا
ته تخت ڪنون صورت هيءَ اي پرمن پٿرا
حاضر ڪيا منکي نبيءَ حساب لاءِ
ٻڌائين پرم ته آندي ڪهڙي عبادتا
تڏهه جيم ته سڀ حمن جي ڪيم خالص لاءِ خدا
تاغياءِ ته قبول نه ٿيو ڪوچ منيڪر ڏنن منجها
تڏهه ڪناهيٿ حساب جي ڏئيم انڪرا
پڻ وري عرض ڪيم اڳي ڪي اکيا جل جلاله
ته ڪيم جهاد ڪافرن سين ٿيڙه مرتبا
ڪارڻ علاج ڏين جي في سبيل الله
تاغياءِ ته سڀ پڻ قبول ڪين ٿيا
وري ٻڌايا منکي ٽري ڪهڙي عبادة ڪيا

تڏهه جيم تن لکه ڏهه من جو ڪيو مُن خيراتا ١١٠
صدقو ڏنم تنهجيس خالص لکه خدا ءِ جل جلاله
تائي نا قبوليت جو ٿيو جوابا
تڏهه نا اميد ٿي دلم جيم ته هاڻي ته خرابا
ڪنڌي سنڌي جو ٽڪي رهي هڏ نڪا
آنجان هوس اُن حال تان ٿيو آواز ا
ته ڪي ياد نه آهي توکي جن نڪته ڪرمجا
منجهه ڏيه هيڪڙي پهچي ڪم لاءِ
تان ڏٺو ڪُرڙ هيڪڙو پيو وات مٿا
سو ڪني تو پاسهم ڪيو انهم نيت لاءِ
متان کهي ايذاءِ ٿئي مؤمن منجها
قبول ڪيم عمل پهچو انهم سببا
بخشيم برڪت ان جي توکي سب گناه
اينئن جيئن جيئون الله جي فضلا
اي هت پليت بحيرا ناقص نادانا
جو ٿائي جنگائي جي نا هڪا خرا خطائن جا
اي هت ٿي نه هيبت پيو ڪم ڪيا

دني

رَبِّي عملن ناهِڪا مَن مَٿا ٻين جا
ڇڙون عملن ناهِڪو پاندا بدين پيريا
سُڻي خبر ولين جي وٺو نصيحتا
ته ڪنيڻ وڃو خوف تنکي سند وخالق دَرا
تُون غافل گذاري عقلتم راتي ڏينهه سڀيا
جُڪس توکي ڏيتو شقي شيطانا
منان عزتي هٿ ڪري مٿي حلم خدا
جيئن لکي شيطان جي ده راه ڪنا
فَلَا يَأْمَنُ مَكْرَ اللّٰهِ اِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُوْنَ
توني غفور آهي ڏني راحم رحيما
ته قهار ٿين نالو سند سي خا صوٽي آيه
نَبِّئْ عِبَادِيْ اَنِّيْ اَنَا الْغَفُوْرُ الرَّحِيْمُ وَاَنَّ
عَذَابِيْ هُوَ الْعَذَابُ الْاَلِيْمُ فرمايو خدا
ٿيلانه روندائي رت وڃا اکيان جي هوا
تا ات تهان گنوئن حيا نتاء تي رحمت رحيما
آڳا ارحم من ڏني سبا جا سنينا
ڪر با جيد رباج تن مٿي مسڪيناء

بخشُ ٻوڇ ٻچائي جي ٿي انسان هٿا
مر ڪر رحم ڪهڙو جن اسانا آهه عملا
ٻيو وسيلو نا هِڪو ٻي محمد مصطفىٰ صلی الله علیه وسلم
برڪت ٻلا رب جي مرهي تن مولیٰ جل جلاله
فضل سان فقير کي ميڙي محبوبا
ڪر سرخرو سچا ڏيئي سِن پاڇي ڪرما
سان مرن مؤمن جي امتي احمد جا صلی الله علیه وسلم
جن موت وير من ڏني ڏي توبا توفيقا
جن جيئي ڪلمون يقين سين هلهم هن هندا

لا اله الا الله محمد رسول الله

صلی الله تعالیٰ علیه وعلیٰ آله واصحابه وبارک وسلم

باب ٻيو منجهه ٿن حڪايتنا
جي منجهه بيان زبان حلن جي بي فائدي ڪنا
نه ڏکوئن ڪهن شخص جو انسان متها
سنت بهشم حڪايت لئڪيان سائين سنجاه
آهي ڪيتا بنيم اهڙي ٻچپارا

تہ شيخ حسان جو پيتر ابو سفيانا
سو هليو ويو گڏهم شهر جي وچا
مادو مريد سائس هوا کئان اپارا
تان ڏِوٿاءِ وانم ڪلهه نئي بيت ڪاءِ
جا اڪنہ هئي اُن جاءِ م هڏهم هميشاه
تڏهه پيياءِ پيرم ڪهم مريد ڪاءِ
ته ڪڏهه اڏيو ڪو هي مخهه هن جاءِ
ني حوندهم پشيمان ٿيو پهجي قول کا
جونن لکو نفس کي ته اي هت مهجا
تن ڪير آهي ڪارڻ ڳيا رپيلاءِ
پجيو ته تو کهو جهجو احتياج نه آهه
پيو منڌ ر ڪناءِ پان ني مهري طريقا
ته نہ ڪالا سيدس وره هيڪرو ڪفاره لاءِ
روزو رکندس مات جو خالص لاءِ خدا
پن شيخ نڪا لابو وره سحيم هڏهم ڪي اصلا
ايڏ اخوف خدا جا هوا تنکن ڪا
اتيڙ پهم حڪايت ليکيان ساين سنجاه

ڇوي مالڪ پٽر صنعتم جو سڪور وسهيا
ته هئي پيو منهجي جي عادت اصل اها
جن جا ڪندڙ هو اِتم ڪندو عبادتا
اِن پر عادت هئين اهڙي سدا همشاه
پوءِ ڏيه هيڪڙي شيخ رباح ڄڀو جو نام
سو آيو ڪارڻ ملاقات پوءِ جي عصر ٽانا
تن سڻو هو پيو منهجو موجب عادتا
اچي شيخ پڇي مون ڪنا پيو منهجي جي حقيقتا
تڏهه مون ڏنو جواب ته سڻو منهنجو نند پراهه
تڏهه فرمايو شيخ ته ٻي تان هند نه آهه
ساعت سمهڻ جي وچي ٻڇانا
ٻي جيئن مون ٽيو وري شيخ اُٻا
ڇوي مالڪ مون مو ڪليو مارو شيخ ڏانه
وارئي آءٌ ولتي ٿي مته آءٌ حا ڪا ٻا
ڪني پيو ٻهجي ڪي ته ور ڪڍي شيخ ڪا
مارو ٿي ٿيم شيخ جي جو ڪوٺن لاءِ
ته لائي ويرم ڪني جن پيئي رات متا

ورئيا

وري آيو ڪري پهجي مدت بچايا
ڏونڊو آيو نيڪن ب بجد اپارا
بچيم انکي سڀئي حقيقتا
تانکيا ء حجواسم ته وري وشيخ هتا
هلي ويو مقام ڏئي اءِ پين پتيا
وڏو رونڊو چيڏو پهجي نفس ڪا
ءِ چيا پئي نفس کي هيهرا الفاظا
سڳو آهي مختار پانکي پا هجي يارا
جي سنو هو وڃي جو ته تهجو حڪم نزاره
ڪه جيئن تو ته يئي ويلو ننڊ رجو نه آره
پي جيئي جيئي نفس کي ڪيا ءِ يان ندر
ته نه سمهندس وره تحو راتو ڏيهان
ڪارن ڪفارت ان گناه جي هرگز ڪي اصلا
پئي جوندي ونيا نکي پ هجي خيالا
ته نهار ئاء من ڏونه جان ڪجي ڪيم وسرا
تڏه نااميدي ئي موتحس اء ان ويسرا
اداسي گائي صالحن جي هنو هي سان

وڏو جيئو مار نکي آهي زبان ڪنا
ساسو کهي ريڃ جلي جوان تن سڏا هميشاه
ڪنا ڪالان تهري جهڄو احتياج نزاه
ته پس اوت پان ني سنڌي رحمتا
اونيتا اليهم حڪايت ليکيات ساين سنجاه
اتير آهي راوين ڪنا اهري روايتا
عاسر پيتر شراحيل جو جو وليتن منجا
هو ڪامل ڪمال کني امام مهدارا
آيو ته وت ڏنه هيڪري ڪو شخص بهرا
هو جو جاهل جهل کني بنجد ايارا
آچي ته شخص امام کي ڪچا وين کهيا
ء امام تي نهارو ان ڏانه ء سوا ء تي لفظا
ڪچيا ء ڪين هذهم ڪو اکر الفاظا
پوء جڏه مات ڪي نه شخص ڪچين ڪنا
تڏه جيئو امام هت کني منجهه داڙهي ڏره
ته ابي الله مهجا من ڏيني واقف اسرارا
جي سچن آهي مرڊهي منجهه پهچي قولا

ته

ته آڪا عفو ڪجي، تن عيب عاصين جا
ءُ ڄاڻ ڪوڙو آهي قبول پهچي اي پرسا
تاپڻ بخش انکي فضلس مولىٰ جل جلاله
مه وثناء جهڙس حق مهجي مرتيا مت ڏيهان
اينپريني اٿيو دعا کي في الحال لا
پرشرع ڪيو شيخ اُتي نقل نمازا
ايڻ هلم حياء سلفس آڪي ڪيو عطا
سڀي خبر صالحن جي وٺو عبرتا
ڄاڻيهم حڪايت ٻُڌيان سائين سنجياه
جن عبدالله پٽ عوف جي هئي عادت اها
جن جي ڏمرائو متي ڪهم وباء
ڪوري ڪهم ڪولن مڃا ڪيئي ڪه خطا
جه ڪري شيئو خاطر م ڏمر عبدالله
ته چوندو هو انکي مبارڪ الله جل جلاله
انها وادڙ نه چوندو هو ڪهم کي اصلا
نڙيج ڪنون ڏمر ڄڻي حد اپارا
ته پڻ قول سند سڀي وادڙ نه هو اصلا

مارُو سَڀ واقِفُ ٿِيا شيخَ جي عادَتَ تا
۽ هُوَ اُتي هيڪڙو شيخ جي سُواري لاءِ
جَرِي جهڙِي ڪِيا ۽ جُ ڪنيرا
۽ جهادُ ڪِيا ۽ اُنَ ٻي جَرِي ڪافِرن سان
جَرِنَ نه ڏِنو هُوَ اُنَ ٻي ڪهڙي اصلا
پوءِ وَتي وِئو اُنکي ٻانَ مَنجها
ڏٺِيو هيڪڙي پاڻي پيارَنَ لاءِ
پوءِ هيئو پاڻي وَٺُمُ جابُڪُ اُتِ ڪا
نِڪتو جابُڪُ اکِ ٻي سُو ٿِيو نابِينا
تڏهن پاتو ڪر مارُنِ سنڌي شيخ عبدالله
ته حُڪُمُ آهي ورندو شيخ ڪُوئي سان
آڪرِ اڱوني ڪُنا ٿِيي ته منجها
پوءِ جڏهن ڏٺو شيخ وَرِي اُت ڪا
تڏهن جِيا ۽ عجب ڪري سُبحان الله
ته ميان هيئو جابُڪُ اُنکي اکِ متا
بارڪ الله فيڪ اشهد وَاَنِي اَعتقه جِيا ۽ وَنا
ته وِجي ٿهيي عمر مولو بيرڪنا

شاهد هو ٿيا جن آجو ڪيم ان ڪاڻ
ابر جيئي اٿيو فائق في الحيا لا
اُٿي نيٺاءِ وري نفل نمازا
تڏهه حاضرن جيئو مرن وري ڪري ٿي تجا
ته جڪس ڪراما ڪاتبين نه لکيو ڪاءِ
سڄي عمر شيخ جي هن حرف ٿارا
منجهه ڏينهن ورهن عمر جي هڏهم ڪي اصلا
شيخ بابت پڻ رُنندو هوان اڪر جي سبا
جا نبي هو ڏنيم حياتي ڏيهرا
پيئي مات سڪوت سلفن جو ڪر هو سڪوتا
مات موحاري مارن ڪي جي پر ويري يانا
ايڪيتا اليهم حڪايت نيڪيان سان سڻيائه
شيخ ربيع بن خثيم جي ڪي حڪايتا
تر نه تڪالانون ورته ورهيم تر ڪاليئن ٿارا
هيڪڙو نه ڏينهن ئي ڪهيا ڪلاما
جن ڏيهه هيڪڙي ئي پرياءِ عصر نمازا
تن ڀيياءِ مڪه ٻڌي حاضر منجا

ته ڪي ماءُ تنهنجي آهي حياتا
ٻي جيءَ پشيمانيءَ پيرم انهن ساعتا
رُوئڻ لڳو رڳو ڪري ۽ جيا مُهاڻا
ته اڪو بچيندو منهنجي قيامت ڏينهان
ڪناهن ڪلهي ته حيتوءِ ڪيا زيادا
۽ جڏهن شهيد ٿيو حضرت امام حسينا رضي الله عنه
ٿيو واقعو اُهو جيتو منجهه ڪربلا
تڏهن مارڻ جيتو يانم هيڪ ٻئي ڪا
ته جي شيخ ربيع آهي ڪي ڪالابي ڪلاما
ته بي شڪ آهي اي ڪالري آجو ڪي ڏينهان
ٻُوءِ جڏهن سواءِ شهزادن جي شهادت جي خبرا
تڏهن سُڻي روئڻ لڳو ٻي حد اپارا
ٻُوءِ دعا ڪرٻنا ۽ ذي ڪاوري هن ترها
اللهم فاطر السموات والارض عالم الغيب والشهادة
انت تحكم بين عبادك فيما كانوا
فيه يختلفون اهڙا الفاظا
ڪلامن ڪهياءِ ڪڏهن سواءِ انهڻا

جانسي رحلت ڪيا، لڏو ڏني منجها
سُڻي صفت سلفن جي، وتو عبرتا
باب ثانيا ليهم حڪايت ليکيان سائين سُڃاهه
راوي ڪن روايت جو هنئير سو نقل
ته ڏيهه هيڪري ڪٿي جماعت فقراء
منجهه دعوت ڪهن شخص جي ضيافتا
تڏهن آيو هو اُت سلطان ابراهيما عليه الرحمة
جو پُٽ اِڌهم جو وليئن منجهاءِ
تان ڪارڻ ڪهن شخص جي آهين منتظرا
ته اوبرڪي آئنم ويهي سڀ رتا
تڏهه هيڪرا ابن ڪي چون اي لڪا
ته ڦلانون نه آيو ڪيا، وڏي ويرسا
تڏهه هيڪري اي حيو وري ان منجها
ته او آهي هتيلو متڪبرن منجها
سُڻي ان ڪا لڳي اُٿيو شيخ ابراهيما
پيچي نڪيو بهر سو نڪادا، دعوت ڪا ڏر
اتري ڏيڏ هو ٻرزيم نکيا، اوطارا

۽ ڪيا نفس کي اپار عقوبتا
ته ڪارڻ ڪين حرص جي ۽ سڀڻ لذت لاءِ
حاضر ٿيئي ته مجلسم جهڙم آهه ڪلا
بي ڪئاءِ مسلمان جي جهڙم آهه ڪبير گناه
بي جي نڌر ٻڌاءِ پان ٻي هڙي طريقا
فتنا
ته حاضر نه ٿيئيس ڪڏهم مجه ڪهڙ ضيا
جانبي هوندس دُنيم آءِ حيـاتا
پيئو سنڌ تر اسلفن جا ڪهڙا مضبوطا
۽ ين نصيحة دي ڪرهو همتا
ته ڏيجي دستو واحد کي سڪا ستاما
ترتيا ايهم جهڪا بت ليکيان سائن سيٽيا
حضرت عثمان جي هڙي ڪن حڪايتا رضي الله عنه
ته ڪڏهم مهتيا ڪن ڪهڙم غلام جا
جو هو ملڪ سنڌيس اپ جي جهنتا
تن ڪولي دانهه ڪري جيو لفظ هاءِ هاءِ
تن پيشمانيو ميرم حضرة عثمانا رضي الله عنه
هيتا هڻ ڪري ڪنڌ کي وٺيا ساعت ڪا

پوءِ متو ڪِني مٿهُن فرمايا فضلا
تِراءِ ڪُولاءِ غريب تن سُڃ صحيحا
جن ساهه نڪتو سرير گاسڻي تهجي دانهه
هاڻ اچي مهت ڪن مهجو ڪرم ڪاتا
جهير مُن مهنيو تن مات مهجي ڪن ڪا
تان ڪولي انڪار ڪيو ته اي تان نجڪا
جن بي ادبي ڪريان آءِ ان اندازا
پر زور ڪري امير انکي جيولي مها
ته جيو ڪرن مهجو ٿوڻي فرض آ ره
تن ڪراٿي پيهم جن توکي جيو هم ٿا
مهنيا ضرورتا ڪارن اطاعتا
تان فرمايو امير انکي ته مهت زوريجا
تڏهه زور ڏنا ٿو زور موجب اندازا
تان پيو مرتبو وري فرمايو غلام ڪا
ته زور ڏيئي مهت تن ته پيئي قصاصا
تڏهه ڪوليءَ عرض ڪيو مهڏا اماما
ته اي سردار مهجا سرير ملن ڪنا

جيئن تن درج مُهجي قصاص پر منجهه قيامت ڏينهن
تن اءِ پڻ درجان تو منجهه آهي قصاصا
تڏهن ڏُٺي امير فرمايو بيهه باجهه منجها
ته مون مڙئي حق پاهجا توکي بخش ڪيا
راضي ٿيس آءٌ سڀ پرهائي تو ڪنا
ائي ڏئي راضي ڪرانگي مالڪ مون ڪنا
سُني عادت امير جي وٺو عبرتا
جو ٿيا اليهم حڪايت ليکيان سائين سپاهه
هليو ڏيهه هيڪڙي حضرة امام حسينا عليه التحية والسلام
هوا تابع سائن جي چار سا پورا رحمهم ربهم
سر مبارڪ اتي هو دستار سندو دوس خدا
شمشير هئي شير کي سندي علي شاه كرم الله وجهه
تي شهزادي شجاع ڪيو وڃ سائين صحابنا رضي الله عنهم
جهڙ جهڪي جنڊر تو منجهه تارئنا
تان آيو اعرابي هيڪڙو منجهان مجلسا
ته ٻچيو مارڻ ڪنا ته هي ڪهڙو سوهار واه
جيئن حاضر آنگي تي هي آهي حضرة امام حسينا رضي

۱۲۵

جو ڏهن حضرت نبي ڪريم جو حضرت علي شير وٽا
تن اچي اعرابي پڇيو ويٺي حضرت امام مڪا
ته ڪٿ تن پوٽو آهي سندو ابو طالبا
آنه فرمايا جواب ۾ ته اعرابي کي مهڏا
تن اعرابي شروع ڪئي شڪايت شير خدا
ته هو پيو آهي قاتل ڪئون قتا لا
هارئين ۾ هو رت خلق جو جي حد ايارا
شرارت ڪندو ۽ پڻ فتنه فسادا
نعوذ بالله من شر ذالڪ
ڪئي شقي شاهه جي پڻ حد شڪايتا
تن تي پي اٿيو ته منجها حضرت عبدالله رض
جو پٽ حضرت عمرؓ جو پيو ترڪ خطابا
ٻيو حضرت عبدالرحمن اٿيو جو پٽ حضرت صديقا
ٻين پڻ صحابن قصد ڪيو جي حاضرات هوا
ته هڻي شمشير شقي کي ڪر بهر جان جدا
تان مرڪي مرڪن فرمايو حضرت امام حسنا
ته ڇڏيو اعرابي کي ڪر هو مه ايذا

پوءِ فرمايو نضلس فائق ته اعرابي ڪا
١٢٦ ته اي يلا اعرب جا اسان ڪال سناءِ
تون آهي رهاڪو بر جو مرد مسافرا
سبب اچڻ جو اسان وٽ ڪهڙو آهي آءِ
جي هوءِ بُکه بيٺ م طعام جي طلبا
ته ڪا اي ڪاڄ توکي ڪريهيم خوشحالا
۽ جي رسي هوءِ جانم جوکي جي جرباءِ
ته ڏيهون دوا توکي دردجي ته ٿيئي شفاءِ
۽ جي هوءِ توتي قرض ڪي ته خبر ڪر آهاءِ
ته ڏيئي قرض پان ڪا لاهيم تو متا
۽ جي هوءِ اهڪه ڪو ادا ايها سوا
ته بهکن ڪريهيم توس به پر ٻيليا
جڏهن اي سي يلاءِ ڪي حضرت امام حسنيا
تڏهن اعرابي پيو عجيم ٿيو حيرانا
هٿ چميو پير چمي سند امام رضي الله عنه
پشيمانيو پرم تيي ڪريمن جا ڪرما
عذر خواهي ڪياءِ ڪنيري معذرت مهد

موڪلائي محبوب ڪاوڙي رميو را
تڏهه فرمايو حاضرن کي حضرة امام حسينؓ
ته آدا اسين آهيون جبلن مثالا
نه لوڏي سگهن اسان کي اجهل اسارا
ور اسان نهجو ڏمر نه آهي ڪا اصلا
ايڏو حضرة امام حسين کي ڏنو ڏاتارا
اهل بيت سڳورن جا بيوائي پرتا
تحقيق انهيءَ حڪايت لنگيان سائين سمجهاءُ
آهي راوين ڪنا هي روايتا
ته پيا رهيو دشمن زهر تنهن پيرا
حضرت امام حسن کي مائي متخارا عليه السلام
تان رکيو رب حفظ ۾ تنهن مٿان
جيئن پيري شهزادي کي ٿيو زيانا
هو زهر قاتل نه ڪين بنجڻ ايارا
ور بجي جو ڏجان جو ٿيو تڪرا
حتي ته پيو حضرة امام حسن کي وقت وفاتا
تن هو حاضرات حضرت امام حسينؓ

ته جيئن پرم وري حضرة امام حسن کا رضي الله عنهما
ته اي پيارا اخلاق جا مٺا مُهڃا ايا
ڪا آهي خبر اِن ڳالِ جي ها ٺڪ حقيقتا
ته پڪ پيارا پيو توکي اي زهرا
تڏهن فرمايا جواب وري اما مڪا
ته آهيم خبر اِن جي ادا مور ما هيتا
تا بجي ڪر هو خبر اسانکي سنڌي اُن شخصا
ته وٽان قصاص آءٌ جي اُن ڪئي رحلتا
تان فرمايو جواب امام حسن شاه رضه
ته اي پيا مُهڃا نه ٿير ملا پلينا
نه لائق آهي اسانکي سلن حقيقه سا
خاصو تي نزع جي وٿي وفاتا
اِس اهل بيت نبي خراسان حلم حجا
پوءِ تسم ڪري نبي جو فرمايو اِماما
ته جي بخشيو منکي مِهرِس راحم رحيما
ته نه ڏيندس آءٌ بهشتم ادا اُن ڏارا
جيئه ڏيئون نهر منکي پيارا پهسا

پسو ڪيڏي همت جيئن جي ڏني جي ڏوا
جا اٿئا ٻيهر حڪايت لکيان سائين سنيجاهه
سلطان ابراهيم اڌهم جي ڪن مهري حڪايتا
هليو ويو ڏيهه هيڪري منجهه سنجهه صحراء
تان آئس اوچتو ڪوئه مر سپاهي سوارا
ته جيئو شيخ کي ته پهر آهي ڪيڏانهه
تنهن اشارت ڪيا انهي ڏونهن مقاما
تن ڏمر جي جيئو سوار شيخ ابراهيم ڪا
ته تن ڪري ٿو حيئري من مس مزاحتا
هياس چابڪ جان ٻي وهيا رت ربيلا
ٻوءِ هليو سوار شيخ ونا شهر ڏونهن ورتي واٽا
جتڻ اوڏو آيو شهر کي ڀيتين مهندا
تان ڏٺاءِ ماڙو شهر جا جي هئا نڪتا
جوئي مرس نگن بيحد شمارا
تن ڇيئو سوار تنکي ته آءِ ڪهيار ٻڌي نڪتا
هلئا آيو شهر ڪنان ڪنانءِ ڪا ٿرا
تانجي سونس آرار هيڪر وعيب منجها

ته ابراهيم پتر اڌهم جو ٻهر آيو آره
نڪيا سُ آس ته ڪر تهنجو زيارتا
تڏهه ڇيتو سوار ويٺي ته شيخ ابراهيم گهوڙاه
ڪهڙا اپار سنڌس ڪهڙ اُٿيا نا
ڏنا ڏس مارڻ سوار کي ته هيڙي صوڙنا
هيڙا اپار سنڌس هيهڙي شڪل ڏيه
تڏهه سوار ڇيتو ته من مِن اٿيان سان
ڏٺو مرد هيڪڙو ٻهر شهر ڪنا
نسيا تم اکي هيم تهڪي چابڪ جهل ڪنا
پوءِ روئي سوار پوئي رميو ويو راه
پشيمانيو پرم پيئي پهچي ڪم کا
تان ڏنا پاڻي تي شيخ ابراهيم اڌهما
تي دُونا رتڪي لا ئاتا لٿڪن تا
عين پٺي دُونا رت جا چتا ڪيرن تا
بن الهي سوار جيا ڪامل جا قدما
ڪئا عذر خواهي ڪيترا ويٺي اپار
ته من نسيا تو توکي اي سچا سڪورا

تڏهه

تڏهن ترمايو جو اتم ورهي سنهاري سهڻا
ته من بخش ڪيو تون ڪي ادا انهن ساعتا
جهڙ هيو تون چابڪ هٿن سان هيجا
جيئن پهچي جيئن ڪري اي تصورا
ته لائق نه آهي ادا اڳال اهـا
جن پڙهي ثواب منڪي سيا قيامت ڏينهان
سڀ ڪناه ت پهچي توکي تني عذابا
سڀ ڪناه مهجي منجهم ڏيه جبرا
ته تي وني منڪي ادا اڪال اهـا
جن سڀ مهجي ٿيي ڪهڙي ايذا
توني ايذا ڏني جو تون آخرتا
سڻي ڪالهه صالحن جي وڃو عبرتا
ته رهو وڃن رحمت ڪي جيتو عذابا
مولا مهربان ڏي آڳا عليما جل جلاله
مهاڪاي تي ڪوجالي ڪمرا
سڻي ڪري تون تن صاحب سباحبا
جيئي لکي نفس جي ڪيم جهڪي ء جهورا

وڃايم عمر پيا نهجي منٿا ٻيم مٿورا
تن نه آهي طاعت جو موهم مطلقا
آهيان لائق عذاب جو ڪمائين پارا
پر آهي در تهجوئي سدا هميشاه
جن نالائق نوازي جي عاصي آسارا
آهه تون ڌڻي راحم رحيما جل جلاله
جن بخشي باري منکي برڪت پلاڙ ريثا
جن جيري جناب رسول جي ڪرايان زيارتا
ٻن جهانن ۾ آجين منجهه ميڙي محبوبا
مرڪا هيم مهربان ڌڻي حضرة محمد مهڪا صلی الله عليه وسلم
خاتمون ڪري ايمان اتي صاحب سباجا
سان مرڻ مؤمن جي ڪلمون جون مهها

لا اله الا الله محمد رسول الله

صلى الله تعالى عليه وآله وصحبه وبارک وسلم

باب چهوم لنيکيان منجهه تن حڪايتنا
منجهه ذڪر تابعين جي صالح هوا

عين سبب اُن جي توبه جا ڪر ٻُڌم بيانا
سٽيتا ليهم حڪايت ليکيان ساڻ سنجاه
ڏاڍين ڪيئان ڪال جو هنر بيانا
جو شيخ سري سقطي مشائخن منجها
سو هو عالم عامل نيڪين ۾ عمل واعظ ڏٺا
ٿي وعظ چيا، ذيه هيڪڙي منجهه شهر بغدادا
تان اچي لنگهيو وزير ڪو سنڌو سلطانا
نالو احمد تهجو پتر يزيد جو هو اچوندا
سوار هو اسب اتي ڪني تجمل سان
زين جهڙي قيمتي سڀئي سون منجها
جڙي هئي جواهر ۽ موتين سان
پيادا اهلڪار اسپين غلاما
ترڪي رومي هو اخريدي ڪو لا
جڏهن اچي لنگهيو وزير وعظ وٽا
تڏهن الهي مجلس ويٺو ساعت ڪا
ڪارڻ سُڻڻ وعظ جي ويٺو سچي يقين منجها
تا غيبو وعظ ۾ تي شيخ ان ويرا

تہ جي لِڙ ۾ هزار عالم آکي کيا پيدا
تن سڀني ۾ ناهي ڪو افضل آدم ڪا
ءِ پڻ اينري جرأت ناهي ڪا کهڙي ڪي اصلا
ءِ اولاد حضرت آدم جو پيٽا اندر ٻيئنا
آهي قليل نه ڪن شمار جي جهتا
ءِ پڻ آهين جرأت ڪني ميٿ ڪنا هِنا
جي ڪرين ڏوهه ڏاتار جا بي حد اپارا
پر ڪندي گناه ڏور ڪرن خوف خدا جل جلاله
ءِ انسان ڏي جيڪي عالم آهين سڀئا
سڀ درجن دربي ٿئي جي اڪران ڪنا
پسو عجب ٻي ڳالهڙي جن عظيم آهه خدا جل جلاله
ءِ اِس ضعيف نه ڪن نه ڪريم دربي خدا
ڏنهءِ حيثو شيخ وعظ ۾ انهيءَ طريقا
تن اثر ڪيو احمد کي ناصح جي نصيحتا
لکين گناه ڪئم جن ڪان ڪمان ڪنا
وعظ پچايانات وڏو ڏي پهچي ڪر ڏانهه
نه کاڌا طعام کي نه کالايا اصلا

آيو

آيو پي ڏٺه وري منجھه مجلس شيخ جا
فڪر ٿيڙيو ڪوندر ڪڏهن ٿيو هو ڪنون حزينا
ويهي مجلس ۾ وري ويو ڪري ڏانهه
پوءِ پڻ تري ڏٺه آيو مڪمل ولي محمد
تت هو پيادو پيٽر ٿيو هيڪلو تنها
آچي وٺيو وٽ شيخ ڪنون معمو ما
تڏ هو امش جونا ڪپڙا پرانا
جيڏي دنيا دولت ڪر ترڪ ڪئو را
ٿيو طالب حق جو جيڏي حرص هوا
جيڏه مارو مجلس منجھا سڀئي ٿي اٿيا
تڏه اوڏو آيو شيخ احمد ڪي اڪيا
ڪيئا عوض اما مڪي ته هادي رهنما
وعظ نهجي اثر ڪيو مهجي قلب ڪا
يڪاءِ دل مهجي موڙا ڪنا دنيا
پيو مهجي قلب ۾ آهي خوف خدا
هيڙ آهيم نيت اهڙي دلم جيڏي ڪيئيما
اختيار ڪرايو خلوت ڪي ڪنا مابنا

تات ڪري هيم شيخ تي واعظ وصيت جا
ويهي ساعت هيڪڙي نڪيو ڏونهن صحراءِ
ڪُذري اِن ڪالکي حدِ مدت ڪا
تي آئي عورت هيڪڙي شيخ جي ڪرڏانه
رُناءِ تي نڪن دانهن ڪيئو درد ا
تڏهه پڇيو شيخ زال کي حقيقت حالا
تانخياءِ جواب تهائي شيخ مسلمن جا
هُوم پُٽ هيڪڙو صاحب سونهن صفا
جوان جمال کني سو هئون سهڻا
سو آيو ڏيهه هيڪڙي ڏونهن پهچي مجلسا
تن هو سرئيرم خاطر خوشحالا
موتي آيو ڪرڏونهن ڪسبون مغموما
نڪا ڏاءِ طعام کي نه ڪياءِ ڪوڳالاءِ
تي رُناءِ رت ورنون س هي حزينا
هان نخانان ڪيڏانهن وڃُ تيس مدتا
تي ڪجا جوريم جڙي پاسي سبوسنا
ٻڌي جئي دانهن ڪي عورت اپر آنداڻا

تن شيخ پڻ رُنو ته نڪن اچيا، مهما
نه وڃڻ صبر ڪرڻ امان ساعت ڪا
پُٽڙ تهجو آيو هو جڏهه مُن مسهدا
تن جيا، مُنڪي نه مُن نيت ڪيي آه
نه ٻچي مارن ڪنا وڃان نيتر ڏانهه
عبادت ڪريان رتگي منجهه ڪوشش تنها
مُوڪلائي جيئي وڃ مُن وتا
مانه وري اچي ڪڏهن مُن ڏانهه
نه آءِ خبر ڪندس توکي انشاءَ الله تعالىٰ
پوءِ ويهي عورت سا يا هجي ڪر ڏانهه
جڏهن اِن ڳالهه ڪئي ڪندي مدت ڪا
تان ڪر ڪيئو راتڪي ڳرو دردا رزا ۱
بچي آءِ احمد آهيان پٽڙ و يزيدا
سُڻي توار مُو ڪليو مار و محمد و ما
ڏونه ماءَ احمد جي واسطي افـــلا ما
پوءِ ايتيو شيخ درڪي ٿيو داخل ته منجا
تان منجهي درڪي ٿيو آهي رنڪ رياضت سان

وڏو آهي ٻول سنڌيءَ مطلقًا مُوراءِ
ڏسجن ٿا هِڏا اجسام جا ظاهر ظهورا
پُٽ اُن پاڪيزيءَ سنڌيءَ ٻنِي ٿي آهه
ڪنڌيءَ تہ ڪو هريءَ ٿليءَ ڪٿن مثالا
هُيءَ هتم حنبيل سنڌهس ڦِناءِ شيخ ڪي سلاما
وارُو سلام شيخ ڪي احمد خادما
حيو احمد ادبس ٿو ائي امام مسلمن جا
شال ڏي جزا تو کي مولو مهر منجا
ڪري نصيب نعمة اڳو منجهه عقبى
جن منجها ڪُتن ظُلمات جي ڪڍي منهم ڪا
سواتو ڪيو مُنکي ڏونده هدايتا
آءِ قادر مُڪافات جو مون هم نه آهيان
انجان هو ان ڪالمتان آئي مَتاسِ ماءِ
جوءِ پُٽ سنڌ سو پن سانس هوا
دانه ڪري رُڌي ڪهي سب پيا
مانس حيو تہ ائي تار مهجي اکين جا
ڪونه ڪري باج تن منجهي عيال عذرتا

تان

تان ميل نه ڪيا، مون هم ڦري مطلقا
سڀني روئن، اِن جو رُوئن حاضر نا
ڪيا حيلا هزار، ڪنان ته هل ڪري ڏانه
ڏسي احوال ماءُ جو، جيئو احمد ا
ته اي شيخ! تو ڪو خبر ڪئي ڪي منهنجي ما
تانجي ڪيو هوس وعدو ادا انهن سان
ڪارڻ اتفاق تنهنجي ڪئم اعلا ما
حبشه ڪري حيلا ڏني جام منهنجي ورثا
تڏهه جيئو احمد ڪي عورت ته ا ڪيا
ته آءٌ اهيان جوان نه ڪِن صاحب جمالا
منهنجي سري نه هنڌهم ميان مرس تدارا
تانجي اختيار تنهنجو جيڪا ونهي سا
جي وڻهي نه سڪه ته منهنجو اجازو آ
تا غني عورت ودي ته رت تنهنجي پترڪا
تڏهه ونتا باه پتر جي عورت جي هٿا
لاتائس پيرهن جي هئس پترسندا
ڏنائس جنبيل هٿم ته هل منهنجم سان

لبرا جڏهه ڏٺو جوءِ حال پٽ جو تڏهه ڪياءِ دانهه
تا نجي هوندو مُنش يا ڪي هنن هيم طريقا
آڳهين رضا تهجي جيڪا ونئي سا
ٿي جيئن نڪتو وري شيخ جي ڪرا
جڏهه به وره ڪذب ٿا پيو انهيءَ ويچانا
تڏهه رات هيڪڙي آيو مارو شيخ ڏانهه
جياءِ ته احمد پٽ يزيد جي منکي موڪليو آءِ
ته آهيم وقت وفات جو رسيو هيم رحمتا
هليو شيخ تا صدس ڏونهه شونين مقاما
تان هو هيڪڙو ڪرو وچ قبرن مقاما
ٿيل ڏٺل نڪين خالي خرابا
هو احمد ابن منجهه او ونڌ اهي جاءِ
پيو هو پٽ اتي ڪنون مريضا
ٿي چياءِ فليعمل العاملون اهڙا الفاظا
آجي ويٺو شيخ تا نسي صبوحا
ٿيو رحلت ڪياءِ رت ڏٺي هليو ارتقا
تڏهه شيخ ويو ڪري ڏونهه ته ڪري سامانا

ڪارڻ دفن ميت جي آئي اسبابا
تان ڏٺا وائتم مارو شهر سنڌا
جي نيڪ آهين مقام ڏي ڪنان ۽ ڪاٿا
مُحِبُ شيخ پير مرد ري اُت مارنِ ڪها
تا بچي بد وس رات جو آوازِ غيب مڃا
ته جو ياءِ ته نماز پڙهان متي جنازي اولياءَ
سو ويرته حاضر ٿئي مُجهِ مقام شو پيرا
پوءِ جڏهن شيخ ٿيا تي ڪري سندي اسبابا
ورُ مقام ڏٺه ڪارڻ تجهيزا
تان هلي نڪي واتم ڪاٿ مارن جي ڪا
عاقبت دفن ڪيا تن وچي جي وٽا
ڪنا ڪنا ٻي مارن جي ٿي ابتدي فرصتا
شال رحمت ڪري ڏي شيخ احمد ڪا عليه الرحمه
برڪة پيارن جي آڪو ڏئي آسان
توفيق توبه جي گناهن ڪنان
بخشي شال پاڻ ڏي عصيان عاصين جا
انتهيتا ليهم حڪايت لکيان سائين سنجا

جيڪي شخص هيڪرو صالحن منجها
١٤٢ ته ڪري مهجي ڪرجي هيڪري ڏيوارا
پاڻيم ته وٺي وڃان ڪيهم مزور ڪا
جو جوڙي بيت ڪي ڪري درستا
ڪري نيت اهڙي نڪس ڪر منجها
وڃي جو ڪم بازار جي نظر ڪيم جان
تان پورهت مٿي پورهي ٿهري سب وهيا
ڪڏنهن شخص هيڪرو جوڙين جوانا
ڪوڏارُ ڪهاڙو بي هٿم جنهجي هوا
پڇيم ٿهڪي پرم مٿو ڪري ڪالا
ته ڪي ڪندو ڪم مٿي جواي مهجا آءِ
تان آئي چيا منکي ڪيا ٿوري شرطا
هيڪڙ جن پورد پورهو ڏيندو منهنجم ڪا
بيو جن تڪليف نڪندو ڪم جي اودوطا وقتا
موجب شرعت ناهي ڪندس پورهيگا
ٽيون منکي وقت نماز جي ڏيندو رخصتا
پوءِ قبول ڪري شرطن هن آن ندم گرداند
پيئو

پيٽو مشغول ڪار ۾ پورهئي ۾ مينيا
آءُ وِسُ ڪم ڪُهم نڪُس گر هنجا سرلم ا
جان وري ايس ڪرم ذات جي وقتا
ڏِٺم اجي ڪم ڪي تان زياده ڪنون آهه
ڪنا ڪم ٻئي ڪمين جي بي حدا
پورهيو ٽئي ڪئين ڏنيم رخصتا
حڏ ٽيٽو ڏيه بيو ڪيو شمس شعاع
تڏ پڻ نڪس بازار ۾ انهيم شخص لاءِ
يانيم ٻي اهي سچو ڪنون سڪوڙ ٿو صحيحا
ڪمي ڪراٻ انگي اچ پڻ ڪم هيڃي لاءِ
تان هٿ نه ايم هڏهم ڪيم وس وڌا
پڇيم جان مانڪي وري سند يس حقيقتا
تا ٻڌي اهي ان مرد جي اهڙي عادتا
جڻ هڦنيم ڏيه هيڪر ڪري ڪميتا
واڌو ڪري تمورهم پورهيو ڪي اصلا
تڏه پروڙيم پڌرو ته مڪر هي ولي آهه
پوءِ پڇيم ڏس ڪر جو تز ڪٿي رهيو آهه

سُڻي اُهڃاڻ مارُن ڪِڻان هلڻُ اُن هنڌ ا
آئُن جان اُهڃاڻ ٿي آءُ ڪُر سِنڌ هِن ڏانهه
تان آهي ٿِي ٿيل هيڪڙي جا ڪر اُن جاءِ
هيئَن نه آهِين هنڌ هِم تڏ ونوڙيءِ ڪا
پِيئو آهي تِنَ اُتي سيد رُ وءِ ٻيڊا
تَڏِهه جيئُم اُنکي تَهِ اِي تُهڃابيا
آهي مسافِرُ هيڪلو ٿِي ڪنوٿ مريضا
جيءِ هل ڪرِ مهجي تِنِ تَر ڪرائي خدمتا
ڪاءِ ڪرايِن ڪيترا ايبا نِهه بُڌا
تانِ ڏِنون جواب تنکي جواب وريءِ آکيا
تَڏ آءُ هلان ڪرِ تهجي هيڪڙي شرطا
جِن نگاراي تِن تو ڪُڪِن تنکي لِئِ اَصلا
جيءِ قبولُ ڪري اِنڪالِ ڪي تَه هلان تهجي ڪرڏا
داري جيءِ انڊ مر ڪرم قبول ڪري شرطا
تِن هو ويت مهجي ٿري ڏِيئه نيوُرا
ٻڪاڏا ءِ نِهم نگر ٺاءِ جيئر ڪوا شدا
جڏهه جو ٿو ڏِيئه پيو تڏهه سِنڌ ڪِناءِ مُن ڪا

ڪُوڙي ڀان وٽ مُنکي ڇپيا، مهڏا
ته اڄل مُنهنجو اُڏري وايوڻي آره ڳاه
تان ته سُڻي وصيت مُهنجي سيني ڳجھ ٻجاءِ
وڃي رهندو ڪيئن مُنکي مرن ٻچا نا
ڪيئن ڪري ڪس ٻي جيئي طرفن ڏانهه
ڇڄ ڇُٽي زبان مان تن اُت هي الفاظ آ
ته آهي هي جبر ان جي جو عاصي عبد آهه
مانده مولو بخش ڪري مرهي ڏوه ڪناه
پوءِ غسل مُنکي ڏيئي ٿي فارغا
تڏه ڪفن مُنهنجو اهائي ڪندي ڪجاه
دفن ٻچا نا مُهنجي وڃ باد شاه ڏانهه
هي مُنڊي ۽ مُصحف ٻئي ٻجا بادشاه ڏانهه
ڏيئي امانت امير کي ڇئج مُهنجي پارا
ته مالڪ مُنڊي ۽ مُصحف جي توکي سلام چيا
۽ ثناءِ پيغام هي توڏيئي باد شاه
ته ورڃ دراءِ رب جي سڏا هميشاه
متان مري وڃي سُڻيئم غافل غفلتا

مُئي پڇا نا ڪَنديِ نَفعُ نَدامَتا ۱۴۶
اِيءَ ڪَري وَصِيَّتَ لَذُتُ مَتَنجا دُنيا
خُوبي راوِي رُنُمُ نڪَن تِهْ مَرَدَجي مَرَنا
پُوءِ آندَمُ رَسُو تُرنُم تَهْ ڪَرَبان وَصِيَّتَ پَڇاءِ
پَانيمُ تَهْ وِحبان رَسُو ڪَرَ دِنيم تان ٿِيو آرَ آزا
سُنُم آوازُ غَيبَ جو نادِرُ ناگاها
تَهْ مِڃيون ڪَري پيءِ ادبيءِ سانِ وَليءَ خدا جل جلاله
تَهْ رَسانَهَ وِچِنِ هَڌِهِم مِيان وَليَّن ڪا
سو آوازُ سُڻي ڪَري ڏُبيءِ وِئُمِ هَٿَرا
پڇُئا مِهس پِيرَ بَبيءَ تَعظِيمَ جيءِ جِهَتا
پُوءِ ڪِئُمُ سَڳيو تَجهيزَ جو ءِ ڪَفنا
دَفنُ ڪَري فارِغ ٿِيُس آءُ جِهرا اُنا
نِهر ڪَري مُصحَفُ مَنبَرَ ڪي وِئُسُ آمِيرَ ڏانهَ
پڇيو مُنکي مَا ڪِهِمَ پَرِمِ يا انشاءالله
تَهْ ڪَمُ آهي ڪِهڙي تُن آسانهِم ڏانهَ
تَڏهِن ڏِنُم جَوابُ ادبَ آڪِيا
شَالَ وَڏي ڪَري عُمرَ تهنجي راحِمُ رَحِيما جل جلاله

نه

۱۴۷ نه آهس ڏاڍهي تُهجي ڏرڪ اي عادل اميرا
بلڪ آهم پيغام منڪر و نڪيرا توهه ڏانه
تڏهن ڪوٺي مُنکي پڇيو امير پنهجي جاء
ته ڪريان بيان پيغام جو هاڻي هنهن جاء
تڏهن ڪڍي مُنڊي ء مصحف کي رکيم ته اکيا
پڇيائر ڪيهه ڏناڻو کي اِتي هي اشياء
مون جيئو جوابم ته مُنکي طيان ڏنان
جڪس نالو ته مرد جو هو طيانا
تڏهن سني نالو طيان جو ربنا آيارا
پُٺ پڇياء وري ته ڪٿي طيانا
تڏهن ڇيم جوابم ته اي عامل اميرا
رحلت ڪياء رب ڏي لڏو تجا دنيا
حبشه سندو بادشاه ان ڳال کي مُهجي مهاء
تن ڏانهن ڪري ڏرڏس وڻ پان وسا
پيو بيهوش تي پشم تان عصر جي وقتا
آء پڻ پيس حيرت ۾ ٻيبي حقيقت سا
تا نجڏه آيو هوش ۾ اُنهم حال ڪنا

تڏهن پڇيائون تنکي هوءَ وٽ طبيبانا
جهڙ ڪيائون وفات تي منجهائون دنيا
تهڙ ڪهڙي وصيت تي ڪيائون جيائون مها
مون آهن جيئون امير کي ورندهم آکيا
ڪيم بيان حقيقت سنڌي وفاتا
ته هيئر ڪيائون وصيت ائين هن طريقا
تڏهن هيون پٽ آئي پالکي وري بادشاه
ڪنا جوش جگر جي ڏاڍائون ڪنڌي گا
رناءِ رت ورنون بي حد اپارا
تن ٻڌڻ آءُ وکرم اکرا اکون ٻيا
ته هينئڙو جوش امير کي ڪهڙي سبب آهه
پوءِ پروڙيم ته هئو سنڌس وساءِ
پٽڙو هئو بادشاه جو اوسڪون وسهيا
جنهن ڏيه کڏر وڃي رات مٿا
تڏهن جيائون مٿي ته هل منهنجم سان
ته ڪري پهتم زيارت قبر جي سنڌي طبيانا
پوءِ ويس آءُ امير جي قبر شريف ڏانهه

جڏهن

حَقِ ۾ ڏيکاري مِهَرَ سِڀئي قَبَرَ طِيَانَا
تِنَ وِچِ پَا ڪُرَ ٿِرَڪِيَ رُنَاءِ اَپَارَا
پُوءِ جيئن اَمِيرَ مُنڪي تَه اِيُ پُٽُ مُهنجو آهه
هُوَ ڏِيهِ هيڪڙو مَنجهِه پِيئِنِ شَرَابَا
مَهَاڻِ اَمِيرَ وَزِيرَ هُوَا مِڙِئي هيڪاندا
تِنَ سِوَاءِ اُنِ جيئن ڪَهم يَارَ ڪَنَا
جِنَ ۾ پِڙهِي نِنگر ڪِتَابَ هي آيتَا
اَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِيْنَ اٰمَنُوْا اَنْ تَخْشَعَ قُلُوْبُهُمْ لِذِكْرِ اللّٰهِ
تِي پِرِئَاءِ تَختي ڪَا
پُوءِ سُڻي سَيّنهُن صَاحِبَ جو دِرِ نُون ڪَنِين دَرَاءِ
هَا رَائَاءِ مَنجهه هِيج سِين پِٺِ اَکِين مَنجهَا
پِڻِ تَوبَه ڪِئَاءِ يَزِيدَ هُمُ اُنهِن سَاعتَا
ڇَڏِي مَجلِسَ مَا کِهِم نِڪِتُو دَرِ مَنجهَاءِ
وَرِي خَبَرَ نَسِيمَ کَڏِهم اَچِي ڪِي ڏِيهِ دَارَا
سُڻِي خَبَرَ صَالِحِنَ جِي ڪَرِ هُوَ اقتدَاءُ
ڪِيَرِ هُوَ تَوبَهِ تَضَرُّعَسِ مَنجهِه آڪِي جِيَ دَرگَاهَ
تَه مَوْلُومِرِ هِيُ مِهَرسِ اَکِيَانَ ڏُوهَ ڪُنَاءِ

ڪري رحم راحم ڏني ٻن پاڻهين فضلا
اُن تمام حڪايت ليکيان سا ٻڌ سنجاه
ته شيخ ابراهيم پٽ ادهم جي ڪن ههڙي حڪايتا
ته هو پادشاه بلخ جو سڪورو ساهيا
تن ٿي وڃي ڏٺه هيڪري هليو ڏونڙ صحراء
ڪارڻ تماشي شڪار جي ورتي تحمل سان
تن اچي نڪتو هرڻ هيڪرو سلطان ابراهيم ورتا
ڪاهيا ڪورو پٺي ان جي ته ڪريانس قتلا
تان جيئن هرڻ تا ڪهي مس عربي لسانا
ألهذا خلقت أم بهذا أمرت
يا ابراهيم جهڙي سوءِ اِي لفظا
معني ان لفظن جي سڻي صحي ڪجاه
ته اي ابراهيم ته ڪي توکي خالق خلقيو ڪارڻ شڪارا
ڪي وري توکي امر ڪيا شڪار جو شوتا
جڏهن ٻڌو ابراهيم هرڻ ڪنا اِهي ڪلما
تن ڪري پيو ٿيٽ اتي خالق جي خوفا
بيهوش ٿيو ڪن وٽيس سڌ سيڪا

ڪورو

ڪُوڙُ وَجهِه پيادُوتي وِسُرائي ڏانهَ
جڏهه ڏِٺو لشڪر اسب کي رِڻي بادِشاهَ
تِنهن ڏِسِجي ڏِبراءِ ڏِٻيءَ جي رُناءِ آيارا
تِنهن دانهه ڪري ڏِرڏَس نهارَنَ لڳا
پيرُ ڪيائي اسب جو هَليا هيڪاندا
۽ سُلطان ابراهيم جڏهه آيو جوشم اُن وقتا
تِنهن هَليو اُتي ٻَرڏي پيادو تَنهَا
لِڪِي سُرج جانِب ڪلام سَندُو هَرنا
تان ڏِٺا ءِ نِهار هيڪَڙو نِهارِ منجها
جُو هُو ڪُولو سَندِي منجهِ اُن صحراءَ
آيو وَٽِ اُن نِهار جي حيا سِ مُها
تہ اي نِهار پُڇِن جا سَڪو اسهيجا
ڪِ هُونديَ ڪنڌي تهجي مُهجن ڪنڌين سانِ
ڏِنو نهار جوابم تہ اي عادِل بادِشاهَ
شالَ عمر تهجي وڌي ڪري آڪو آرحما
آءُ آهيان ڪولو تهجو نر خريدين منجها
هي آهين تهجي ٻِڪري ٻتريه لڪنا

تان ٻچيا ٻڪرا کي ته تن آهي اڃو اڃو ڪجي ڏينهان
۽ ٻچنيم ٻڪري توکي ڪارڻ لکه خدا اجل جلاله
مانه ٻخشيءِ مُنکي مون ڏني سڀ ڏوهه گناه
مانه آهيو ڪرهيم آخر تم قيامت ڏينهان
ٻئي جي لاءِ تاءِ ڪپڙا لکن سٽا
قباهون قيمتي ۽ ڪپڙا ڪيڙا
لاهي ڏنا ڏنا کي لباس سڀ ٿيا
۽ پاڻ ٻڌ ڪئا ٻنهارجا پرهن اُن سندا
تڏهه ٻچو پتشاهه کي ڏيئي پنهارا
ته آهي خيال تجو ڪهڙو ۽ ڪهڙي نيتا
پاڻ چيا جواب ۾ ڏي ڏي پنهار ڪا
ته آئيس آ ڪارڻ شڪار جي منجهه هن ماڳا
تان شڪار تنهن آ ورئي اُن مڏا
وساريم شڪار جي فراقي طلبا
هڏهه سڀ اي ڪالهه ڪئي پنهار ڪنا بادشاه
تن روشن لکو ٻڪرا پن سندس ٻارنجا
ٻيئي حال بادشاهه جو ڏاه ڪرڻ لڳا

تڏهه

تڏهن ڇڏي سلطان ابراهيم نڪتو تهچي ڪرا
شغل ڇڏيندو ويو مشغول محبت مولى جل جلاله
مُهَ ڪنا ۽ بر ڏي سڃه منجهه صحرا
ڇڏيائين لذت بادشاهي جي خالق جي خوفا
سبب سنڌهين توبه جو اهو لکن ٿا
پنجاهم حڪايت ليکيان سائين سنجاه
مِن شيخ ابراهيم پٽ ادهم جي ڪن حڪايتا
ته ونيو هو ڏيهه هيڪري منجهه ڪنڌي دريا
ٿي سبنا ۽ رلي ڪي خاطر خيالاء
تن ڇيو مارن ڪنبس ترائي بادشاه
ڇڏي بادشاهي ڪي ڪيو ڏکن ڪا
تڏهه چياء جوابم وسهي ما دنيا
ته اوء نه بادشاهي حقيقتا اصلا
بلڪه هو مو وبال ڪيم اهڪر آنڌو ها
هينر جاڏي منڪي بادشاهي مولى جل جلاله
سا آهي ٻلي ڪنوڻ منجهه بن جهاننا
ڏسو بادشاهي جا آني ڪيم عطا

ٻي جيئي اُجليباءِ سونگي ڪي منجهه مرد زياءِ
جياءِ مُحِبين ڪي تر آئي ڏهو ساڪيائي سُويا
تڏهن پيچي وتي ڊوريون سوئين ڪنين ڪا
ٿري جياءِ تنکي ته آهو مُهجي اصلاءِ
پڻ آئي ڏناءِ سُتري ڪي ساکي جاهي لُوءَ گنا
حيثه ڪيو مشاهدو مارڻ ٻي سي حقيقتا
تڏهن چيو سلطان ابراهيم تنکي ته ڪرهو انصافا
اکرهو حڪم مُقُتو ميتي مارڻ نافذا
ڏارا مارڻ عالم ٻي اُٿي نه هوم حڪما
هيئر آهين مُهجي حڪم م ساڪن تجر سندا
نظر ڪري ڏٺو آءِ ته ڪهڙي پڻ منجا
بادشاهي پلي ڪئون دارم دُنيا
تات جُو جيو ڪنڌ و الله جو تيجي تقين منجا
هوندا جيئي م تهجي مريئي مخلوقا
سڻي خبر صالحن جي هتو هي سان
توبه ڪري پاڪ پتو ڪري دوڙ دعا
ته جو گا تيو جنة جا جيتو عذابا

ايڪ ڪو نجا هِم حڪايت لِکيان سا ٻُڌ سَچاءُ
ناقلن ڪيو آن ڪا جو هنئير سو نقل ء
تہ شيخ منصور پٽ عمار جو جو هو ولي خدا
هليو ويو ڏينهن هيڪري منجهہ بصري شهرا
تن ڏٺا ماڙي هيڪري بلند ۽ بالا
صحن جنهن جو سفرو ڪنون عالي مڪانا
بيتي جهي جني سيمي ۽ وڏو ايوانا
هو تلي وڏي ۽ هيڪري بس ڪني سونهن صفا
ڏٺا ء اُت خادم ڪنان ڪو لاعدا ما
پيادا سوار اُنهن هوا لشڪر ڪثير ا
ءِ ٻن تمنو ڏٺا ڪيترا ڪتابي جهما
دربان تنهن جي در اُتي حاضر ڪنان هوا
موجب دستور بادشاهن جي منجهہ فرمانا
ءِ ٻي منجهہ اندر حويلي جي هو ڪرسي تختا
جو هو سجوي سون جو صفي مستحارا
ءِ مٿس ويٺو هو مرد هيڪڙو جو ٻن جمالا
ڏادي پاڻهي تهڪي هوا صنف عدا ما

شيخ جوءِ ٻانيم دل ۾ امرو خيالاءِ
ته وڃان آءٌ منجهه اندر جبليءَ جي في الحالا
تان دربان منکي ڌرجي ڪيائين منعا
تڏهه ڪيم فڪر دل ۾ ورتي تامل اها
ته جڳس آهي مرد ٻي ڪنا ملوڪن دنيا
پر حياتُر پنهنجي دل ۾ سچي يقينا
ته البته مرندو مرد ٻي ڏيهن شڪ شبها
تنا ٿيندي في الحال ٻي بادشاهي اصلا
جا ڪالهه هئي سا نه هوندي سپا
تات برجن نگر جي پيرن جي هرگز اصلا
پيهي اندر تنگي ڪريان نصيحتا
ما نه ڪري هدايت انکي مولو مهر منجها
ٻيو دربان ڪهڙو ڪار پيتيا مشغولا
تن لنگي وس حويلي ۾ مخفي طريقا
تان سڌ ڪيو جوان تخت ٻي پهچي عورت گا
ته اُٿي آءُ تن هلي مٿن آڪيا
تڏهه ٻهراڻي جهري منجا عورت سنديس سا

سانس غلامي ڪنيزي حورن مثالا
جان نظر ڪيم وري ان عورت ڏانهن
تان ڪر مثل چنبر جي چمڪي چوڌارا
جڏهن آئي عورت حضور مرد کي مهڏا
تڏهن غلام وري وزير ڪنا موڪلائي هليا
سلام ڪري هليا وري منزل ڏانهن
سي ڳڏيا منکي ڏهليز مر در منجهارا
تن منکي منع ڪي دربن منجها زجرا
ته موت پوءِ تي مهڏا جاءِ نڪاءِ
تڏهن پڇيم تنکي ته اي شخص ڪيڙاهه
تابعي آهي مرد اي پتر بادشاهه
پوءِ جيئن تئي وسر تخت ڏي جڏائي تنگا
جڏهن پيو نظر من اتي سند و شهزادا
تن غضب جر ڏمر ڪيا هڪدا
تن ڪيڙ آهي ڪيڏانه ويچ اي نادانا
جو لنکي آءِ حرم مهجي ري ٻچا
ڪئي لنکي دربان ڪنا ڪه جڏيو توڪا

١٠٥٨ تڏهن چيئون جواب ۾ ته اي بادشاهه ٻلا
ڪر حلم فضل تون مه ڏس مهجي جهلڳا
جي اءِ ناقص نادان آهيان ته تون آهين عاقلا
تون ڪي ڇڪائي ڪاند ويٺي موجب مرتبا
اءِ آهيان طبيب تن جو ڏيان مارن کي طبا
جڏهن سڻي سڀ بادشاهه ٿي خبر مون ڪنا
تڏهن لٿو ڏر ڪينس جي اُتر هتم ستون آور
ته ڏسان طبا تهجا مريض موچارا
تڏهن چيئم حضور ۾ بادشاهه کي مهڏا
ته اءِ ڪنا هن جي مرض جا علاج چڱانا
جي مجروح معصيتن جا تن کي دوا ڏيان
تڏهن ڪوٺي وهاريائين مون کي پان وٽا
تون چئو مون ڇا مخا ته اي بزرگ بادشاهه
تون ويٺو آهين ڪرم منجهه لغو لهو لعبا
آهين منجهه شغل نفس جي مارن له ته ڪرا
ءِ ٻيلي سا ٿي تهجا بهرڪن اقسام ظلمن جا
ڪنر نتقيح ڏني سر جو آهي ٿهارا اجل جلد

۽ عذاب اُن جو آهي ڪنون ستائون سختا
۽ انتو درج پير تنهن ڏنهن جهنم بادشاه هوندا
هتم مظلومن جي تحڪم محبوسا
۽ اُذا امنداجه ڏينهم صحي صحيفا
پڙهيوندو سيڪه شخصڪي نامون عملنا
۽ حجابو چيل ڪبيرا اُت تيڏاي پيدا
ياد ڪريقين س دوزخ دهشتا
جو ٿو دانهه ڪندو هڪل ڪني هيتا
ڪري پوندا جنهه هڪل ٻن مارو بيهوشا
تڏهن نه جهگاي ٿوڪي جن ڪئي تڪبرا
نبي نعمت دنيا جي جي هڏ نه بقا
۽ منان ڪري فخرتن مٿي هن حڪوما
جا حتا مونهن ڪندي شيدي ذا ملا
۽ پن مڪ خوش پي ڏنهم س هن عورتا
جن مٿي حيا نا ترڏيهن ونجي حسن تنڪا
منجهي تين ڪنيون ڪنون بحيد اما را
۽ عاقل ورڪري تن عو دتن جي طلبا

جي آهين جنتم خلقي مُنڪ ڪافورينا
نه ڏٺو آهي جنکي ڪه ماڻهوءَ اکين سان
ٻين ڪهن شخص نه سُڻو آهي تن جو آوازا
ٻين نه اوڏو تنکي ڪو مخلوقا
وحُور عين لم يطمثهن انس قبلهم ولا
جان فرمايو خدا جل جلاله
اي بادشاه ڪنهن آهي دير ڪا رغبتا
جن پيرڙي هورنس قيامت ڏينهان
ڪي نشو پسج تن تن عفو بتن ڳا
جي ڪيم ذڪر ٿنس هاڻي الحالا
تڏهن دانه ڪيئي ڏڏس پٽڙي بادشاه
جي طبيب ڪهي منکي ڪي جان جدا
هان ڪي قبول ڪندو منکي من ڏيڻ عصيانا
ٻي ڪندو قبول مقدره منهجي سولو مقبولا
تڏهن جيم جرايم ڌريئي آنه اکيا ته
ته او آهي غفور ڏيڻ رحيم رحمتا جل جلاله
قبول ڪري ڪريم ڏيي توبه عاصينا

تڏه

تڏهن تريو ڏٺي الٽو پرنڌهم پاتشاهه |٦١|
ڦاري ڪنڌ يا نهجي نڪيو ڪر منجها
تن سڏ ڪيو ڪيئن سنڌهس عورتا
ته اي سردار مُهجا مُن پر پيڊو پيتارا
آءِ هئيس تنهنجي خدمت تهنجي ڪناءِ ورها
ڪڏ توں ڪنا هن مر هئيس هميشا هه
هير حبڏهن هدايت ڪي توکي هادي رهنما
تڏهن جڏهن توں تن سنڪي هيڪلو تنها
تن مون تيئو شهزادو سُني سڏ عورت جا
ءِ ڪوارِ لاٿا ڪپڙا زيور زينت جا
چادر بہ ڪيئا متي اتي جا تلي ڪپڙا
نڪتا پيئي راتڪي هيڪاندا همراهه
مُنهن ڪئا ٻئي ٻرڏي جڏهن مال متاع
چوي منصور راوي هن حڪايتا
جي لشڪر ڏٺهِ هيڪري ان ماري وتا
تان ڏٺيم قتل نڪن ويران ساسراءِ
اڃي ڪوڏم انهن ريم اکين منجها اميارا

پوءِ اُتي هلِئُس پهچي ڪَمِ وِٽُس تي جيڏانهه　162

جڏهِ ڪَنڌرِيا وَرِهَه ڪي عَجيا نا اِنهان

تِن وِٽُس مَڪي مُشرّف ڏُونهُ زِيارت ذَوَيا

تان اُڏِتم شهزادو مهدا ڪعبة الله

تي طواف ڪياءِ بيت کي تيجي محتبتا

مُن سُنجاتو اُنکي ضَعيفي سَببا

جِن ڪنارَ هدءِ رِياضت هو هين تماما

پر سُنجاتو اُن مُنکي ڪيائِ سدآما

چياءِ مُنکي ڪِ نه سُنجاڻي تن مُن ڪا

آءِ اُوهي شهزادو آهيان تُهنجو مريدا

جِن مُن توبه ڪِئي هادي تو هتا

تڏهِ خوش ٿِيُس آءِ جوي شيخ منصورا

پُچيُو مُهنس پرم ته عورت ڪان ڪياءِ

تاڃي اُوءِ مُن وٽِ رهبر رفيقا

تڏهه جيم اُنکي وَدي پيو مرتبا

نه ڏِٺا هيم عورت ٿِيا هجي هاڻي الحالا

تڏهِ جي وِٽُ شهزادو قري عورت ڏانهه

ويجن

وٺجن ڄيائس جاءِ سِ ته اِي رفيق منهنجا
آيو استاد اسانجو ڪڏهن منهنجا
جيئن جو جواب ۾ وري ور مهدا
ترائي آنخانان استاد ئي ڪو شيخ منصور ترارا
اُڻ آهي استاد اسانجو سڪون وسهيا
تانجي آهي پڻ اُڌهي جو اسان استاد ا
تڏهن ڊوڙي آيو رب مهجي ڪني شوق منجها
حيا جي نه هئي مهجي من جي ڪاڻي مُنڌا
مڪر هو تم شوق آهي ڏس سو منجهه سريرا
سائين اڳي پوري ڪئي من جي مرادا
موءِ وري جيئا سن ڪنا مهري حقيقا
ته اي امام مهجا مرشد ماڻنا
من جهري ڪنه ڪار ڪئي ڪي آڪو ڪري قبولا
ڏاري جاءِ جنة لقا سند مولي جل
تڏهن من آنه جيئي رزي ته اڪيا
تن دانه ڪيا هيڪري ڏناءِ ازوا حا
رسي رحمت جي هلي منجها دنيا

تڏهن آندو هجي شهزادي وري چيو مها
نه هئي مونس هجي منجهه تنهائي ٿورا
هاڻ ڪهڙس حال پهچو آءِ ڪريان بيانا
ڪئين ڪندو مليو مونس منجهه راه مولا
ڏکي ڏومي قبر کي ڪيا نشاني مٿا
تڏهن ڪري پيو شهزادو وري لوڙ مٿا
ڪنا فراق عورت موافق جي لڏو منجهاڌيا
تهڪي پيو پاڻس منجهه عورت ڪيا قبرا
رفيق مونس ٻئي پاڻ ٿيا هيڪاندا
ڪيو اوراڄ مومن ڪارڻ ته قضا
سڻي خبر صالحن جي وتو عبرتا
توبه ڪري هو تضرعس اڳي جي درگاه
ته لڌو نعمت اخروي منجهه جنت فردوسا
ٿيو يار رسي پيغمبرن منجهين جهانيا
باونجاهم حڪايت ليکيان سائين سڻجاه
ته آهي راوين ڪنا هينئر روايتا
شيخ ذالنون مصري رحمت ڪريس خدا

نِڪيو ڏيهه هيڪڙي ڏونهه ڪنڌي دوبا
تان ڏِٺاءِ پيتون هيڪڙو وڏو عظيما
جو وِچِي هَليو ٿڪڙو ڏونهه ڪناري دريا
جان نظر ڪيو سر هي ورِي شيخ ذوالنونا
تان نڪيو ڏيڏر هيڪڙو پاڻي منجها
هلي آيو ڏيڏر سو پيتوءَ ڪي مهڏا
وِچُو چڙهي ويو ڏيڏر تي ٿيو سوارا
ڏيڏر تري لنگهيو وچون سڀ دريا
حڪمت ڏٺو اِي عجيبو شيخ اکين سان
تن پٺيم ڏيڏر جي هليو ويو پارا
تان پيتون الٽو وري ڏيڏر منجها
هليو پٺي شيخ پڻ ويخ ڏٺه پيتيا
تان وڃي رسيو وچون سو هيڪڙي ڏن ڪا
ستو هو هيٺ جنهن هيڪڙو جوانا
نانگ هيڪڙو ته جوان جي آهي آره مٿا
جنهن ڪيو قصد ته هڻان ڏنگ جوان ڪا
تان رسيو وڃي پيتون نانگ کي منجهه الهيتم حالا

هڻي ڏنڪ نانڪ کي ڪيا جان جدا ١٦٦
پڻ موٽي تيو هلي وڃڻ ڪري منزل ڏانه
جو انکي ان ڪال جي هڏهم خبر نڪا
سُتو هو غفلت ۾ اکين طريقا
جڏهن شيخ ڪيو مشاهدو واهري طريقا
تڏهن ڪمان نئا ته هي شخص ولي آهه
تڏهن اوڏو ٿي جو انکي ڪيا خيالا
ته ڏيان پيرن ٻي سڪرتي جوان ڪا
تان ڏٺا مست نڪن کيو شرابا
تڏهن تعجب ٿيس ڏسي حال شخصا
تان ٿيس آواز غيب جو ههڙي طريقا
ته اي ذوالنون ڪر تعجب گهڻو ڏسيو انهن کا
اي پٽ آهي پاڻون اسان هئي پاڻ منجها
توڻي آهي عاصي گنهون بي حد اپارا
جي پنا هم رکهم فقط صالحن کا
ته ڪير ڪندو پناه طالحن جي اسان بغير قرارا
سڻي آواز غيب جو ڏيان وسا

بي

ٿي ڪيئن ماڪم پيرائي ٿي شعر اِ
يا راقدا او الحبيب يحرسه
من ڪل سوءٍ يدب في الظلم
ڪيف تنامو العيون من ملڪ
يأتيڪ منه فوائد اهڙا الفاظا
پوءِ جڏهن سيج وئو اڌ ڏور سيو غروب ڪا
ءِ ٿريو ڏيه پوڄاري جوڳي وڃي جي وٽرا
تن جا ڪيئو جوان ننڊر منجها تيو هشيارا
لتين مستي مغز منجها سندي شراب سڪرا
تن ڏٺا ذوالنون کي اٿيو ان جاءِ
تن تيو شرمنده نڪين وري جيئن شيخ جها
پڇيا ٿري شيخ کي تا اي سگورا
تن ڪيئي آءِ هن جاءِ مر ڪهڙي سببا
تڏهن جيا جوانکي ته ڪيارو تون نام
تاپن ڪيڙ آهي اي جوان مردا
تا پڇي جهيڙ تون دس منکي اهڙو آهيان
پوءِ جيئو شيخ انکي ته اي مهجا يار

نھارِ ھن نانگ ڏوھ ڪئي نظر نبينا
جڏھن ڏٺائين نانگ کي ته آھي ڪنون عظيما
تِن ڏي وِسُ انگرا مري ته ويرا
تڏھ شيخ قصو ڪيو سڀنس مٿان مورا
تن ڏنا پرندھم ۾ خاڪ وِتا مھتا
چيئا پڇي نفس کي ھن ندامت نھايتا
پشيمانِ جي پرم ڪنون ھيا ھترا
جي عاصين ھن ايئائي ڪرما
تڏھ ڪٿي چيه تِن رحمتن جو جي مطيعن منجھا
ئي جي نيڪو پرڏي ڪيا توبھا
ڪيئي ھدايت انگي سيرور پاتشاھ
ڏٺي ڪيا رياضت بي حد اپارا
پيو قبول درگاھ ۾ ٿيو سڪور و سنھيا
۾ ٿي قبول دعا تنھجي مولي در مھدا
ھيڪ مريضکي ٿيون وِذا ٿي ته شفا
سين پري پلن جي اءِ مون ڏنو نصيحتا
پڙ عجاھم حڪايت بکيان سائين سنجاھ
ته

ته هئي عورت هيڪري تنهن بصري شهرا
سا هئي صاحب جمال حسن جمالا
شعر اندا ناليوان جو هئي مشهورا ء
آواز هو ان جو ڪنهن عجيبا ء
يار ڪندي هئي اوسار ئيندي مئوا
جيڪو ڪو سڻو مارن بصري شهر منجها
ته انکي اوسارن ڪان هوا ڪو نيدا
هئي فسق فجور ۾ انهن مشهورا ء
لباس ڍڪيندي هئي ڪنهن پرهن پاڪيزا
پت پنهنجهه پارچا نازڪ نفيسا
ٻئي حسين نڪين زيور زينت جا
نڪتي او عورت ڏيهه هيڪري شهر انر
سا پس غلامي ڪنيزي هئي همراها
ڪي رومي ڪي ترڪي سونهني سڀها
تا تخان اچي لنگهي او ڪڏهن ڪروتا
جو ڪر ڪهه شخص جو عالمن منجها
جو عالم عامل زاهد زمانا

تهِ عالمَ ۾ وعظ حيوتي ڪيائِ نصيحتا
مرِيا مُئومِن ويٺا مُوا اُنَ عالمِ مهدادرا
بي رُئون اُنَ مارُنِ ويٺي وعظ جي سببا
دانهَ ڪيائي درڪس خالق جي خوفا جلّ
حبڻِ ڪنرُ ڪيو شعرانه اچي اُن ماڪا
تدهِ سُني آواز رُوئُن جو تِشُن ڏمرا
تِنِ حياءِ پانَنِ کي ٿِري انهِم طريقا
ته ڪيرُ هنتِ مُئو آهي ءِ اسان خبر نڪا
آڪر ڪُوئي اسانکي سيکوا سادن لاءِ
ءِ هِن خبر نڪي اسانکي نکو اعلاما
پُوءِ مُوڪلنا ءِ هيڪري پهچي مانِين منجا
ڪارِنِ انهم نهي تِقصي جي خبرا
وهي ڪُولِي اُن ڪرڏآنه اِن خبر لاءِ ءِ
نان سُئواءِ ڪلامَ رَب جو اُن ڪامِل ڪنا
ءِ ڪنان لذّت وعظ جي مُوتي نمُورا
حبڻِ شعرانه ڏنو ته ٻانِي ڪي فرصتا
تدهِ مُوڪلنا ءِ ٻي ڪي پُڻ انهِم خبر لاءِ

ته خبر اهي ورتن سڀ ڪي شتابا
تان اوهين پڻ نه وري منجها مجلسا
تن ٽڙي موڪليا، وريئي بابين ڳا
تان اوهين پڻ وٺي ٽڳن کي مون ڏي نموزرا
تڏهه جوڙي موڪليا، ته پڻ ڪيئي قرصنا
ڪيئي مدت پڇا تان آيءُ هيڪري وڏي ترتيبا
ته اچي خبر ڪئي شعرانه کي انهيءَ طريقا
ته هيت پڻ نه هئو موت جو هيڏهين ڪي اصلا
بلڪ پڻ هو عاصين جو انهن ڏوه اوراجا
بي رنا، رب ور توکي خالق جي خوفا جل جلاله
تڏهه شعرانه وٺي مجلس ڪري نيت اها
ته وڃي ڪري سيخري مجلس ماڻن جي تا
تان رب ڪي رحمت اتي نبي پاهي يارا
وات لڏاءِ حق جي ٿيس هدايتا
مه ڦنا، عالم ڏونهه سوا، واعظا
تن تاثير ترتيم ڪيا، توبها
پشيمان جي پيرم ڪيا، دور دعا

ڇَيائِ وَرِي جيتِمِ هِهَڙِي طَرِيقا
تہ مُنْ وَڃايو عُمرَ کِي مَنجهه ڪُنا هَنِيئا
جيمارُ مُنْ جانَندي ڦِي سَڀِ فَنا ء
هانِ ڪِهَڙِ مُنهان ڪَرِيمَ ڏِي اَچِي اِلتِجا
آهي اَرحَمُ مُنْ ڏي سا تِرُ سَمِيعا جل جلاله
پَرَ تُوءِ اَچِيمِ حَياءِ تُو پِيئو ڪَمَ ڪِچا
پَرَ اُنهَن مَجلِسَ م ڪَنائِ بُلَندُ آوازُ ء ر
تہ اِي اِمامَ مُسلِمِين جا چَيا سڪُورا ء ر
ڪِ قَبُولُ ڪَرِي ڪَرِيمُ عُذرُ عاصِين جا
جِنِ دَرِ جِي دَراءِ رَبَ جِي ڪَن تمام تضرعا
نَڏِهَ آن عالِمُ اِنهِ جيئِي جي آهي قَبُولا
هِي مَرتِبِي وَعظَ نَصِيحَتَ آهِين مارُنَ لاءِ
تہ سُنِي ڪَلامُ ڪَرِيمُ جُو ڪَن اِستِغفارا
تڏِهَ شُعَرانَهَ جيو واعِظَ وارِي ڪَا
تہ ڪُناهَ مهجا گاتر اکنون آهِين تاڻ تُوبهه تَرا
عِينِ ڪَنا ثُرنِ مِينهَ جي آهِين اڳا ڳِيا
تا ڀَڄي پِيو مَيارِن شالَ عَفو ڪَندُ خُدا

تو في

ٽوڙي هون ڪناه، تهه ٿيا شعراني جهڙا
تڏهه سڻي نالو شعراني جو ڪڍيا، ڪيڳا
ڏانهه ڪيا، دَر دَرِ ۾ ڏئي آوازا
ته آءُ هائي ابيات صحي شعرانه صحيحا
بي جو ٿيڻ هم ٿارئا، ڪنڌي لاٿا لباسا
زيور ٿين ونيتي ڏنا، تصدق ٿا
وٺي ويراهي مالڪي ڏنا، فقيرنگا
ڪوڙي ڪولا اياهيا ڪيا، آزادا
ويٺي ونيتي ڪريا هي هيڪلي تنها
ٿي عبادت ڪيا، رٿئي سچي يقين منجها
سچي ڪنا هن پاهجي ٿي رڻا، اپارا
ٿي ٿيڻا، دعا سندي مغفرتا
اٺ ڪنا رئا، چاليهه ورهه سچاه
پوءِ رحلت ڪيا، رب ڏئي هلي داربقا
جو وڃا هم حڪايت ليکيان سائي سنيجاه
شيخ بشر حافي جي ڪن ٿهڙي حڪايتا
ته هو فاسق نڪن شارب شرابا

ڇڪائيندو هو شرابڪي پيندو وپيالا ۴۷۱
حوالي سندس هوءَ بارهه شراب خانا
هوندو رهو مست نڪين سدا هميشا هُ
پوءِ هليو ويو ڏيهه هيڪري رميو راهه مٿا
منجهه خمار مستي جي هو مست مخمورا
تان پيو ڏٺائين اتي پرزو ڪاغذا
لکي هئي جنهن تي سڪوري لبسم الله
تڏهن چيائين جيئن ڪري تصورا
ته هي آهي اسم رب جو جو خالق مجيراه
جنهن اپايو نپايو منکي ڪيائين جوانا
رزق رساني روز روز ڪري نعمت نصيبا
جي جيڏي هلات اسم ان جو منجهه هيهڙي مڪانا
ته آهي نهايت بي ادبي گستاخي تماما
پوءِ کڻي پرزو پيٽ اتا جيئنديا ان کا
کڻي ڏکياءِ ان اسم کي منجهه مٿاهين جاءِ
پوءِ اتي هليو منجهه ڪم ڪيجي وري وات گا
آڪي قبول ڪي اي ڳالري ڪني بشرهتا
ٻيٺو

پيتو الهام غيب جو شيخ حسن بصريءَ کا عليه الرحمه
تان سٺي ڏٺائين خواب ۾ ڀيري طريقا
ته وڃج ڦلاڻي ماڳ ۾ سگهو سنئايا
اتي ويهي بشر حافيءَ جي پير ۾ ڪر بحيا
ڪوئي جنهن جي نس ترتيم هي پاڪيزو پيغاما
ته فرمايو رب تهجي جو عالمين الله جل جلاله
ته تو پاڪ ڪيو نام مهنجو ڪئي وات متا
تڏهن مون پاڪ ڪيو توکي ڪناهن ڪنا
ڪيم ستر عيبن جو جي هوا تو ۾ جا
حضرت خواجا ڪيو وري شيخ حسنا عليه الرحمه
تڏهن اچي هليو شيخ بشر حافيءَ ڏانهن
جهان ويٺو هو جام تان تنهن شراب خانيءَ
اهي مست موالي نڪن ڪيو خنما و ا
تان جي خبر بشر کي سندي شيخ حسنا
تڏهن آيو اهي شيخ حسن توکري تنهن ڪجاء
تڏهن جيئن شيخ بشر ٿيم تہ آيو عذاب خداء
موجب ڪناهن مهجي پئين ئي غضباء

پانيا ته شيخ جُڪس ورندو مُن سان
شيخ هو عالم شريعت جو واقف طريقا
آيو اُتي شيخ حسن ڏٺي ڪني خرق منجها
تن ڏٺا اٽڪرا سندس ڪني دهشتا
حضرة شيخ حسن وڏي بشر ڪا عليه الرحمه
تن اوڏو آچي جيئا بشر جي مُلڪا
ءِ چيائس پيغام مُرت جو جيئي زبانا
ته الله فرمايو توکي غني غفورا جل جلاله
جو آهي ستار عيبن جو آکو احسانا
نه جن تو پاڪ ڪيو اسم مُهنجو ڪيئي پيت متا
تن مون پاڪ ڪيو جسم تهنجو ڏيئي تعظيما
تن مون سکور و ڪيو توکي منجهه ملڪ مشهورا
حضرة سو پيغام بشر شيخ حسن ڪنا عليه الرحمه
تن رُنا ءِ دتا ورتون ڏانهن ڪري دردا
چيئن لڳو نفس کي ڪري ياد ڪُنا ء
توبه ڪري تضرعس يڪو ٻي خدا جل جلاله
نکيو تنها هميشا لوڪئائين وڏي مشقت مجاهدا

نيئو

ٿيو ڪامل ڪمال وتري پلو پلنا
پوءِ حج ڪياءِ بيت الله جا چاليهه سچا
ءِ چاليهه ڪياءِ جنگيون في سبيل الله
تن سين ورهين جتي نه وڌاءِ ڪا اصلا
حافي لقب ٿيو بشر جو انهيءَ سبب ڪنا
ءِ حافي چون پيرن اگهاڙڪي منجهه عربي لسانا
سبب نه وجن جتي جو پڇياءِ بشر ڪا
تان ڏناءِ جواب جهنم وري انهيءَ ڪا
نه تحقيق آهي قرآنم فرمايو خدا ءِ
والله جعل لڪم الارض بساطا قادر ڪلاما
آهي زمين پٿراڻي سنڌي بادشاهه جل جلاله
تڏهه ڪهڙي قدرت منڪي ڪهڙي مجالا
جن منهنجي وڃاڻي واحد جي هلان جتي سان
پوءِ جڏهن رحلت ڪياءِ رب ڏي ڇڏي دنيا
تن ڏٺس مرد هيڪڙي خواب جي صورتا
نه ڪر بشر حافي هيڪڙو بيو شيخ معروفا
ڪرخي ڪوٺين جهڪي ويئن منجها

سڀ ٻئي منجهه ڪوڙين سالن آهن سوارا
اُڏامن ٿا هوا ۾ چڙهي ڪوڙين ســتا
سُڻي ٻچارا صالحن جي ٿيو سواتا
ٻُڌجو ٻيا ۾ حڪايت ليکيان سا پڻ سڄاڻ
اِئين راوين ڪيو نقل حڪايتا
ته شيخ شقيق ٿي وعظ ڪيو هيڪڙي ڏينهن
منجهه ڪنڌي درياء جي دجلو جنهن جو نالو
تان آيو قافلو هيڪڙو عراق جي پاڙا
جنهن ٿي وڃا مڪي مشرف ڏونهن زيارت لاءِ
تن اچي ڏارو ڪيو ماکهمران ماڪا
تان آيو شخص هيڪڙو ته قافلي منجها
جو هو اوتارو اُتن جو پير مرديا ڪيڙا
سو اچي ويٺو مجلس ۾ وعظ جي ساعت ڪا
تان تنهن تاثير جانبم سندو قادر ڪلاما
تنهه جيا شيخ کي سان جيتي زبانا
تدا آهيان اوتارو اُتن جو راهڪو جنگلا
ڪرڪا نصيحت مونکي اي ڏو ڏادني جا

ته موجب انَ جي جنگ ۾ ڪريان عبادتا
نڙهه جيئو شقيق ته اي ٻرنا مرس پاڪيزا
ڪريان تو تي نصيحت توکي الحالا
سي رکُ ياد يقين سان دائم دل منجها
هيڪر وجن ڪري تن ڪم پنهنجي نفس لاءِ
تنهنجا حاظو خالق جو منجها جني هٿ مڏاءِ
ٻيو جيڪو تول ڪرجي اي اڏا امهجا ياءِ
سو ڪرج ڪنا خالق پنهنجي ڪري سوالا
نڙو جيڪي رسي ڪنا مالڪ جي ٻارا
راضي رهج نه اتي ڪلا ڪج مڪاءِ
سڻي نصيحت ناصح جي وريو مجلس ڪا
اچي ڏنا واڪا ات جي فريي مالڪ ڪا
پان اتي هليو برڏي رميو وتي را ٥
جڏه ڪنڌري ان ڪاڪي وري مدت ڪا
تن ڏنو شيخ شقيق اکي منتي لي دريا
جن هليو وڃ پيرن پاڻي اتي پانا
تن سڌ ڪري شيخ اکي ڪو نيو پان ڏانه

مَرْدَا ءُ اُهِيءَ تُنِ كِ ته پُرمِ بيابِنِ
گا منهن ميان نصيحت تري سِکه جوتن
عالما اُهي ڪي ته کي شيخ اتو اوثار اوثه تڌ
عمدا کري نه پاڻ کي مٿن سنيگاري جوتن
کلما تري ميان کنان تو سکش آءُ
اتا تن وري من کيو عمل
متا پاڻي هلان ثو آءُ جي تن برکت
عملا آءُ کريان پي کال تري جي
سان بکين ندو مهيکا هواء اڈامات ته
چيا پاڻ تو جي کيا من بيءُ بر بهرايان
رضا متي رهج نراضي جيتو جو ثويو ءِ
هتا من نکيتي جي ان سکا نراهم
مرها تا مومن جي انسان ايڪ پستو
سنجاه سايو ليکيان حکايت چاوتخاهم
متخا صالحن هيڪرو مرد جوي ته
پچانا اڏرات هيڪري رات وِئس آءِ ته
لا ء زيارت جي شهر بصري مقام متخه

تان ڏٺم اِئين مقام ڏي چار شخصا
جن ڪيو هو ميت هيڪڙو بصري شهر منجها
تنهن ڏٺو پيا نيم دلم ته ڪڄ هن ڪيتو آهه
ڪيو آهي ٻن رات جو انهن سبب ڪنا
پوءِ اوڏو آئي انکي پڇيم ورئي پانا
ته سڀ آهيان الله جو جو مالڪ ملڪنا
سڀ ڪيان ڪيتو هنڪي ڪر ٻن ڪيتو آهو
تنهن چيا جوابم ته اسان نه ڪيتو آهه
مهين ڪري ڪمان ان ڪال جو مٿان پيئي ڪنا
اسانکي پار ڏٺو ماءُ ان جي ڏيئي پنجر ڍير مرا
آهي اِئيني قبر اُچي ڏيکي پڇير تن تهڪا
تڏهن اوڏو آئي پڇيم ته عورت ڪا
ته ڪيا ايڏا ڪنا پوءِ رات جو پيهجي پُٽر ڪا
ته هي پُٽر مُهجو هو پيئندڙ شرابا
ڪناءِ پي ڦرماڻي رت جي مسجد اپارا
پوءِ جڏهن ٿيس وقت وفات جو آيي نزديڪا
تن ڏنئي وصيت ڪناءِ ڦري منهن ڪا

هيڪڙو ڄياءِ جي هلڻ منجھان دنيا
تڏهن رسول وڏي ڪريم ڪما ٻڌهم ڪر ڀراءِ
ڇيهه جيتي زبانن دري هي لفظا
هذا جزاء من عصى ربه وهرب
من خدمته في ڪهيه ڪلا ما
بيون ڏنو ڪارڄ منکي رات جي وقتا
مٿان مارو ڏسي حبا ڏو مهجو ڪين لعنتا
تو هماره ڏڄ منهن قبر ماءِ مهجي ماءِ
هيڪڙو وارو اچو تهجو مٿي منجها
تحقيق اچي ٿو حياء ربّ کي ترپائي ڪنا
مانه رحمت ڪري رحيم ڏٺي وار جي سببا
پوءِ حضرت وفات ڪي پٽريءَ مهجي منجهائي دنيا
تڏهن ٿيانيم ترڪ زبان وصيت سڀ بجاءِ
وڏي رسول ڪريم يانيم جان جيڪيان
تان سڻم آواز هيڪڙو ٿيا غيبا
ته محڪم ڪري ان ڪم کي ڏي پري عورتا
تحقيق اکي عفو ڪيا ان جا سڀ گناهه

سبب

سبب پشيماني ان جي کي راحم رحمتا
راوي چوي جڏهه سڀ عورت گناهائي
تڏهه اوڏو آئي قبر کي رنم اپارا
نماز پڙهيم ميت تي پڇي سهد منجها
پڻ وارا آهيو هيڪر ماڻس کنا
ڏکنم متي اره ان جي وڇير رکي کفنا
جڏهه پاتيم ته ڪڏ کڙ قبر جو ڪرڻ آئين محفوظا
تن جون لڳو ميت ما ڪهنر پتيم هيبتا
تڏهه لاهي پاند ڪفن جو اٻتيا اکين کا
مرڪي چيائين مون کي حيتي ڏبانا
ته آهي رب رحيم تڪن بخشي ٻڌايا
جنکن ۾ متن سن ڪري عفو احسانا
ٻي جي پٽريا وري اکين کا
تڏهه جوڙي قبر کي مومنس منزل ڏانه
سني خبر صالحن جي ونئو عبرتا
ڪرهو توبه تضرعس دائم دل منجها
ته ٿيو گا تيو جنت جاءِ جيتو عذابا

مولى مهربان ڏني هادي رهنما ل ۱۸۱
ڏيکار راهه سڌي پنهجي طرف ڏانه
ڏي توفيق توبه جي پاهجي پيارا
سايه وچ سڀجه دلم بركت پلنا
قادر كر پهنجم سرخرو منجه ميري محمدا
ڏيكارهيم ڏيه ڏي مدين مسنارا
پاڙيسي كرهيم نتغير س منجه هر دو سراء
موت وير مهجا ڏي رکهم شيطان جي شرا
سان مرن مومن جي كلمون جون مها

لا اله الا الله محمد رسول الله صلى الله عليه وآله وصحبه وسلم

باب ستون كرامتن جو كريان بيانا
جي ظاهر ٿي كرامت ولين جي هتا
ستون ٿيا هم حكايت لکيان سائين سنجاه
حضرت شيخ جنيد بغدادي جوي رحمة الله عليه
ته هوس ويٺو مهتم هيكري ڏيها

تاني

تان ٻه جوان ته مهتم ٻنهي آيا
سلام ڏنئون مون اٿي ڪيا شروع نمازا
جڏهن ٻنهي نماز کي فارغ ٿي ويٺا
تڏهن چيائون پهرين مونکي رحمڪ الله تعالىٰ
پوءِ پڇيائون مونکي وري ڪهڙي طريقا
ته ڪي ٿين ڪرامت ميان ولين هٿا
تڏهن چيم جواب وري اُن کا
ته ڪرامه نه ٿين هڏهن نبين سوا
وري پڇيائون ته ڪي ڪرامت نه ٿين ولين کا
تڏهن مون ٻڌو ناهه جواب وري اُنهن کا
پوءِ ٻهاري هيڪ ٻين ڏونهه ڪيا در منجها
آيو هيس فڪر ٻنهي صورت سا
وري آيا ڏيهه ٻي ٻنهي هيڪاندا
آئين ويٺو هوس مهتم اڳي دستورا
ڪالوني نزه ٻئي اچي ڏنائون سلاما
شروع ڪيا نماز کي جڏهن فارغ ٿيا
تن پڇيا مونکي جيئن رحمڪ الله تعالىٰ

ته تن ڇوءِ ڪيهڙ ٿو منجهه ڪرامتن اولياءِ
تڏهءِ پائيم دليل ڪيم نيت اِها
ته ڇوآن اثبات ڪرامتن جو ولين لاءِ
تا ڄاڻان اوچتو ٿيو من ڪنا اهڙو توارا
ته نه آهين ڪرامت مگر نبين لاءِ عليهم السلام
تڏهن ٿيو تعجب ڪنا سبحان الله
جي ڪيهڙي عجيب ڳالهه ميان تو ڪياءِ
آهين ڪولن منجهان ڏين جي اهڙا اولياءِ
جن جي ڇوڻ هن پيتن کي جي ٿيو سون منجها
ڪي ڇوڻ هن ٽيتن کي جي ٿيو زبرجد جا
ڪي ڇوڻ هن خاڪ کي جي ٿيو مرواريدا
ته جي موجب ڳالهن جي ٿين ۾ اهڙاءِ
شيخ جنيد جي آکاڻ اي ڄياءِ لفظا
تان ڏٺم پيتن کي جي ٿي سون منجها
۽ ٽئين زبرجد جاءِ موتي مرواريد خاڪ منجها
تن ڏسي مر ڪنس آءِ ڪنا ان عجبا
تڏهه جيو هيڪري ورهي تن منجها

پيتين

پيتانِ ۽ ٿنن کي آزردو ۽ عتابا
ته ڪُهُ ٿيو انکي جنهن صورت مٿايان
منتان کي ڳالڙي ڪين چيم آنگا
تدهه ڦري ٿٿنب ٿيا ۽ پيتي آکوني نرما ۰
۽ غائب ٿيا شخص ٻئي پسن مهجي ڪا
پيئو ڪرامت وليّن جي ميان موءُ منان
جيئي ڪرُ ٻاڏا پنهنجي صاحب کي ٿي ٿيا اڏاڙ
جن سان ۽ مليو تن سڀ سر قطب مدعا
اٿو ٻجا هم حڪايت ليکيان سان سنجاه
روايت ڪري مرد هيڪڙو وليّن منجها
ته هوس آءُ مسافر تهم قافلي سين همرا ۰ ۰
تان نکري ويس قافلو ماکهرمن ڳنا
وڃايم رات کي تنهن حيرانا ۰ ۰
سٺ ڏينهن سنجهم کڏهن ۾ ڪي ڏينهرا
عاجز ٿيس نڪين نڪڻ الغم ڪنا
لاٿم اميد حياتي جي ٿيس ناميدا
تان ڏٺم اوچتو پير مرد هيڪڙو منجهان جاءِ

هلئس پٽم ان پيرِ مرد جي جان مدت ڪاءِ
تان ڏٺم ٿو ڊوڙ واري جو مٿس محرابا
ويٺو ڏٺم محراب ۾ ڪو اعرابي اڪيلا
تنهن جي جمعيت پئي پيئي مارن ڪا
ويٺس ڏٺي ساعت ڪا آرام ٿي جي لاءِ
پوءِ سچو الٿو سڀاجهي ٿي مٿا
ٿيو آيو شخص هيڪڙو جوڀن جمالا
تنهن پوشاڪ لطيف هئي پيرهن ۽ ڪيڙا
پوءِ ڇڏي جي ڊوڙ واري جي ٿو ڏي مٿارا
ٿي هيباءِ ڪري پير جي وري واري ڪا
تان ٿيهم مڪان ڏڌو پاڻي جو ٿيو پيدا
وضو سارئاءِ پيتاءِ پاڻي ته سجارا
تنهن جي آءِ وڃي پاڻي جي تلاءِ ڏانهن
ڏٺي پٽم ان مينها ڪو پاڻي جو تڌارا
تان اچي نڪي لڳي منکي تنهن خوشحالا
پوءِ هلئاس محراب ڏي ٿي نماز
پوءِ ڇڏي جواڻ ناڻغ ٿيو پڙهي نماز ڪا

ق

تن مون لکو ما کهم ڏري پڇي منزل ڏانهن
تڏهن جيئو مون انکي وڃي نام خدا (عليه السلام)
پوءِ فرمايائين ته آءٌ مون پٺيان
آءٌ جان هلڻ پيم ڪو قدم قليلو
تان سڻم آواز اتي جا ظاهر ظهور ا
پئي ڏٺم مشعل ٻرندا قافلي پيدا ا
تڏهن پڇيائين مونکي ته ڪي هي رفيق ٿيا
جيئون هوءِ تن جي قافلي منجها
تڏهن مون آئي جي وري ته اکيا
پوءِ ڏٺي قسم رب جو پڇيم جوان ڪنا
ته ڪير آهي تون خبر ڏي مون ڪا
تانکيائين ته آءٌ آهيان اولاد منجها
حضرت امام حسين جي جو پٽ حضرت علي شاه (ڪرم الله وجهه)
نالو مهجو زين العابدين آهين جوندا (رضي الله عنه)
پيو ڪرامت اهل بيت جي جي سڪو راسهياءِ
عالم ۾ جنهي داسن لکي جيئندا ا
آهيم اميد اسان واسان عاصين لاءِ

مانه ڪري شفاعة سو جو آهي دار سخا
اُون نبيهم حڪايت لکيان سا ٻڌن سنڀاه
جوئي مالڪ پٽ محمد جو رحمة ڪريس خدا ا
تهنڪش ڦِيه هيڪڙي مڪي مشرف منجها
ٻُڌيجا نالو وادي جو هي سِ هنجا ۲۲
وِڌُس ته ٻُڌيجا ڏِي کهم کم لاءِ
تان پِڌم آواز هيڪڙو منجهان غيبا
جان مٿو ڪيم مشهور تان ڏِٺم شيخ احمد ا
جو پٽ شيخ خلف جو پورو سند وِچي
وِيٺو آهي تخت تي جو سچو سون منجها
جو ذاري تخت جي ڏِٺم زنجير ا ۴۴
تي جيڪو تخت تي هوا م هيڪڙي جماعتا
تن من سچيا تو شيخ کي ڏِنم سلاما
وارثا سلام مُنهجو وري ان مهد ا
تڏهه پڇيو مُهس پرم ته تن وِچي ڪنڌانه
تاڳي آهيم يار هيڪڙو وِچان تو ٻيڏانه
ترڪڏي جي احبان نهڪي ها ني الحا لا

تڏه

تڏهہ من حبيو ته پلاءِ تهجي ڀهري توڙسانُ
جي تن پني پهجي رب کا ڪري سوالا
ته ڪنڌ اي ٽوڪي يار تهجو منجهه هن ما کا
تا پنجي آهي پلاءِ زائر جي وٿير زيادا
جو ٿيجي پنڌ ڪري پهجي يار ڏانه
پيئو پلاءِ ولين جي جي ڏني دُوا جل شانه
سنتيهم حڪايت ليکيان ساڻ سنجاه
ته هوس رات هيڪري منجهه مکي مشرفا
ني طواف ڪم بيت کي سڀجي سهڊ منجها
تان ڏٺم مرد هيڪڙو سخون جي وڏيرا
جو اچي زمزم کو هجي سينو ڏر منجها
پريئي ڏلو پاڻي جو ڀيناءِ ته منجها
ڏکئاءِ واري ڏلو کي منجهان ماکا
تڏهہ ڇي من ٿيجي بيٽوان ڏلو منجها
تان متو ڪر مصري شڪر وشرابا
مون نه ڪڏهِم چکيو پاڻي هڙو اصلا
وري رات پڻ آيو اوهي تنهِسا

۱۹۲ مُنْ اُنَ نَرَهَ پِرِيْ ڏِلَوَڪِيْ پِيْتَاءِ تِهْ مَسَنجَا
تَنْهِ مُنْ پُنْ پِيْتُوْ جَانْ رَهِجِيْ اُنْ مَنْجَاءِ
تَانْ ڪَرَ ڪَيِرْ ڪَنْدُ آهِيْنِ پَانَمَ ڪَڏِئَا
تَنْهِ وَتِنهُمْ پَانْدَ مَرَدَ جُوْ حَدِيْثِيْ سُوْدَلُوَا
سُهْ وِدُوْ مِهْنِسْ رَبَّ جُوْ نَرَ ڪَرَتِيْ مَنْ سَانِ
پِجِيْ ڪَنْدُسْ تَجِيْ تُوْسِنْ جِيْ ڪَنْدِهْ هِيْڪَرُوْ شَرَطَا
جِيْ تُنْ نَهْ ڪَنْدِءِ اِيْ ڳَالِڙِيْ ڪَهِنْسِنْ اَصْلَا
مُنْ جِيُوْ تَهْ تَهِجِيْ حَيَاتِيمْ تَهْ ڪَنْدُسْ ظَاهِرَا
تَنْهِ حَيَاءِ تَهْ نَالُوْ مُهُجُوْ سُفْيَانُ پُٽَ آهِ
پُٽَرُ سَعِيْدَ جُوْ تَبِيْلِيْ ثَوْرِيَنِ مَنْجَا
سُنِيْ ڪَرَامَتَ ڪَامِلَنِ جِيْ وَرْتُوْ نَصِيْحَتَا
اِيْڪَ ٻِيُوْ حِڪَايَتَ لِکِيَانِ سَائِيْنَ سَنْجَاهُ
جِيْڪِيْ سَهْلَ پُٽَ عَبْدُ اللّٰهُ جُوْ تُسْتَرِيْنِ مَنْجَا
تَهْ نِڪَتُسْ وَقْتَ هِيْڪَرِيْ حَجَّ جِيْ نِيَّتَا
تَانْ تِنهُمْ مَرَضُ وَاتِسْ رَهِيُسْ جِهْڪَا
نِئِهْ ڪِيْتَا مِهْتَمُ مُنْ اُتِ ڪَنْدَا رِسَا
تَانْ آئِيْ جَمَاعَتَ هِيْڪَرِيْ اَبْدَالَنِ مَنْجَا

ڏِنُوْ

ڏٺو اُن مُنکي هيڪري جماعت منجها.
ته سڻائين منکي وڃي ڪي رفيقن خبر ١
تڏهه مرڻ آيا ڪر لا هوتي مون ڏانهه
اچي چيائون ته اِٿي تون اي اسان ڀڄا ياءَ
ته ڪنهن توکي ڪاهيو سير زمين جا
تڏهه مون چيو نا هم ان ڳالهه جي قدرت ڪا
مرض منکي مارڻ چاهن سڀ چڪاءَ
تڏهه چيو پيري مرض هيڪري ٿي منجها
ته جڪس ماءُ تنهنجي ماريو آهي تو هم کا
بنديتيو آهي ان ڪري ڄڃ ڪنا
چيو مون جراتيم ته ماءُ منهنجي مئي آ ٢
باقي ناني منهنجي ڏنيم آهي چيا تا
وري چيائين جي حبذه پتي توکي شفاءُ
تڏهه وڃ وهلو تن تنهنجي ناني ڏانهه
جلدير توکي هن جاءِ محبت ان جي آهه
پن چيائون منکي ته ڪير ڪرئي خدمتا
تڏهه مون چيو ته ڀاڪو مهت جو ڪري منهنجي خدمتا

تڏهہ ڪوٺي بانڪي کي حياء مُن مهندا
تہ هي مرد آهي ٺوٺوت اسانجي امانتا
خدمت ڪجهس خاصي ڪنون به پر ٻڌا
پوءِ هيڪري مُٽ ڀري واري جي اِن منجها
ساڳي ڏِنا هيٺم وري بانڪي ڪا
تان ٿي پئي واري دينار سون سندا
چاليہ ٿيا جو ڪا بيچي سون سندا
پوءِ بانڪي ڪئي منڪي نيو ڪر ڏانهہ
ابدال موڪلائي مُن ڪنا جڏهہ ويا
تڏهہ ڪڍ رناڏيہ کي ناپي تہ پوا
تان صحت ڏني تنکي قادر ڪريما جل جلالہ
تڏهہ جيئو بانڪي وري فائق في الحالا
تہ ابدالن ڏنو هو ڪي منهم ڪا
بعض ڪيو مُن مرض نہ تہ آئي ناپي تہ ملا
پڻ آهي ڪي باقي سون مُن ڪنا
تان سن جيئو وري ٿر او جيڪ باقي آره
سو ڪيو تصدق يتيمن اتي خالص لاءِ خداء

ٻي

ٻئي جيئي مون ڪلا ايم وري ٻانکي ڪنا
جان هلئس ڪي قدر ٻنڌ جوتان ٿيم اشتها
يا ٻيم ڇان هوند سنان ڏگر ڪياب
۽ ٻين سانس هوءِ ڪي ڪوشو ڪبابا
ان ارزو ۽ ٻئي ڪيو من تي غلبو آيارا
جن رهيس ٻند ڪنا ونيس ان ماڪا
ڪيم سوال رٻ کي ته اي الله مونجها جل جلاله
توهه وڌي قلبم مونجهي ٻي اشتها
توهين قادر آهي مٿي ان ڏينا
ڏٺي توٽي ڏگر ڪباب مونکي پاهجي يارا
توٽي لاءِ وسوسو مونکي خاطر خينا لا
جان پورو ڪيم دعا اي ڪي پيجي پرور ڪا
تان آيو شخص هيڪڙو پاڪيزو پرمنجا
جه ڪن ڏگرءِ ڪباب هو تازو طعاما
پن ڪرڙو هوس هٿم پاڻي منجها
اٿيي منکي مرد سو دريءُ منزل ڏانه
آءٌ ڪاٽي پيجي خوش ٿي هلئس ان هنڌا

حَجِڙهِ ڪَنديءِ رَاتِ مَنجها وَرِي مُدّتَ ڪا
تِنءَ ڪَنِ ڪَرَ ٿيا آسمانُم وِچِ ۽ رَعْدَ ا
ڪَرِي ڪَجي ڪُوڙ ڪَرِي آئِيُو مِينهُ مَتا
تِنءَ مِينهُن وَنَوَ وَڏَ ڦِرُوَاتَ ٿِي ڪَرَ سِيما
پَرِنه پَئي ٿِري هيڪَرِي مُڪِمُن ڪِيترِنَ تا
ءِ بُنَ نَڪا پِئي ڪِيرَن مَٿي جُتِي مُنجهي اِصلا
جَانِبِي رَسُولُ آجِي مَنزِلَ ڪِي اِذِنَ سانِ خُدا
لَا اِلٰهَ اِلَّا اللهُ مُحَمَّدٌ رَّسُولُ اللهِ صلى الله تعالى عليه وآله وصحبه وسلم
بَا هَيْتِيهِم حِڪَايَتَ بِيڪِيانِ سَاٿِ سُنيجاهُ
شَيخِ اِبراهيمُ پِٽِرُ سَتعْبانَ جُو ڪَرِي رِوايَتا
ڪَنا شَيخِ اِبراهِيمَ پِٽِرَ اَدهَمَ جِي جُو وِلِيَن مَنجها
جِي هَلِسُ وَقتِ هيڪَرِي مَنجهِ ڪَهمَ صَحراءَ
بَارَهُ ڏِيهَ ڪَئِم پَنڌ ترُو بَرابرِ پِيرِنِ سانِ
تَه جِڪيُو هُومُ اُنَ ڏِينهَنِ مُوِنَ هَمِ ڪُو چِيزا
نَڪِ پِيتُم پَاڻِيَّ مُوڙِهِمِ مُطلَقا
تِنءَ آجي وِتُم خَاطِرَ مِ اُهَرُ وَ حِنيا لا
تَه ڏِنِي ڏِنِي قُوتَ مَنکِي اِهِري ڪَما لا

جن

١٤٧ جڏ نڪا ڌم آن آب ڪي منجهه هيتري مدتا
تان نه ڪي نڪيو آهيان نه ڪا آهيم اشتها
تا نجان اِن جيا لم يدم آوا رزا
جان نهار ڏٺم نظر ڪني تان ڏٺم پيري مرس گا
ٻيا ٻيئي جهڪي نه آهين ڪي اصلا
ٻه جيتو مونکي سڌ ڪري ته اي ابراهيما.
ڪهڙو پيتو خيال توکي ميان منجهه خاطر خيالا
جڏ نڪين جو پڇي رکه ٿو رڏو متي خدا
جڏ تو پاره ڏيه نڪا ڏو موترا مطلقا
هاڻي سڻ تون مهجي حقيقت اها
جڏ هيڏي صنف عجزس نڪا ڌم ڪي اضلا
ڪنا مدت امتي ڏيهن جي موترا مطلقا
جڏ جگر ڪران ربنا ڪري سوا الا
ته هونءَ ڪري هي وڻ سيجوڻي سون سخا
جويئي شيخ ابراهيم بن ادهم جو سچي صدق سخا
آنجان جيوان قول ڪي مرس مردانا
تان ڏٺم وڻ سيجويئي پاڻ پاڻ سان

مَٿجي سُونُ تِپوارُنِ سِين اَللهُ جل شانہ
ڪَرامتُ ڪا مِلن جي ٿِن حَدُ نَہ حِسابا
تُرهِميشيہِ حِڪايت نيڪيان سائِنِ سُتِجاہ
رَاوِيَنِ ڪَئي اِنَ ڪالهہ اِئَنپَرِ رِوَايتا
تہ شيخ بايزيد يارُنُ هيڪڙي اُتِ ڳالهہ
هوسائِنِ هيڪڙو پيو مَرِدُ هَمراہ
يارُ هوسائِنِ وِتَرُو ڪِنوُن اَپارا
سُوڌِجي اُتَ تِي تِپَا سُوارا
تڏهہ اُوتار حيو شيخ کي اُويائي تَرهَا
تہ يار وِڌُو آهِيان اُتِ نجي ڪنون ٿپِيڪ
ڪَرِيتو ظُلمُ اُتَ هِين نَاحَقُ اَپارا
تڏهہ بايزيد فرمايو رحمت ڪريس خدا جل جلالہ
نہ اي اَدَا اُمِهَاتِن وِرِچي ڏِسُ اُتِ ڏَانہ
ءِ بار مَٿِس ڏِسِ جيڪي وِڌُو آهِ * عم
جان نِهاري اُوتار اُتِ ڏِٺي ڪري نظرا
تان ڏِٺا ءِ بار اُتِ جو مِرِيُ مَٿِهِ هُوَاءِ
وِچ اُتِ ءِ بار جي ڏِٺا قُدرَتَ نِرَاعَتا

199

تنهن عجب پيو مرد سو ڏسي ڪرامتا
۽ دانهن ڪياءِ ڪري پيو پيٽ متا
تنهن تي شيخ بايزيد فرمايو وري اوتار ڪا
ڇپان لڪايو آن ڪنا اسان پاڻهجو حالا
تان تي ملامت ڪيان اسانکي چيپ جي ترها
۽ جان ظاهر ڪيوس حالکي تان ڪرهو خوارا
عاجز ٿياس آن ڪنا پڻ طريقنا
ٻيو ڪرامت ڪاملن جي ڏي جي ڏوا
جو هتيهم حڪايت ٻڌايان سائين سيناه
جوئي سعيد پٽر ليث جو رحمت ڪريس خدا
جيئن هئس وقت هيڪڙي مڪه ڪي شريفا
مهڏا ڪعبي ڪريم جي مڪه مسجد حراما
تات ڏٺس مرد هيڪڙو مناري متا
جو منارو حضرت ابراهيم خليل جو آهي مشهورا
سائين هو بيٺو ترو ڀيا ضر همو اها
تن کيا مرد ته ٻي هنت پهچا
پينا ءِ ٿي دعا ڪئي ڏاڍي جيئن درگاه جل جلاله

ته اي الله مهجا من ڏني قادر قدرنا جل جلاله ۲۰
آهي احتياج منکي سنڌو طعاما
عرض ڪر جنهن تي ڪندي سرهن پوشاڪا
واڙي جوي پيتي دعا جي ڪئم جان نظرا
تان ڏٺم هواءَ منجها ايندي هيڪري زنبيلڙ
هئي جهم ڪار ڪ عرض پيا ڪيزا ڪيرا
تڏهن جيئن مهس ته اهڙي مياڻي آهيا به
تڏهن چياءِ منکي ته ڪيهڙو سبب شراڪت آه
تان مون جيئون ته جڏهن ٿي پيئي تو دعا
تڏهن مون آمين چئي ڪارڻ اجابتا
تان چيئو خوان جوابم وريئي منهنجي سگاءُ
ته جي هوئين تون متقي متورع متينا
ته هوند ايتي هن ما ڪم موهوم مطلقا
جڏهن پيٺي ڪوڙ ڪنا ڪيئي ماجنا
تڏهن نگر جي عاقل کي ڪن ڏين آصلا
برهان آءُ تون آڇين ڪا منهنجي سان
تڏهن ڪاڏم ڪڏهن ٿي جي بسم الله

تن

تِن ڏِٺيم ڪارِڪ تارين اُوچي ۽ اَعليٰ
۽ نهي مِنڍ ڪارِڪن جي اُن وقتم اصل ۾
جان ڪنهن وِڌيم ڪارِڪ وانهن تان ماکيان منجهه آهه
نه هئي وِچيم انهي ڪنهن ڪا اصلا
ڪاڻي اهي بي ديا اُت منجها
تان زنبيل پريٿ ڏٺيم ڪارڪن منجها
ڪرڪنه نڪتي زنبيل منجها ڪارڪ ڪا
پوئي ڏين لکو منڪي امائي ڪيڙا
تڏهه من جيئوته ڪيڙا انهن جن منڪا
پوءِ ڪري ڪيڙا انهن نا رهي وٺي راهه
جان پيهيم پيهي ماري نڪا
تانکيا ۾ نه اي مرد امام جعفر صادق آهه رضي الله عنه
تڏهه پيشماني نڪي جن وار ريشم ڪيڙا
من ڪن هوا هوندي تي ترڪ هميشا
پنهنجي هم حڪايت لنگيان ساڻ سڻيا هه
تر شيخ ابراهيم ارليس ڪذنو ڪذهن شيخ هرم ڪا
حوهو پيتر جيان جو متا ڪڻن منجها

تڏهه سلام ڏنئي پاڻ هيٺ ڪي ڪڏنا
تن آيي وٽن اوچتي ان وقت خبر اها
ته حضرت عمر رحلت ڪئي هليو دار بقا
تان شيخ اويس جيئو جيتو جواب
تنبأني العليم الخبير ڪشف جي جتا
حاصل ٿيو هر سمجهي صحي ڪيا
ته اي خبر وفات جي من ٿي معلوم ڪئي خدا
جوئي مصنف ڪتاب جو رحمة ڪريس خدا
جنهن ڪئي تصنيف ڪتاب حڪاية الصالحين جي عربي ابانا
پڇي من سڀو استاد ڪنا هن طريقا
جن ٿي نقل ڪئا ڪهڙي ڪتاب کا
ته پڇيو شيخ هرم ڪڏهن اويس قرني ڪنا
ته ڪهڙي آهي علامه سنڌي وفات امبرا
تڏهه حضرت اويس ڏنو اهڙو جواب رضي الله عنه
ته من ڏٺو مخبر خلافت حضرة عمر جي ظاهر اڪبر ٿيان
جن سنڀاهي ڪري ڪڏ پيئو پاڻي ڪا
سڀئي عدل امير جي ٿي ڪئا هيڪاندا

هٺان

هاڻ تون ڏسان جن سيئه ٿو ڪري حملا
مٿي ٻڪري ته پر تماري انهن ڪا
ايڏا عادل عادلنکي ڏنان ڏاتارا
لا اله الا الله محمد رسول الله صلی اللہ تعالیٰ علیہ وآلہ وصحبہ وسلم
ٿا هتيهن حڪايت ليکيان سائين سنڄاهُ
راوي ڪنا آهي هنئن نقل حڪايتا
ته تحقيق شيخ اويس هو وڏن ڪاملن منجها
آهي منجهه بلائي تنهجي وارد حديثا
آهي زمانو مهدار خلق جي سڀني سردارا
ڏٺو هيڪڙي سڳورن صحابن ڪا رضي الله عنهم
ته آهي منجهه شهر قرن جي هيڪڙو شخصا
اويس نالو جنهجو آهي مومن مٿنجا
منهنجي مٿو وحدانيت رب جي ۽ منهنجي رسالتا
پر نه ٿو اچي اسان جي حضور ۾ انهن سببا
جن ماءُ آهيس پيري نڪن ڪنون ضعيفا
آهي خدمت تنهنجي حاضر هميشاهُ
پر سڳوري ڪئن بوآنکي اي عمر اي علي شاه رضي الله عنهما

ٻڌايا وفات آسان ٿي تنهن عرفاتا
تڏهن سلام ڏجاس ٿيو ۽ پڻ ڇڇاه
تهين دعا ڪا مهجي امت لاءِ
تڏهن غم پيا ورئي سڀائي سڪورا
۽ جيا نه ايندو مرتبو سندس آه
تڏهن وري فرمايو فضل مير محمد شاه صلى الله عليه وآله وسلم
ته تحقيق بخش ڪندو من ڏني تنها مهجي امتا
برڪت شفاعت ان جي گانيري وارثا
جي وار بڪرين بني ڪلبين جا
حديث سڪوري جا اِت لفظ تمام ٿيا
جڪس بڪري بني ڪلبين جي هي آيارا
يعني موجب عدد وارن جي عاصي مرحبا
ان سوٿماري اويس قرني جي ڪن ٿي حڪايتا
ته ڪڏهن ترئي ڏيه ٿري راتي نڪا ذات طعاما
تِ غالب تيسن بڪري ٿيو پي ساتابا
پوءِ نڪتو جبل ڏي ترو ٽڙي ڪائي ڪاه
تان ڏٺا ڊينار سون جو پيو وات متا

پوءِ

پوءِ نڪيا اُنکي اِحتياج جي سبَبا
جڏهن رسيو ويجهي شيخ اويس جبل ڪنا
تڏهن آئي ٻڪري هيڪڙي جبل تہ متا
هُئي مائي ڪُوسي جهڙي وات منجها
تڏهن نہ وِٽاءِ مائي کي اُنهن ٻڪري ڪنا
تہ مَنان هوءِ مائڪ ڪجهي ماريِن منجهاءِ
تانجان ٻڪري ڪالائيوس جتي رهانا
تہ تُن وَٽ اِن مائي کي جا سُکي الا مولي جل جلاله
ڪارڻ ڪين تهجي شڪر مه انجاه ر
جڏهن سوا اِن ڪانکي ٻڪري نہ ڪنا
تن حليٿاءِ مائيکي دِر ڪائي هتر اڪ
تان ٻڪري غائب ٿي شيخ جي نظرا
اِهڙي ڪرامت وليَن جي سنهو سڀ زجا
مولي مهربان ڏني ارحم رحيما جل جلاله
برڪت ٻلاڙن جي جي تهجا اوليا رحمهم الله
ڏهيم سا نجاءِ تهجي سدا هميشا ه ر
ظاهر باطن تهجو ڪرم متو مولي جل شانہ

بخشِن پوءِ بچاءِ خاميءَ خوئن خطا
سدا محبت محبوب جي وچ اندر آڪا
ناقص نصيب ڪرين هادي هدايتا
ءِ پن يار پيغمبر پاڪ کي ڏين تون آڳا جل جلاله
خاتمون ڪج خير سان سدا مني ايمانا
سان مرن مؤمن جي امتي حضرت جا صلى الله عليه وآله وسلم
جن جپي ڪلمون ڪوڏ سان هلڏان هن هندا

لا اله الا الله محمد رسول الله

صلى الله تعالى عليه وعلى آله وصحبه وبارك وسلم

باب اٺون بيان ڪريان سنڌوئي دعا
جي دعا پڻي صالحن منجهه اڳوڻي زمانا
ٿئي قبول جي تي منجهه مولي جي درگاه جل جلاله
سنڌيهم حڪايت ليکيان سائين سنڌياه
ته شيخ ابوبڪر ڪتاني جو وليئن منجها
سو هو ڏينهن هيڪڙي منجهه اپٺيون نمازا
ءِ متي ڪلن شيخ جي هئي هيڪڙي رداءِ

رِدا جنھجي چادر کي منجھ عربي لسانا
تِه ايو چور ھيڪر وٺ لاءِ اچي رِدا
مٿا ڪُلن شيخ جي ۽ ويو بازار ڏانھ
پائي وِڪڻان نيئي ۽ ڏيان دلال ڪنا
جان ديرِ ڪارِ ٿيا ۽ ھٿ ڪئي تان سڪس انھن ساعتا
تڏھ حيران ٿيا مڙيئي اھل بازارِ جا
مِڙيئي مارن ھُجي انکي حقيقت حالا
ٿيو ظاھر ڪيا ۽ قصو ٿيا ھجو مھندا مارڻ ا
تڏھ ڇپايو چور کي ته ورِيئي تن وا ۽ و
واريئي ڏيئي چادر کي ڪر معذرت مھندا
تڏھ ورِيئي آيو چور سو نيھي مھمت منجھا
تا تجان پري اُيو محراب ۾ شيخ نماز ۽
تن واريئي وِڌو چور ڪُلن اُتي آڻي چادر ڪا
وٺي مھمت جي پاسي ۾ رھيو ڪه طرف ڏانھ
تا تجان فارغ ٿيو شيخ نماز ڪنا
تڏھ اچي چور کي مھندا شيخ معذرتا
ته ھي منھا گجاب ٿي ٻجدا پارا

تان وري ابابڪر چيو ٿي ڇوڙ ڪا
ته تن عذر خواهي ڪري تو ميان ڳجهاريڪ آءٌ
تڏهه ڪري قصو سنايا سڄوئي شيخ ڪا
تڏهه جيتو شيخ سه ڪري سنڌ وئي خدا جل جلاله
ته منکي خبر نه هئي نيئن سندي چادر جي اصلا
نڪا ورتا چادر جي موڙ ا مطلقا صلعم
پوءِ دعا ڪري ربتڪنا شيخ ابي بڪرا
ته اي الله متهما من ڏني ساتر سڃيا جل جلاله
جن واري ڏيني من شخص چادر متهم گا
تن واري سچو ڪر هت ان جو سالم صحيحا
يعني سان دعا شيخ جي پٺو چاڪ في الحالا
اذن سان الله جي برڪة دعاء صالحينا عليهم
ڏکو اراده صالحن جي تہ رستو مقصد ڪا ٤
اٺهتيهم حڪايت ليکيان سان سنيچاه
ته هئي عورت هيڪڙي منجهه اڳي زمانا
ته غربت اختيار ڪيئي نڪري مقر ڪنا
ويجي وٺي ماريم شهر ڪي بهترا
جي

ٿي عبادت ڪنا، رتيون سڄي يقينا
چورن ڏٺو عورت کي منجهه ماڙي تنها
تن ارادو ڪيو ماڙي جو ٽڪن چوري لاءِ
تان وات نه لڌائون رهيو تهه ماڙي ڏانهه
تڏهن چوڪيدار ماڙيءَ کي آڏنائون صومعا
صومعو چون جاءِ عبادت جي ڪاڻ
عبادت لڳا ڪرن تنهن جو رسي جڙيا
قصد ڪيائون وات لهن ماڙيءَ جو تهن لاءِ
جڏهن عورت ڏٺو انکي اهڙي طريقا
تڏهن تيار ڪيائين طعام کي انهن جي ضيافت لاءِ
ڪوٺيائين انکي وري ماڙيءَ منجهارا
تان پي نهارن لڳا ڏاڍي حسين ڏانهه
ٿي سڀ نهاريائون چوري جان ماڙي منجها
پوءِ جڏهن ڪين ڪائي فارغ ٿيو رسينا
تڏهن ڏنائين هٿرا چورن جا
پوءِ جيڪو عورت چورن کي ته وڃو هن پاڻي ڪا
مٿاهين مريض جي جو منجهه ماڙيءَ پيو آ

ته مانه شفا ٿيي برڪت اهجي جيتي مرض گا
تن مريض جو پيو هو ماريم مدت مديا
اُٿي وڏاءِ اُن ٻي نه پاڻي هٿن ڪاٺ
تان اُٿي ايو ٿيو مرد سو سالم صحيحا
ڪرنه منيس مهت ڪا منجهم وجودا
ڏسن ڪري ان ڪرامت جي تين هيٺتا
توبه ڪياءِ ترتم موٽيا ڏونه مولي
جيڏي جوڙي چڪيءَ منجا دل دعا
هدايت تين حق ڏي ان ٻيي برڪتا
سبب جي نيت عورت جي لڌاءِ هدايتا
اُونهي پهرم حڪايت لکيان ساين سيجاه
ته اَئي عورت هيڪري شيخ حبيب عجمي ڏانه
اچي چياءِ شيخ کي هيڙي طريقا
ته هو من ونِ غلام هيڪڙو خاصو خدمت
جو ماڻي ٽڪي جي ڪندو هو م خدمتا
سو وڃي يئي اَڄ ماکهم من ڪنا
پڻ تن ميان دعاءِ کي دادر جي درگاه

ته مونتائين رب رحيم انڪي وائي منهنجي ڏانهه
پڻ شيخ حبيب عزيز تنکي ورتي جوابا
ته آهي ساڻي ڪي سائين فتح منجها
تانجي آهين دربر ڪنيدم به هير هزارها
سڀ ٻيءَ دربر وتا شيخ حبيب عزت ڪا
سڀ رکي هت اتي پاهجي چيائي ڪي لفظا
پوءِ ڪئي ثنا فقير تنکي سڀ ٻيءَ درهما
تان پائون عزت جو آهي سهرو في الحالا
هتي سنڌس مونکي قدر ماڻ منجها
چيائين بلاد مکي جان ورتي حقيقت سا
تانجي مونکي چورايو چورن هن هتڏا
وٺي ويا فارسي جو ملڪ مشهورا
ات مونکي موڪليا ڪارڻ ڪنهن مانه
جان وڃي وتيم ڪوشش ڪي ڪاسائي ڪنا
تان لڪو آهي اوچيتو ڪه سٻيا واءُ
نه ڪئي وڌو مونکي آئي هنهنجي جاءِ
مارڻ ڪيو جنڊ جو وڙهي قياما متا

تان فارس ڪنا مصر سين پنڌ اپارا
اُهري برڪت دعاؤن جي سندي صالحنا
ستر ٻه حڪايت ٻيڪيان سا پڻ سچا
راوين حڪي ان ڳالِ جي هن پر ورا ديسنا
ته مِيه نه پيو ڏيهِ هيڪڙي منجهِ بصري ٿهڙا
تِ مارو نڪيا شهر منجها مِري هيڪاندا
تري ڏيه پرياءُ مِيه نمازڪي تا پڻ نرو تو مِيه اصلاه
جَري مڙ هيڪڙو تاپي تِن منجها
جي من ڏٺو شخص هيڪڙو جو نڪيو صفن منجها
ٻهڙي تارن ڪنا پيناءِ دُعا
جي الله منهجا من ڏي سبا جا سينا
ٽ آهِ برڪت تهن ٿول جي جو منجهِ مُهجي
مِيه وساءِ مارن تي ڪر رحمت رحيما جل جلاله
اڃان مڙ فارغ نه ٿيو ڪناءِ دعاء
تان ڪڪر نڪيا ڪونر ڪري آيو مِيه متا
ٿيو پيشم لڳس آءٌ انهن مڙ جي ڪا
وِسُ ڪراُن جي جيئو منهن ير رحمڪ الله

پڇيو مون جان ڪڄهارو تجهه مٿي تهڄي آه
تا پڇي اهين به اڳي منکي ٿيئي سمجهارا
جيئن ڏٺم شيخ بايزيد کي جو ولي خدا!
تڏهن مون پڇيو ته مون پڻ شيخ بايزيد کي ڏٺو آه
هو يار پيم اسان جي سو سڪو ۽ سڀهيا
تڏهن ڏنا جواب ۾ وريئي منهن ڪا
اي غافل جه ڏٺو شيخ کي اکين سان
سو ڪيئي دعا ڪري ڦريئي مون ڪنا
من ڏٺو قلب جي اکين سان ۽ مون ڏٺو ظاهر سان
ڪن ڏٺو پيغمبر ڪريم کي جي هوا سڪر سنگيرا
عين ڏٺو صحابن جي نه هو اسڪيرا
جنکي ڏني هدايت هادي تنهن ريس نڪا
انيڪ هن تيئم حڪايت نيڪيان سائين سچاه
ته ڪڏهه يعقوب پٽ ليث جو ٿيو مريضا
ڏاڍو تنهن مرض نڪي پيچ سڀ ورتا
طبيبن جيو نه پيو علاج موڙ نه آه
سواءِ دعا صالحن جي ڪامل ڪمالا

صحت ٿيئي هوندا انگي جي ڪن سڀي دعا،
ته ڏنهن مو ڪلنا، مارون انکي وريئي في الحال
ڏونڌ شيخ تنهنجي رحمت ڪريس خدا
پوءِ اين شيخ مارون ٻئي يعقوب ليث ڏانهه
آئي ونتو ونتس پيئنا، هي دعا
ته اي صاحب سڀ پريس سڀاجا باجا،
جي تن ڏيکاريا هن کي شومت ڪنا هنا
ته هانئن ڏيکار هئس منهنجي عبادت جي عزتا
جي وٺايو ڪنا هنکي هن ڪري يعقوب ليث کا
ته برڪت طاعت منهنجي ڏهنس تن شفاءِ
تان صحت ڏنئين پرنده خالق رب خدا جل جلاله
برڪت دعا شيخ جي انهن ساعتا
پوءِ ڪرايا شيخ لاءِ وريئي هديا يعقوبا
ٻئي مال ڍيرڙا آني ڪيا، هاضرا
سونو سيئو طريق نذر جي رکيا آگيا
تان نهاريئي شيخ مال ڏونه فرمايو مها
ته تعظيم ڦريون ٿيه ڏئي مالڪ اسانکا،

سبب

سبب جيڏن ڏني جنهن ڏنا عزتا
جني وٽهم هوند مالڪي نه قبول ٿيني نه دعا
پوءِ انداءِ بالڪي شيخ ٿيو سوارا
جڏهن موٽيو شيخ پنهنجي منزل ڏانهن
تڏهن چيئين وانگر ڪنهن مريدن منجها
ته ڪونه وٽان مالڪي شيخ يعقوب ڪنا
هوند وٺي ڏنهو فقير نکي ڪري تقسيما
تڏهن فرمايو شيخ مريد کي وري ڦي مهما
نه ڏٺس تون نظر ڪري سا سهريان ڏانهن
جان نهاريو خادم انهي ڪري نگاها
تان ڏٺائين زمين سڀئي سون منجها
تڏهن چيو شيخ مريد کي نصيحت طريقا
ته جنهن کي هجي هٿ خزانون منزل جل شانه
تنهن کي احتياج ڪهڙو ڏنهن مال يعقوبا
لا اله الا الله محمد رسول الله صلى الله تعالى عليه وآله وصحبه وسلم
باهترين حڪايت ٻڌايان سائين سنياه
ته شيخ هرمزجي ڪن هيڪڙيا حڪايتا

ته هُو گَهم سفر ۾ تن ٿڪيو طريقا
وات وَڃائي اچي واقع ٿيو تِهِ مڪانا
جِتِ هُوا اُنَ وڏا ڪنون ڪاثرا عظيما
تِتِ هُو ڏِيهه ڪي جان ڪِيا، وَسَ وَڏا
تان پَڌَر ٿيو سڀني ڪينڪي متحبا، وَنَرا،
پُوءِ اچي رسيو جبل ڪي نڪري پٽ اُتا
نه هُئي جه جبل ڪي هٿهن ڪا چڙن جي جاءِ
نڪا الدا، وات ڪا بي ڏونگر ڪا سوا،
تن عاجز ٿيو اُن وَتنم پِنيا، دُعا
ته اي الله مُهجا مَن ڏني سا ئي سباجا
تُو مُنکي ڪو نٿيو ڏونهه پهنجي عبادتا
مُن اجابت ڪي فرمان جي ڪري دُور دُعا
ءِ پُڻ ڪر ٿيو مُنکي ڪُناهن ڏِيئي شِفي شيطانا
موتر نڪيم جيو تهنجو دِيڄيئي تُهجي دَرا،
ءِ پُڻ نفس مُهجي ڪنا مُنکي وَسَ وَڏا
جِت ڪاري مُنکي ڪَرَ سُو تُهجي عبادتا
تان اُن جِي پُڻ نڪيم هرگز طاعتا

تهان تن جا نيتون ان ڳالهه کي آگا عليما جل جلاله
ته اءِ آهيان سچو تو لئه ٿهڊل تو ترا
ڍهيم جاءِ ڪڏهن جي هن ڏونگر وچا
تون قادر آهين ڪريم ڏين منهنجي مرڻ آشيا
راوي چوي جڏهن فارغ ٿيو پڇي هي دعا
تان ڦاٽو جبل اتي ڳا اذن سان خدا جل جلاله
وات ٿي وچا جبل جي انهيءَ ساعتا
لنگهي شيخ هرمز هن پار ٿيو جان ته منجها
تان ڪڏ جي رهيو ڏونگر سو رهيو هم تفاوتا
اهڙي قبوليت ڪاملن کي آگي ڪئي عطا
ٻهتريهم حڪايت لکيان سا ٻن سنجاه
نه هئي ڏيڻ تلابت جي منجهه ٻيڙي سوارا
هلي ويئي ٻيڙيم درياءَ تي منجهه ڪهر وٿتا
تان ٻڏي ٻيڙي درياءَ م اذن سان مولى جل جلاله
تن ختي اتي رهي ڏيري آبي قلابنا
هئي شامل سنن ٻي عورت ڪا
ٻچي تي وهي وهم موجن منجهارا

تن اُن ٽڪريءَ ڏاڍي جيئي ٿا اُنهن
تن ماندي ۾ پڻ عورت اُوءِ جا هيڻ همراها
جيا وڏي ڏني آهي قدرت جي ڪا
تڏهن عاجز ٿي آهيان لکيم اُنجهه اپارا
تڏهن ٿي آهي قدرت جي ڪيئو سوا لا
ترياڻيات المتقين راحم رحمتا
پيار ڪوئي پيهجي ڪي آب ڪي آڪا
تان ٻُڌي اُن دعا جي ٻيڻو في الحال
آواز زنجير جو سُڻو اُن عورتا
جان نظر ڪيا پيٽ ڪئي وڏي ڏٺو نه سماء
تان آهي ٿاءُ پاڻي جو جواهر جي قسما
جو لڙڪي زنجير ۾ پيو پاڻي سا سن
اُهي آيو ٿاءُ سو ڪيا وات عورتا
پٽ پي پاڻي پيٽ منجهان ٿي خوشحالا
وڏي وڏو ٿيا آب ڏي قادر قدرتا
جان نهارڻ ڏٺي اي قدرت جي ڪري نگاها
تان ويئو ڏٺا مرد هيڪڙو منجهه هواء

زنجير

۱۹

زمين هو سنجهه هت تجلي سند و نهر شاه

تڏهن چيو پيءُ ان ڪنا ڪري سوالا

ته تون ڪير آهين اي صاحب هن مرتبي جا

تابعي آءٌ آهيان ڪنا امت حضرت محمد صلى الله عليه وآله

تڏهن وري پڇيس پيو تنهن ڏي آئي قلابنا

ته توکي هي مرتبو ٿيو ڪيئن عطا ؟

تابعي چيو تڏهن حرص هوا کي ڪيم ڏٽ رضا

تڏهن ڏنائين مونکي اهڙو مڪانا

جهير ڏس پيءُ تون مونکي پهچي آهين سان

جو هتر پهرين حڪايت ليکيان سان سنڀاه

راوين ڪيو هن ڳالهه جو هيئر سو نقلا

ته هڪڙي شهر هيڪري ڪڏهن مينهن نه پيا

تڏهن ماڻهن ان شهر جا مڙيئي نڪيا

ڪارڻ پڙهڻ نماز مينهن جي ڪري نيتا

جڏهن مينهن نماز کي پڙهي فارغ جهڙ ٿيا

تن ظاهر ٿيو ڪڪر هيڪڙو قادر قدرتا

سرها ٿيا سڀ ماڻهو شهر جا ؟

مُونکي آيا ڪَرَ ڏونهُ خاطِرِ خوشحالا
٢٢ تان لڳو واءُ سخت نڪين وِيا ڪَڪَرَ وِڇا
مارُو غمگين ٿِيا سڀيئي ٿِي صورتا
تِن هيئي عورت هيڪڙي مَنجهِ اُنهِن شهرا
جا آئي هئي ٻِي ڪوٽ جي مَنجهان مڪانا
هُئي آمد رفت اُنجي ٻنڌِ ٻنڌاڻي وِٿا
تِن ڏٺا ٻنڌ م هيڪڙو جوانا
هُو اَنخبير جهڪي ويٺو مَنجهِ ٻَنڌَرا
اچي عورت سلام ڏِنُون اُنهِن مرد کا
تان اُن دِلي نالو عورت جو وار وسلاما
عجيبا حقيقت عورت کي اِهاءُ
تہ مارُ شهر جا جڪس هُوا نِڪيا
پرڀاءُ ميہ نماز کي ويٺا پئِن دُعا
آيو ڪڪر تہ پئي پر حالي ميہ ڪنا
تڏهه عورت جانتو دليم تراي تان دلي آهِ
جنهن نالو وٽي تو مُهجو ڏٺهم سُتخانن ڏارا
پُڻ حقيقت شهر جي ڪِياءِ سيانا
تڏهه

تَڏهِ عَورت جيئو اُنکي ڪَري اِلتجا
تَه پُڻ تُنهن دُعا ڪِي داوَر جي دَرگاهَ
تَه اکو وَساءِ مِيهَ ڪي مارُنِ ضَعيفن لاءِ
عاجِزَتيا آهِين مارُو مِرلِيءِ شهرجا
تَڏهِ پِينَاءِ دُعا ڪِي ءِ جِيياءِ عورت گا
تَه وَٺِي وَهلو ڪَرڏونه وِير مڪر مڪاءِ
مَنان پِڇِيئي ڪَنڊِي اَچي مِيهُ مَٿا
جَان عورت نِڪِي ڪَرڏانہ هَلي اُن وَٺاءَ
تان وَهندي ڏِٺاءِ واٺمرتي مِيهَ ڪَنا
وُسنو قبوليت ڪاملِن جي مِيان مُومِناهُ
تجهتر تيهم حڪايت لِکيان سائين سُنجاهُ
تَه هو جو هيڪڙو تجم مارُن مشهورَ ا
سُو وَٺو ڏِيہ هيڪڙي ڪهم جو دينا
پناءِ ڪنيس وڃي والي ڏا ـنه
جو هو حاڪم اُن هند جو صاحب سلطانا
تان ڪيئو حاڪم امر پهچي مارُن گا
تِڏ منهن چارِيو جن ڪي سوري مَٿا

۲۲۲ تنکيو پيو هو ٿا هيم اُخان سو چورا
تان لنکيو شيخ معروف ڪرخي اچي اُن هنڌا
پيئي باجَ انکي پيئي چورَ جو حالا
تڏهِ پنئا رَبَ کي ڪري التجاه
ته اي الله مهجا جي ڪيا هن چورَ گناه
لَتا جزاءِ اُن جي جن جرڙ سوري ڏتا
رحمت ڪرَ تُون اِنَ تي رَاحم رحيما جل جلاله
سڪو ڪرَتُون انکي سڀ پرَ متجهِ پن جهانئا
راوي چوي تيو آوازُ غيب جُو اُن پُتيا
ته جيڪو ري نماز کي تتيل هن ميتا
ته رَب بخشيدو انکي اُنَ جا سڀ گناه
تڏهِ گنُشتيا مارُوُ شهرَ جا مِڙيئي هيڪاندا
لاٿا چورَ کي ورِي سوري متا
ڪفن ڏيئي نماز پڙهي ڪيا انکي داخل قبرا
پڙ ڪنا ڪنائي مارن جي هئي اِنَ طريقا
جن پڄانا نماز وچي جي ڪيا دفنا
پُن ڏٺو ڪهم چورَ کي خواب جي شڪلا

صٿي

مٿي صورت مون ڇاري ڏٺا خوشحالا
ته ڪر قائم قيام ۾ آيو او شخصا
سائين آهين سڀئي جن پڙهي نمازا
تڏهه پڇيو ڏسندڙ خواب جي وري اُنهم گا
ته ڪِن تون اُچو آهي جو جڙيو هوءِ سورتيا
تان انهيءَ جي اڳي وري نه شخصا
پڇيائين بيو مرتبو ته هي درجو تو ڪنا
سڀ اسان کي سبب ان جو ڪرڻ بيانا
جنهن ڪُتن ظلمن ته پلوءِ نه ڪنا
تان جواب ڏنا منکي هيئري طريقا
ته سڀ ان مرتبي جو تان اي هتِ نه آره
بانان بخشيو امير کي اڳي ڏوهه خطا
سڀ قتل مُهجي عدالت سببا
پر سبب مُهجي جو ڪي جو سنج تيج مٿا
جن دعا پنهنجي مُهجي حق ۾ شيخ معروفا عليه الرحمة
بخشيو منکي مون تڏهن انهم سببا
مون بخشيا تنکي جن پڙهي مون ني نمازا

اهڙي عادت وليُن جي سڻهو مؤمنا
جا هئي تنهن حڪايت ليکيان سا ٻڌ سڄڻا
ته شيخ سعيد پٽ محمد جو ڪري دِوَاينا
ته هو سن تنهن خدمت حاتم اصم جي وڏا ڪثيرا
تان ڏٺم ڏمر نه ڪڏهن ڪِهِ ويرا
ڪر پڪو هيڪڙو ڏٺم ڏمرو حاتم ڪا
جن وڃي بازار ۾ ونتو پهچي واٽا
تان ڏٺا شخص هيڪڙو جهلي وتتو آره
مريد هيڪڙي کي سندهس مريدن منجها
تو ڪري دينار قرض جا ته مريد ڪنا
ته ڏه شيخ جيئن شخص کي متو ڪري ڳالها
ته ادا ڪر مهلت مريد کي ڏي ته معدودا
آئين ڏيندو توکي دينار ته وعدي منجهانا
ڪئا شيخ ان بابت جانڪي وس وڏا
تان هڏ نه جهڏي مالڪ قرض جو ته مريد ڪا
تڏهن ڏمر جي شيخ حاتم اچيو هئي جا درڳا
جوئي راوي ڳالهه جو شيخ سعيد پٽ محمدا

۲۲۵ ته ڏنوس ڏينار ٻڪي جي ڪريا چادر منجها
ٻئو حيو شيخ انڪي ته جيڏهن مرشد ڪا ؛
ساڍي ڪن حق ٻيو هجو هن ڏينارن منجها
مڪيج زياده ان ڪنا ڏسي ڪبيرا ؏
جان موجب حق جي ان ڪيا ڏينارن منجها
تان باقي ڏٺا ٻيا پڻ ٻٽ مٿا
تڏهه ڪري حرص دني جو ڪيا ڪي پڻ پيا
تان سڪي رهيس هٿ انهم اذ نس مولى جل جلاله
امري عادت ڪا ملن جي سني ڪن ڪجاه
جنکي پلو ڪيو نفلس مالڪ ملڪ خدا
سي پلاٿيا پلاڻي پس داور جي درگاه جل جلاله
مرڪو ڪيم ماڻن ڪي ميان مومناه
ڪيٿن ٻوتا آهيم ڪي ولتن وِيا
بلڪ ڪرهو محنت هلو منجهه رضاء
ٻڀن پاڻ اهراي ٿيو جهڙا هوءَ اماڻڙا اهڃا
ونئو وات حق جي جاسي صراطا
حڏو حرص هوا ڪي ڪرهو عبادتا

راضي رهو رضائي سندي رحمانا جل جلاله
ڪامل ٿيو ڪمال ڪني ته لهو رحمتا
صاحب سڀاڄاڻي ٻاڻي ۾ ٻاجاءِ
منهنجا اسان ۾ ڪامل ڪوڙا ڪمرا
جيئن لڳي شيطان جي ڪرم خوڙن خطا
سڀيئي ساريان نقص ٿيو ساپ پاڻ ڏانهه
تُو ڪنان تو ٿيئي راحم رحمتا
ڪر ڪريم قبول تون واحد پاڻ ورا
جي آءُ لائق عذاب جو آهيان ڪمين جي پارا
ته تون لائق فضل ڪرم جو آهين رحمت جي پارا
ٻئي آهيان اميد وٺي منجهه تنهنجي رحمتا
بخش ٻيڙو ٻچايئين صاحب سڀاجا جل جلاله
ڏيئي ابراهيم ڏيه ڏني مدين منارا
ته زيارت ڪرڻ هيان ڏوقيس حضرة حبيبا
مراد سڀئي من جي پڄائي سائين سڀاجا جل جلاله
هادي تير حشر ڪر سهڻائي سڀڪا
ٻين برڪت پيارن جي ڏنيم ڏتو ڏوءُ ا

ڪرڻ وير مُهجا ڏيني ڏهيم يقينا
ته جيئن ڪلمون ڪوڏس اچان تو اکيا

لا اله الا الله محمد رسول الله صلی الله تعالیٰ علیه وعلیٰ آله وصحبه وسلم

باب نوون بيان جو ڪريان بيانا
تڪبر هي تن جي تي اکي ڪذريا
ڪبر ۽ هو عقل تن جو ڪشف جي جهنا
ستهر تهم حڪايت ليکيان ساين سنينا
جوئي شيخ جنيد بغدادي رحمت ڪريس خدا
ته ڏٺو شيطان کي منجهه خواب جي صورتا
چانڪرا اگاڙ و بازار م تي ڪمي ڪنبن منجا
تڏهن جيئو مهنس چاپ ائي جرتا نتو ڪه حياء
جن ملعون ماڻهن شو اچ ڪري عتربانا
تاغيا جوابم ورئي تنهن ڪا
ته ڪرتن ياني عامين کي ماڻهن منجها
ته ائي آهين مار و حقيقتم بلڪ صورت انسا

آءِ ڪريان حرڪة اِن ۾ جيهِم جو ڪرين سان
تِڏهه پڇيم ابليس کا ڪهڙي طريقا ء
حڏهه اي عامي مارو ڪين آهين منجهه حقيقتا
تڏهه ڪير مارو جنبا سل آسا نهيم گا
تا پڇي مارو حقيقتم آهين سڀئي مُرادا
جي مسجد شونيزيم آهيئي ويٺا
جن آهي منکي خراب ڪيو ئين پريشانا
ته چيو ڪن مُنجهو هرکز هميشا ء
شيخ جنيد چئي جان آءِ جا لِنس نِنڊ منجا
اُٿي وِنس وري وهلو جان مسجد شونيزڏا نه
تن هُوا اُنهم رات منجا پهر گذريا
تان ڏِٺم شخص ٽري منجهه مسجد ويٺا
آهين منجهه مُراقبي مشغول سڀي ويٺا
حَڏهه پيهي منجهم وِئس تن مهدا
پڻ کِني مُنو منهنجم هيڪري تن منجا
جيئو مُنکي جتو وري ڪشف جي جهتا
ته پچي آهي گالري جا سيئي ملعون گا

اِهَڙو ڪَشفُ ڪامِلن کي آهي ڪيڏو عطا

لَا اِلٰهَ اِلّا اللهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ ط صلي الله عليه وآله وسلم

اَنهيءَ تي هُم حڪايت ليکيان سا پڻ سُنجاڻ

ته هُئي شيخ بايزيد جي اِهڙي عادتا

جِنُ ڪَندو هُو بانگ صلوٰة کي گهڻو مهِت منجها

پُوءِ ڏِنا ءِ ڏِينهُ هيڪڙي بانگ ظُهر لاءِ

پَرِي سُنت پُهرءِ ڪيائين اِرادو اِهَا

ته جوان تڪبير کي تان ڏِنائين صُفن منجها

مَرَدُ هيڪڙو مٿي جنهن هُو اَثر مسافرتا

لِنڪن ء ڪيرت پي جهڪي مخفي طريقا

تڏهن شيخ حيوان کي اِهڙي ترها

ته نه نيم منجهه وچ شهر جي دُرست ڪيائين آه

تڏهن وڃُ مَرد اُو نڪري مهت منجها

شيخ جيئو تڪبير کي پاري بنمازا

تان ورهي اُهو شخص اُو پيهي مهت منجها

پڻ آهي سيرءِ نماز کي علاحدو تنها

پُوءِ پُڇيئين مرد کي ڪه حاضرن منجها

ته شيخ توکي ڪيئن ڇپيو ڪهڙو ڪلاما

تا پڇي اڄ آئون اءُ ادا استغفر ڪنا

تن نماز پڙهيم فجر جي پهر م تيئم سان

ساويئي وسري ڪا لڙي منکي من منجها

شيخ ڏني ياد منکي اهائي خبرا

تڏهن وِٺس ڏري پيتي ساڻئم وضوءَ ڪا

پوءِ اچي پڙهيم نماز کي هاڻي الحال لا

ڏسو ڪشف ڪاملن جا ڪهڙائي هوا

لا اله الا الله محمد رسول الله صلى الله تعالى عليه وآله وصحبه وسلم

اونا اسيهم حڪايت ليکيان ساڻ سنجاهه

جڏهن عمر پٽ مالڪ جو سچي صدق منجها

جي قرض ڪيئم ڪنهن تي ساڻ ڏهن جا

پوءِ اچي وٺئم قرضي جيري چوڏارا

ٿهوم رحمه وات ڪانکو چيلو اصلا

تڏهن وٽس شيخ ابوالحسن نوري ڏانهه

جان پهاڙ سُم وڃي منزل مڪانا

تا ڏٺو مون منکي نه نکتو پير ڏانهه

تڏهه

تڏهه پڇي شيخ جي ڪيم حبان ڪوڙ لاءِ
تان هيٺ ڪهڙن جي سڻو پيو آهي
ڏسنس منکي چيا في الحيا لا
ته تحقيق آهي جي من ڏني خالق خلق کاءِ
مه وڙ چاءِ ميان تن منکي هر ڪڙ کي اصلاءِ
ٻي جيئي منکي همبائي اُحليا ڪئي منهن ڦراءِ
جي پڇي ڏيئي قرضين کي ادا ايئي دمراءِ
حبان ڪيم تان ٿيا ٿري سا دهرمن پورا
آئي ڏينم قرضين کي شڪس آر ادا
لا اله الا الله محمد رسول الله صلی الله تعالی علیه وآله وصحبه وسلم
آسيهم حڪايت لکيان ساين سڻجاهه
ابن انباري ڪري ان ڳالهه جي حڪايتا
ته ڪڏهن وقت هيڪري جبو سنڌو صوفا
ڏڪنم تهکي جنبي اُتي ڪنهي ڏيهه ڙا
پوءِ آئس ڏٺم هيڪري شيخ شبلي مهڙا
تان ڏٺي مهنس توتي هيڪري مٿي مجارا
جاهي خاصي نڪي ان جي آجيها

تڏهه ڪيم فڪر دلبر مهري طريقا
ته هي ٽوپي جا منجهه متي شيخ جي آهه
سالائق نه آهي شيخ جي هرگز ڪي اصلا
آهي ٽوپي ان جي صوفي ڪي جڳاءِ
مانه ڏي شيخ مونکي ٽوپي ڪا
انجان اندم لئي دستو سو منجهه خاطر خيالا
تان فرمايو مونکي وري شيخ مهدا
نه لاءِ جبو ان جو ت هجي لڪن تا
تڏهه امر موجب شيخ جي لاٿم جبي ڪا
تڏهه شيخ شبلي عليه الرحمه ورتي جبو من ڪا
پيرو ڪري ٽوپي س پهچي تنهن جي ڳا
اُچلي وڌاءِ باهه ڪئي بن ڳا
فرمايائِ نفس ليس وري منهم ڪا
ته جيڪا آرزو نفس جي ري ٻين لقاءِ خدا
سا سڀئي سڌ گهري باطل آهه
جيرو ڏيئي انکي گهجي سا بودا
جڏهه ٻلئي جيرو سنڌ عشق خدا جل جلاله

ڪامن

ڪا مَن تهين هوسُ سندي دُنيا ۾
ري باهه عشق جي ڪا مَن وات نڪا ؛
لا اِلٰهَ اِلّا اللهُ مُحَمَّدٌ رَّسُولُ اللهِ صلي الله عليه وآله وصحبه وسلم
ٻيا آسيهم حڪايت ٻڌايان سا پڻ سڃاڻ ۾
ته جيئن شيخ سهل تستري رحمت ڪريس خدا
ته آءٌ هوس شيخ ذوالنون وٽ ڪنهين ورها
اتي پيرم علم کي سکيم تي ادا ۾
جهڙي راوي حڪايت پري شيخ سهل فارغ ٿيو علم کا
تڏهه ويو وطن پنهجي تستر جهڄو نام ۾
ويجهي ڪيا ماڪم منزل مڪانا
پرهي شيخ سهل جي اهڙي عادتا
جن پير ڪندو هو تمورهم متي ڪهم شيئا
۽ نه ڪي وهندو هو پتل پر هرگز هميشا ۾
۽ نه ڪا ڏنا مٿلي جي ڪڏهم ڪا نوي
پوءِ ڏنهه هيڪڙي ويٺو منجهم مجلسا ۾
ڏٺي تڪيو ڪهم توڪي ويٺو پتل سان
۽ پڇيا ماڻهن ته ڇيو منهم ڪا

تہ ٻڌل ۾ تڪيو ڪنهن ڪڇارڻ ۾

حان پڇيو مارن شيخ کي اِن حقيقت ڪنا

تا عجبا ۾ شنڪي ڏري جوابا

تہ هو استاد مُهجو جير ۽ مجربہ مدتا

ادب ڪنا تهجي مُن نہ ڪيو تڪيو اصلا

پُن نہ وينش ٻڌل تي ۾ نڪا ذنيم فتوى

هيٺر ڪيا ۾ رحلت رب ڏي مجا ۾ دُنيا

تنهن تي مو ڪل منکي سنڌي فتوى

۾ پُن مُدي تڪيي ۾ وهن ٻڌل سان

پرڏريا ۾ وفات شيخ ذوالنون جي ڪشف جي جهنا

مارن سني اي ڪالري لکي تاريخ سا

پُن اچي پئي جر مارنم بعد مُدتا

تہ صحي ان تاريخم هي وفات شيخا

اهڙا ڪشف ڪاملن جا سنهو سڃوڃا

لا اله الا الله محمد رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم

پيا اسيهم حڪايت ليکيان سان شيخا آه

شيخ ابراهيم خواص جي ڪن هيري حڪايتا

ته بارهٔ ڏره نفس اُن جي ٻي ڪئي اشتها
ته ڪيان ماني ۾ ڪيتر ڪي تجرِ ڪهڙو وقتا
تان نه ڪا ڏاڍ هڏهڙ رياضت طريقا
پوءِ وڃي لنگهيو ڏيهه هيڪڙي ڪه مريض ٿيا
جيئو شيخ ابراهيم ٿيهڪي ڪهڙي آهي اشتها
ته ڪيان ماني ڪيتر ڪي لذت طريقا
تان نونه ڪاراينو ان طعا مکي مورهم مطلقا
هيڙ ٿو ٿيا مُهجي حقيقت اهڙو اراداءِ
ته ڏي اشتها موجب مُهجي هيڙو ڪي ويو
ٿيو معلوم مرض مريض جو ڪشف طريقا
تڏهه حيران ماڪهم ٿيو شيخ ابراهيما
چيائين جيئي زبانس هِهڙا الفاظا
لا يعرف عباد الله غير الله چياءِ ته ويترا
نسيجاڻي وليَن ڪي ڪو خداءِ ڏارا جل جلاله
لا اله الا الله محمد رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم
ٿئا اسيهم حڪايت ٻيڪيان سلوڻ سنجاه
ته جوي شخص هيڪڙو صالحن مڃا

ته وتيتم ڏنه هيڪري جني پترن لاءِ
ڏني قيمت مالڪ کي درهم پورا اور
پوءِ انهن منجهه خدمت شيخ شبلي ڪا
اچي ڄيم ته مالڪ کي ته محبت ڪجارو آره
پانيم محبت حق جي پڇيان شيخ ڪا
تان ڦهاري شيخ مون ڏونه فرمايو مهسا
ته جڏهه شخص ٻن درمن دٻ ڪيڙو جني ڳا
پيرا ڪارا ڪيو سڪي ته متان ٻنجن مون پيرا
سبب اڪاراءِ جي پٽڻ ڪٽو ايذاءُ
ٿهڪي احتياج ڪهڙو ميان محبت سنڌ ومولي
ڪنهن ڇاني پرت پرين جي محبت خدا اجل جلاله
جهڪي آهي پيرم اهڙو جهڙو جنيا
مل جهجهو آهين پورا ٻه درمرا
ٿهجي تلسم ناهي ڪا محبت ڪا اصلا
غرض ان ڳال جو هيڙو پيڙو جاه
ته محبت جارت جي تهم تڪلف مور نه آهه
جنتي يار ٻن درمن جي ٻي آهي تڪلفا

ورجان

ورجان پهر پانگي دکي تڪلف ڪنا
بوءِ پچي وات محبة جي ميان مرشد ڪا
اي واحد وڏا ڏني قادر ڪريما
هادي هن حقير کي ڪرتون هدايتا
ڏنبگار منکي من ڏني رب پهچي دا ه جل جلاله
ثابت اپيا ريهم صراط انهي جاوات مستقيم آهه
سرخرو ڪريهم خير سين سلامتي ايمانا
برڪت پيارن جي جي ڏنم توڏو ا
ته جيئي ڪلمون ڪوڏ سين اجان تو اڪبا
لا اله الا الله محمد رسول الله صلی الله علیه وآله وصحبه وسلم
باب ڏهم توڪل جو ڪريان بيانا
ته ڪيهڙا توڪل هئي رب تي صالحنا
عنتي دريان مونهم پر ڪهم مخلوقا
سڻي خبر تن جي هي سين هنجا
جوڙ اسيهم حڪايت نيڪيان سائين سنجا
ته شيخ حامد اسود جوي رحمت ڪريس خدا
جي هوس وقت هيڪري همراه شيخ سائين

٢٣٦ جو مُرشد مهدار ماڙن جو ابراهيم جنهجو نامُ
خاص چون جنهکي لقب جي جهتا
ته هليا ويا سفر ۾ پيرُ اڳارا
اڃي رسيا نه ماڪي جنهکي جوند اهڙا
وادِ الحيات نالي جي ڪنائي ڪا
تڏهن جيئن شيخ کي درجي درب خُدا جل جلاله
ته هلو تنهڪرا تعجيل سان ويرم ڪر هو مرڪا
ته سڄ هوندي تنکيو هن وادي ڪنا
مڃن پوي راتڙي ڪرين نانڪ ابتداء
جڏهن سڀئي اي ڪالڙي مُرشد مهنا
تن رکي ڪروباني جو وتيتو انهن جا
ڪري توڪل رب کي تڪيو تورا
تڏهن وتيس انهن کي ضرورت ڪا
جن خلاف سنڌي شيخ جي ساريم سڪنڪا
جڏهن سڄو الترسانجي ري بيئي رات ٿا
تن تکيا نانک برين مينا بجد اپارا
ڏيري ويا ڏاري ۾ متنکي جو طرفا
تڏهن

تڏهه ڏيرجي ڏرب ناڪن جي ڪيئي مُن وانهَ
تہ اِي مرشد مهجا اچي ناڪہ ٿيا پيدا
تا غيباءِ جي مات ڪري گر ذڪر خدا
حبڏه حبيبا منکي شيخ اهرا القاظ
تڏه يحيٰ وٺا ناکه في الحالم ورهي مُن وٿا
وري آيا پيو مرتبو تاپن وري ڪيم وانه
تان پڻ شيخ مات جو ڪيو امر مُن ڪا
سُني ڪلام شيخ جو يحيٰ سي وِيا
اِنهَن آيا وهيا ناکہ سي تا نئي صُبوحا
آرام ناهِ مُنکي موڙ هيم مُطلقا
يحيٰ رات هئبت گنائي ذيئم آنکر ا
حبشه رات کڏهن ڏيه ٿيو پره ٿي پيدا
تڏه اُٿي پڙهي شيخ نماز فجر جي پڻ ورد وظيفا
حبشه ورد وظائف پڙهيا شيخ تمام ڪيا
تڏه سڀئي ڪياءِ هلن جو ودي اُن ماڪا
نوءِ اتس آءُ اسباب ڪتن جي لاءِ
جان ڪيم وت شيخ جي پڻ نٽ اُٿاد

تان ڏٺم ڪارڻا نڪ هيڪڙو مڃئه تهم جاءِ
جنهن ويٺو هو شيخ راتڪي وادي مسنجاراءِ
تڏهن جيئم شيخ کي ته ڏسو آءِ هيڏانهن
تڏهن ڏسي مرشد نانڪ کي جيئو منهنجو ڪا
ته جيڏي تن عادت سندي ڪيئو رنا
منڪي هئي رات ابتري لذت عبادتا
جيتري اڪر نه هئي منڪي ڪڏهن ڪه وقتا
سني عبادت صالحن جو ڪر هو اقتداءِ
ڏسو عبادت عابدن جي ڏني جي ذوق ابد
تنجا اسي هم حڪايت لکيان ساين سنجاءِ
راوين ڪجي ان ڳالھ جي هيئر روايتا
ته سفيان ثوري هيڪڙو ويٺو شيخ شيبانا
جي بئي ڪامل ڪمال کن صاحب ولايت جا
سي هليا بئي سفر م هئا هيڪاندا
جڏه آئي مغارة الڪعب کي سي سڪوڙا رسيا
تان اُت هو سيده هيڪڙو هيڪيو حاضراءِ
سو آئيو قصد ڪري تني ته مسنجا

تِڙهُ سُفيانَ چيو وَرِي شيخ شَيبانَ کَا
تهِ مَنان حَملو ڪَري پِري سِيهُ آسان اُتا
تهِ هتِيارُ اسانِس نا هڪو هَڪيو هَراما
تا عَجِيبُو جَوابُ ڏَرِي مَهَدا شيخ شَيبانا
تهِ مَلا جِهاني ڪَري هُوءِ مَرمُو ڏِهم اهي شيخ سُفيانا
خالِقُ جو اَسانجو سوني خالقُ اُنَ جو آهِ
پِي جِيِ اُوڏو ڏِٺو سِيهُ کِي شيخ شَيبانا
وَڏيتاءِ ڪَن سِيهُ جو مُونِ نا ءِ تهِ ماگا
ءِ سِيا رَکيو وات زَمِينَ اُتي پِي کَيا سِپاڙا
تي ڦيرو ڏاري پاسي شَيبان جي تَواضُعُ طَرِيقا
تڏ سُفيانَ ڇَيو شَيبانَ کِي ڏِسِي اِنَ نَرها
ته آءُ ڪَنديس شُهرت اِنَ ڳالِهِ جي هاڻي ڳالها
تان شَيبانَ چَيو تهِ جي دَرجان شُهرت کَا
ته هوندَ سَمر تُوشو وات جو گنا يان سيهُ گا
ڪِي هوندَ هَلِي هَمراهُ پِي مَڪِي سِي اَسان سان
ڏِسو بَرڪَهُ توڪَلَ جِي مِيان مُومِنان
جي بِرحَن پِيرِ ڏَني جي بيجي صِدقُ مَنجا

مخلوقن مري تن جا تين مطيعا
ءجي مخالف تين رب سين تن سين مخلوق سڀ مخالفا
چيا آسيهم حڪايت ليکيان سائين سڻجاهه
راوي جوڀي ان ڳالهه جو سچي صدق متنا
ته لکي باره ڪڏهن وچ بازار منجهه شهرا
ڪانا مال متاع مارن جا ڪنان ڪنيرا
بانا باني بازار جي هئا وڪريجا
پر هوا به بانان هيڪرا رومين غلاما
جي هوا قيمت اڳرا جو ٻن جمالا
ڪارڻ ڪڏهن تن جي چيو دلال مها
ته جيڪو ڪڏي انکي وڃي ٻاره منجا
ته آءٌ ڏيندس انکي هزار دينارنا
منجهه دينار هيڪ هيڪڙي روپيا چار ٿيا
موجب ليکي سنڌ جي سني ڳڻ ڳالهه
تان آيو ان اتم شيخ ابو الحسن سنتا
نوري جون جهڪي لقب جي جهستا
تهڪي ڏسي بانان ٻئي باهم پيئي رقتا

ٿڪو چيائہ جيتر ڪري اهڙو خيالا
تہ جيئن مري وڃن آءٌ گامي ٻاءِ منجها
تہ قربان ڪيو ساهُ مُهجو پر ڪڏا اِن ڪا
مانہ پيچائي مُنکي مون ڏني قيامت ڏيهان
ڪنان عذاب دوزخ جي پس فضلَ ءِ ڪرما
پوءِ اُڇلي ڪندي پاڇي لاهي ليڪن تا
بسم الله جيئن ڪريو ڪوهر باءِ منجها
ڪڏاءِ پانن ڪي وتي ٻاءِ منجها
وارُ نگانون ڪي هجو هيڪڙو اضلا
سالَ رهيا سلامت سي ٻنيءَ باءِ ڪنا
هيڪڙو شيخ حسن نوريءِ پُن بہ پانا
مارُو ڏسي اِن حالڪي عجب منجهہ پيا
دلال آندو سون شيخ کي مهـد ا
چمي پير شيخ جا چيا ءِ منجها نيارا
تہ وٽ تن دينار سون جا پڇو اجورا
آکيو شيخ جواب وري تهم گا
تہ من نڪيو ڪم ڪي ڪادن ديارا

مَکَرَ رِضا کارَڻِ رَبَّ جي مَنَ کيو ٿي آءِ
جي هونِدَ رَکِيمُ دُوسَ سُونکي نِگا نَس ٻِنَ سانِ
سَنتا اسِيهِ حِکايَتَ لِکِيان سا ٻُڌِ سُنجاهُ
رَاوِيَن رِوايَتَ جُو هِنِ پَرِ ڪِيو سو نَقلُ ۞
تَهْ هو هُجرَ ۾ هيکَرُ و شيخ حَبيبُ عَجَمي ۞
مَهَنْدا چوڪَ بازارَ جي مَنجهِ بَصري شَهرا
۽ پُڻ هوس حُجري ۾ هيڪ وسَندُوَ ئي صُوفا
جُوڙ ڪِنيڊُ رَهو آئِيا جي ۽ پُڻ سِيارا
پُڻ وَهيو ڏيهِ هيکَري شيخ حَبيبُ نِهارِ ڏِسُو
۽ حيڻ پاءِ هيڪلو مَنجهِ حُجري جنهن کا
تان اِتِ آيو اوچِتو بَصري شيخ حَسَنا عليه الرحمه
تِهْ سُنجاتو شيخ کي جِنهي سي کا عليه الرحمه
تِهْ سُنجاتو پَهچي دِلِ پَرِ ڪَري حيا ۞
نَماهيِ چوڪ بازار جو مَتانِ ڪُو ڪني جِني گا
تِنهِ نِرصَنَ کِياءِ اِنَ ماکُم خاني اَبوحَبيبا عليه الرحمه
تان اچي حبيبَ سلامَ ڏِنو مَني شيخ حَسا
۽ عُبيا پرمِته ڪِ تن دَهِبوآهي جنِ خ.اءِ

تا ڳچيو شيخ حسن ڏري جوابا
ته ڪارڻ نگهباني جي جي اپنش ان جا
پرنو ڇيڏو ڪرم جيو ڪنهي حوالا
نگهباني جي لاءِ ڇيڏو ڪيهڪا
تا ڳجي جڏهن آسري تهم جي نشورا
جه مڪو توڪي ڪني نگهباني لاءِ
تيڏي توڪل رب جي جڏهن جي ڪا
بيو همت والين جي ڏني جي ڏو اجلا
آتا اسيهم حڪايت لکيان سا ٻن سنجا
علقمه پٽ اسود جو ڪري روايتا
ته من نرڏيو اهڙو ڪڏهن ڪه شخص ڪي اهڙي ڏٺما
جه پري تنار موچاري عامر پٽ قيس جيڪا
پڙندو هو خشوع سان اپر ڪني نياسا
پوءِ اچي لنڪس ڏيه هيڪري عامر وتا.
تان ايو شيطان شو تني منو مڪارا
تجه صورت ناڪ جي اسود عظيما
آچي پيٺو ميهنم تان ماڙو سپ پيڪا

تِنَ عامِ نماز ۾ هُو اُپيتو اَصلُ
تَڏِهَ پِڻهي پَڙهَنَ مُنجا عامَ جي نِڪِيو ڪُرِيان کنا
تان هُو عامِ اِنَ حالَ ۾ جُريو تِرُ نَرَ تفاوتا
جان نماز پَڙِهي فارِغُ ٿيو تان پُڇيو دا ضرِيا
تہ ڪِتَنُ دِرِلي ڪِينڪ هِنَ ناکہ کنا
تا عَيِنا جوابَ ۾ ورِي تِنَ ڪيا
تہ آءُ دِرِ سجان ڪينَ پَرِ ڪمُ خالق سوا
سو ڪمر ڪامِلَنِ جا مِيان مُؤمِنان
اُونا نوي حِڪايت لِکيان سائِينُ سُڻِيا
ڪري راوِي روايت جو هِنِ پَرِ سُو نقلُ
تہ حجاج پُٽُ يُوسُف جو جو هو بادشاه
ظالِمُ هو ظُلمَ ڏِتَرِ ۾ ملڪ مشهور ا
تہ ڪِيو قَصدُ قتل جو سندو شيخ حسنا
جو امام مُسلِمَن جو بَصري جون جهڪا
مو ڪليو حجاج مارِڻُ کي شيخ جي نهارڻ لا
تہ وَتِي آيو وَهلو شيخ مُن اڪِيا
پُٽُ پيا شيخ جي مان تہ سند ١

مون

تن خبر پيئي اِمام کي سنڌي اِن آمرا
تڏهه پکو پيئي پيئي لِکي لوڪ کنا
اچي حبيب عجمي وٽا لنکيو سو شيخا
تن شيخ حبيب مُرڪيو ڏسي شيخ حسن بصريا
تن پڇيائين پرم ته اي اِمام مسلمن جا
آهي حال ڪهڙو جن آهين مضطربا
تڏهه شيخ حسن کيو حال جو قصو بيانا
ته هينئر پکو آهيان ڪنا ظالم بادشاه
مارڻ پيا آهين پٺيم منکي مضبوطا
ڏيهم پان وٽ ڪا مخفي جا لکه جاءِ
تڏهه چيو جواب شيخ حبيب عجميا عليه الرحمة
ته ڪوڻه پيئي پناه ڪي ڪنا دارجي درگاه
ته اُدر ڪي تو کي حفظ ان جي شر کنا
پوءِ چيا شيخ حسن کي هن ئي طريقا
ته وڃي وڃ اندر تون منهنجي حجري منجهارا
تڏهه پيهي شيخ حسن منجهه حجري نيتي نمارا
تان آيا پيلي حجاج جا شيخ حبيب کي ٿهڏا

ڳيائُسُ اچي پير پَسَندِي شيخ حَسَن حقيقتا
تا ڪوڙ ٿو ڪي ٽهرتا ڇپيا ۽ آئنه
ڳيا پيو مرتبو ته هير ڪيتي سو آه
تا نخيو حبيب تنڪي ته منجهه صومعي آه
صومعو جون مڪان عبادت جنا
ته ڏٺو پيٺي ويا منجهه صومعي سي نهارڻ لاءِ
تان نه ڏٺا ۽ شيخ حسن کي وري سي نڪتا
ڪيا ۽ اچي حبيب عجمي کي آزار عتابا
ته تون مرد مقبول نڪن زاهد زمانا
ڪوڙ ڪرن ٿو ڪي بيان تانه جڳاءِ
تانجي من نه جيو ڪوڙ انهي هنڌ هم ڪي اُتلا
پر انڌ ڪيو اکين کي اهجي تولي ملڪ حلا
جنهن سوالي ڳالري شيخ حبيب ڪنا
تن وري پيٺا منجهه حجري سيو مرتبا
نهارئم شيخ جي جان ڪيا وس وڏا
تان هت نه آين هنڌ هن تي سي ورتا
جنهن ويا وري پوءِ بيلي ادشاه

تڏهن نڪري پهر شيخ حسن چيو شيخ حبيب کا

تنکوه سنائي انکي مهنجي حقيقتا

انکي هوئي نت ان جي مهنجي من منجهه مدعا

تا چيو شيخ حبيب عجمي وري جوابا

ته تحقيق سبب تنهن مهنجي جيئن ان کنا

جي هوند ڪيم ڪوڙ انهن ڪوٿر تفاوتا

ته هوند ماڻهن بئي ٿيان خرابا

آهي همت ولين جي ذي ذاتا

توهي حڪايت نيڪيان سان سنجا

ڪري راوي روايت جو مهر وفيانا

ته امير المؤمنين حضرت عمر بن خطابا رضي الله عنه

ته ڪئي وقت هيڪڙي نيت جهادا

تن ڪٽائي لشڪري وقت پهرا

تان آيا ته شخص هيڪڙا منجهه خدمت اميرا

تفاوت نه هوءِ جن جي بئي هيڪ جيا

صورت شباهت تن نه تفاوتا

تڏهه ڏسي تنکي ماڙو پيا منجهه عجبا

ڀُڃاءِ ٻيو مِڙ تن ٻن کي حقيقت اِهائي
ته ڪا وِچِم ٻن ما ٿيڙي عزيزي پڻ آهِ
تا خبرُ هيڪڙيءَ تن منجها وري جوابا
ته آهي قرابت وِچِ اي امير مؤمنن جا
آءٌ آهيان پُٽُ هي پُٽُ مُنهنجو سُنجِ سڪورا
تِصُو آهي اسانجو ڪنوڻ محبيبا ؑ
ذِبيءَ ڪن سُنهنجو ته آءٌ ڪريان بيانا
نِڪِنُ وقت هيڪڙيءَ پِس حضرة حبيبا صلى الله عليه وآله وسلم
وِيا سُ پُٽِ اَسِ جنگِ في سبيل الله ط
تِنُ هو پُٽُ مُنهنجو پيشُم مانِسِ کي سنگا
وقتِ نڪرن جي ڪَرِ منجها پيئيم هي دعا
اِسْتَوْدِعُكَ اللّٰهُمَّ الْوَلَدَ الَّذِيْ فِي الرَّحِمِ جِيئرَ اي لفظا
معنيٰ اِن لفظن جي سُنهنجو مؤمنان ته
ته اي اِلٰه مُنهنجا مُنُ ڏني قادر ڪريما
ٻَرِ ٻَنيان توهه پانجو توکي امانت طريقا
جُتو منجهه پيٽ جو مُنهنجي هِڪيو هير آهه
ٻيءِ پِني دُعا ڏب ڪنا تِنُس مسافرا

جان موٽيس آءُ سفر ڪاڏي ڪري ڪرڏانهه
تان جوءِ منهنجي آکيم ڪيئي هئي وفاتا
جڏهن اوڏيهه ڪنڌ رڳو ويٺي رات متا
تن ڏنم نور ڪرن ڏو ماکيم قبر متجا
تڏهن ڏيٺم پار ٻنهي وري حقيقت اها
تا اغيا جيتي زبانس وري حقيقت اها
ته اس ڏسهم ان نور ڪي ڏيهائي تا
تڏهن وٺس آءُ قبر ڏيئي ٿيا ڏٺم تهيم ڪا
تان ميئي ڏٺيم ماکيم پيئي عورتا
هي منڪر هو جيڪو متجي ان قبر ا
پي پيتا ڪيڙ ڪي ماس جي ٻن متجا
تن ڏسي ان حال کي ڏٺم اياراءِ
پوءِ ڪني آندم پتر هي پا هيجي ڪرڏانهه
تان ٻڌم آواز ڪي هيڪري غيب متجا
ته پتر پرنوءِ پا هجو هلندي ويرا
ساوڪ امانت پا هجي سالم سليما
جي هي پرڻي جوءِ پهنجي پڻ اسانهم ڪا

ته اوهين سلامت ڏينس هوند واري توهم گا
ڏسو برڪت توڪل جي هنو هي سان
ايڪانوين حڪايت لکيان سائين سڻجاءِ
ته جوئي طاؤس يماني رحمت ڪرئين خدا
جي هوس وقت هيڪڙي آءِ مقصد بيت الله
تان آيو اعرابي هيڪڙو بدو ٻئر منجها
هو سوار اُٺ تي سو ڪامل ڪمالا
ته الهي اُنکي جدو ٻهر شعر ڪنا
ءِ چيا جني زبانن هي لفظ سو نهارا
ادعوك اللهم الإبل وما عليها اهرا الفاظا
ٻرنيان تو توکي اي صاحب سڀا جا جل جلاله
هن انکي ءِ جيڪي متن وتن جي يارا
لئي جني آيو حرم ڏونه مسجد حراما
نماز پڙهي پا هجي جان ٻکيو ڏرڪ ڪنا
تان اُت ڏٺا ءِ ڪونڪو منجهه اُنهن جاءِ
تڏهن ڪئي متو متهم ڪنا ءِ ڏونه سماءِ
چيا ءِ اي الله منجها من تري مانع سمنيعا

اُتِ مُهجو چوٽ نيو آهي مَن ڪنا

بلڪ ٽِناءِ تو ڪنا چوٽ ايءَ فِي الحالا

جو ڏنو هو مَن توکي ساٻيءَ امانتا

راڙيءَ جيءِ ڪالِ جو طاؤس جهنم جو نامُ

ته اَن حالم ڏِٺم مرد هيڪڙو جو اَلتو جبل مٿا

جو جبل اَبِي قُبيس جو آهي مشهورُ ا ءُ

هيس مهار اُت جي ڏائي هت مَنجا

۽ جيئن هت هُو سُ وڏيو لڙڪيو مَنجهِ ڪچيا

آچي جيا اعرابيڪي ته رت ٻُجهي اُت گا

تڏهن اعرابي جيو انکي سنڌيءَ اُت حقيقتا

تا ٻجيءَ جو رابِم آچيءَ اُنکي ڪارن ضرورتا

جان جَرِيءَ وِٽ جبل تيءَ تان آيو سوار آڏا

تان پيرَ جهڙ جيءَ اسب جا هوئا منجهه هوا

ته جيئو مُنکي ته ڪڏ ٻهر جيئي هت ڪا

جان ڪڍيم هٿ ڪيءَ تان وڏناءِ تهڙم کا

پسُو ڪرامت ڪاملن جي مِيان مُومنان

ڪر هُو ياد ٻِئين س ڪرم ڪاملن جا

تہ لھو برکت ڏينم عين منجھ دنيا
بيا ٻوٽي حڪايت لکيان سا ٻڌ سڄيا
اهي نقل ڪال جو هنر پراوين ڪنا
تہ چيو ابو مطيع ڪڏهن شيخ حاتم اصم کا
تہ من سڀئي اي ڪالهي تہ تون ڪري مسافرتا
پرپوشو ڪني ڪنيڪ سمرسانيا هوساء
عنڪو ڪئي پاڻس وهنئو وري همرا
خبر ڪرم ڪي سندي ان حقيقتا
تہ ڪهڙ ڪري پنڌ پيريں تون وهنئو دارا
تان چيو حاتم جواب وري تهم گا
تہ آء ڪريان مسافرت بي حد اپارا
سمر ڪريان پاڻس تهم چار اشياء
هيڪڙ جن جانان قلبم هوري طريقا
تہ دنيا سڀئي دولت آهين ملڪ خدا
ٻيو ڪريان ياد يقين پس ادا ان امر گا
تہ مخلوق مڙئي محتاج آهين خالق جا
ٽئو رزق ڏيڻ سائين کي عالين الله جل جلالہ

جونتو نه آهيان منجهه حڪم رب جي هرجاءِ
لئي چاڙهيءَ ڪالهه رڳان منجهه دل درستا
رشتيا
تڏهه ٿيو نه پانيان مورهم ڪڏهه ڪناس اِن
ڪنڌو ڪمان مسافرة آءِ سمر وهنر ڏارا
ابو مطيع حڪم سڀئي حقيقت اِهاءِ
نرليءَ آهي سمر اِهو جنهن ڳجهي مسافرتا
ٻن جهانن جي مسافرت اِنس آهي آسانا
ٻيو توڪل تن جي جي اڪي هُوا ان ڪنا
ڪهڙي برڪة توڪل جي هنوهي يان
سڀ خبر صالحن جي ڪرهو اِقتداءِ
ته آءِ مِن سيوبان اُتي اُوت سنڌي رحمتا
ڪري ڪرم ڪريم ڏني آنس يان ورا
صاحب سباجا ڏني هادي رهنما
ثابت رکهه صراط اُتي سنڌي شرع شريفا
ڏهيم طاعت توڪل تي نهڏلا توڙا
سدا محبت محبوب جي ڪر ناقص نصيبا
جيڪو ڏيه جاري منڪي دارم دُنيا

سُو مَحَجُ مُحتاجُ مَنُ ڏَيِي ڏُونهُ ڳَهُم مَخلُوقَا
مُيَسَّرُ ڪَرُ مُنکي مِهرَ سِ ڏَرَقَا زِيَارَتَا
وَنجِي رَوضي وَٽِ حَضرَةِ رَسُولَ جي اِيمَانَ اَدَبَ مَنجا
پَڙَانَ صَلوٰةُ سَلَامَ اُتي حَضرَتَ احمَدَ صلى الله عليه وآله
جيرِي مُني جَارُ نَبِيَ جو عَاصِيَ ڪَرَ عَطَا
بَرڪَتَ پِيَارُ رَبَ جي جي اَوليَاءَ تهُجَا
مَوتَ وِيرَ مُهجَا ڏَيِي ڏي يَادِ يَقِينَ مَنجا
تَهِ جِيئي ڪَلِمَون ڪو ڏِسَ نَڪَرَانَ مَنجَا دُنيَا

لا اله الا الله محمد رسول الله

صلى الله تعالى عليه
وعلى آله وصحبه
وازواجه وبارك وسلم

بَابُ اِڪَاهُمُ بيَانُ ڪَرَايَنَ سَندُ سَخاوَتَا
تَهِ ڪِهڙَهي سَخاوَتَ تِنَ جي جي اَڪي اَوليَاءَ هُوَا
ءِ ڪِيئي ڏِنَا صَدَقَا رَاهَ مَنجِ مَولىٰ جل جلاله
تِرِيَا نَوي حِڪَايَتَ لِکِيَانَ سَائِنُ سُنجَاهُ
رَاوِي هِنَ حِڪَايَتَ جي ڪِنَ هُوءِ حِڪَايَا
تَهِ حَضرَةِ عِيسىٰ عليه السلام ڏِٺو ڏِيهَ هيڪَري اِبلِيسَ ڪَا

تِنَ ڏِيائِينِ پَرمِ تائِي عَدُو خُدا جل جلاله

کِينَ ڏِني تو کي وِتڙُ مِثالُ مارنگا

تا اغنيا، جواب ۾ ڏي کي حضرت عيسيٰ عليه السلام

ته سو من بخيل منکي خوش اچي اي حضرت عيسيٰ عليه السلام

جن طاعت انجي اکي کيبک منجهه داور جي درگاه

سڏ، مردودن جي اصل ۾ آهي عبادتا

تڏهه پڇيس پيو مرتبو ڏي حضرت عيسيٰ عليه السلام

ته کهڙي دشمن پاڻي تن کريل خلق وچا

تا يجي آ، دشمن پاڻيان عاصي سخي کا

نوڙي کري تو گناه وترائي حد اپارا

برڪت سخاوت جي بخشي ڏوه خدا

سڀ فضيلت سخاوت جي هن ۾ هي سان

جوڙا نوڙي حڪايت نيڪيان سان سڻجاه

جن تي ٿيو کيري هوا قرض مارڻ جا

پوءِ وڃ کر ڏونه يار جي جو هوس عزيزا

ڏيجي کر کايا، کر ودر جو گوتيا، ان کا

ترت نه کري صاحب کرجي ڏونن ماڻ ما

پيا ڪُري پاڻي ڳَڏُ ٿه ٻيا دَرِ سيار ڳا
تِنِ ٻچيا لَش پَرَنِدِ هُم حقيقت حالا
ته ڪيترو قدر آهي ٿوانجي فرض جي پارا
تا نڪي مارُ ٿو منڪرن مُن ڪرن چار سا دَرِ مَنِ جا
بنڌ ڪڏهن ڏِناَس ڪُوڙن چار سا دَرِ مَن جا
روانون ڪري يار کي پُٽ ابوئن ڪر ڏانهه
اَچي رُوئن لڳو نڪن بي حد اپارا
تڏهن عورت جيڪو جواب هيري طريقا
ته جي نه هُيي رضا تُهنجي ته ڪه ڏِنو يار ڳا
جن هيئر روئي ورڻو ڪري مال جي حسرتا
عورت پاتيو دل پيا هيجي هن ترها!
نه روئي تو مُرسُ مڃو انهيءَ سبب سڱنا
جن ڏنا يار کي چار سا دَرِ مسر ا
ٿيو آهين افسوس مال جو ڪيني ندامتا
حڏهن مُرس سُڻي اِئي ڳالهه عورت پڇي ڪنا
تڏهن جيا جواب مِٺو ڪري ڳالا
ته منتو روان سبب افسوس ناڻي جي اصلا!

مکر

مڪر ڏي ڏين مڃو آهي اِن ڪالِ ڪنا
جن منجهه حد يارامي جي ئي تقصير ٿن ڪنا
جن سُڻِ نه لذيم سار ڪا يارجي پاپشيمان ڪنا
جن اَن ڪرڻ يا رکي آءُ ڏياري مؤ ڪليان
هلي آيو مَن ڏونه ونڃي اِحتياج اصلا
اَجي ڪرئا مَن ڪنا لاهن قرض جي لاءِ
ڏِسو مُروّت مارن جي ميان مُؤمنان
ٻڌا تؤي حڪايت ليڪيان سا ٿن سڻيا
داري ڪيؤ اِن ڪالِ جو هِنيءَ نقد
ته هو حضرت عبدالله پٽ حضرة عباسا رضي الله عنهما
سو سو نهارو هو منجهه بصري اميرا
منجهه زماني حضرة عليءَ جي جوما ٻجي مرتضى ڪرم الله وجهه
ته اَئي جماعت هيڪري مهدا حضرة عبدالله رض
اَچي عرض ڪياءِ اميرکي تر يا اخ رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم
اِي سکونرا سونٿر رسول جا ڪامل ڪمالا
آهي يار پيرا سا نهجي هيڪر ويٽر مردا
سا تماني اهسر ڏيرئي يا ٻي تهجو ڪريان ڏياءِ

پس پٽرياءَ پڇي هاڻي فِي الحالَ
پرنٿ آهيس مال متاع کي ڪري جه مٿا
تنهن حضرة عبدالله اِتي هليو ۽ پڇي ڪوٺانهن
صندوق اُتي ڪڍيائين اُچي تہ مٿا
جيه ٿيلي درهمن جي تهم شخص لاءِ
کيو ٿيلو تن مٿا هيڪڙو حضرة عبدالله
۽ بيا پنج ڏناءِ مارن کي تڪنو منهنجي سان
آيا ڪني اُن پري مرس جي ڪرڏانه
ڏيئي درهم اُنکي پان منزل ڏي موٽيا
پوءِ فرمايو تن مارنکي حضرت عبدالله
تهجار ڪيس وڌي اُنس اهڙي طريقا
جن ڏيئي مال اُنکي ڪيوس ستتول انسان
هان ڪريو عبادت ڪنان پوندس وسوسا
تات ڪرجي اسانکي ترڊري هلهم انهم ڏانه
پيلي تي اُنس ڪناي سپ اشياءَ پرني جا
جيڪي ڪرجنس شاديم ته ڪري تياري سيڪا
پوءِ آيو حضرة عبدالله ماريس انهن ڏانه

اچي

اچي تياري ڪري اسباب جي ڏناءُ ان ڪا
ءُ ويهي منهه م ان شخص جي لاتاءُ ڪم ڪا
عقد ڪاري نڪاح پاري فارغ ٿيا تنا
پانهه ڏيئي مُرسڪي ان جي موٽيا منزل ڏانهن
اهڙي پڏائي پلن جي سخاوت صحبا
سُني عادت پلارن جي ڪرهو اقتداءُ
چيائون ٿي حڪايت نيڪيان سان سُنجاهه
جيڪي ڏاري روايت جو سچي صدق منجھا
ته هو حضرت عبدالله سنهارُ ڏ سهڻا
سو وٺو ڏيهه هيڪڙي پلو بازار ڏانهه
ويٺي ڪڻا پائي هيڪڙي هزار درهما
ءُ ٻيا ڪيا وهٽ جي ڪارڻ انهم لاءِ
نه چاري آڪي وهٽ لڻي موڪلي ڪر ڏانهن
تان آيو شخص هيڪڙو وٽي وهٽ ڪا
آني حاضر ڪيا ء حضور م مهد احضرت عبدالله
تڏهن فرمايا ء صدقس پنهنجي خادم ڪا
ته چاري تن پاڻي ڪي مين وهٽ مثا

نبيءَ لنگاڻي تن هن شخص جي ڪرڏانءِ
آهي ٻاڻي بخش ڪئي اسان انهيءَ ڪا
موجب فرمان حضرة عبدالله جي ڏني وڌخاما
ڪرڏونه نالڪ وهترجي نبيءَ رسانيا، تهنجا
ڏسو سخاوت صحابن جي هنوهي سان
ڪير ڪري دعوى تنهن ذني جي ڏنا
ستانوءِ حڪايت ليکيان سان سنجاهه
راوي جوءِ ابو مرد هيڪر وسائلن سخا
مهدا سعد بن سعيد جي ڪئا، سوالا
تن هيءَ مس قلم ان انم سعد کي مهرا
ڏني بڙو ڪاغذ جو لکيا، وڪيل ڏانهه
تڙج تن هن سائل کي بخبر سا بورا
برنه جانا يا، جتيم بهي درهم ڪي دينارا
وڃي ڏني سائل ڪني وڪيل ڪا
وڪيل پڙهي جان ڏني تان مجيس جنس ڙاهه
نه پنج سا درهمن جا ڪي دينارن سندا
تڏهه آيو وڪيل وٽ سعد جي ڪارڻ ٻه بخا

تڏهه حضرت سعد جواب ۾ وريو انهيم کا
ته هو وقت لکڻ جيتي جو ارادو درهمنا
پر هير ڏهين دينار کني پنج سا پورا
جڏهه سائل ان ڪلام کي سو سعد جي مُها
تن ڏناد رت ورنون بي حد اپارا
تڏهه پڇيو حاضرن پرم وري سائل کا
ته ڪه ڏو تن ڪارڻ ڪيا ديڌاءِ
تا پنهنجي ڏيان نو آءِ ادا ان سبا
جو آهي ملجاء ماندن جي ياد ر يتيما
ان ڪر نه ڏني احتياج مندن کي سکو شابا
ڏسو سخاوت صالحن جي ميان مومنان
ءِ تفصيل دينارن جو سني ياد ڪجاه ر
ته معلوم ٿئي ان اهي سخاوت سعدا
آهين پنج دينار هيڪري چيار روپيا
موجب حساب سنڌ جي هنو هي سان
تان ٿيا ان حساب تي پنج سا دينارن جا
به هزار روپيا چاندي جو کا

پسو سخاوت حضرة سعد جي منجهه هيڪري سا عتنا

ته ڪيڏا ڪنا؟ خير خيرات منجهه راهه خدا

آئا نوهي حڪايت نيڪيان سائين سنڀاهه

ڪري روايت هن ڳالهه جي حضرة عبد الله

جو پٽ حضرة عباس جو سڪو رو سهيا

ته ٿيو ڏڪار ڪڏهن منجهه خلافت حضرة صديق رضي الله عنه

اچي عرض ڪيا؟ ته اي امير مؤمنن جا

رب تن رحيم رحمتي پڻ دعا ڏي ڪنا

ته وسائي مينهن خير جا ڪري سرها ڪولا پهجا

تڏهن فرمايو جواب امير مارن ڪا رضي الله عنه

ته اڄ وسندا مينهن خير جا ان شاء الله تعالى

اڄ وري وڃو ڪرن ڏونهه ڪريو آراما

راوي ٿا ان ڏينهن آيو سات شام ڪنا

جو هو سات حضرة عثمان جو پرو ڪيهن ڪنا

هو سا اٺن تهم شمار جي جهنا

مارو ٿي ته سات کي ٿيا سي سرها

صبح جو دلال شهر جا مڙئي سي آيا

منجهه

ڪيا حضرت صديق [illegible]

منجھ جنهن مَن حضرة عثمان جي ڪيهو ڪين لاءِ
ڏين لڳا امير کي ڏهوڻان موڙ ڪنا
تڏهن فرمايو امير تنکي ورتي جواب
ته بيا ڪرن مون ڪنان ٽيڻي نفع سان
تڏهن دلالن جيئو حضور ۾ مهڙ امير
ته دلال تان اسين آهيون شهر جا آن وٽ آيا
بيا ڪير ڪرن ٿا آن ڪنا هن زيادتي نفعا
تڏهن فرمايو جواب امير ان ڪا
ته تحقيق رب مهجو من ڏين ڪري ڏهون ڪنا
ڏيڏو موجب موڙ جي سنت ساهڪ ڪهيڪرايا
آءٌ تان ڏهو ڏهوڻان توهين اڳا رها
تي جيئي دلالن کي ڏنا رخصتا
فرمايا فضلس ٿيڻي مازنگا
ته آءٌ هوئجان شاهد رب ان ڳالھ سندا
جن تو ڏيان آئون هي خالص لڪھ خدا جل جلاله
پٽ جوائي ان اڻن جا اپنايا بور
وڏا پر شهر ۾ جمع ٿيا فقرا

سيئي ڏنا فقراءَ کي مهد سا نجي کا
پوءِ ورندي ڏنو جواب ۾ حضرت عبدالله رضي الله عنه
کوڙا ڏي روايت جو پيو حضرت عباس
ڏنا منجهه سڀني حضرت محمد مصطفيٰ صلي الله عليه وآله
ته آهي براقتي سونسر ور سوا ترا صلي الله عليه وآله وسلم
وڪو آهي ورته اُتي حلو حسينا
متي مبارڪ اُتي جتر قيمتي جڙ و جواهرن سان
ڏسي عبدالله پانيو تر ٿوان پيرن پريان
تان ڪاهيو قريشي تکر و براق ڪا
تڏهن جيئو عبدالله حضور ۾ ڪري التماس
ته ڪر رخصت ڪارڻي يارسول الله صلي الله عليه وآله وسلم
ته ڪڏهن جي ڪو ڪوهر حضور ۾ پيان محظوظا
آهيان مشتاق ڏسڻ جو آهي اصلا
تان فرمايو رسول رب جي مير محمد شاه صلعم
ته ڪر ترتف تون ٿيم يا عبدالله رضي الله عنه
اڄ حضرت عثمان ڪيو صدقو في سبيل الله جل شانه
سو قبول ڪيو ڪرم سين آئي احسانا

پونا ٿيو

پرناچن پيا جوڙ هيئر حضرت عثمان گا
تن اَمُرُ ڏيئو منگي ته حاضر ٿيان اُن ماگا
وڃان ٿو آ هيئر اُڏهر تڪرو تجيند
اَڪي اُبيتي عزت جي ڏسو صحابن صدقا
ته ڪيڏا اِيڻ ڪيا خير خيرات في سبيل الله
اُونا نوري حڪايت ليکيان ساڃن سنجاهه
ته بيبي عائشة جا خرم حضرة جنيا
جا ڏيئي حضرة صديق جي دامي هوءِ ڪنار
ساهي ڏيه هيڪري ويئي ڪر منجها
روزي سنڌ يه نقل جي هيس بيتا
تن موڪليا بي ڏوه حضرة معاويه خرچ لا
لکه پورو درهمن جو ڏيئي ماڙن هيتا
سو بيبي کي يار ڪيو اَمُر خادم ڪنا
ته ڪوئي ڏمو فقيرن کي ورا هي پيٽا
موجب اَمُر بيبي جي خادم ڏنان فقيرن گا
ڪونه جڏيا ڪوڙي هيڪر درهما
پوءِ چيو خادم بيبي کي ته ايش مومن جي

نه رکيو ڪو ذرهم هيڪڙو ڪارڻ افطارا
ڪري ڪنڊن جه منجها هونت جن هم ڏونگا
تان ٻيئي زمايو دري پهچي خادم ڪا
ته جي جيئي اي ڳالهي وِراهن ويرا
ته هوندي ٻچايو س هيڪڙو ڪني ڏرهمن منجها
هير تان باقي نه رهيو ڪو هٿ هم اِن منجها
کهڙي ڪبي مدح تن جي جي مصاحب مصطفیٰ
نظر جن جي نهال ڪيو سندي ڏوس خدا
اندر جن جا اجارا پرتوي پرڀاء
ساٻوري حڪايت نيڪيان ساپڻ سنجاهه
ڪري حضرة عڪرمه ههڙي حڪايتا
ته يهودي بادشاه هيڪڙو هو منجهه اڳي زمانا
جو هو ظالم ظلم وتري پاپي پليتا
ته پروڙجايو شهر م جو ديس جو ڏارا
ته جيڪو ڏيندو صدقو ڪي ڪهم سالئه
ٿيئو ڪرڻو مالي جو ڪلتو لاڙي ڪا
ته هٿ وڍايئنس ان جا ڪرائين ڪنا

مارن سني ان گالِ کي حليتو هتن ڪا
عشرت جي نفيرن کي مرن بکه منجها؟
ڏين ڏاڪارن جيڏيو ڪوجهو ورهن وراءِ
ڪِمن منجھ ڪتي دانه ڏهر ونيشا
تان پرڙ و پيڙهي ڪينڪ ماڻي جو مورا
ان پر مدت ڪذري ڪيتري ڦري فقيرن تا
تان جان آيو دڙ متي عورت جي هيڪڙ و فقراءِ
ته دانه ڪري ڏهر ڏس ورتو منام خدا
جياءِ مالڪ کي ڪرت جي ته مران تو بکه منجها
ڏهيم ڪي سنڪه سائي جي ته ڪربان توٽ تها
جيس عورت جوايم هيهري ڪِطِ لقا؟
ته ڪي توند سو پرڙ يا تشاه جو جو پيتو آ
تان ڪري همت تي ڪياءِ زاري ڏيادا
تن مهر يتي ستمر يريدهم عورت ڪا
ڏسي حال نقير جو پنو رحم روح منجها
نه ماڻي ڏماءِ مسڪين کي ڪيي هتن سان
ڪياءِ خلاف آمر جو بکياءِ ڏر مودا

سائل ور ڦيرسر هو دعا ڪندو در ڪا
ٻڌي خبر انِ ڳالهه جي پرندهِ پاتشاهه
ڪونا اچي ته عورت نڪي ڪياءِ ٻي امرا
نه وڌي هٿ ٻئي عورت جا ڪرو جدا
ءِ پڻ لوڌي ڪڍوس شهر ڪئي شهر مٿا
ٻوءِ ڪيئو سپاهين تيهن جي جيئو بادشاهه
تِ هو عورت ڪن هيڪڙو ننڍڙو ڳيو ڙاءُ
تِ هوس ٿڻن اٿي ننڍڙو ٻڙيا ڪيڙا
ڪئي نڪي ته بارڪي نڪتي شهر ڪنا
تان ٿئي سچڙناءِ ڪيئو تنهن ڏٺه مٿا
عاجز ٿي اپر انجهرس ٻيءِ حد اپارا
نڪو ڳٿ جهڙس ڪتنهن مارو مخلوق اه
جو پاڙي ٻڙ ڪري تهڪي پاڻ مٿا
ڪڍه هيڪ ڪري خبر ٿي عاجز انجهه ڪنا
تِ آيو اٿي ڪنڌي ڪهڻ دريا
پاڻي مه ڪوري مهراڻ مٿا پاڻي سپيات
تان پئي ٻڙ سڌي ڪري ڪن سٿا

لڏ

لِڳي وِسُ لاڌِ ڪو پُٽرُ وَيانِي مِنجها ؟
حَيرانُ ٿِيُ حَيرت کَنِي ڪَري ڪُوڪارا
رُڙيُو رَتِ وَرِيُوٽِ دانهُ ڪَري دَردَ ا
تان پيدا ٿِيندِمُ ٿِيا بَه شخص اُوچِتا
جِي صُورت سُونهارا اَسِپ پَرِيرِهَن پاڪيزا
تِن پُڇيو ٿِيندِمُ هيڪري تِنِ مِنجها ؟
تَه ڪَڇُه رُوءِ عَورت دانهُ ڪَري دَردا
تَڏهن عَورت احوالُ پُڇيو ڪيُو بَيانا
سَڀيُ حَقيقت حالُ جِي مَٿا ڪِيا مُورا
تِن ٽُريو ڏِيئي آرِ پِيتو هيڪرو تِنِ مِنجها
ڪَڍي آيو پُٽُ عَورت جو سالِمُ صَحيحا
ٻِيُ اَچِي اُوڏُو ٿِيو وِڌو ڦيٽِ هَٿِن سا
تان ٿُندرِيس تادِ جِي ٻِيءُ تيس هَڙتا ء
لَٿُس ڏُڪر ڏُولاڙ ٿِي سَرِهِي سَرِيرا
تَڏهن پُڇيو پِرِم ڦيرِي عَورت ڪَما
تَه ڪيُنَّانِي صِفتي تُنِ ٿِي اَسانِهِن ڪا
تا غَيبا جَوابَ تَه مُنکي خَبرَ نَڪا ؟

تانجي اِس اُوهي آهي ٻه ماني خيراتا
جي ڏِنيي نام خدا جي صدقي طريقا
ٻهري ٻرڪا ٿهجي حقم اسا نهجي سبا
ٻوءِ ٻن ٻرڪت اسا ٿهجي جني تصديقا
اِهري ٻڌي ٻلن جي سنهو مؤمنان
ٻورهي موجب ٻرينڌي سيڪر صحي جزا
الدُّنيا مزرعة الآخرة سُن تون ڪن سات
جيڪي توڪيده سولرنده ڏيهم شڪ شبها
ما عندكم ينفد وما عند الله باقٍ فرمايو خدا
جيڪي مريجي جڏنيه سو وِنيه ورِ واندا
جيڪي ڪيوءِ صدقو في سبيل الله
سو آهي باقي ڪارن تهجي قيامت ڏيهان
نه وِنڊوءِ هڏهم ضايع ٻتي ته ويرا
ومن يعمل مثقال ذرة خيرا يره سنج سنيها
سائجيا نا ٻهري حڪايت نيڪيان سائن سنيجا
راوين ڪي روايت جي ههري حڪايتا
ته نڪيو ڏيه هيڪري حضرة عبد الله

جو پٽ حضرت جعفر طيار جو پوٽو ابو طالبا
سوٿر پٽ حضرت رسول جو سڳور و صحبا
وڏو ٿي ڏٺو نه ٻني پاڻهي ٻهر شڪر ڪنا
تان ڏٺائين پاڻون هيڪڙو قامت طويلا
منجهه ٻني جائي پهچي سائي ونا
ته ٿي ٻني کي ڪير و سنڀاليو ٿو ڪن لاءِ
تان آيو چو ڪر هيڪڙو وڃي مالڪ ان لاءِ
ڏيئي مائي پاڻيڪي ڏيو وري ڪر ڏانه
ڪوڙي رکي مائين کي ٿي ڪير و ٻني ڪا
جهڙ نارغ ٿيو ٻني کان تڏهن ڪيائين قصدا
ته ڪيان مائي پهچي هاڻي في الحالا
تان آيو اوچتو ڪتو هيڪڙو ان مهدا
ته اچي ڪتو ڪات کيو بکجي سبا
ڪئي مائي هيڪڙي ڏٺائين ان ڪاءِ
ڪائي اوءِ مائي آيو پيو مر تبا
ٿئي پي مائي پڻ ڏٺائين ڪئي ڪتي ڪا
تان اوءِ مائي پي پڻ ڪائي آيو ترو مرتبا

تِنَ ترِيءَ مَاڻِيءَ مِين ڪِينَ ڏِنَا، اُنڪِي جَاهُٺ ٻُڌَا
سَاڱَاڻِي ڪُتُوڙِيرِيءَ وِڌُو مَنزِلَ ٻَهِجِيءَ ڏِنَهُ
حَبۡشِ ڏِنُو اِنَ حَقِيقَتَ ڪِي حَضرَتَ عَبدُاللهِ
تِنَ ڪُوتِيءَ اُنَ عَبدَ ڪِي ٻُڌِيَا، يَا نَاءُ
تَهُ تِنَ ڪِيرُ آهِي سَلُ آسَانُ اِي حَقِيقَتَا
تَا ٻَڌِي اَءُ بَانُوتِ آهِيَانَ فُلَانِي يَهُودِيءَ جِي مِلڪَا
تَدِهُ ٻَڌِئِين حَضرَتَ عَبدُاللهِ وَرِيءَ ٻِئُو مَرتَبَا
تَهُ ڏِنِ مَاڻِيءَ ڪَنِيزِيءَ تُوڪِي رُوزِ مَرَا
تَا ٻَڌِي آهِين مَاڻِيءَ ٻَرِيءَ مُهِجُو وَظِيفَا
تَدِهُ حَضرَتَ عَبدُاللهِ ڇِيُو وَرِيءَ نَهِمَ ڪَا
تَهُ ڏِنِي مَانِيءَ ٻَرِيءَ اَجُ ڪِينِي ڪُٺِي ڪَا
تَانَ اَنَهِ جِيَا، جِي تِي مُوَرڪَهَ مَنجَهَا
تَدِهُ بِيَارُ وَيَانِيءَ يَاڪِي نَڪَا ڏِيهِرَ اُنَ ڪَا
تَدِهُ جِيئُو اُنَ يَانِيءَ وَرِيءَ حَضرَتَ عَبدُاللهِ رح
تَهِ هَانِ ڪِيَارُ ڪِيدِهُ تِنَ مِيَانَ فِي الحَالَا
تَا ٻَڌِي ڪَندُسِ صَبرُ اَءُ رَکَندُسِ رُوزِي ڪَا
آهِي رُوزُ مُهِجِي حَقِيقَ ڪَنُونَ بِهِترَا

سُني اِيءَ ڪالري اُٿيو حضرة عبدالله رضه
مُوڪليا، مارُو ڪي ڏوڙُ اُن يهودا ءِ
جو هو مالڪ، اُن غُلام مجو ڪونٿيا، تِهنگا
ذيڪي قيمت تهڪي ڪِتدا؟ اُن ڪُولِي ڪا
عِيبُ اُهائي ٻني ڪِنا؟ خريدا اُن ڪنا
جهم اُن ڪوُلي پي ڪِيڙ ڙُ ميو ڪن لاءِ
ويِ آئڏا؟ غلام مڪي پهچي ڪر ڏآن
هُئيءَ هيڪڙي ٻاڻي سنڌي حضرت عبدالله
قيمت جهڙي ٻاڻي جي هُئي پنجه سا ديِنارا
ڪوتي اُنڪي ڙُوبرُ ڪنا؟ ٻني آجا
پوءِ ٻِرنائي اُن ٻاڻيکي سِ اُن غلام ما
بَه سا ڏيڻي ديِنارن جا ڪا ٻيڻي طرنقا
ءِ بخشيا؟ ٻني يهودي جي پُٽ واري تن گا
اهڙي سخاوت؟ اهل الله جي سنهڙو سنبو جا
سانجانان پي حڪايت لِکيان سائين سبحانه
تهُو مُوجي هيڪرُو مجهم دِمشقا
هو پرهيز گار نکين صاحب سند ۽ تقوى

ته ميڙي مال گڏ ڪيو پاڻهي ڪسب سڀنا
ڪارڻ سمرڄج جي پٿ رکيا ٿهڪا
موڪليا رات هيڪڙي پاڻهي پٽڙڪا
ڪارڻ ڪهم ڪم جي ڪري پارسي جي ڏانهه
جو ڪر و ڪرايا پارسي جي دفي آيو پوڏانهه
تڏهن پڇيا پٽڙڪي ته روءِ ڪيا پلاءِ
تانجي ڪاڏاءِ رهيو ماهه جونه ڏنا مُنڪا
تڏهن مُرچي وڙهلي ڪري پارسي جي ڏانهه
ونجي جياءِ انکي اُوپالي طريقا
ترم نه آيو انکي جن تي ڪاڏا رهيو ماهه
ته ڏنان مُهجي پٽڙڪي ڪوڏر وته سڀنا
سو آيو ڪيو ڪر ڏونر هاري هنجهه هيڃا
تڏهن پارسي جيو تهڪي دفي جوابا
ته اسان ٻي لکايو حال پڇو ميان توهم ڪا
هاڻ سن حقيقت تن ميان ڏيئي ڪاڻ ڪا
جن اسان نڳا ڏو هو طعامڪي تجر ڏيه سڀا
پوءِ نڪتس نرڏونه حاب ٿڙي ڪتر ڪنا

تاپيئي

تان پڇي پکري هيڪري هئي مردارا
آدم کي قدر گوشت جو تائي ته منجها
ڪارڻ پڇن ساهه جي رڌوس نهڪا
اسان تي ڪاڏو ان منجها سبب ضرورتا
ته جاڻون هو تهجي پارکي ته منجها کي اصلا
ڪارڻ انهيءَ ته ڏنوس ڪني تهجي پيترڪا
حبذ سڀئي اي ڪالري موچي ته مهدا
تڏهن فڪر ڪري دل ۾ چيائين خاطر ڪا
ته جيڪي آهي من رت ماڪ سا پياءُ سفرا
سو ڏيان ڪني هن کي تصدق طريقا
ته آهي ٻي پلو مهجي حقيقم ڪنون جڳ ڪنا
ٻئي ڪري نڪر دل ۾ وڏو پاهجي ڪرڏانهه
ڪني آيو درهم مريٽي جيڪي هئس موجودا
ڏيئي پاروسي کي مريٽي وڌو پاهجي ڪرڏانهه
حبذ ڪري جڳ مڪي ڪنا مادو موتيا
تن ڏٺو ذوالنون مصري رحمت ڪريس حقا
منجهه مڪان مزدلفي جيءِ خواب جي طريقا

ڪَرَ ٿِيو آوازُ غَيبَ جو تِنهِ سونهاري ڪا
تَه نه قبولُ حَجُ ڪَهِ جوانَ جو اِنِ حاضِرَنِ منجها
تَڪَرَ ٿِيو قبولُ حَجُ احمدَ جو موچِيءَ جو رَهاڪو دِمشقا
نيتَ هُيَسِ اُنَ جي ڏُونهه حَجَ بيتُ الله
پَرَ آيو سو ڪِينڪي ڪُڏ حاجين ساڻِ
رَبَ بخشيا ڏوهه حاجينِ جا اُنَ جي برڪتا
قبولُ ڪِيا برڪتَ اُنَ جي حج مارنِ جا
اِهڙِي برڪتَ سخاوتَ جي هُئي سانِ
ساڃيانان ٿِي حِڪايتَ لِکيانَ سائِنِ سِنجاهُ
جيئي عوفُ پُٽُ عبدالله جو جو سڳورو صحابا
تَه ڪَڏهِن پِيو بني اسرائيلن ۾ ڏاڍو ڏُڪارا
مارُو اچي مَرَنِ لَگا بُکَ جي سببا
تِنَ هُو فقيرُ هيڪڙو منجهه اُنَ زمانا
تَه پَچو ڏيهه پورو ڪِيو مزوري مشقتنا
جڏهِن پيو وقتِ وچي جو تنا مزوري گا
تَنِ ڏيئي مزوري جا ڪِنڌا، سه لوڙا
ڪرتي هَلِيو ڪَرَ ڏُونهه تان آئِس سائِلُ آڏا

تہ جيئو پيندر پوندھم ارحموا عباد الله
ڪي ڏھو سنگ ساڻي جي ميان منعم ڪا
تڏه ڪيئو پوءِ هت دل ۾ فڪر في الحالا
تراهين حاضر هتين ۾ نه لولاجون جا
جي ڏيان سائل کي هيڪڙو ۽ پيو آءُ ڪيان
ته نه ٿيئي قوت مهجو نڪي سندو سائلا
۽ جان ٻيئي ڪيان پيٺم نه ڏيان سائل کا
ته آهي ڪمان ٻئي جن ۾ لئي سائل نکه منجا
ٻئي ڪنئي ڪال دل ۾ ڪيئي ڏنا ۽ سائل کا
يان ڪنولئي هليو ويو پنهجي منزل ڏانهه
ڏيئي نکه پنهجي وجود کي ڏنا ۽ نام خدا
حبذه ستورا نکي آئي کتر مسحا
تن ڏنا ۽ خواب ۾ هيڪڙي ملڪ کا
جه الهي اين ڪنا جيئو انهم مزوڪا
ته ميان ين پنهجي ڪرمي صاحب جي درا
جيڪو هوئي ڪم تهجو دل ۾ سو ڪر اظهارا
ته آڳو ڪري قبول ڪرمس تهجي سا دعا

تڏهن چيائين جواب ۾ ٿري ملڪ ڪا عليه السلام

تڏهن چيو پيو ۾ تنهن ملڪ اُنهن ڪا

ته بخشي گناهه منهنجي ۽ ٻيهي رحمتا

ته ٿئي نه هي قبول ٿئي پڻ ڪا ٿي دعا

تڏهن چيائين منجهه درگاهه رب جي آني التجا

ته هي قحط مارن تا ٿيي سڪارا

راوي چوي ڳالهه جو عوف پٽ عبدالله

ته جڏهن ٿيو ڏينهن پيو پريم فجر جي نمازا

تان سُوم آواز آو جيتو پيڊ ۾ و غيب منجها

ته لنگهيو ڏڪار مارن ۾ فاڏهي ٿيو سڪارا

ڏسو برڪت سخاوت جي اي اي مؤمنان

اي خداوند ڪريم ڏين راحم رحيما

ڪر ڪشادو قلب اسان منجهه سخاوت مولا

وجه محبت منهنجي سنڌي حضرت محبوبا صلي الله عليه وآله وسلم

سڀني سڪ سر تي ۾ سنڌي شاهنشاهه

ته هلهم هنا ايمانس جيتي ڏو هنا

لڏاي دنيا منجهان ڪليم مبارڪا

لا اله الا الله

لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ

صلى الله تعالىٰ عليه وآله وصحبه وبارك وسلم

بابُ ٻارهُون منجهه زُهد اميرن جي ڪَريان بيانا
ته ڪيهر پرهيز ڪيا، رياضت منجهه ڪُوتا
سا ٻُڌايان چُوڻي حڪايت ليکيان سائين سُڻجا
راوي ڪَي اِن ڳالِ جي هيٺئر رِوايتا
ته جڏهن ٿيو زمانو خلافت حضرت عمر شاهه رضي الله عنه
تِڏهن والي ڪيا شام جو هيڪڙو شخصا
لکي فرمان تنهنکي ڏنا هٿ مبارڪ سان
روانو ڪيائين شام ڏي مديني ڪنا
تِهو ٿيو سوار مٿي سوار اُٺ
ٻيو هو ڪو لو هيڪڙو حبشي سائس همراه
ٻيو هو سائس نه هو ڪو ٻلي پيو اصلا
جڏهن رسيو شهر شام کي قريب ٿيو ولانا
تِڏهن وڏيرا اچي ولايت جا نامور زدهوا
سڀي سُڻي خبر حاڪم جي نڪيا ڳڏجي لا

ته وڃي ڏسهمر واليءَ کي جو آيو اميرا
ياناءِ ته هوند لشڪر سان تحمل طولانا
جان نڪيا ٻهر شهر گاماڻ اوتي اچي آڏا
آهين حبشي اڪ مهيڪر و ڪولو غلاما
تن ڪين ياناءِ اوتي کي نه رکي هيا امير آءِ
پڇياءِ ياني حبشيڪي جر سندي اميرا
ته جو اچي تو حاڪم امير جو مدني ڪنا
ڪا آهي سند ان جي ڪي تو کي ڳڻا
تڏهن جواب ڏناءِ تاپي تن اڪيا
ته هي آهي حاڪم شام جو امير جي طرفا
جو ڏسو ٿا سوار اُت ٻي اچي مُن پٺيا
حبشي سڀئي اي ڪالري مارن حبشي ڪنا
تن ڪري پيا تخر سعدي والي ان مهدا
هي عادت اهل شام جي اصلاديءَ اِما
جن حاڪم کي ولات جي هوا ڪند اسعدا
ئي ڪال پوڙهي ڪيئڪ والي ولايتا
ياناءِ مڪس سعد و ڪناءِ صاحب ڀڃي لا

تڏهه

تڏهن حاڪم پڻ لکي ڪيو سجدو ذات مٿا

تن مارن ڀڄيو شام جي ڏيهي امير ڪا

ته تو سجدو جو ڪيو سو ڪارڻ ڪهڙا ٻڌاءِ

تان چيو والي تن کي ته آن ڪيو ڪهڙا ٻڌاءِ

تابع آهيان ڪيو سجدو ساري توهم ڪا

ڄڻ ته مصاحب امير جي سڀئي ڳالهه ها

تن دانهه ڪري ڏرڏس فرمايا مها

ته من پڃي پاڻيو پنهنجي دليه هيري طريقا

ته حضرت عمر تو مونکي موڪلي ڪرڻ جا سما

ته پروڙيم ان ڳالهه کي ته مونکي ڪندا سجدا

جيڏي معبود منزه کي جل جلاله ڪندا مونکي عبادتا

ڏي جيڏي ورتو پرتهو موٽي مديني ڏانهه

آيو تنهن خدمت حضرت عمر جي ڪيا قصي ڳالها

اُڪليا ويا فرمائي مهڏا حضرت عمر شاه رضي الله عنه

پٽو لکيو ڪتابت کي حضرت عمر شاه رضي الله عنه

ڏوهه اهل شام جي امر معروف تر ها

ته جيڏو پرسڌي سجدي جا موڪم درست نه آهي

عِبادَتَ ڪَرِهُو رَبَ کي سَجْدَ اصَاحِبَ لاءِ
پِڻ نَجَگاهِ ڪَهِڪي مُوٽَرا عِبادَتَا
پُوءِ ڪُوٺِيَاءِ ٿَه جِنَان انصَارَنِ مَنجھا
جِي صَحَابِي سَرْوَرَ جَا مُجَاهِدَ اھِڪُو مَدِينَا
مُوڪلِيَاءِ تِنکي وَرِيڻ شَامَ ڏَانهَه
ٻِڪي فَرمَانُ حُڪُومَتَ جو ڏِنَاءِ تِنِ ڪَا
حَبْشِهِ ھَلِي آئِيَا ٻِيءَ وِلَايَتِ کي ٻَهَرَا
تِنِ مُوڪلِيَاءِ مَارُو هِيڪَرُو مَهِدِ شَهَرَ ڏانهَه
تَه وِٺِي جلي مَارُنِ کي اِستقبال جي اِچَا
پُوءِ آئِيَا شَهَرِ مِ اُتَّا مَجھِ گهُمِ مَنزَلاءُ
تِنِ آيا اَڪَابِرَ شَهَرَ جَا مِرِيڻ مُلَازِمَةَ لاءِ
اَنْدَاءِ طَعَامُ ڪِي مِهمَانِي طَرِيقَا
سُوَ صُحبَتَ ڪِيُو صَحَابِي فَارِغَ ٿِيَا
بَاسَنِ ڏِنَاءِ مَالِڪَنِ کي وارِيڻ طَعَامَ جَا
ٿِڏهِ وَرِيڻ اَنْدَاءِ گَاجُ ڪِي ٻُنِ ٻِيُ قِسَم مَنجھا
حَبْشِهِ ڏِنُو صَحَابَنِ اُنَ قِسَمَ کي ٻِيُ ڪَاجَ ڪَنَانَ
تِنِ وَارِيڻ ڏِنَاءِ جِيَاءِ هِيڪَرِي ڪَا

ته جُڳن منجهه حق اسان جهڙي حضرة عمر شاهه
ڪيو ارادو ڪئي موڪلڻ جي ويرا
ته وڃي منجهه ولايت شام جي ڪڍن طعام لذيذا
ڀيٽو ڀيٽ مان ٻئي قسم ٻورن جا
ته تن محروم ماڪيهر بهشت جن نعمتنا
هي ايس نه متيندا اِس دنيا ۾ نعمت آخرتا
لئي جيئي اِڪي موڪليا ديهه مديني منوره
اچي مهدا حضرة عمر جي ڪياءِ تيهي ڪا؟
ته اسان ڪنداس امير ٿي موڙا قبولا
تڏهن فرمايو امير تنکي مهرو جوابا
ته سيڪو تو يحيى ان منجها حڪومة ڪنا
تڏهن ڪي ڪريان آءٌ امير لئي هيڪلو تنها
پڻ ڪو ٿياءِ ڪيه شخص ڪي مصاحبن منجها
موڪليا اِتهڪي ملڪ شام ڏانهن
سو اچي رسيو اُڌر ۾ شام ولايت ڪا
تڏهن آهي سو ويٺو ٻه شهر ڪنا
خبر پيئي شام ته آيو حاڪم اميرا

تن مري آيا والي کي ڪڍ جڏهن لاءِ
تان وڃڻو آهي هيڪلو ٻنڌ ڏوات ڪا
اچي ڪڍيا اشراف شهر جا اڪابر عزيزا
يا نياءُ ته وجهن اُت کي امير جي ڪجي آئي ڪاهه
تان منع ڪيا ءِ ما کهورڙي ما ڏنگا
ته نڪري جي آهنجو مڇي اُت کي ڪاهه ڪرا اصلا
جيڪي هوءِ مال خراج جو طلب انهن ڏانهن
سو آئي ڏهو سنگي رخصت ڪري هو مڪا
عا ٻنت تڪيو منجهه شهر شام جي ڪجي ڏٺي تو ڏرا
نڪا ڏاءِ تنهن طعام اهل شام جو ڪي اصلا
نڪي چار ٻا ڏ ڪاهه اُن جو ٻهي وهنڙ ڪا
پيو پرهيزگاري صالحن صحابن جي مومنا
جن منجهه حڪومت ۾ ڪيا ههڙي ته تقوي
سا ڳيا نان تنجي حڪايت ٻڌيان سا پڇيا
ته حضرت سلمان فارسي جو صحابن منجها
سو هو امير ڪٺو شام ولايت ڪنا
مقرر هوس پنجه هزار درهم بيت المال منجها

موا جب

مواجب طريق هوا حضرة سلمان سندا انهيءَ
سيءَ وقت بيت المال منجها هو ڏيندو فقيرن کا
پاڻ جو تريندو هو حلي قوت کندو تا
مٿي کندو هو کپرا انَ جي ڏاس سندا
رات جو تن پاس هيبت يکريندو هو تن کا
حبشي کند پريندي هي بکري مواج منجها
تڏهه کي هي کندو هو تنکي صدقو سندن ما
منجها کلن تن جي کندو هو جرابا
جراب جيجي بدلو کي کي منجه سندي واءِ
سيءِ رکي حڏيندو هو پان رت کري محفوظا
حبش تيندو هو وقت جنگجو في سبيل الله
تڏهه جه که مومن کي نه هوندو هو جرابا
کي ساندا رڙنه هوندو هو کهنمس همراه
ته ڏيندو هو تنکي تهم کلن منجها
انير کنا رناءِ پي منجهه شا مجي حکومتا
تان ڏيه هيکري که شخص کتائي کا
يانياءِ که مزورکي ياري کنا يا

تہ ٻيئي لاهي ڪرِ مُهجي پيري ڪا ٽنٽا
تن ڏِٺا، حضرة سلمان کي منجهہ بازارا
مٿس هُئا ڪپڙا اُن جا موجب عادتا
تن ڀانيا، ٻهجي دِليم ڪري ڪمانا
تہ جُڪُس آهي پُورهيت ڪو مزورن منجها
ڪِئين سُڃاتا، سلمان کي تہ ڪو هي اميرا
چيائُس تہ ڪَنُ مُهجي پريکي متي مزوريا
تڏهن حضرة سلمان کڻو متي اُتي پيري ڪا
هليو وريو اُن شخص سين همراهہ ٿي گهرڏانهہ
تان آيو اڳو شخص هيڪڙو ڦِري ٻہ مهڏا
تہ سُڃاتو سلمان کي تہ هي حاڪم آهہ
تہ جئي مالڪ کي پيري جي حقيقتا
تڏهن ڪري پيرن اُتي پيو ڪيا معذرتا
تہ مون نہ سُڃاتو انکي ڪر معاف مُنڪا
تان فرمايو سلمان جواب وري اُنهي ڪا
تہ هل نہ رسانيان پيريکي تُهجي گهرڏانهہ
جان ڪيا مالڪ پيري جي صحابي کي وس ڏڏا

نه هان ڇڏيو پيرڪي اي والي اسانجها
تان مون نه ڇڏيا پيرڪي پڇيا، نيئي ڪر ڏانه
پوءِ جڏهن تنهن وقت وفات جو حضرت سلمان کا
تنهن روئڻ لڳو نڪين هيا، هت مون تا
تن حاضرن ڄڻيو پيو وريئي صحابي کا رضي الله عنه
نه سبب روئڻ تنهنجي جو اي پلا ڪهڙو آهه
تا ٿيو سلمان جوابم وريئي انن ڪاڻ
ته نه تو روان پر موت جي ڪي ڊرجيو اصلا
مگر روئڻ منهنجو آهي ادا انن سببا
جن پول بد ڏسو پڙهي منهنجي حضرتا صلى الله عليه وآله وسلم
فرمايا، نفسلس مهري نره مسڪا
نه جيئي ياءِ حضرت سلمان تن نه هوءِ منهن ساڻ
منجهه ڏيه قيامت جي حاضر هئا ها
ڏسي ديدار اسا نهجو نيئي محظوظا
نه مال ميڙج دني جو جو فاني في الحالا
نڪرج ايهم جيئي نڪنس آئي منجها دنيا
ابر هني وصيت منکي سنڌي رسول خدا

صلى الله عليه وآله وسلم

هير ڏِسان ٿو وَتِ پَهِنجي ڪَنئي اَشياءَ
قلندران فلانان ٿولَ مُنٿ ڪن آهين ملڪ منجها
سَبَبِ تنهنجي ٿو ڏِرجان آءُ اُن ڪَنا
جِنِ مَتان ٿِيان مَحرُومُ آءُ ڪَنا خِدمَة حَضرتام
رَاوِي چَوي جان نِهارِ ڏِس وَتِ حَضرَة سَلمَانَا
تَان سَنڌِهِس ڪرمَنجهان هيءَ ٿولَ نِڪِيا
ڪَرُو وُضوءَ جي سفرُ وَمَاني ڪَيِنا
عَين چادر نَڪِي هيڪَڙي بِيان جي اَشيَاءَ
جي ٿوڪ اهِرا سَاڌا اُتَما مَاءُ
ڏِسُو سَچَ صَحَابيءَ پَرهيز تَقوَى
لا اِلٰه اِلا الله مُحَمَّدٌ رَسُولُ الله صلى الله تعالى عليه وآله وسلم
سَا بُجِيَانا جهِڙِ حِڪايَتَ لِکِيانِ سَاءِ سُنجاه
دَاوِيڻ ڪَن ڪَالَ جِي هنيَرِ رَوايتَا
تَه هَلا يُو خُدَنِفتَکي حَضرَة عُمَر شاهَ رضي الله عنه
جا تِنهُم ڪَري ڪَهِرِ شَهرَ جو مَدِيني مَنجها
لِکِي ڏِنَائُس فَرمَانُ هَتم ياهي پَارَا
لِکِنَاءُ تِنهِ مادِنِ ڏِنُه اِهِري حَقيقَتا

ته حضرت حذيفه يماني اچي توآن ڏانه
جيئو ڪجاه تهجو ٻين سنڌين خدمتا
هليو ويتي ڪيتا نبيءَ حضرة حذيفه مدينا
حذيفه آيو اوڏرو ته شهر کي ٻهرا
تن سڻي خبر حذيفه جي مارو نڪيا
اشراف اڪابر ڪو ٿيا استقبال جي جهتا
جان اچن هلي هيڏس شهر کي ٻهرا
تان ڏٺا حذيفه کي راڪب حمارا
جڙو اچي ڪوهر ڪنڌ ته نبي صحابي صدقا
مٿس پڙهن آهين ملس جان اچي قيما
ونئي ويا حضرت حذيفه کي ڪيئي شهر ڏانه
ڏٺيڪا ريا ڪيئنس ماري قصور ء حجري
ته ڪر منزل مڪان تن جن وٽي توڪا
تا نخيا جواب وري مارن ڪا
ته منکي مطلب نا آهڪو آهي مارين سان
مڪر ڪرهو خدمت وهتر جي ڏهوس ڪاه
پر ڪاهه ڏجاه ڪنڌ کي ميان حلال مينخا

اِنهيءَ هُوءَ ڏِيهه کي والِيءِ وِلايتا ئه
پُٺِ وَريءُ مدينيءَ ڏُونهُه ڪَن ڏِيهَن پِڄانا
خَبَر رَسِي اَچَن جي حَضرَةِ عُمَر ڪا رضي الله عنه
ته مُوٽيو مدينيءَ شهر ڏُونهُه حضرت حُذيفا
تڏهن نِڪتو حضرةِ عُمر شهر کا مخفي طريقا رضي الله عنه
لِڪِي ويٺو وات تي نِيت ڪري اِها
ته حضرت حُذيفه اچي ڪهڙي حالَ تو ڀَرا
ڪِ آهي اَڪِي دستور تي ڪِ تِيو ڪو تفاوتا
جان لِڪِي ويٺو وات تي مخفي طريقا
تان اچي هليو حضرةِ حُذيفه راڪبِ حمارا
مٿي دستورَ اَڪِي نه آهي ڪو تِر تفاوتا
مَٿِس اُهي ڪَنڌي اُت جي ڏاس منجا
تڏهن اُٿِي ڪَڏ حضرةِ عُمر يا ڪريائي حُذيفه ڪا
ڏهايا فضلس ته تُ هجو آءُ تُهجو يارُ
تڏهن ڇيو حضرةِ حُذيفه حضرت عُمر کي مُهڏا
ته ڇه ڏيهه مِنجه ڪريا هي آءُ ڪين ڏسان
ته ڏيهه سر هوءُ تيان سيرو مڪين سرا هيا

سو

سُڻو آهيم ڪنا حضرة رسول هِهڙي طريقا
ته آهي برو مومنن جو دولت ۽ دنيا
ڪري اهڪه مومنن ڪي جن ٿئي مريضن گا
وقت ٿئين تن ڪا جن جي مفر اشيا
سُڻي خبر صالحن جي ڪر هو اقتدا
حدّي تڪلف ڪي ٿو ٿيم ڪر هو عبادتا
ته رسو رحمت ڪي رب جي سگري شتابا
سا پچيا نا سني حڪايت ليکيان سا پڻ سنجاه
نا ٿلن حڪايت جو هنير سو نقلا
ته هئي عادت حضرت عمر جي منجهه ڏيهن خلافتا
جن ڏينه سيهوئي عدل انصاف هو اڪذا ريدا
۽ رات جو منجهه ڪرين مديني جي هوائي گهندا
ڪندا هوا امر معروف جو نهي منڪر گا
پرکن جو امير جو شهر ۾ رات جي وقتا
سونه هو ڪارڻ طمع جي بلڪ انهم لاءِ
ته جي ڏسن ڪه ڪهم جو اپنو اوبرا
ته پورين انکي منان يني کو زيانا

۽ جي ڏِسَن وَهُنَرُ ڪِ هُجُو وِيڌُو ڦيءُ پِي ڏانَهَ
تَه وارِثُ ٿهڪي رَسا نيُوٽ نيٽيءَ مالِڪَ گا
۽ جي ڏِسِن ڪهه شخصَ کي ڪَنڌُ وَڳُم رُبو زِنا
تَه مَنعَ ڪَرِنِ ٿهڪي وارِثِ وِنکي ڪا
پوءِ ڏِتو ڏِيه هِيڪَري اَمِيرَ کي اَهلَ مَدِينا
جِنِ ٻَتِ ٻي هُوا گَنديءُ چِليتي وِيا جُ ڪَندا
تَڏِهَ پُڇيو مادُنِ اَمِيرَ کي اِيءُ مَهندارُ خَلوَتَ جا
ڪُنهُ نڪَريچ يِڪَرُو سَل آسانِ حَقيقتا
تانجي وِنجائي آهيم ٻڪَري بيتُ المالَ صحا
تو نهارِيانِ ٿهڪي چُوڏِيس چُوتادا ۴۱
تَڏِهَ مادُنِ چيو اَميرَ کي وَريءُ ٻي اَکِيا
تَه تُو خَرابُ ڪيو ٿِن اَميرَنِ کي جي ٿِيا تو ٻُوا
ڪِئُونَه مُو ڪَليَوُ آن مارُو نِهارِنِ لاءِ
تان فَرمايو جَوابَ حَضرَة عُمَرُ مارُ نِگا
تَه تِنجهِ قَيا مَنَّتَ پُڄائيندي ٻڪَري جي مَن گِنا
تَه پُڄنڌُ رِهانُ خَلقَ جو ٻي گَنا اَصلا
آئِينءِ هُو خلِدَ فِنِمَ حَضرَة عُمَرَ شاهَ رضي الله عنه

پوءِ

پوءِ جڏهن رحلت ڪيائون، رب ڏي لڏي لوڪ ويا

تڏهن ڏٺئون پٽ هن خواب ۾ ههڙي طريقا

ته ڪرندي آهيس ڪنڌي چيل اٿي وڃي ٿي نجلا

تن پڇيو خواب ۾ ته وري ڀڄي پيو ڪٿا

ته اي بابا ڪلهه وڃي ٿڪر ڪري فرصت ڪا

ناڃي جيڏهيم ٿيڪو آهيان آءُ دوزخ ڪنا

تڏهن وري پڇيو پٽ ڪنان حضرت عبدالله

ته تون هوءِ دنيا ۾ ڪنون عادل عدالتا

تان چيئس امير جوابم وري پٽ کا

ته اي پٽ وهاڻا، منکي بنئي دوزخ اُڪيا

ڪارڻ حساب رعيت جي وري ڪيا، ڪيا

تو ري ڪني ڪالري پڇيا، سنڪا

ناغان پڇيا، منکي ڪنان پري عورتا

جه ڪيو ظلم ڪوش متجبر ڏيهن خلقتا

پڇاڻي من اتي ان زال جي سببا

ته تو ڪُه خبر لڌي نه ان جي پانهجي يارا

ته هوند نه ڪيا؟ ظلم هڏهم حيوانن اصلا

پسو ڪيا ڏئي جي جا تيڏي منجهه هيٺ ٿيا فقير
سا ٻجهانان آڻي حڪايت لکيان سائين سچا
ته هو شخص هيڪڙو منجهه حمص جي شهرا
موڪليو هو حضرت عمر جهڪي پاڻهي پيارا
حاڪم ڪري ان شهر جو عمر سندس نام
جو سڪون وٽ سعيا، جو لکيو ڪتابا
هتڙ پوري ويئو ورهه هيڪڙو تنهجي حڪوما
تن لکي ڪتابت ان ڏونهن حضرت عمر رضي الله عنه
ته موٽي آءُ تون ميان وري مديني ڏانهن زاد الله شرفا وتعظيما
ٿيو آخر هماءُ پاڻس جيڪي هوئي موجودا
منجها ابواب بيت المال جي ڪيو هوئي جمعا
ٿيو هتڙ رسيو حظي وٽهي صحابي ڪا
تن نکيو اتا پوندهم ڪني مال متاع
جيڪي هو وٽس بيت المال منجها
پڇ ڪيا پاڻس ڪرو لٽ عين جرابا
عين ٿا ڏکين جو پاڻهي ڪيا همراها
هتڙ آيو وٽ حضرت عمر جي منجهه مدينا

تن

تِن ڏٺس حضرت عمر جي ڪَن ايرِ معمُومَا
تڏهن پُڇيس پرمته ڪارن ڪيا ريلا ء
آئي تن عمر غمس اِي آدا مُهجا پيارا
جُڪس مارنِ ان شهر جي نُوٽس پڌا ڪين ڪيا
تڏهن چيا جوابِ حضرت عمر کي مهڏا رضي الله عنه
ته مُنکي نه رسيو اهڪ ڪُو هر ڪڙانِ ڪنا
ءِ مُن اسباب دُنيا جا جيڪي اڪ مُن وٽ هوا
سڀي سڀ اهين محال مُن وٽ مريئي موجودا
تڏهن امير جيس جوابِ ته اسباب ٿهو ڪيا رو
تا غنيا لت آهيم هيڪري ءِسو ڪروا ه
پاڻي پيان جه منجا ءِ مُن پيالو ماني لا و
جو ٿو آهيم يڊ و ڪو جم جو جو هڪيو حضر آه
انهانِ واڌو من ڪن ناه هڏهم ڪُو اشيا ء ر
تڏهن فرمايو فضلس حضرت عمر شاه رضي الله عنه
ته اهر و مرد ان شهر هڏهم ته هئو اصله
جو جاري ٿو ڪه وهنڙي مُو ڪلي هيڏا
شال مقرر ٿي ان تي ڪو اهر و اميرا ء ٠

جو قتل ڪري في الحال جيڪي ڪجهه هئا
خراب ڪري ظلم جي مات ڪري هِڏا
ڏسي حجت ان شخص جو ڪي حضرت عمرؓ بد دعا
تنهن حق ان مارڻ جي جيئن اِي لفظا
پوءِ امير ڪرايو مست قلم ۾ ڪاغذا
پوءِ لکيا فرمان تنهن اُنهيءَ شخص لاءِ
بابت حڪومت ان شهر جي پورم ترتيبا
تا عيبوان حاڪم وري امير ڪيا
تڪر معاف مڪي خالص لاءِ خدا جل جلاله
مڪر تڪليف من اتي سنڌي حڪومتا
جن جيم ڏيه هيڪري لفظ احد الله جل جلاله
ڏيهن حڪومت جي ڪيهم نصراني ڪا
دبر ثوت درب ڪني ڪنان مالڪ ملڪنا
متان وتا نيم سبب ان جي قيامت ڏيهان
حت سبئي اي ڪالري حضرت عمر شاه رضي الله عنه
جل جلاله تن ربنا مدت ڪيتري خالق جي خوفنا
پوءِ عفو ڪري انکي موڪل ڏنا ڪرڏانه

جيڏه

جڏهن وڃي ڪري پهچي اُو صحابي صدقا رضي الله عنه
تن مون ڪليو امير مارو نکي ڏيئي سؤ ديناريا
ته وڃي اُن شخص جي ڪر جاچ ڪاس اها
ته ڪي آهس حاضر ڪر ملڪ مال متاع
ڪي آهي غريب نڪن محض مسڪينا
جي ڏِٺي مسڪينُ آنکي غريبن منجها
ته ڏجهس بي سؤ دينارن جو ڏيجي خرچ لاءِ
ڏِٺو جان مار ذڪر اُن صحابي صدقاها
ترت ڏِٺه ڪيئاءِ جيا ريب جان ڪري نگاها
تان ڏٺهان ڏِناءِ روزو راتيان عبادتا
ڪاڏاءِ تي نڪي هيڪري ڪڏن ڪيو تيار
تڏهن ڏِناءِ ڏِٺه ترت دينار صحابي ڪا
جڏهن صحابي ڏِٺو سونکي اُن شخص جي هٿا
تن رُناءِ رت ورونٿ بيحد اپارا
پڇيئن مارن آير جي روئن جو سببا
تا ڃيناءِ آنکي هيري ير جوابا
ته مون صحبت ڪئي حضرت رسول سان محمد شاه صلی الله عليه وآله وسلم

اَسان نَڪرَ جي سُونُ هَٿِ هِم ٻيءَ آهي پرَڪا
ڪَاشِڪي جي نه ڏِنو ته هو مُنڪي حضرت عمرَا رضي الله عنه
ته هُوندَ نه ٿِئُسُ هَٿِ هِم ڪَرِفتار سُونَ سانِ
ٻيءَ جي ڪَڍ ئا، قَميصُ هيڪَرُ ونڪَن برانا
ٿاري ڪَپاءِ تِهڪي ڪَنيتَرا تُڪَرا
تُڪَر تُڪَر مِ اُن جي ٻَڌاءِ ڏِينار ڪا
ڪِهِم ڪنان ڪَهِم تو مُرَا ٻَڌاءِ هَٿَن سانِ
ڏِنان صحابي فَقيرَنکي في سَبيلِ الله
نه ڇڏيَا، ڪو هيڪَرُ ڏِيان وَٽِ تَن مَنجا
پوءِ گَڏِئسُ ڪَسَم هيڪَري حضرت عمر شاهه
تِهِ ٻُجِئُسُ پَرمِ دَنا نيٺُرِن حقيقتا
ته ڪَانه ڪَپيءَ ڏِينار سُونَ سَنڌا
تا نجي رَکَنم وَٽِ رَبَ پَهچي اَمانت طَريقا
ته وَاري ڏِيم ڏِيهِ قيامت جي ثابت سند وقتا
ڏِسُو نُزهَدُ صحابَن جا رِيَاضتُ تَقوي
سَاٽِيا اَن نُوٻيءَ حِڪايتَ لِکِيَاتُ سَاٿُن سُنجا
حضرت عبدالله پُٽُ عروه جو ڪري رِوايتا

ته جانئي نه هئي عمر بن عبدالعزيز کي حڪومتا
ٿانئين ڪندو هو ڪيترا قيمتي پهرڻ پا ڪيترا
جرندو هو متي ڪوڙي عربي ٿيڌو سوارا
پوءِ ڪيا ڪوڙو ڪنڌي ۽ بيا بن اشياءَ
ٻن ويهه هزار درهم ڪياءِ تصدقا
نه حيثاءِ هنهم ڪو درهمن متحا
پوءِ حيثه سو امير ٿيو عادل عدالتا
والي ٿيو وقت جو صاحب حڪومتا
تن ٻي جياءِ ڏيه هيڪري خطبو خلق کا
وعظ وصيت تهمر ٿي ڪياءِ بيانا
تهڙجي هوا ڪبرا منش حاضر جنهم اتا
قيمت تن ستيرن جي هوا ته درم ٻورا
پوءِ جيو شخص هيڪري عمر بن عبدالعزيز کا
ته اي امير مومنين جا سڪوترا سهڻيا ۽
تن مهد هوءِ خلافت ڪنا ڪندو پيش دا
ٻين جرندو هوءِ متي ڪوڙي عربي آسا
هيڏي جيڏي اسباب مرٻي ڪادن ڪجا ٻلاءُ

تڏهن چيا، چشتو جواب ۾ وري سائل کا
ته مارون آرزو ۾ هيڪڙي جڏهن ٿيئي تماما
تڏهن ڪري طلب وتري جي وري ته ڪنا
ڪ واڌو نعمت ٿيئي اکوني ڪنا
حرص نه ڀڃيس هٿڙهن نڪ ڪري ڪفايتا
آئين هوس طلب ۾ سندي حڪومتا
تڏهن ٿيم وسوسو دل ۾ ته پڙهيم خلافتا
سائين مراد من جي جڏهن ٿئي ميسرا ء هط
خليفو ٿيس خلقجو ڪنون اڪبر اعلى
تاپي نه آهي درجو دنيا جو مٿاهون انها
تڏهن ٿيهي مهجي قلب ۾ آرزو سندي عقبي
ته هان بادشاهي آخرت جي ٿئي من نصيبا
بهشت باغ نعمت حور قصورا ء
اوءِ تان نه ٿين هٿڙهن برابر لذت دنيا
ڪارڻ انهن جيڏهن ڪئي پڙهن پاڪيزا
دستور هڏ صالح نيت نيڪ سنا
ڪرهو تقوى اءِ پڻ موجبات ترها

سا يڳانان ڏهر حڪايت ليکيان سا ٻن سنڌيجا
چوي ابو عبد الله نالي ٻانڙن منڊ ادا
جي ڏٺم حضرة عثمان کي جو پٽ عفان رضي الله عنه
جن تي چيا وعظ مارن کي جن منبر تا
تهر جو هو پيهن ليکن اڻي حضرة عثمان رضي الله عنه
قيمت هئي تنهجي چار درم پورا
هو امير ليکن غني صاحب دولتا
ٻانان هئس ٻاني ٻيحد اپارا ⁂
پرنه هوا اينا پيدا تنکي تهجد ويرا
ٻاني ڪر ويري هوا سا پيدا وضوء ڪا
عه فرمائيدا هوا انفلس وري حاضر نگاه
ته اسين نه ٿا جاڳائي ٻانن کي ادا ان سعيا
ته متان ٿيئن ننڊ ري تين ٻي قرارا
عتاب ڪري سبب ان جي وري رب منا
سڪه جي خموت هوا ڪندا تماما
عه هميشه بس بيت نقل جي صاالله هوا
عه پٽ پرندو هو حضرة عثمان قرآن جي مصحف متا

تڏهن چيئون حاضرن جواب امير کي هن تڙها
ته جڏهن انکي آهي ياد قرآن اي امير مومنن جا
تڏهن پڙهڪو ناظرا ڏسي مصحف ڪا
تات فرمايا؟ جواب ورتي تنکي مهڙا
ته آهي مصحف فرمان رب جو شڪو ڏسهيا
ڏسڻا ٿا تنهن امر نهي صاحب جا
ته ذليل رکا ياد تنکي ساري صدق منجا
انبر هئي عادت سندي حضرت عثمانا رضي الله عنه
جوئي راوي ته جڏهن ٿيو حضرة عثمان شهيدا رضي الله عنه
تن ڏنهن اپ پوئي ته ٿاڻي جي پڙاڪا
ساڃيانان اڪاڻهم حڪايت پڪيان سائين سبحانه
ابو عبيده صحابي جو مبشرن منجا ؓ
سو هو امير شام جو والي ولا تا ؓ
منجه خلافت سندي حضرة عمر شاه رضي الله عنه
تا آيا ان وڪڏهن حضرة عمر پڻ شام ڏانهن
ڪارڻ استقبال تهجي آيا ماڻهو شام سندا
تڏهن پڇيئو امير تنکي ته ڪٿي ابو عبيده آهه

جان هوان ڪالم تان آيو ابو عبيدا (رضي الله عنه)
جري آيو اُت اچي منجھ خدمت اميرا
آچي سلام ڏنائين امير کي پيچي سهد منجا
پاڪر وجي ڪئائون امير کي ڪئي تعظيما
وٺي آيو حضرة عمر کي پهچي ڪر ڏانه
جڏهن الٿو امير ڪرم سندي ابو عبيدا (رضي الله عنه)
ته جان نهاريو امير ڪر ڏانه سندي صحابنا
تان ڏٺائين ڪرم اسب ۽ سيفاه
ٻن بدن انجو ما ڪهم هو موجودا
سواءِ ان ٽولن جي نهو ڪڏهم ڪو اشياءُ
ڏٺه جيئو حضرة عمر وري ابو عبيدة ڪا
ته ڪڻو نر ڪه تن ڪرم ڪي قدر مال متاع
تا اچيا ڇياءِ جوابم وري حضرة عمر کا (رضي الله عنه)
ته هي قدر مونکي قبر سين اپڙو ڪافي آه
حياتي سي دنيا جي ڪندو ڪفايتا
احتياج نه آهيم دنيا جو هٿهم ڪو اصلا
مون پچايا ڪه ڪندي مونکي دولت دنيا

ءِ هوندي هيءَ حضرت ابو عبيده جي عادت اهِا
جن چوندو هو ڪاشڪي ته جي ٻڪري هوس رضي الله عنه
ڪُهي ڪا ڏاءِ منکي ته ڇٽان حساب عذابا
ڏسو صفت صحابن جي اءِ مؤمن مرهاتا
ته ڪِهڙ هون خوف قلبم سندو خالق خدا جل جلاله
ڪر هو پيڙوي تن جي ته ڇٽو عذابا
اي نفس نا اهل ڪر نظر نصيحتا
ڇڏ ارزو نفس جي ڪدي قلب ڪا
اخلاق جي صحابن جا سڀ پر سفراء
اي الله مهجا من ڏني راحم رحيما جل شانه
ڪر نظر رحمت جو سن پاهي ڪرما
لڌاي دنيا مجاس ڪليم مبارڪا

لا اله الا الله محمد رسول الله صلى الله عليه وعلى آله وصحبه وبارك وسلم

باب تيرهم عورتن جي زهد جو ڪريهم بيانا
سا پڄانا بارهم حڪايت لِنيڪيان سائين سيجاه
اُهي

آهي حديث شريف ۾ حضرت رسول ڪنا صلي الله عليه وآله وسلم
ته ڏٺم رات معراج هيڪڙي حجاب ڪا
جو هو پردو ياقوت جو سفر ۽ ڪنون سرخا
اندر تهن حجاب جي هوا لڳا تري خيما
جي تريئي تنبوءَ هوا آهي موتي جي قسما
تڏهن پڇيم حضرت جبرئيل کي تن جي حقيقتا
ته هي تنبو آهن ڪهڙا، آهن ڪن لاءِ
تان ڏنئون جواب جهنم وري ملڪ منهنجا
ته هيڪڙو آهي بي بي مريم جو تنبو تن منجها رضي الله عنها
جا ڌي عمران جي حضرت عيسيٰ جي ماءِ عليهما السلام
ٻيو آهي ڪارڻ بي بي آسيه جي جا عورت فرعونا رضي الله عنها
ٽيون آهي تنبوءَ تن منجها سندو بي بي خديجه ڪبريٰ رضي الله عنها
جا ڌي خويلد جي حرم حضرتا صلي الله عليه وآله وصحبه وسلم
هي پڻ ٻئي ٻي هوندي حرم حضرتا صلي الله عليه وآله وسلم
منجهه ڏينهن قيامت جي رهندم شڪ نه شبها
ڏسو لاڏي ٻنهين جي ميان مومنان رضي الله عنهن
سا ٻڌايانا ٻيڙهم حڪايت ٻنهيان سائين سنجاه

عليه الرحمة

ته هيءَ عورت هيڪڙي اُم آسنه جنهن جو نالو
سڪوڙي صالحه سا وليا بين منجها
ڏٺو مارن تنهن کي بيٺتم ڪنائي پيرا
جن ٿي ويئي مڪي مشرف ڪا مديني مطهر ڏانه زادها الله شرفا وتعظيما
نه ڪو همراه ساڻس وا نه رهبر رفيقا
نه ڪو وهٽ ساڻس جهڙي جو نه ڪا سمر سنا،
نه ڪي ڪيڏو ڪيئن ڪه ڏٺو ڪڏهن ته ويرا
تڏهن پڇيو مارن ٻيءَ کي ڪنا ان حالا
تا نجيا جواب ورڻي پڇن وارن ڪا
ته قصد ڪري ڏيئي هيڪڙي نڪس حج ڏانه
ته اچي واقع ٿيس برزم جت سنجهه صحرا
نه ڏٺم اُت هڏهن ڪو پاڻي جو اثرا
پاڻي نه لڌي مون هن جان ڪيم وتن وڏا
تڏهن ٿيس نا اُميد ڪين آءٌ حياتي ڪنا
يقين ٿيم قلبم ته آيو موت مٿا
تڏهن ڪيم مٿو منهنجو ساري ڏانهن سماءِ
تان ٻڌم آواز اوچتو ڪيمي ڪنا هوا

جان نهارِ ٿُم تان ٽڪرو آهي ياقوت منجها
جن ۾ ڪيو نهيرن ماهي ٿو اين ڪنا
نهير آهي سو نهٿون ٿيئي سون منجها
تا نجان آئيو اوڙر و مهجي وات ڪنا
تڏهه ورتي ان ڪوزي منجها پيتم پاڻي ڪنا
نڪيئم ڪو ٿول اهڙو آگي ان ڪنا
نڪو ٿڏائيم نڪو لذت جي پارا
ٻچانان پين ته پاڻي جي لئتم احتياج اصلا
ٿيلانه هلان مسافر تم آهي هيڪلو تنها
نه پيان پاڻي ڪي نه کيان طعاما
ڏسو همت عورت کي ڏني ذات ارا جل شانه
سا ٻچيانا جو ڏهم حڪايت ليکيان ساڻن سنجها
ته هو بني اسرائيلنم هيڪڙو منا فقا
جو زال نهجي صالحه هئي مومنه موحدا عبد الرحيم
صائم الدهر هئي سا سدا همشاه
ڏينهان روزو نفل جو راتيان عبادتا
هميشه ته عورت جو هوئي وظيفا

جن اسم يا واحد جو پڙهندي هئي پرت سنجا
ڏسي حقيقت تنهجي شوهر شرير اءُ
ڏوهليو ويو يارن جي منافق هوءا
بيان ڪياءِ تنهن مهري جي ماهيتا
ته جوءِ نه شخص جي ڪريتي هي ڪمرا
ڏهو مصلحت ڪا جن ٽيئي سا دفعا
تڏهه مري منافقن ماڳهم ڏنس جوابا
ته آهي مصلحت اسم جن تنهن تي جوڙا
ياري جيئر تهم ڪرانس آرادا
پوءِ وچ تن وڃي عورتکي منجهه ته ستورا
ته جيئي رهي ان مشقت ڪنا
تڏهه مرس ماڳهم تيار ڪيو ترت تنورا
تري ڏيه بارئا اِتي تهم جيئريڪا
پوءِ ڪوٺي يارنکي ڪياءِ پاڻس همراه
تن اچي جياءِ عورتکي لاهيج آشرما
ته تن پڙهه وظيفو يا واحد جو سندءا هميشا
آهي ونڊ ته واحد مٿي سڪ سنجا

ته ڪو

ته ڪرين هن تنهنجو مري وڃي واحد جو نام جل جلاله
تڏهه ٻڌي سندرو تحسين جيو عورة مها
بسم الله الرحمن الرحيم يا دليل المتحيرين
ويا غياث المستغيثين اهڙا الفاظا
پوءِ وٺي تنهنجو سا سڳوري صحتيا
تڏهه ٽڪرو پورا، مه سندو تنهنجورا
ءِ جيا، اُن مرد کي ته جنت اِن شتر ڪنا
پوءِ جڏهه اِن ڳالهه کي ٽري ڏيهه گذريا
تڏهه اُٿيا، مه تنهنجو خبر لهڻ لاءِ
تان ڏٺا، عورت کي سالم سلامتا
اُٿي پڙهي نماز کي پس ڪئي نيازا
تڏهه ڏسي اُن حال کي تعجب ٿيا
ڪيڏي دعا دل جي مؤمن هئي ٿيا.
تسو نهد عورت ته جيڏا اِي ڪيا
ساڳيا نا پڙهم حڪايت پنڪيان سان سنيا ه
راوي ڪن ڳالهه جي ههڙي حڪايتا
ته ٻيبي رابعه کي جڏهه پيو وقت وفاتا

تڏهه مالڪ پٽ دينار رجوع رياح پٽ قيسا رضي الله عنهما
ٻئي آيا وٽ بيبي جي ڪر لهڻ لاءِ
پڇيائون بيبي کي ورڙ ڏئي خبر ا
ته بي هوشي ان تي آهي ڳياري لاءِ
تانجي بيهوشن تيس اءِ عصيان سببا
پيئو ڳياي ياهي مرانٽي منجها
تڏهه پيئو وري ولين بيبي ڪنا
ته ڪهڙو قول جي تهجي روح کي آهي اشتها
جي نه آهيم ڪا سڌ بي مڪر مغفرتا
ته ڪهڙو گناهه مونجا آگو عفو ڪندو خدا جل جلاله
تڏهه ترت مر تنوين پڇيائون بيبي کا رضي الله عنها
ته ڪا آرزو تو کي آهي منجهه دنيا
تانجي منجهه آرزوءَ ان جي مٺي تريد وره ڪندوفا
نه کيان گا رڪ هيڪري ڪئي لذت لاءِ
پر هيئي نڪا ڏيم هڏهم گا رڪ سا
تڏهه کيو مالڪ دلري نڪر في الحالا
ته منجهه ٿهري ناهڪا باغات اصلا

منجهه ڪارڪ انيان وڃي ٻيٺي لاءِ

پر انهن ڪالهه مالڪ آيو اُن هِندا

پاڻي پڃا ڪريان وڃي ٻيٺي لاءِ

تان ڦڙ ٿاءِ اوچتو هيڪڙي ڪانگ ڪا

منجهه جهٽ جهپي هو سنگه ڪار ڪنا

اڏامندو ٿي آيو هليو منجهه هوا

جڏهن مالڪ پٺ ڏٺا رهو سکو نرو سهيا

ته اِنءَ ڪانگ کڻي ويو سنگه مَنُ مَٺا

مُنُ جيئي ويو ته ڪنا ڏٺي منجها هوا

جان نهاريان نظر ڪري ورئي سنگه ڏانهه

تان مَنُ نه ڏٺو ڪٿي هِهرو آڪي اُن ڪنا

ولي ايس وٽ ٻيٺي جي ڪئي تهمر ڪا

جيئو مهس اچي جاءِ س ترائي سڪوري رتا.

اندهم آدر تهجي پي پي هان اجا

وڃي ڪا خوشي سي ڪئي تهمر ڪا

تڏهه پڄي ٻيٺي سنگه جي حقيقت مُن ڪنا

قصو ڪري سڃو ٻئي سنايو ٻيٺي ڪا

نَڏهِ ڇيا، ڇتو منگي وَرِي ٻيبي مهدا
تہ ڪيئي ڪيان اِي ڳارِ ڳاءِ اِي مالڪ سڪورا
ڪو ڇيانان ڪانڪر آنڌي سي آهين ڪنا
ڪي ڪنا باغ ظالم جي ڪي وري مظلوما
مالڪ جوئي ته نه ڪا ڏاءِ ڳارِڪ اصلا
ٽِڙيه وَرَه ڪنڌ آرِيا، منجهه انهيءَ اشتها،
پوءِ ڇيا، حاضر ڪي ته اُٿيو مُن وَتا
ڇڏهو مُ ته آءُ ڪَرَبان خلا هن ويرا
هِن قاصد رب جي جو آيو مُن ڏانهه
يعني ملڪ الموت مُن ڏونهن آيو آهه
شيخ چيو ته نڪِس آءُ رُوي ٻيبي وَتا
تان ٻُڌم آواز غيب جو صحي ڪر منجها
يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ
رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً اهڙا الفاظا
ٻُڌي اِنَ آواز جي جان اُٿيوس ڌرڪا
تان مُئي ڏِٺيم ما ڪِهِه پُٺي سعدي منجها
سُنهو زُهد عورتن جا ميان مُومنان

ساچيا نان سو هر حڪايت لکيان سا پڻ سُڻجا
هُئي عورت هيڪڙي زبيدهٔ جنهنجو نامر
جوءِ هارون رشيد جي سڪوڙي صحيحا
سا ويٺي هُئي ڏيهه هيڪڙي ٻجهي ڪرمنجا
تي ڏنا ءِ ڦني وارنگي ظاهر زينت لاءِ
تان پيهي آيو اوچتو ڪو ڪو غلام ما
جو هو ملڪ سنڌ پيئي زرخريد منجا
تڏهن پي زبيدهٔ ڏڪيو ڪيئي وارنگا
ڀڄيا پرينهم وڙي ڪوُلي ڪا *
ته ڪِ تو ڏٺا وار مهجا ثابت صحيحا
تان آنهه جيڪو ڪوُلي جيڪو پيئي ڪا
تڏهن زبيدهٔ امر ڪيو وڙي ڪهه باني ڪا
ته ڪوُٺي آءِ جهجا منڪي فرصت ڪرتکا
وٺي ڪوُلي ترتم جهجا من آئندا
جيڪو پيئي تهڪي ته ڪوُرمهجي مٿي ڪا
تڏهن مارن ٻيجيو ما کهم تهراسان سبب سلاءِ
تا ٻجهي جي وار نظر نا محرم جيڪي آئيا

سڀي نگر جن منکي ڪونه ها آهين پيدا
ڏسو تقواء عورتن جي ميان مؤمناه
سا ٻڌايان ٿو سترهين حڪايت نيڪيان سان سنجياه
ته حضرة عيسىٰ سوال ڪيو ڏونهن رب جي درگاه
ڪ رب اريني صديقا من اصدقاءك اهري طريقا
ڏيکارين ڏيکار هيم ڏيه ڏين ڪو صديقن منجها
جي صادق سچا تهجا آهين ڪو لا غلا ما
تڏهه اڪي امر ڪيو هنبرڪين حضرة عيسىٰ عليه السلام
ته نکري وڃي پٽ تي تماشي ڏسن لاءِ
ته ڪٿ جي ٽوڪي هيڪڙو صديق صديقن منجها
موجب فرمودي رب جي نڪتو تهم تڙ ڏانه
تان ڏٺا عورت هيڪڙي پيري عجوزا
هٿ پيرنه هؤا جنهکي نه ڪي اکي اصلا
مرض هوس جزام جو ڪنون ستر اونون سختا
مٿس ما ڪونه مکين جا اچي ڪونه رسيا
پر جي ان حال ۾ حمد حڪيم کا جل جلاله
الحمد لله على نعمه واحسانه اهري طريقا

پيي

پسي حال اُن جو پيو عجب ۾ حضرت عيسيٰ عليه السلام
اُو ڏٺو آچي ته عورتگي ڇُڪيا پاڻا
ته اي عورت توکي نه آهين پيڙ ۾ هتڙا
نڪي اکي ڏسڻ جي ۾ چلڻ سب چڪا
مرض توکي مات کيو ۾ ڏکن ڏار مُکا
تات ڪهڙي نعمت ڪري ڪهڙو شڪرانا
تڏهن چيو عورت جواب ۾ وري مُن مهڏا
ته اي ڏٺو ذَني جا خاصا روح الله عليه السلام
قلب سليم مُنکي اکي ڪيو عطا جل شانه
يقين آهيم جنهن ڪري سند و وحدانيت جا
۽ ڏنا ٿيم جيب اهڙي جا ڪري ذڪر خدا جملہ جلدار
سدا اوڳاڻ واحد کي ڪري حمد ثنا
تڏهن ڇڪيو پيغمبر ته کي وري پيهارا ۽
ته ڪير ڪري خدمت تهنجي پيغمبر هن صحرا
تن تان آهي هيڪلي نکو مارو مهڏا ۾
تا ڪي ڪري پرورش مُهنجي اهو بادشاه
جنهن آسمان زمين آهين ائايا جل شانه

تڏهه ٻجيو عورت کي ترت ٽُنبو حضرة عيسىٰ عليه السلام

ته ڪوٺ آهي ڪم ڪار، تنهنجو من جي مرادا

تا پڄي آهيم حاجت، هيڪري منجھم سرپيرا

جن آهيم ڏيري هيڪڙي، دار مر دنيا

جا ڪري خدمت منهنجي، منجهه هن صحرا

ٻانيان سا دفع ٿئي، ته جيتان وسو سنيا

لهيم ڪونڌر قلب کا، ٿئيم آرام ان سببا

لهن لا ڪا ٻاڌي جا ٿيان، خالص لاءِ خدا جل جلاله

ٻوءِ موڪلائي منزل ڏئي، ورتو جان حضرة عيسىٰ عليه السلام

تان ڏٺائين سيڻه هيڪڙو وچهر واٽا

جو ماري ڏيئي نه عورت جي، اٿي ويٺو گا

ڏيئي ته سيڻه کي، جيئن حضرة عيسىٰ عليه السلام

ته پورئي ٿي ته ٻئي، عورت جي من جي مرادا

سڻي ڳالهه صالحن جي، هنو هي سا ان

آهي مقصد مرادن جي، مرهي محبوبا صلى الله عليه وآله وسلم

ٻيو مر ڏومي دشمن ان جو، جيڪي ماسوا

بيو همت عالي تن جي، ڏني جيئن ڏوا

سا پچيا

سڀئي ڄاڻان اَرَهم حِڪايت لِکيان سائين سنڄا
ته ابو حفص حسن بصري ۽ پُن مصري ذوالنونا
ٻئي گڏجي آيا ٻي بي رابعه مهندا
تان ويٺو ڏٺا ٻيٺي ڪي ٿي ڪنڌي دريا
جوڙ هوا گرهيڪر وسو ڪڪن منجها
ڪنڌ اڙيا هوا تهم چاليه وره سڄا
حڪم مُونيا اي ٻئي وَلي ٻيٺي رابعه ونا
نڌه ڪوٺا اي ڪو لنگي ٻيٺي جي جيا مها
ته ڪونه خدمه ڪرهو ٻيٺي جي منجا صدقا
ڪوه جيڏيو آهيان ٻيٺر ڪني ٻيٺي ڪا
نڌه وئا وت ٻيٺي جي سنڌسي ڀانان
حيا ته اي سردار اسا هجي سکوڙي سهڄا
گڏ تهجو ڪڪن جو تهڪي درسن نه آره
آهي خوف درون حق تمتان ڪيني ايڏا
جي ڏي موڪل ته ڪر جو تيهم ويڄي ٿو لاءِ
تان ڄاڻان ڪين منت جي ڏناءِ رخصتا
بابن آچي جونر جرو ڪوٺيي لاءِ مهاه

در وڏا ٿيهم محڪم مضبوطا
پٺي آئي ٿيهم جڏهن ويڙان ڪا
جڏهن پيئي راتڙي ٿيو وقت عشاءِ
تن تاري ڏيئي ڪيا ڪر محفوظا
پڙه ٻچانان اڳينءَ ٻيهي در ڪا
تن ڪيا فڪر دل ۾ هي آئي خيالا
ته ڏيهاڻي هن ڪري هي آهي احتياجا
جن پوري در رات جو ءِ اپت جي ڏيهان
پوءِ جيئو ٻيهي ٻڌرو ظاهر زبانا
تڏهن ڪم ٿئي من ڪنا رات روزمرا
آخر جڏهن ان ڪري ويهي ويڙان ڏانهن
رات سڀئي ڏونهن ويهي ٻيهي ڪا
ڪنا خوف خالق جي لئي ڪنيا ڦتيا
ايڏا زهد عورتن جا سنهو مومنات
سا ٻچانات اونهم حڪايت ليکيان سا اڳ ۾ سنيجا
راوي ڪن روايت جا هنيرسي نقل
ته هيئي عورت هيڪري سنجرا ڪي زمانا عليه السلام

صَالِحَ زَاهِدَ سَڀ پِرِ عَابِدَ عِبَادَتَ
سَانِ ڪِئِي ڌِيَهَ هيڪڙيءَ پِنهِنجِي ڪَرَ ڪَنا
تَانِ ڏِٺا پِنِي پِنهِنجِي هيڪڙو جوَانا
جُنهِن آيو پِٽِم هَلِيو هيڃَ مَنجها
ڏِٺِي تهِ شَخص ڪِي وَرِي هَلِي عورَت سَا
پَانِياءِ ڪَهڙ ڪَم پَانهِجِي وَتِجِي وَاقِفَتَا
جَان پِهارِيَاءِ پوءِ تِي ڪِهِ مُدَّت پُڇِيَانا
تَان پِنَ اَيئُونَ مَاڪَم آهِي اُو جوَانا
تِنهِ پُڇِيَاءِ اُن مَرد کِي مِنتُون ڪَرِي ڪالا
تَه اَچِي تُنَ پُڻِيءَ مُهنجِي ڪَارَنِ ڪِهَارَ بِلاءِ
تِنهِ ڏِنُون جَوَابُ جُوَانَ اُنکِي وَرِي هِي مهدا
تَه هِيءَ مُنجهِ مُحَبَّتَ تُهجِي وِڌُ پَانَ وَسَا
جَلِيَان جَل نَه ڏِي وِڌُو مُنُ مَفتُونا
تِيڪَ نَه پِٽم تُهجِي تُونِيرَانِ تُو پِتِيَا
تِنهِ عورَت پُڇيو اُنکِي وَرِي پِنهارَا
تَه تُو ڏِٺو ڪهڙو مُهجِي اَندامِ مَنجها
عَاشِق ٿِئِي سَبَبِ جنهِجِي سُونِي مُن سَلاءِ

تانجي ڏنيم اکي تهجي هيکري وتنا
تن ڏسندي هم دل مهجي ويٺي من وسا
جڏهن سڀئي عورت بي ڳالهڙي نه جوان ڪنا
تن موٽي هلي ڪر ڏونهر وري ان هنڌ !
آئي ڪري مهجي اپياري جوان ڪا ؟
تاراڀيئي اکين جا ڳڏي اکين منجها
وڏاءِ طبا خم ڏناءِ ٻاني پهجي ڪا
ته نيٺي ڏئي تهڪي جو متي در آبو ١٨٢
عجباءِ جيني زبانس ههڙا الفاظا
ته جي اکي مهجي آئي منجهه نظر نامحرما
ٻئي منجهه مهجي متو نڪر جن آصل
ونئي آئي باني طبا خکي جوان اکثا
جان ڏسي جوان نظر ڪئي طباخ منجهارا
تان تاراڀيئي اکين جا آهين منجهس رکيا
پر ورڻ جوان پرم تڏهه ٿيو ٿون مغموما
اتي هليو حيران ٿي ورڻي ڪر ڏانهه
ٻئي ڏيه جان آيو وري حبوانا ؟

مٿي درڪران جي خبر لهڻ لاءِ ﷺ
تان مارُوان جو تليم ڏِتا ميرا
جن تي ڏٺون نڪرن منجها آنسو سا
پڇيا سبب رُوئڻ جو ڏري تن ڪا
تان ڏنون جواب جو انکي حاضرن اکيا
ته هُئي عورت هيڪڙي جيئن منجهه هن جاءِ
سا انکي ڳالهه ڪم ڪهڙي پڇي ڪر منجها
تان اُو جيتو منجهه اکين انجي پيو نظر نامحرما
تِنهه ڪڍي ڏِنا تهنکي بيءَ آڪي مه منجها
سا عورت اَج ڪنڌري رسي رحمتا
ڏسو تقوىٰ عورتن جي ميان مؤمنان
سا پڇانان ويهه حڪايت ليکيان سابن سنجها
اکي ڙاوين ڪنا اهڙي حڪايتا
ته جڏهه نمرود عليه اللعنه ڏوارا حضرة ابراهيم کا عليه السلام
تن هُئي ڌيئ هيڪڙي سندي نمرودا عليه اللعنه
نالو تهنجو رحيمة هو ڪين جيئو رعيا رضي الله عنها
هُئي ماري تهنجي ڪنون بلند بالاءِ

جر وقتِهِ ماريَ تي ڪنديءَ هُيءَ نظرا
پوءِ اُن ڏيهَ جان جھڙيءَ ماڙيءَ مٿا
تان ڏٺاءِ اُتي حضرت ابراهيم کا عليه السلام
تان اُتي پيا بہ ٻنهار کي سالم صحيحا
جان نهاريائين نظر ڪئي تان ڏٺاءِ باغ بستانا
جو ذاري حضرت ابراهيم جي آهي باغاتا
رنگا رنگ سبز درخت موچارا
پکي تن وڻن ڪن ڪئي آواز الحانا
ڪبوتر ۽ قمريءَ بلبليون ۽ طوطيا
ڪن وهن پاڻي جي اُن وڻن جي وچا
تن ڏسي اِن حال تي ٿئي حيرت حيرانا
ڪياءِ فڪر دل ۾ ڦري في الحالا
تہ پوءِ معجزو ڪري خدائيءَ جي دعوى (شرو ذالڪ نعوذ بالله منہ)
۽ قدرت ناهس ايتري هن ذهم کا اصلا
جن ماڙيءَ کي هيڪري ڪري هلاڪا
تہ ڏهہ آهي خالق خلقيو عالمن الله جل شانہ
جو رب آهي حضرت ابراهيم عليه السلام جو مولو موجودا ۽
ڪري

ڪري بي تصور دل ۾ اُلٽي ماري مَٽا
هلي آئي هيڪلي اُنهن آرار ڏانهن
سڏ ڪياءِ حضرت ابراهيم کي ته اي خليل خدا جا عليه السلام
ته تو سواءِ شخص کي ڪو اجازو ٻن آهه
جن اچي هن ماڪم جتي ٿهي جاءِ
تڏهن حضرت ابراهيم جوابم چيو مهڏا
ته جهڪي قلبم آهي الله ڏٺو نه سچو يقينا
آهي اجازو تهڪي او هوند و سالم سليما
نر نه تيڏو هڏهم تفاوت آتش عذابا
تڏهن ڏني نمرود جي چيا هي لفظا
ته اي رب مهجا رحيم ڏني صاحب سباجا
مون اندر ايمان تو ڪري وسهي ويا ها
تڏهن حضرة ابراهيم اُڪي جيئو ته هالي اندر آئو
تن هلي رحيمه باهه ڏٺو نه ڪيئي شوق منجا
ٻوڏسيو جيئن ظاهر ڪياءِ انديشا
تن حضرة ابراهيم ڏنس دل دلاسا
ته ميچن دريچ درٻ باهه جي ٻوٽن سچه منجا

تان اوچتو ئي آواز ٿيو ناگهہ غيب منجها
يا نارُ احفظ امتي اِنبيرِ ٿيو امنا
تہ اِهي آتش مَ ڪج ايذاءُ تن مُهنجي ٻانيءَ گا
پوءِ آئي هلي عورت سا منجهہ جيڙي جيا
جي تي رڪناءِ آرام پڻ هجي قدم ڪا
ننت اڃا ميوا ٻاهر ڦليا رَبّ قادر قدرتا جل جلاله
تا نجان اتي رهي منجهہ خدمت خليل عليه السلام
اتي ڪني ادب منجها نياز اوءِ
لا اِلٰه اِلا الله ابراهيم خليل الله چيا، چاءِ منجها
موحدي ٿي ماکهم اوءِ سڪونڙي صحيا
پوءِ چيا حضرت ابراهيم کي هُهڙي طريقا عليه السلام
تہ من عهد ڪيو پاڻ اتي انهم طريقا
تہ جانيون آهيان جيري دارم دُنيا
تا اُتي دين مبارڪ ٿهجو حيذين پس نہ اصلا
پرهيزگر وينر ڪو آهيم ارادو اها
تہ ونجي پوءِ ٻاجهي ڪريان نصيحتا
ما نہ قبول ڪري نصيحت کي ورئي ونگا يا

حيذي

ڇڏي دعوىٰ خدائيءَ جي موٽي ڍونڊ مولى
ٻيءَ ڇيءَ وري هلي حضرة ابراهيم وٽ نا عليه السلام
آيءَ ساهم وٽ پوڄي نمرود جھجونام عليه اللعنة
تان وٺيو آهي ڪنيءَ تجملس منڻي ٻيءَ تختنا
آهي ڪيهڙي لشڪر جي مارن مجموعا
ڪئي ونتا آهين ڪلهن آتي ڪي پيرن پرايا
تن اچي چيو ٻني تهڪي چيئي زبانا رضي الله عنه
ته اي پوهجا تن ڪري تو اي دعوىٰ
جن الله جاي پاڪي ءجو ءاير آرا نوذ بالله من شر ذالك
نا لو تهجو دوزخ جي تو پا هجي پارا
پرخدائي تهجي ظاهر ڻي معجزهن آهجانا
جن حضرة ابراهيم جو تو وڏو معجزا آرا عظيما
سو سالم سبب پر ڪنان آتش عذابا
منڻي حضرة ابراهيم ڪياء باغ بستانا
منجا جيري باه جي جي ثيا ڪل ثل ڪلذارا
جه تو قدرت نه ايتري سو ڪيءَ جاي الله
آهي بادشاهي رب جي هميشه هر جاء

تن دنگ ڪري هو نه سگهي ڪري شخص ڪا
تڏهه نمرود جيو جواب ڏيئي ڪي مهڙا
ته اي ڏيري توکي ڳجهارو سڀو آهي
جن ڪري ڪالهه مهري مخالف موڙا
جڪس ڪيو ميل تو ملة ابراهيما عليه السلام
تانجي آنهه اباسن تن من ڪنان ﷺ
مون آندو ايمان ته ڪري جو رب خليل ڏو جل جلاله
منجهم وحدانيت رب جي رسالت رسولا صلى الله عليه وآله وسلم
تڏهه نمرود ڏمر سني تو آراها عليه اللعنة
جيا ڏيئي ڪي نه موت تن اڳي ڏين ڏانه
تان ڪندوس عقوبت اهڙي جا عالم ڏسندا
ڏسيو مارو توکي پيا عبرت تا ونندا
تانجي آء خيڪيان ڏين رب جو هر ڪڙ اصلا
نوني ڪري تن من اتا جار جال حفا
تڏهه ڪافر ڏمر قهر سن ڪناء امرا
ته لاهي ڪنڌ لنڪن تا ڪر هوس عريانا
پوءِ لاهن لڱا ڪنڌي جي حاضرات هوا

پڙهي ڪيو ٻنهي التفات نه ڪو لحاظا
تڏهن پليت ڇيو پاپي لعنت ڪريس خدا جل جلاله
ته وڌي ٻئي تن اِن جا ڪر هو دار حدا!
سا پڙهي ڪيا ٻنهي سُن ته انهي جي اثرا
تاپڻ عورت ته ڪڇيو مجهه هئي خاموشا
مگر ڇيا ٻيو ڪي وري ههڙا الفاظا
ته جي انهان پڻ اکري ڪني ڪري مٿس عقوبتا
ته پڻ ڪنا ڏين حق جي مونتان نمونرا جل جلاله
پوءِ امر آيو ڪيو هيڪڙي ملڪ سڪا
ته اندو قبو بهشت جو نسو ري سنورا
پڻ وڪا انڌا بهشت جا اُن ٻنهي سونهاري
ايجي ملڪ تڪه نجا لاهيا ٻنهي جي لنگن تا
تن درستت ٿيا امر سان الله جي جل جلاله ٻنهي جا ٻيا
پوءِ پراهي وڪا ٻنهي کي انڌا قبي مٿجا
تان آيو وادا اوچتو سترا نون سختتا
جه ڪيو وا ٻنهي کي ڪنا مجلس ملعونا
تيا تنهن کني هوا امر الله جل شانه

مُونيا اُنَ جي حالَ جي ڪِهڪي خَبَر هَڪا
مَگر ڄاڻي مَنُ ڏِڻي عالَمَ اِسرار ا جل جلاله
پَسُو هِمّت اِنَ پِٽي ڪي جا آئي ڪي عطا
سا چيانان اَيڪيَهُم حِڪايت لِنڪيان سائِن سنجا
آهي ڪنان ناقِلن اِهڙو ئي نقل ۱
ته هُئي عورت هيڪڙي بني اسرائيلن منجها
صالح هُئي صُلح ڪَنِي زاهِد زَما نا
منجهه عبادت رَبَ جي تِهڪي وَرِه اوره ڦِيا
تان منجهه زُهد اُن مرتبي رَسي وَٽين سا
جِن ڪَنان جُمي هيڪڙي بي جُمي ڏينهان
رَکَندي هُئي رُوزو هيڪڙو منجهه عبادة مولي
جُمئان جُمي کَندي هُئي روزو اِفطارا
ڪَنِي مُدّت اِن تي ڪِناءِ ڪُذرا نا
تا ڳجان رات هيڪڙي ڪِناءِ ئي اِرادا
ته ڪَريان اِفطار رُوزي جو اَڳي طَرِيقا
تان آئَس خاطِر مِ ئي فِڪر في الحالا
ته آهي پَروَردگار مُهِجو قادِر قَتيو سا جل جلاله

ڪريان

ڪڙيان ٻئي جنهجي محبت جي درست ٻي دعوا
مناسب نه آهي مون ڏهڻ جن تن جيڏي خدمت مولا
ٿيان مشغول ڪين ۾ سنڌي طعاما
تانجي اچي اوچتو مون ڏانهن قاصد ڪريما
ڪارڻ طلب منهنجي عزرائيل جنهجو نامُ
آءُ هئان مشغول ڪين ۾ انهيءَ وقت منجها
ته سيا ڏيهه قيام جي ڪريان ڪهڙو عذرا
اينئر آئي ڏير جيڏي ناءِ طلب طعاما
ٿي مشغول نماز ۾ جيڏي ڪئم پيا
اينئر ڪندا ناءِ مدت ڪيتري رهيم طعاما
جيڏي ڪڏهن ڪندي هئي ارادو افطارا
ته اچيو خيال اڪيون پوندو هوس منجهه قلبا
ڪيئن جيڏي ڪاج ڪي خالق جي خوفا جل شانه
تانجان رات هيڪڙي ڪيئاءِ ارادا
ته ڪيان تدارڪ ڪني منجها طعاما ئل
نه آيس خاطر مبارڪ ۾ اهڙو خيالا
ته متان اچ هوءِ پوئي رانڙي منهنجي عمر منجها

ساجي منجهه ڪين پين صرف ڪيم سا
تڏهن ضايع عمر منهنجي ويئي من ڪنا
انجان هئي اِن وڪرم تان ڏِٺا جوانا
جو منهن مون چار صورت سنهار ڏسڪو ڏنهجا
مٿس ڪيترا قيمتي پڙهن پاڪيزا
منجهان ڪثرتي جو اچي صيحي هڳا
اچي ته مرد اُڏ ڏٺي ڏِٺن سلاما
عورت ورائي سلام مڪي پڇيو پان ڪنا
ته تون ڪير آهين اي سڪورا سونهارا
تڏهه جواب مرد ته وري ٻيهي ڪا
ته آءٌ ملڪ الموت جو موڪليو مولا جل جلاله
تڏهه پڇيا وري پيو مرد تنهن ملڪ کا عليه السلام
ته آيو تون من ڏونهه ڪارڻ ڪهڙا ٻلاءِ
تا ٻڌي سا ٻي تو ڪي سڏ ايو ٻي تن نيارا
تن ڪنون پياري آهي منجهه داور جي درگاه
وري جيئو ٻيئي ٿيڪي ته اي ملڪ مولي جا
ڪر فرصت ايتري منجهه قبض ارواحا

جن

جن ڪريان سجدو صاحب کي سندو ودا عا
ٻي ڇيئي وري ڇڏيا، پڇي طعام ڪا
جو هو مهداس اکهم حاضر ڪين لاءِ
اُتي نيتيا، نقل کي خالص لاءِ خدا جل جلالہٗ
جڏهن پڙهي منجهه سجدي صاحب کي مهڊا
تن حضرت عزرائيل روح کي ڪيتو قبضا
رسي تحت رب جي هلي دار بقا
انا لله وانا اليه راجعون ط
اي هتن مهجا حيف توکي وڏو وڏو آبدا
جن جاءِ مرش پاڪي هتي لاف هميا
تراءِ قوي آهيان ٽن ڪن قوت قويا
سدر ستر اُون پان کي پاڻي شير شجاع
مليو مرڪي مارنم هل هنيج منجها
تومر ڪي مر اکي انهن جن مارو حوني ميا
ڪدو ڪتاب ماڻي ڪري وعظ نصيحا
پاڻي ميون جو نمر خدمت ڪنم ڏينم تعظيما
پاڻ ڪري نه عمل تن اُتي جنڪي جو مبين ڪا

اَتَامُرُونَ النّاسَ بِالبِرِّ وَتَنسَونَ اَنفُسَکُم کَڍُ قرآن
قلب ٺهڳو ڪارو ٿيو ڪري نه ٺهڪي ڪا
وڃِ ڪيو ملي منڪي اندر ڏوهه ڏياءِ
ڪهه نه ڪري مُه ڪارو اِن قلب ڪاري ڪنا
تون ڪري دعوى دوس ۾ جو تن سيم غفلتا
ڳايو ڳايو ٻيٺي تون وڏائي ٻيناءِ
سوتن ڪڍي لاف هڻي مرسي جا مون ڪا
ڏسِ نه زهد عورتن جا ڪري نظر نه عبرتا
مرسي وٽ عارف نه ڏاري گري آهه
جا ڏسيو ڏاري ٻيهي تون خوش ٿي ڪرتا
ڪهير جاي مرش پانڪي جيه ٻجا حال اها
جهان لجي اچي لوڪ ڪي ٿيان ٿوم ڪا
بند سندر ڌيجره ٿي مهد مرٿ ڪنا
اي الله مهجا من ڏني بالي تي باجا جل جلاله
ڏسي ڏوه ڏهاري جا تن عفو ڪر آڳا
جي من مناي ڪجي جالي حاي متجا
ته تون غافر غفور ڏني راحم رحيما جل جلاله

١ مصيبت

مِيٺَ مَڃاءِ مُهِجي سِ عَفوءِ فَضلَ ءِ ڪرما

وَاحِدَ وَلِيءِ مُحَمَّدَ جُو سُتُ تُنُ سُوا لا جل جلاله — عليه الرحمه

جِنُ مَنجهِه مَجلِسَ حَضرَةِ مُحَمَّدَ جي مِلادي مَولي جل جلاله — صلى الله عليه وآله وسلم

سَانِ مَرِنِ مُؤمِن جي اُمّتي اَحمَدَ جا صلى الله عليه وآله وصحبه وسلم

جِنُ جَپيُ ڪَلِمُونُ ڪوڙُسَ هَدَانَ آءُ هِتا

لا اِلٰهَ اِلّا اللهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ

صلى الله تعالى عليه وآله وصحبه وبارك وسلم

بِسمِ اللهِ الرَّحمٰنِ الرَّحِيمِ

بابُ چوڏهُم مَنجهِه تِنَ عِبادَتُنِ ءِ ڪَرامَتُنِ سا

جي ڪي صَغيرَ صِدقَسِ مَنجهِه زَماني ننڍا يا

سا ڇيانان يا پهِرِ حِڪايَتِ نيڪيان سائِنِ سُنجا

تَه فرمايو شيخ مَنصُور پُٽَ سَندي عَمّارا عليهما الرحمة

تَه وقتِ هيڪڙي پي وِسُ آءُ ڪارَنِ جِها

سِ ڪانِرِن نُورُ جي خالِصُ لاءِ خدا جل جلاله

تان اُوچِتو پُٽِي پهِچي پُدمُ آوازا

تراءِ شخص تُ اٰپي انهم مَڪَر تجيڊا

ٻڌي اُن آواز جي جان ڪيو مُنُ نگاه

تان ڏٺم عورت هيڪڙي صاحب جمالا
تڏهه ڏٺس ڏرپ ڪئي ته متان آهه شيطانا
جن منجهه صورت عورت جي ڪري ٿو مڪرا
متان پوءِ وجي منکي ڪنا جهادا
ڏسي ته عورتڪي رميس ڏني راها؛
اٿيس ڪئين اٿهم هراس جي سببا
تان ڪياءِ بيوم تبو وڏي تواراها؛
ته اي امام مسلمن جا اڄ ٿي ساعتڪا
تڏهه اٿيس اٿهم کو لمحو لحاظا؛
تانجان اچي مون وٽ جهرڪي حاضرا
تڏهه وجي هٿ جنم ڪڍيا ڪپڙي کا
جو هئو يار چونيٽ جو نازڪ تقيشا
منجهه ته رسو ميکرو ڪڍيا ٿهڪا؛
سو ڏناءِ ڪئي منکي ۽ چياءِ هي لفظا
ته اي امام مسلمن جا سپ پر سکو تراءِ
ڪنا وارث متي جت هي من رسو ڏنا يو آهه
سو وٺي ڪرواڪه تن کوڙيت پهچي کا

صانه

مانهه جڙن ڏيهه قيامت جي اهل محشر جا
ترهي اوهائي عورت اهي جڻ ڏٺا يو رسي گا
هليو آيو هنجيس رسئس ڏيهي ڏوما
حاضر ٿئس لشڪر معرڪي ميدانا
تان ٿيئم نڪر هيڪرو ڪوڙي سوارا
هتم نيزو جهڪي منجهه معرڪي اُٺيو آهه
تان اُن ڏٺم نڪيا اُرچيا ڪفارا
سڀئي سامانن وٺڙي وڙڻ لا
اِس پڙ هٿيار ٻڌي ٿياس تيارا
جيڏي ڪورن اُٺي نڪياس صفن منجها
تان جو ڪرين نڪري پيو آسانس هما
تڏهه مون جيئو ڦري تهه صغير ڪا
تهه اي نڪر ننڊ ٻرا نوڪي تان خبر موڙيڪا
ڪنان ڦڻن نڪرن جنگ جي توکي پرورڪا
تڏهه جي ڪيو جواب ورڻي گال اها
تهه مون ٻڌو ڪنان عالم رحمت ڪرين خدا
تهه جڏهه لڳي جنگ ڪافرن سان في سبيل الله

تڏهه موٽن جنگ ڪنا درست مورنه آهه
آءٌ داخل ٿيس صفن هاڻي الحالا
تڏهه چيم ننگر کي ورتي ٻيهارا
ته توهين هشيار جنگ جاند آهين ڪنان
پر نيزي هيڪري ڪيئي ڪندڙ جنگ گا
تان انهن آنهن آئي فوج ڪفارا
پيا ٿي ڪنٿڪم ڪاهي تراري ٿبراءُ
لڳي لهري جنگ جي رلدا رت ٿياءُ
تن اٿو آءُ چوڪر ووري مون مهدا
ءُ جياءُ منکي پر کين تضرع نيارا
ته اي امام مسلمن جا ڏيئي ميان منهنگا
ڪان تري هيڪرا ٻهجي پيتي منجا
تڏهه مون جيتو تهڪي نه هي وقت اوَنه آهه
جهم ڏجن عاري پتي سلاح پنن ڪا
هيڪر ڪو ڪهڪي نه ڏي ٻهجو هشيارا
آءٌ ڪيئي ڏيان توکي ڪان ڪمان سندا
پوءِ جڏهن ڪئائين منت زاري زيادا

تڏهه

تڏهن جيئم ٿهڪي ته ڏيندس هيڪري شرطا
جن جي قبول ٿئي جنگ ٿهجي في سبيل الله
۽ ٿئي شهيد تن مٿجهه رضا رحمانا اجر
ته ڪج شفاعت مُن اُني قيامت ڏينهان ٻڏ
قبول ڪيا شرط ڪي ۽ وريتا ۽ مُن ڪنان
ته مجاهدن س ماريا ڪافر ڪمينان
پوءِ جيا مُتڪي ته اي امام مسلمن جا
اجل مُهجو اُڏري ڏهاڻي ايوبي آ ٢ ٥ ط
ترو تيرين تو هنان هاڻي ڪافرن ڪا
پوءِ مرندس آ ٢ ڏني ڪنا ڪندس رحلتا
جيه عورت ڏٺن واتم رسو ٿوهم ڪيا
سا آهي ماءِ مهجي مادر عزيزا ١٢
جڏهن تن مراجعت ڪري وڃي وطن ڏانهن
تڏهن ڪنان ٻچي عارف ڪرج تن توبري ڪا
سو آهي ملڪ مهجي ونس اما نتا
سو نئي ڏج ماءِ مهجي ڪي ۽ جيج پيغاما
ته مهجو آهي تو س قيام ڏينهه وداع ٥٢

شيخ جي ٻئي جيئي هيو تن ان نينگرا
مارڻا مشرڪ هيڪڙو ڪافرن منجها
ٻيو هيو ڪاڙهيڪڙي نيڙو نينگر ڪا
لڳي سو سيني منجها نڪيو پيٽ منجها
ڪري پيو اسب اتان ريو رحمتا
جڏهن فارغ ٿيا سڀ جنگ ڪنان ڪيائون عزم دعوتا
تن نهاريو هٿ ڪئي جنازي نينگر جي ڪا
نماز پڙهي ته اتي ڪيم جان دفن جنازا
تان قضا سين قادر جي اوڪا ڏٺي ڪي زمينا
آءِ ڏسي ان حقيقت کي شخص ڏٺو ڪيرا
ته ڦتان پٽي آسا جي ڪن ڪافر ڪمينان
ڪو جنازي کي اُن جي آندائي ابتدا
پوءِ پڙهي ٻه رڪعت نماز جي پڻ ڏيم هي دعا
ته اي الله مهجا من ذني عالم احوالا
جي آهي هن شخص جو تو وٽ مرتبا
آهي قبول پئي درگاه تهجي ڪريما جل جلاله
ته منکي ڪر فارغ ان گناه وٽان ڏوهن وطنا

تان اوچنا هواءِ منجهان ڪي ٿيا پيدا
جي ڪا ٻي وِيا ان شخص کي ڪري ذرا ذرا
مون روئي جيو درگاهه رب جي ته اي عالم آرا
نن جاٻن توڙ ڪج هن ڪا اڄو منکي خبر نڪا
پوءِ هلئس آءُ شهر ڏي وريس ان هنڌا
آيس وٽ يحيٰ عارف جي ڪارڻ امانتا
تانجان آيس ڪران نيڪري جي هيم دستڪا
جو هنجي هٿ هٿ اُتي ڪارڻ اعلاما
تان ڏٺي مون پيت ان جي پٽي پرده سراءِ
ٿري جياءِ ماءِ ڪي ته اي مُهجي ماءِ
امير آيو شهر مسند و لشڪر اسلاما
۽ شيخ پڻ آيو اجي در مهدا آءِ رحمه الله عليه
پاءُ مهجو ناهي ڪو سانس هڏهم همراهه
تڏهه ماس اٿئي ٻهر نڪري ۽ جيا هي هما
ته ڪي تعزيت آهي ڪي وري تهنيتا
يعني خوشي آهي ڪي وري غمي ڪوندرا
خبر ڪيهري آهه سل تن آسان حقيقتا

تڏهه مُن چيو ته خوش ٿي پڻ آهه
پُٽ تنهنجو شهيد ٿيو رسيو رحمتا
داخل ٿيو بهشت ۾ جتي تصديقا
پوءِ ماڻس ڪنڌ ٻڌي هيڪڙي ڀڄي ڪرمنجا
جهم هو رسو هيڪڙو ڪارو اسودا
زنجير هو پيو نڙو ڪٿ لوهه منجها
ترنيءَ ڪڍي مُنکي ماڻس ڏيکاريا
۽ ڪيا حقيقت مهري سا سنهو ڪن ساڻ
پُٽ منهنجي جي هُئي عادت هميشاهه
جن سيڪه رات رسو وجهندو هو گردن منجها
۽ زنجير پيرن ۾ ڪٿي پڻ هٿنا
۽ سڄي رات ڪندو هو گريو ڪدا ار ا
تڏهه جوڳي شيخ من جيوري ماڻس گا
ته من ڏٺو عجب هيڪڙو سن تن ڪالها
تانجي او عجب کهڙو ڪري ٻيا
تڏهه من چيو جان دفن ڪيم انگي ڪپڙا
تانڪه ڏيئي زمين ٿهڪي ورزيت منجها

آخر

آخر آيا پڪي هيڪرا ڪچي اين ڪنا
سي ڳالهيون وڃا ڪيئين ڪري ڏرا ڏرا
تڏهن ماڻس چيو ما ڪهنه ته سڻ ڳالهه ها
ته پٽ منهنجو ڪند وهو ڏنهانئي سوا لا
اللّٰهُمَّ اجْعَلْنِي رِزْقًا لِلطُّيُوْرِ اَوِ السِّبَاعِ
ڪيلا ابقي بالقبر وحديث
ته اي الله مٿجا من ڏني صاحب سميعا جل جلاله
ڪجهه مٿنکي ڳالهه پڪين جو مرڻ پڇانا
توني ڳالهه مرڻ جو ته چئان هيڪلائي ڪنا
جا هيڪلائي ٿيڊي تن مرسيگهم ڳا
تڏهن چيو سبحان الله طريق تعجبا
ته دعا ان جي قبول ٿي داور جي درگاه
سڻي خبر صالحن جي ڏکو صدق صفا
ته رسو رحمت کي حيتو عدا باره
سا پچيانان ترتيهم حڪايت ليکيان سان سنجا
نافلن ڪيتو من ڳالهه جو هنير سنو نقلا
ته شيخ بشر حافي جي هئي هيڪري همشيرا

جا هُئي عابدُ عِبادت ڪندي زاهِدُ زمانا
جهڙيس اُن وقتم ۾ ٻي نه هُئي عورت ڪا
خواهش ڪئي خاطر اُن جي ٻارهه ورهه سچا
جِن گائي مڇي تاريءَ ماڻي پُٽ ڪرما
پَر نه هُئي اِن ڳالِ جي ڪنهن کي خبرا
شيخ بِشرُ فرمائي ته مون کي معلوما
ته آهي اُن کي خاطر ماهرُ وَخيالا
تڏهن وِٺ آءٌ بازار مِ ڪيئم مڇي ماڻي ڪا
موٽي آءٌ منزل ڏي ودي بازار کنا
تان اُوچتو ڏِٺم هيڪڙي ننگري ڪا
جنبيل آهس هٿم ته جيئو منهنجو ڪا
ته آئي شيخ جي منڪي فرمائي ءِ ڪري ٿي آوازا
ته هي مڇي ماڻي ڪنائي آءٌ هلڻ ڪر ڏانه
تڏهه مون آنه جيئَءِ ڏِٺيم جُو ڪَر ڪا
هليو سو همراه ٿي مون منزل ڏانه
تا نجان ونائي ڪري اُو ڏرا تان ڏٺي ٻانڪ متا
پُوءِ مُو ڪاڏي مون ڪنا ريو وڃي راه
مُن

مون آئي ميجي مانيءَ رکي پيٽ اکيا
تڏهن پڇيا پيرن هم وري ڳالهه اها
ته ميجي مانيءَ ڪني ڪيئي آيو نوئي همراها
تڏهن مون چيو چوڪرو هيڪڙو ڪني آيو مون سان
تانجي کوٺ تون آکي ته ڳالهيون اسان سان
شيخ چوي مون ڪوٺيو ويجهي انهن ڪا
جڏهن آيو ڪراسا انجهي اوسنگ صغيرا
تن چيا ته وقت اسان جي ڪين جو آنجهان ٿيوا
تن پڻ چيو منکي تنهن اس پٺ نکيدا
تانجهانه ٿيو وقت شام جو نڪرپڻ ڪا
پوءِ ويجهي جو ڪر مهتم سار وضوءَ ڪا
پڙهيا ٿي نفل نماز سار خالص لاءِ خدا
جڏهن ٿيو وقت شام جو ڪيا نماز ا
پوءِ ورد پاهجا ٿيو فارغ پتا
تڏهن شيخ چوي اجي ڪرم ڪبد وس طعاما
نڪرپڻ ڪاڏو طعام مکي ڪڏهن اسان سان
پوءِ متوڪل ڪرڻا ته ويجهي منزل ڏانهه

تڏهن مون ٿڪي جيئن هيئن آهي رات مٿا
هون رات اُنهن هيئن آهي مصلحتا
تڏهن جو مون منهنجو قبول ڪري ڪرنا، گوشي گا
جاءِ خدا صي عبادة جي ڪرنا، مون ڪا
هو ڪر آسا انهنجو هيڪڙو خالي تنها
ڏيو باري تهن رکيو سن اُنهن لاءِ
عين ڪرو پاڻي جو ڏيو سن نڪري شڪا
سُو ٿيڻي سهر وانم ڪياءِ آرا ما
اسان ڏٺون ڪر ودر ڪي ڪيني ته بهرا
منجهان محڪم ڪيو نڪري ته در ڪا
شيخ بشر فرمايو رحمت ڪرنس خدا
ته هو ٻالا خانون هيڪڙو ان ڪرنگي مٿا
هيئي شيخ منهنجي منجهان ساڪنا
هت پير فالج ڪنان هوائي سُڪا
صاحب الفراش هيئي ان ڪري مدت مديدا
اوچتو ئي آڌرات جو اٿي ان هندا
صحيح سالم اُٿي آئي ماءِ اڪيا

پُڇيو ماءُ ڏِٺي کي تعجب طريقا؛
سَلُ ٿيو سببُ ڪهڙو جنهن ٿي صحت شفاءُ
تا ٻچي اڄ رات ڪرم سان ڪن ڪئين آيا
تا ٻچيو ماءُ جواب ۾ ته اُهو آهي ڪيُورا
جهڙي ته ڳاڙي مائي پاڻ ۾ هيڪاندي همراهه
تا ٻچي ٻيئي توارا اُن جي اوّل رات سماءُ
جن هيڪيندي ٿي پڙهاءِ قرآن ڪريم ڪا
هنر بجز سجدي ٿي ڪيا مناجات اها
نہ اي الله مهيا من ڏني صاحب سڄا
جي تون مهدا هن عورتڪي آهي مرتبا
تہ برڪت هن شخص جي ڪر صحي هن انگا
ڏهين عافيت ڏيہ ڏني ڪنا مرض خلاصا
تان في الحال فضل رب جي ٿي من شفاءُ.
سالم شاب پر مهيا سيپ آنڪرا
تات آهي شخص هي ڪو ولين سنجا
جهڙو شيخ سُني ان ڳالهه اُٿي في الحالا
جان آچي ڏٺم در اتي وري تعقل ڪا

تان آهي قفل دَرَ کي محڪم مضبوطا

متان ڀڃي اسو کڙو آهي دَرَوا دَ ا ي

جان اُپٽيوس اُنکي ڪري ڪنان جيدا

تان نه ڏٺوس اُن جاءِ مَوري نِنگر ڪا

سُڻي صفت صالحن جي وَٺو عِبرتا

سا ٻچا تان جو پهرم حڪايت نيڪيان سان سُڻيجا

آهي راوين ڪنا هن ڳالِ جو هُو ٻيانا

ته ابو يزيد مُرس هيڪر وحسن بصري ڏانهن

چياءِ اچي ته اي امام مسلمن جا سڀ پر سڪو راو

آهي من کي تِي هيڪري دارم دُنيا؛

تهکي روڻ راما نم ورو ويرا تيا

ڪري تهکي نصيحت اُس سڀ ورياءَ

تان ماتِ ڪري نمو رهم ڪي روڻ ڏارا

دِرجان ٿو آءٌ درب ڪني اِن ڳالِ ڪنان

ته منان وَٺجِين اکي ڪنان ڪني روڻا

تات ڪَرهوآءِ اُنکي ڳانمل نصيحتا

جيئن مات ڪري ماکهر حيڊي روڻ ڳا

تڏهن شيخ اُٿي هليو اُن شخص سان همراهه
جان ايو ڪران جي ڏٺا سنڌ ۾ عاجز ان
تان وڌي آهي هيڪلي هاري هنج هيجا
شيخ اچي جيئو اکي ته تو کي ڪٿي سوا رهه
۽ سبب گهري پڇي روءِ سلهم گال اها
جنهن پڇو ته هجو ٿيو آهي اير ڏي لنگر ا
ته متان اندي ٿيني اکي ڪني رُون ڪنا
تڏهن جيئوان نيڪ نگري جوائم ٿري شيخ کا
ته اکي مهجي خالي نهون بن کالين کنا
جيڪي ٿسندي لقاءُ رب جو ۽ بيڪي اصلا
۽ جان آهين اهل لقاءُ جو بيءُ خدا مهندا
تان هيري لک هزار اکين جاءِ ۽
۽ پڻ ڏراب پي متا لقاءُ خدا جل شانه
جي اندي ٿي دو شمر ته پن باڪ نڪا
۽ جان نه آهين اهل لقاءُ جو نعوذ بالله منها
تان اهري اکي اندي آهين ڪنون اولي
۽ پڻ جيئو ان ڏيري شيخ حسن کا عليه الرحمة

ته اکين کي اهل محبتن جي آهن به اجالا
جيڪي منجهه مشاهدي محبوب جي هون مشغولا
جيڪي منجهه فراق معشوق جي تپن ڪدا ز ا
سڀني ڪالي صالحن جي هنن هي سار
ساڃاڻان پنجهم حڪايت لکيان ساڻ سنها
آهي ناقلن ڪنان اهڙي حڪايتا
ته حضرت امام زين العابدين کي هو پٽڙو بارڙا
وهاڻي انگي ڏيڍه هيڪڙي منجهم جنا
ڏنا سڪر سهدس متي مه معصوما
تن ڏيري صغير حضرة امام جي هئي حاضرا
تن بيني لڳي ڏوڏن نڪن جي حد اپارا
تن دل ماڻو اماڻڪي اهڙو خيالا
ته جڪس ثنائي ننڍي تي ڏوڻي غيرت ڪا
ته بائو محبة توڙنڪي سان ادي عزڪي مٺ سان
تڏهن ڏوڻي بيني نعلم کي حضرت امام
سڪر ڏنائين سر آئي ائين محبت منجها
تان مات ڪري ڏورهم بيني سڪوڙيڪي سا

پاڻ

پانان روئي ڪنهن ونجي پان وسا ڻ
بي هوش ٿي سجدِ ڪنهن ڪري فرياد فغا
اِمام پيو حيرت ۾ پسي صورت سا
پوءِ جڏهن پيئي آئي هوش ۾ ٿيئي هشيارا
تڏهن چيائين امام کي ته اي بابا سڪورا
وقت هيڪري مون بُڌو هو اهڙي خدمتا
جن ۾ ٿي فرمايا افضل هڪڙي طريقا
تراس دوست تا ڪهن پهچي خالق کا جل جلاله
ءِ جڏهن ڪنهن شخص کي هوءِ دل ۾ محبت سندي مولا
سو ڪئي رکي پيار تون دل جو ڪوري مخلوقا
اي بابا سڪورا ڪنهن نه اچي انکي شرم حياءُ
جن ڪر هو دعويٰ دوستي جي سندي معبودا
پوءِ ور وغير کي ان جي رکو محبتا
ڏسو ذات رب جي جا ڏنا پهچي کا رضي الله عنها
ونئو غيرت ان متجا رکو محبت خدا جل جلاله
جڏهن ڪي محبت غير جي ٿيو محبت مولي جا
نه ڪنان محبت محبوب جي ونجي ٿيو مقبولا

سُرخرو ٿيو حضرتن ۾ پڻ اولاد ۽ صلي الله عليه وآله وسلم
سان پيانا جيئن ۾ حڪايت ليکيان سائين شيخ ڄاه
زاري جو ڪي ته هو بادشاه هيڪڙو منجھ اڳي زمانا
پُٽ هو هيڪڙو تنهن کي دارم دُنيا ۽
ڪارڻ تعليم تنهجي اُستاد کي ڪيا ۽ مقرر
پُٽ ڪيا ۽ حوالي ان جي پاڙڻ علم لاءِ
ڏيهه هيڪڙي ان پُٽ چيو اُستاد کا
ته اي اُستاد مُنهجا سڀ پرسڪو تُرا ۽
آهي پڙهو مُنهجو غني نڪن ملڪ جو بادشاه
جنهن ڏي مال گنو هن تو کي پاڙڻ مُنهجي لاءِ
ته نه آهي شڪ انهي ۾ جري تي گال اها جل جلاله
پرا آءُ ڪريان تو سوال نڪن خالص لاءِ خدا
جنهن فرمايو مُنکي فضيلت کو اهڙو اشياء
سبب عمل جهجي ٿيم جو تنهن کو منجھ هر دو سرا
ڏٺه اُستاد چيو جواب ۾ شاهزادي کا
ته آهي جو تنهن کو هن جهانم صبر ۾ صحيا
ڪرڻ عادت مايت جي ته حيف عذابا

ڏٺه

ننڍهه چڙو ڪر جيئو ڪيو استاد جو ڏنا عادتا
جن ڪجي هڏهم ڪنيڪ جانکي ڪرين وسرا
ڪنڍري مدت ڪيتري متي ان ترها
بادشاه دلگير پيو پيئي اهڙو احوالا ٨
ٻانياءِ ڏيلم تر ڪس ٺڪر ڪنڪر ٽيو آهه
ٻجي آفتوس مٿي حالڪي وڃي وڃي واويلا ٩
جن ڪهڙو ٻيو نيا ڪيڙو پرناه ذبانا
پرڪنان محبت قلبي پري ڪري نه بادشاه
تان اُچتو ڏٺه هيڪري چڙو بادشاه ١٠
ڪارڻ شڪار پکين جي هليو هيڪ منجها
تن ڪياءِ ميتر پاهجو ٻانس همراها
آيا هلي لشڪر منجهم شڪارا
تان توار تير هيڪري جنگل وچ منجها
ٿي آيا سپاهي ٿهڪي ڪرڏو ڪري آڏا ١١
هلي ڪڏ باءُ آنکي تان اڏانون اُتا
ٻنهم حيثيا بازڪي نه حليو في الحالا
وڃي آنڌا ٻکي نه شاهزادي مهڙا

ياءِ مانهه خوش ٿي سونهندڙ صغيرا
تڏهن شهزادي کان لايو حياءُ ڪلاما
نه ائي نڪي جي تون نه ڪجيو ته هوند هوءِ سلامنا
مات مون چاري هُئي توکي ڪيئن ڪنا
مارو سُئي ان ڳالهه کي ٻُڌي پادشاهه ڏانهه
وڃي ڪيا پادشاهه سان اي خبر خوشنودا
تڏهن پادشاهه ڏني تنکي خلعت خاصي پان ڪنا
خوشحال ٿيو خاطر ۾ ڪوٺايا پُٽر ڳا
جان ڳالهه ٻاڌي پترس تان ڪجي ڪئين مها
تڏهن پادشاهه ڏٺو حيڪو جلد ڏڪا
نه ڪني چابڪ کي هنش ٻي خطا
تڏهن پُٽ کان لايو پرم ۾ هرا الفاظا
ته پيچي نصيحت استاد جي جا چياءِ منگا
جيئن نڪيم ڪڏهن واتا وائي ڪا
ته هوند هُوس سلامت سڀ پر ڏٺو نه ايذاءُ
جلن بي فائدي ڪلام ڳنا آهي ايڏو آجا
جنهن جي ڪونڪو هڏهم ثوابا

سا ٻچاڻان سنا ٻيهر حڪايت لکيان سائين سُڻجا
آهي راوين ڪنا هڪڙي حڪايتا
ته هو شخص هيڪڙو منجهه ٻئي شهرا
مالدار هو مرد سُو ۽ نه هوس ڪو ويا
پوءِ آڪي ڏنون انکي پيريم پٽر وپا ڪيرا
صورت سيرت سغر وجلوي جمالا
جاين ڪري تنهجي خوش ٿيو پيو ماءُ
تجو ڏنا منجهه صدق پنهجو مال متاع
نالو ته تنهن ڪرجو رکيو ماءُ پٽن محمدا
پوءِ ٻچاڻان ڪن ورهن جي پوءِ ڪيي وفا
۽ پٽر هو وت ماءُ جي ٿيو جوانا
منجهه صورت سيرت ٿيو اتم ۽ اعلى
عالم ٿيو علم ڪن منجهه مارن مشهورا
هئي عادت ان جو ڪري جي اهڙي طرفا
جن ڪارن دفع فتنه جي هو وجندو برق گا
اشراف اڪابران وقت جا ملوڪ ۽ وزرا
سڀ مشتاق سنده مس مجلس جا هوندا ئي هوا

ڳارِن پڙنان ان جي ٻئي آيا مانس ڏانهه
سيکو جوءِ ڏي مُهجي پڙنا، پهجي پٽر ڳا
تان قبول ڪري مانس هڏهم جوئي ان ڳا
تراءِ پڙناسيڊ ٿين پهجي پٽر کي اهري پٽر ڳا
جا هوندي حسن مهيڪ جهجي مهجي پٽر سان
تِن سانءِ مادر ٿي جيو ڦرو مانس کنا
ته منٿ ٿهجي پٽرين حشيم هڏهم ڳانهه ڳا
ڏِسهم ڳانهه ڏيري ڳهر جي اهري ڳا اصلا
تان اوچيتو ڏِنهه هيڪري اهوئي پٽر ماءُ
آچي لنگهيا ٻئي وٽا مجلس شيخ عبدالله عليه الرحمة
جو پٽر پڙند جو وڏن ملاءَ مَن منجها
ته ٿي حيو وعظ خلق کي مارو هو امرپا
تان ماءُ جيئو پٽر کي تراءِ محمد هيڏانهه آءُ
ته لڳ سڻينهم وعظ شيخ جو ٿهي ساعت ڳا
مانه سڻينهم ڳا آيت قرآن جي ان سکوري ڪنا
ٿيي نفع دارين جو تانجي ٻه منجها
پٽرٽي پند ڪيو ان ڳا اٿي آيا مجلس ڏانهه

ق

تن قاري پڙهي هي قرآن منجها آيتا
والذين يقولون ربنا هب لنا من ازواجنا تا آخر سورة
۽ واعظ جيو منجهه معنيٰ آية جي ڪهڙي طرفيا
ته آهن منجهه بهشت ماڙيون معلق منجهه هوا
نڪو هيٺا ٿنڀ نڪي نڪو زنجير بالا
بلڪ هونءَ جهڙيون ماڙيون محڪم مضبوطا
مڪر آهن مثل ڪڪرن جي معلق منجهه هواءِ
۽ جڏهن ڪندا اهل بهشت جا نظر ماڙين ڏانهن
تڏهن ڏسندا مثل تارن جي روشن تن کا
۽ سڀ ماڙيون ڪي هوندا اتي سا درين جا
جي مڙئي دري هوندي سا سامهون تهم قصر ڪا
منجهه جهمرسا ڪين هوندو حضرت پيغمبر خدا *صلي الله عليه وآله وصحبه وسلم*
جه ڪله وقت ياتندا دلير اهل بهشت جا
ته ڏسهنم منهن حضرت محمد مبر جو ۽ سند و خليل خدا *علي نبينا وعليه السلام*
تڏهن اُن درين منجها ڪندا نظارا حضرت نبيءَ ڏانهن
۽ مڻ سڀ ڪنهن ماڙيءَ تن ماڙين لاءِ هوندا
هيڪ هيڪ تخت ياقوت سرخ ڪنا

سيڪله تخت بي هزار قسم فرنيشن جا
۽ هيٺان تخت تخت جي هوندي نهر روان
هيڪڙي نهر پاڻي جي ٻي شوري کير منجها
ٽري نهر ماکي جي چوٿي شراب طهورا
سيڪله تخت تي هوندي هيڪڙي حورا
متو جهجهو ڪافور جو ۽ سينون عنبر کا
۽ سيني ڪنان موتي ٿوني شڪ خالص منجها
۽ موتي ڪنا پرين سي ظاهر ڪنار زعفرانا
۽ هوندا ته حورن جي رنگا رنگ قسم وڳن جا
جي هوندا ستر وڳن پوشاڪ جي تهہ حورا ۽
۽ انگ اته حورن جا اهڙا صاف هوندا
ڪي هڏ ڳي جو ڪري پيا جي هڏا
سي پيا ڪاه وچان پهڙ تا چمڪندا
جيئن ڏاکو ٻيجي سو جهجهو ٻوجي يا قوتا
منجها ڪني ياقوت جي ڦٻجي سو پهڙا
۽ منجهہ خدمت نه حورن جي ستر هزارا
خدمت ۾ تهجي هوندا مانين جا

پوءِ

پوءِ جڏهن ماءُ اُن ننگر جي سُڌِ لڌي معني
ڪنان زبان شيخ جي سڪوت و واعظا
تن چيائين ته اوءِ ڪُواري آهين لائق منهجي پُٽ لاءِ
تڏهن شيخ چيس ته جيڪي ڏيندا مهر تن جا
تڏهن عورت اُن ٻچيءَ وري شيخ کا
ته ڪا ٻيون ٿو تن ڪُوارين جو ميان گهرجار آهي
ٿا ٻچي ڏينهان رکن روزا راتيان عبادت مولي
ءِ ڪرن جهاد ڪافرن سين جي دشمن دين جا
تڏهن ماءُ جيئن اُن نگر جي وري شيخ کا
ته مون اهي شرط مڃي ڪيا قبول پٽ لاءِ
ڪارڻ مرني پٽ جي ڪنديس ڏس وڏا
پُٽ اُٿي ائي مجلس منجهان وريئي گهر ڏانهه
تن هُنس ڇاليهه هزار موهر ڏِ دينارن سندا
سي آندا وٽ شيخ جي ڪنا هِڪ ڪرا ويتر جا
موجب حساب سند جي هڪ لک ستر هزار آرزو
دينار دينار مسڪينهم آهين چار ويا
انهن حساب ڪرڻ ته ٿين سي پور ١

پُڇيائون شيخ کي تہ اي امام مسلمن جا
هي آهي ڪابين تہ ڪوارين جو سو ڪرهو نصد تا
ٻُڌايائون تہ اِن ڳالِ جي جان ڪئي ڏيہ ڪُڌر ٺا
تان خليفو عبدالواحد بيٺو زيد جو جيءُ جهادا
هليو ڪافرن جنگ ڪافرثيا مومن هيڪاندا
سنيهي سڀ تيار ٿي ڪيا ارادو خروج جا
تن وِچ آيو بيرو شعر ۾ تہ سڀ خلق ڪا
تہ جيڪو ڪيني بهشت کي سودو ڪري جنگ ڏا
ڏيئي ٻاري دين کي ۽ ڪري جهاد ڪافرن سان
بوءِ جان ٿي فتح اسلام جي ڪافر خراب ٿيا
تا لهندو ڏيائڪو فرح ۽ ثواب تہ سندا
۽ جان شهيد ٿيو جنگ ۾ في سبيل الله
تا جنت لقاءِ رب جو ٿيندس نصيبا
تان ٻُڌي اُن ٻري جي آهي مسلمان جمع ٿيا
تن ڏاڍي چڪ من ڏٺو اُن نڪري ڪا
تہ هو منتي ڪوڙي عربي سو سڪو ۽ سوار او
هيٺاڙ ٻڌي ڇڻل ٿي جڏہ نڪيو نشڪر سان

ڏڌہ

تڏهه مانس ونتي واڪ ڪوڙين جي ٿي جيا هي لفظا
ته توکي پر نمر ڪي جو خالق خلق خدا جل جلاله
سنئين سڀ سر هي بندي ڪمر همتا
سکون سندي پهچي ڪوارڪي اي صمصا ٻتي مر
ڊاوي جوي خدا سشاس ڪجي دار حرب ڪا
تڏهه ڪافر آيا نڪري ڏيري ڏيرن لاءِ
تن مسلمانن بڌي صف جيا تکبير اءِ
جنگي نکيا جنگ تي مسلمان مرد اءِ
تن ڏٺم ان جو ڪرنکي متي ڪوڙين سوارا
نيڙو ڪني پيو ڪتڪم ڪڏي آسيا
ٻرتو لا هي مه اتا ڪيا حملو هيڏا
تڏهه من جيو ننڪر ڪي اتا
ته اي ڪيو نا هڪا توکي خبر جنگ جي اصلا
نڪي جائي جنگ جا دنا ٿي درستا صلعم ٩
متان ريتي انت ڪاهل تن اهنا
تڏهه جيا متي لا جوابم ورتي مهدا
ته جيڪي ڏسان تو آڪينس آءٌ هاڻي الحالا

سوجهي ڏسو آءُ ته ڪين ترسو موٽن ڪا
ٻڌي جي من عجيب ڪئين ڪري سوالا
ته ڳجهارو توڏس اڳين تن هيٺ وڳي ويرا
تانجي آهي هزار جوڙت منتظر منهم لاءِ
مٿي اتي منيڪهم جيتر سون متخا
لڳي نهارين نظر ڪنيو من ڏونه مهر نجا
تن سٽي ان ڪلامڪي ته جو ڪرجي مها
رون لڪش آءُ نڪن موٽش منزل ڏانهن
ءُ شڪرين جنگ ڪئي ڪافرن قتالا
تانجڏه سڀ منا آنيو ءِ ڪافر ڪنان ڪنا
تن ورڻي آيو صغر ءِ حيا ءِ مها
ته سبب هن فرصت جو نڪيا تان ڪهڙو آه
جن منجهه شهادة مهجي لڳي هيتري فرصتا
بوءِ لاهي زهريان وتا وڃ لشڪر ڏانهن
ڪئي هيتيار ياش ڪڏا يا اسپ تهجي گا
آئي بيو سيد انم هيا ءِ تراري تيز ا
تڪبير جيوٽي ڪنا ءِ ڪافر ڪمينان

تا ڄان مري ڪافر ڪنان ٿي، آيس خوف طرفا
هني هشيار ان ڄا انکي ڪيا شهيدا
رسيو راحت رحمت کي، لڌو منجها دنيا
مسلمانن ڪئون ڪونڌر ٿيا بيحي تنهجي شهادتا
پوءِ پڻ ٿي جنگ تي تن ڪفارن سان
تا ڄان ٿيو وقت عصر جو، ٿي فتح اسلاما
ڪافر ٿيا ڪار مها، جي ڏين بيهودا
راتي جوي جنهن رات ٿي، مارڻ متفرق ٿيا
تن منجهه نهارڻ ميدان، جنازي ڪا
تان پيو ڏٺو يتيم گڏ، خاڪ ۾ خونا
ٿي جي ڪيو مه تنهجو، اهڙي طريقا
جن اکين کي طاقت ڏسڻ جي، نه هئي اصلا
۽ منجهاري جوان جي ٿي، وهيو رت ڪيو ڪله
پوءِ مشڪ ڪنوري جي ٿي، آئي ته منجها
پوءِ جنازي کي ڪم ڪيو مدفونا
اڄ چوان رات ڏٺم خواب، جو شڪلا
ته ڪر اڄ جوان آهي، ونئو تحت مستا

ماءِ آهي اُتهن تي ٻچي ٻهچي پُٽر ڪا
نه ائي پُٽرَ اچن خورُن جو هُو عدل مجهہ دنيا
سي ڪي پڙي توکي سلُ مُن حقيقتا
تا ٻجي اي ماءِ مُهجي مشفق سڪوڙي سهجيا
جهه ساعت هيءَ مُنکي ڪُفارن تراڙا
آءَ ڪري پنُ پيٽ تي وري اسب اُتا
اُنهن دم مُنکي حورُن گيو سنجهم ڪنارا
سڄو وعدو ورت جو جهم تفاوت نه آهه
سانجهان آتا نهم حڪايت ليکيان سامرَ سُنجيا
ته شيخ ابو سليمان فرمايو رحمت ڪريش خدا
ته ڏٺم هيڪري تي ڏيهن آءَ بيت المقدس ڏانه
ڪارڻ طواف بيت جي ءِ زيارت انبياءَ
تان ڏٺم نيڪر هيڪري رمندي راه متا
ته پڇيو مون ڪنان ته وڃ تون ڪيڏانه
تڏهن مون ڏنو جواب اُنکي ته بيت المقدس ڏانه
تون وڃان آءَ ڪارڻ زيارت انبياءَ صلوات الله عليهم اجمعين
تڏهن چيائين مونکي ته ڪڏهن تون مُنهن اهڙ

پر

پر اڪي پوري ما هجي هل تون هيج منجها
مون جان پوري آڪي ڪيني ساعت ڪا
تان ڦري چيا منکي ته هائي ايت اکين ڪا
جان اپنيم آڪي ڪيني تان ڏتو سبيت آڪيا
پوءِ درهم تري پاس سمر جا همرا ها
جي هوا منجها وجهه حلال جي هيوشڪ نه شبها
سي بئي ڏين لڪئي نيکر کي آءٌ سمر لاءِ
ءِ جيئو مهين جان تون هيڪلي آهي تنها
هي موجود هون توهين اي ڏيري درهما
وقت احتياج جي گهج خرچ اِن منجها
تان مر گهڻي منکي چيا وري مه منجها
ته منکي درهمن جو هئڊهم احتياج نه آهه
پر جڪس تون ديمرني تتو ڪمان پڇيرا
جن مٿي رزق رازق جي توکي پروشتو نرآهه
جن ڪنان ڪر کيو آهي توشتو پاڻ سان
ٻئي چيا ءِ هت ڪيا ديرڪا منجهه هوا
پوءِ ڏيڪا دما هيئي واري منهن ڪا

تان هيڪڙو پڙهيل سوٽس ٻيو ٻُڌي منجها
سُڻي خبر صاحبن جي وٺو نصيحتا
سا آڳياتان اُونهيم حڪايت ليکيان ساڻ سُڻجا
زادين ڪتابن منجها آندي روايتا
ته هو شيخ شاب جو هيڪڙو سڪو وياءُ
ڏي سو شيخ ڪني وقت اُستاد جي ڪارڻ تعليما
تن پڙهندو هو ويٺو اُن پٽر سند و پٽر بادشاهه
پُٽر سراڻ جو پڻ ڪي هوا سبا
جهڙي پڙهن ڪتابن مڪتب ڪنان گڏ ڪاترا
حُڪم سان حڪيم جي ٿيو پٽر سراڻ ا
عاشق شهزادي اُتي حد مفتونا
ڏيه هيڪڙي مڪتب ڏٺي ڪو آيو امير منجها
ته ٿيو اُستاد کي تهمي نيڪو آهي ڪن وياءُ
تان اُستاد چيو جيام ٿي هي ڦلاڻو ڦلاڻي جو وياءُ
نالا وڏي مائٽن جا پڙ ڏسايا پهڪا
تڏهن چيو امير اُستاد کي ته اِن پٽر نا ٻڪا
جن پٽر سراڻ جو هو ويس شهزادي ٻڪاءُ

تان

ٽان عادت ٻري سراز جي، ڪين تاثيرا
منجهه طبع شهزادي جي، ٿي ڪو تفاوتا
تڏهن پٽ کي سراز جي، ڪيئي منع استادا
ته اڪي مراج نه، منجهه مڪتب ڪي مورا
سو سڀ منع استاد جي، اچي نه مڪتب ڏانهن
ڪنا فراق شوق جي، سو شيو مريضا
راتو ڏينهان روئنم، وڃو يان وسا
حال سندس معلوم ڪري، ڪيڪي مارو منجها
ڏينها ڏيه مرض وڌو، ٿي تخفيف نه ڪا
تانجان پيو قريب موت کي، ضعف جي سببا
خبر ته پئي جي رسي، وڃي شهزادي ڪا
تن موڪليو شهزادي، مارو جي ڪن لاءِ
جو ڪرهي اچي شهزادي، ڀارا
ان مارو سلام ڏيئي، پڇيس نئي خبرا
ته ڪه پيو تو کي جن، هيڙا حال ٿيا
تانجيا آڪي نه ڏڄ، شهزادي سدا ما
ته تن ۾ موت ڏي، نه رهي طاقت ڪا

مرض نه آهي ڪو ٻيو مگر تهنجو فراقا
دل مهنجي درد تهنجو اندر منجهه اڪيرا
مارو اچي جيئو شهزاديءَ پر تا پيغاما
تڏهه شهزاديءَ جيئن جوابم ته وريئي تن واءُ
جو ونجي سارَ نڪي تنهجي دل تهنجي مائل آهه
ڪارڻ ڏسڻ اسانجي تهنجي موڪل اسان ڏانهه
طرف جنهن جي تهنجي جيئو شهزادا
ته ونجي جيئو سنگر ڪي ٽرت پيغاما
تڏهه سارَ سڻي سينهو سندو معشوقا
چياءِ وڪيل کي ته تون اچي در ٻهرا
ساعت ٻجانان منجهه اچي نهاريج ڀانات
طباخ جو ڏس ڏڪيو سو بج شهزاديءَ ڏانهه
پرمر ايتج وچم رسانج اما نتا
اي جي منجهه وڌو نيڪر سارَ سگايا
طبق هو هيڪر ويرٺل ڪلن سان
وِني ڪاتي هٿ ڏا ٻيا سيني ڪا
ڪڍي هي ٻجهو رڪيا و طبق منجهارا

مٿا

مَٿان ڏيئي سَرپوش کي ڍَڪِنا، ڍاڪو ڪا
پاڻ وِڃي ڪوٺا تو ٿيو ڏِسنا، ساهو
مارو ۽ شهزادي جي پيئي ڪَرَ منجها
ڪيو اُن طبق کي شهزادي ڏانهن آ
جان اُپٽيا، طبق کي تان منجهس هيئي رکيو آهه
ڏسي شهزادو حيران ٿيو ڪِيا، افسوسا
مارو موڪليا، ورِي ٿيئي ڪر ڏانهن آ
واسطي خبر لهڻ سراز جي نه آهان ڪيهڙو آهه
جان اچي ڏٺا، تان ميت پيو ٿئي آ
رسيو رحمت کي رب جي هليو هڻ هنڌا
ڪيڏي محبت ماروئي اڳي ڪجي عطا
سُڻي صفت صالحن جي هنئي سمان
وِٺو ٻيڙا ڪن جي نه رسو رحمتا
سا ٻڌا نان ترئيهم حڪايت ليکيان سائين سڻنجا
ته ڪنا بادشاهن فارس جي هو هيڪڙو سلطانا
جنهن کي جوا نه ٿيو ڪو ويا
مگر ٻچا نان ڪني مدت جي ٿيس هيڪڙي عاجزا

جا صاحب حسن جمال جي صورت شبيها
جڏهه اچي وڏي ٿي سا جوبن جواناءُ
تن اوچتي ديواني ٿي ويئي هوش ڪنا
مارو جيڪي وتس هو اخذ متم ڪولي غلاما
سڀ سيتي دبرجي دڊپ ڪيئي اُٿي وڃاس وٽا
خبر جڏهه پهتي وٽن بادشاهگاءُ
تن ڏنا شهر ملڪنم سپرا جاءِ بجاءِ
ته جيڪو هن نينگرکي ڪري علاجا
صحت ٿيس سر برم اچي ٿهڪي هوش بجاءِ
ته انکي آءُ نڪاح پاڻ ڪيئي هوند ڏيان
ءُ جان صحت نه ٿيئي ته ڪندو سهن قلاءُ
سڀني تواريري جي طبيب جمع ٿيا
حرص پئي دليم نه ماني مل اسانڪا
علاج ڪناءُ ڪيترا هزار حيلاءُ
تان ٿڪي فرق نه ٿي بکي باج نڪا
ورچي ويچ رهيا ڪري دواءُ دردا
تڏهن بادشاهه طبيب مربي قتل ڪارايا

تا ڄاڻ رسي ٿي خبر شيخ ابوالحسن نوري کا
ته جيئن اچي بادشاه کي ته آءُ طبيب آهيان،
اوءِ نينگر آئي ڏنگا رڳو ترت منهنجم ڪا
تڏهن چيائين جواب ۾ شيخ ابوالحسن ڪا عليه الرحمه
ته اوءِ ڏيري پئي ونئي آهي صحي هتا
فلاڻي زنجير ۾ آهي سا ڪنا
پوءِ شيخ هلي اتا وڃي ان زنجيري ڏانه
اتي اوڏر وجنڪلکي پڙهائين بلند آوازا
سوره سڪوري بقر کي منجا قرآن ڪريما
ڇڏي پڙهائي ڪي آيه منجان سوره مبارڪا
تن ٻکي نيڪر ڏانه ڪري تنهن جنگه منجا
چيائين جيئن زبانس ته اي ابوالحسن سڪورا
تون ڪلام مونجي محبوب جو تون پڙهين تت منجا
تڏهن شيخ چيس ته نالو منهنجو توکي ڪئه سڻايو
تون ويا آهي عجب جو توکي خبر ڪيا
ته هي ڪلام ربجو آهي قرآنا جل جلاله
تا ٻجي من پهچي نفس کي حياتي هي ڪيواه

تہ چئان ڪنا ڪوڙ مارن جي ڪري ڪريان جا صلاءِ

هماڻي تن پر سوره بقره ڪي ته آءُ پڙهان سوره آل عمرانا

تڏهه شيخ چيس ته اِن ڪالِم وڏي حشر تانا

جن تو جهڙي جوان جالس هوءِ هِهڙي هيا

تانجي توکي منجهاري مهجي ڪهڙي منفعتا

مونکي ناهي ڪا رغبت ڪانڌ جي هڏهم اضلاءِ

تڏهه شيخ چيوت هوان آءُ تهجو پيارا

تہ هوند نهارن مونکي تو ڏونه تيي درشنا

پوءِ هليا ٻئي اڳي هيس ڏونه بيت الله

هلي حج ڪريهم سندو ڪعبي ڪرمّا

تن پڇيا شيخ کي ته ڪعبو ڪٿاڙو آهه

تانجي آهي بيت خدا جو منجهه مڪي مشرفا

مار تو سيڪلہ ورهم وتخن زيارت لاءِ

تڏهه مه ڪنهي آسمان ڏونه ڇيا هي لغطا

ته اي رب مهجا رحيم ڏئي سائر سبا جا

تو مونکي ڪو تيئو يان ڏونه من ڪيو قبولا

حاضر ٿيو منجهه خدمت تهجي ڪني محبة منجا

ڏنم فراق پاڻکي مِس ڪرم قبلا،
آهي منيت تهجو ڏنيم جهڪي ڪن طوافا
پاڻان تهجا شوق ۾ وڃيو مڪي ڏانهه
هيئي تو مُنکي اوخانون تهجو ڏيکاريو نه راهه
بي جيئي هلي تڪري اٿي تنجيدا،
شيخ ٻُڌو ونيم تهجي مدت ڪيا،
تان اِئي ڪت هيڪڙي عميق ڪنون آڏا
پان هلي ويئي اُن پاڻي ۾ ڪرامت ظريفا
ويجهي رسي ڪندي ٻي ڪي عرّا، آيو خبرانا
اوڏي ڪندي آب جي ائي نظر ڪيم جان
تان ڪعبو آيو وٽ اُن جي هلي مڪي کا
طواف ٿي ڪيا، تهڪي عجيء جيا، مهما
ته اِئي امام مسلمن جا سيب پرنسڪورا
جن جا ڪرم ڪاري سيئي لاءِ خدا جل جلاله
دلبر دوسي ڏني جي سندي محبت مولي جل جلاله
تنکي نه احتياج ڪاند جو نڪو توشي جو آه
بلڪ ڪعبي کي ڪنا يو اچي اُن لاءِ

جن ڪيو توڪل حق تي تن کي ڪيو هر ويڙو
ساڳالھ آهي ان ايڪتر تنهن حڪايت ليکيان سان — سنجاه
ته آهي راوين ڪنا اهڙي روايتا
ته وقت هيڪري حضرة مير محمد شاه رحمه الله
ڏني لعاب مبارڪ پهچي حضرة معاويه کا
نه وٽ تن واتر ان کي امانت طريقا
ساڄري پيبس واتر برف جي تکڙي شا لا
پوءِ فرمايائينس فضلس تراي معاويا رضي الله عنه
هن امانت کي رسايج ابو حنيفي کا رحمه الله
منجھ مڪان فلاني ۽ فلاني جا
جو ڪرو هوندو اتهم هڙي مهانئي سان
نالو سندس فلانو ۽ ڪنيت فلاني آهه
تنهن کي هٿ ڪري ڏج تن امانت اها
پوءِ حضرة معاويه ويو ان تاريخ شهر ڪوفي ڏانهن
موجب فرمودي حضرت رسول جي پهاڙن ۽ ڏين اڀاتا
تان ڏٺاءِ امام کي اينو شڪرن سان
حضرة ويو حضرة معاويه اوڏو حضرة امام کا

تِنَ اِمامُ اِپِنئو وات نِي واسطي اَمانَتا رضي الله عنه
ڪَرتو ڪُرِي اَمانَةَ پُهچي حَضرَةُ مُعاوِيءَ ڪَنا
تَدِهِ حَضرَةُ مُعاوِيَهَ چيئو تَه ڪَچارُو تُنو نامُ
تانجي نالو نُعمانُ مُهجو ماءُ تِنَ رَکيو آهِ
تانجي کهِري ڪُنيَت تهجي سَدُهُم ڪالِ اِها
تانجي اَبُوحَنيفَهُ ڪُنيَت مُهجي آهيئي اَملاءَ
تَدِهِ چيئو حَضرَةُ مُعاوِيءَ اِمامکي تَه وَتُّ تُنِ اَمانَتا
اُپِنيا، جات واتکي مَتان اُڌاني اَمانَتا
ڪَنا وات اَمير جي جيهِم تُڪرو سَند وبرفا
آجي پيئي واتہ اِمامَ جي اِذنَ سانِ الله جل شانه
في الحالَ عُلومُ مَرِي آئي ڪُسُ عَطا جل جلاله
سا پچاڻانَ پَتر يهِم حِڪايَت ليکيان سايَن سُبحانَهُ
نَه آهي ڪتابنم هي رادِينَ ڪَنا دَوايَتا
تَه اَميرُ المُؤمِنينَ حَضرَتُ عَلِيّ مُرتَضىٰ كرم الله وجهه
حَڍِهِ هُوئو پيتم ماءَ جي حَمَلَ جي تَرَها
تَدِهِ والِدات سَنڌِيتِ ڪَنذي هيئي اِرادو ها
تَه ڪَري سَجدو بُتَ کي ڪُفرَ جي سَبَبا ؛

تڏهه حضرت امير دبرگا رڙيو وهو يتيم کي پرنگا
نه ڪري نستڪندي هئي بيئي کي هرگز سجدو نگا
اهڙي قوت نطقي نور جي کي ڏني ڏاتارا
اي نفس نا نص مهجا تو کي لئي نڪا
سڻي خبر تن جي وتو عبرتا اتاس ؛
نه تون ڪنا صالحن هوند هدايت وارا
ساکياناَن اتي تيهم حڪايت ليکيان سائين سچا
آهي راوين ڪنا اهڙو مذڪورا
نه شيخ فتح موصلي فرمايو رحمت ڪريس خدا
نه ڏٺي هيڪڙي همراه قافلي سان ايئن ٿي وتا
مٿي وات مڪي مشرف جي ڪارڻ زيارتا
تن هو ڏٺو ڪڙم ڪنون ستر اوٺ سخنتا ؛
تان نا ڪر ڏٺم نينگر وهيڪڙو ننڍڙو صغيرا
جو پيادو ٿي وو علاحده قافلي ڪنا ؛
تڏهه من پڇيس پرم ته اي ننڍڙا صغيرا ؛
آهين عزم ڪهڙو ڌ رنج تو ڪيڏانه ؛
نا پڇاءِ في الحال جواب ڏني منهنجم ڪا ؛

نه سڀ آهيم مارڻ ڪنا اهڙي حقيقتا
نه آهي هن زمين تي هيڪر ٻيٽ خدا
وڃان ٿو ته ڏونه ٻڌ ڪيو آ پيرن سان
ته ويجهي ڏسان ٿڪي ڪريان زيارتا
شيخ جوڳي مٿن ٻچيو وري پيهارا
ته سمر ٿڪجو ڪيئي ڪيي تي ڪنا
تا ڀڄي جو هلي هنجس ڏونه ٻيت خدا جل جلاله
ڇڏي ڪر ڀڄو پڄي يقين مشڪا
ڪڏن سمر ٿڪي پانس لئي مناسب نه آهه
تڏهه جيم صغير ڪي ته اي پانان رب سندا
آهي سفر دراز نڪن تي تان صغيرا
هلن نهجو ٿورو ڏوءِ پنڌ پراهو ٿيون آهه
آهي ياد ٿو پير پيو پڻ وهتر نه سيٽنا ءِ.
ڇڄهه هن موسم حج جي تي تان رس نه اصلا
تڏهه ڏنا ءِ مڪي ڦري هي جوابا
ته ڏڪه وڃن من ائي ءِ مڪي رب رسان آهه
پوءِ ڪي نيچ موصلي رحمت ڪريس خدا

تہ آءٌ ٿيس منجھہ ڪھڙ ڪم مشغولا
جان ٻھار ٿيم وري ٻنيگر ڪي تان سو ٿيو غابا
موٽي نہ ڏٺم نہ ھٿ ھيم منجھان قافلي اصلا
تانجان پري حج کي وڃي ٿياس فارغا
ٿي ڪيم اُضحي منام تان ڏٺم جو ڪرگا
ويٺو ھو ڏوڪري ٿي ھيڪري ھيڪلو تنھا
ٿي چيا، جاءِ اُنھن ھي الفاظ سڪورا
تہ اي رب منھجا رحيم ڏني سائم سباجا
مارو ڪارڻ رضا تھجي ڪرين اُضحي ٿا
ڪي ٻڪري ڪھن تہ ٻر ڪي ڪتا، دُنيا
ٿو ٿو جاڻي حال منھجو اي عالم اسرارا
تہ نہ اھم قدرت ايتري جو ڪريان اُضحي گا
مگر مٿي نفس منھجي اھم قدرت اھا
جو ڪريان قربان پاڻ کي فدا منجھہ رضا
جي ھوءِ منجھہ شرع شريف ايھم روا
تہ ڪريان تو ذبح پاڻ کي ھاڻي الحالا
ٻي جي اکر شھيد پاڻ جي رکياءِ ٻري ٿا

هدايا ٻي چيا ء بسم الله
الله اڪبر سِ ڪري پيويان ۽ متو پٽ مٿا
مري رهيو ماڪهم رسيو رحمتا
راوي جوي حضرت من ڏني ٻي حقيقتا
تِ ڪنم سڌ منام سرهي مارن ڪا
ته ولي آهي الله جو هيڪڙو وليّن منجها عليه الرحمه
تنو آهي نوت سنو لڌو دِي منجها
اچي تنو حاضر ته اِي تہ ڪري تهن تجهيزا
جوي شيخ من ذنون هتنين غسل ننڪريگا
ڪفن ڏيئي ڪامل کي پڙهي پس مٿس نمازا
حضرة پڙهي نماز جنازي جي ٿيا س فارغا
تان اذان اوچتو جنازو منجهه هوا
ودي خبر ٿهجي ڪهڪي نه ٻي معلوما
ته ڪيڏانهن ويو جنازو تهجو آڏامي هتا
نڪر جاني هن حقيقت کي هيڪڙو الله جل جلاله
اي نفس ناقص مهجا تو کي ڪج نڪا
سڻي خبر تن جي آء ونتو عبرتا

جن ڪيو رت منجهه عمر ننڍائي جي ۾ ڪيا ڪم اهڙا
جي تو ڪنا جو بن جوانيءَ ۾ پڻ مون نه ٿيا
جڪس پاڻي تو دلمر ته آهيان ننڍ ونڊيا
ڪنڌس عبادت پر نانيم طاعت ۽ تقوى
آهي عمر مهجي اجان ڪئي ٿيڊم ٻاريچا
حيف تهجي حال کي جن ٿيا خيال اهڙا
تڪيو ڪري ته ڪالهه جهجي توکي خبر نڪا
متي اچي موت توکي اندا ينوني پڻ آهه
تن تمام آهي غفلتم اي اڏ ڪا اسارا
ڪليو ڪائو سمه سڌ نه پوندي ڪاءِ
اندو عزرائيل اوچتو خبر نه هوندي ڪا
فَاِذَا جَاءَ اَجَلُهُمْ لَا يَسْتَاْخِرُوْنَ سَاعَةً
وَّلَا يَسْتَقْدِمُوْنَ اهجه انهم حا
تات بند سڌن وتجس ڏيرم ڪر نڪا
سنيه محمد سڌ ڪنا جيسي فرصت آهه
تجاڳ نه تهم جت عالم سڀ مرندا
ماروم ويکي پري ملڪ موٽي جا جلد

ارڙهه هزار عالم جت پيدا هيڪا ندا
تت ڪئيڙه ڪاغذ هٿم تہ پڙهيا ڪرنا
جنڪا مٿا جيڪي ڪيا تو گمر ڪيا
اُت رهندي نہ رتي ڪجهي جو نڪيا دفترا
نهار نفس منهنجا اُٿي اِڪي سر سندي عبرتا
تہ ڪيڏا نہ وڏا پاڻ پيئر ڪيڏا نہ عزيز ءِ پيارا
مولى مهربان ڏني راحم رحيما جل جلاله
اسان ابو جي عصيان ڪيا سب حالي حمارا
سي بخشي پوءِ بچاءِ ڏنا ڏوهه ڪنا ه
فضل هن نفرين ڪر جو عاصي آحيانا
ڪر والي ولي محمد نبي رهجو ڏس مر ڏوهن
لا تقنطوا من رحمت الله لئي عاصين لاءِ عطا
اسان عاصين ورڌ آسر ونئي آهي امئدا
ڏينگار هيم ڏنہ ڏني رضو رسول خدا صلي الله عليه وآله وسلم
ترجمان جانت حضرة رسول جي تيان سرهو سرترا
مونسار ڪي محبوب جو ڏينگار ڏهار بيگا
تہ شان تي پئي شاہ ڪنون وغيره مرو چيا

سڪرات ويئو سهڻي ڪيو سا ٻيم سڀا حا
ڏهيم يادُ يقين هي جن ڇڏيان ڪلم ڪا
لا اِلٰهَ اِلّا اللهُ مُحَمَّدٌ رَّسُولُ اللهِ ط
صلي الله تعالى عليه وآله وصحبه وبارك وسلم

بسم الله الرحمن الرحيم

باب ٻيو هُم منجهه سير هيئر ڪاري ماڻهن جي آهه
جي هوا بانان ملڪ مارن جي دارم دنيا
سا ٻڌايان جو نو يهم حڪايت نيڪيان سان سنڀيا
ڪنا وهب پٽ منبه جي ڪن سار واپنا
ته ڏٺي هيڪڙي حضرة ابراهيم خليل خدا
ٻي سير ڪنا ڪڏهم ڪنهه وادي منجهارا
تان سڀ ڪرمي ڏٺه جي تاپن انجه اساڙا
اشتها تين آب جي ٽڪني بيحد اپارا
سٽ ڏناءِ سيخم جو ڏنش حو ڦارا ا
تان آڻونه ڏنا اب جو هڏهم ڪنوا صلاو
تت ڪمنڊي ان ڏشتم ڏنا هيڪڙي حبشي ڪا
هي لت جهڪي هتم ڪنون خاصي عصا

ٻي

ٿي چارِئا ٻَڪريُون مَنجهه اُن صَحَرا ۾
هَلي حضرت اِبراهيم آيو هُيجا اُنهن ڏانهن
سَلام چيائين چاڙهي سُنّت طَريقا
تِن مَهڙدا چيو نهار جواب هِهڙا اَلفاظا
وَعليڪ السَّلام يا اَخي خَليل خُدا
تڏهه تعجب حضرت اِبراهيم ٿيو سُڻي تَواراها
چيائين وري اُن حَبشي کي ته اي مُهجا يار
تو نه ڏٺو هو اڳ مُنکي هرگز هميشاه اَصلا
ڪيئن سُڃاتو مُنکي ۽ ڪهڙي طريقا
۽ اُکيان تو اهيان نِڪرن ٻَجهيد ايارا
ڪيئن پيارم ڪير ٻهن جو هيرو ڪي ويرا
تڏهه ڏنو تن جواب حضرة خليل کي وري جوانا
ته ڪي پيندي ڪري تن کي وري ٻاني ڏيندي گا
تنهن پڇيو ته حبشي کي وري حضرة اِبراهيما
ته ههڙي ڏٺه ڪري ٿه ڪيئي تڏهن بالڪ آهه
تن پيو هو ٻهن هيڪر حاضر اُنهن جا
جان حبشي هئي لٿ پڇي اُنهن بهت گا

تان نڪتو پاڻي پاڪ کنون ٿڌو ته مٺا
اِذنَ اَللہ جي آهي ڪيئن ڪنا جل شانہ
مِٺو ماکيان کن ميٺ ٿڌو برف کنا
پيا حضرت ابراهيم کي ته اُجو پاڻي پاڪيزا
پِي ڄڪ ڪر جيئي ڪئي ته مٺا
حضرت ابراهيم ڏٺي اِن حالَ کي پيو منجهه عجبا
ڏسيو ان پاڻي کي نهاري حبشي ڏانهه عليه الرحم
تڏهن چيو حضرت ابراهيم کي حبشي پيو مرتبا
ته عجب مَ ڪر اي ٿرو اي خليل خدا عليه السلام
آهي قدرت ذڪي مالڪ ملڪ خدا جل جلاله
اشارو ڪري ڏونگر ڏي چيو نهار مها
ته جيڪو منجهه اطاعت رب جي آهي هميشا
ڪري اطاعت تهجي سڀڪو مخلوقا
پيرا جي چوان هن ڏونگر کي ڪري ٿي امرا
هيان حڪم اِتي جاءِ ڪانه هوندي تني سو حڪما
پيهي اِن ڪالان جي جان نهار تو خليلا
تان جبل جنهن جاءِ کا پيو في الحال جدا

اُڏامي اُيو هوا ۾ جهڙي اُڀان آيرا ۾
ڏسي ته ڏونگر کي ٿيئو ويا حيرانا
ڪرن لکو ثناء ربّ جي صفت ساداها
تان آيو جبرئيل جهٽ ۾ وٺي ربّ جي دخا عليه السلام کا
ته ائي حضرة ابراهيم عجب ڪري ڪيهروڏ شنوائيم
تڏهن چيئو خليل جوابم وري ملڪ کا
ته ڪيئي عجب ته اُيان ڏسي ربّ جي قدرتا
جن پانؤن حبشي ربّ جي رسيؤ هن مرتبي آ
تڏهن جبرئيل جوابم چيو حضرت ابراهيم کا
ته هي پانؤن اهي ضعيف نکن دار ۾ دنيا
ٻهاوت تو ري ربّ جي گڏو مالڪ تهڪا
پر اهي مرتبا ان جو ڪنؤن نلبند ۾ بالا
مهدا مولي ملڪ جي خالق ربّ خدا
جيڪر ڪئي هي پانؤن سه ربّ جو متي ان آڙا
ته نکندس پير [redacted] هن زمين ڪتا
جا نسي ڪري [redacted] اُپ زمين تي حڪم ساڻ
۾ مرتي مخلوق زمين جا ستيئن خرابا.

ته جي آهي ارحم مٿن ذري مخلوقن لاءِ
پو باري موجب ان جي موند ڪيري اي ڪا
اهڙي عنايت آهي ان جي مٺي مولي جي درگاه
سڻي خبر صالحن جي منهنجو هي سان
ڪرهو اقتدا ان تي ته رستو رحمتنا
سا پچيان ان پنجن پهر حڪايت ليکيان سائين سچا
آهي راوين ڪنان هيري روايتا
ته هڪيو شخص هيڪرو ڪڏهن بازار ڏانهن
ڪارڻ ڪنهن باني جي ڪم ڪار لاءِ
تان ڏٺائين هڪڙا اچي هيڪرو ايندو غلام
پچيائين تنهن کي پرم ته اي بابا ان سکورا
ڪي تون جي ته آءِ ڪنان توکي مالڪنا
تڏهن ته جواب هيري ڪيائين گفتار اکيا
ته ڪجهه اختيار منهنجو آءِ آهيان غلام
وري پڇيو ان مرد [illegible] تڪي پيو مرتبا
تڪيا ڏنا لو [illegible] اسان ڪال اها
تان پڇي جيڪو نالو وري توکي سو آهي منظورا

پچيائين

پڇيائِس ترُو مرتبو نه ڪهڙو ڪنديءَ ڪم اختيارا
تانجي جيڪو چونديءَ ڪم ٿئي سواءِ ڪندس قبوله
چيائِس چوٿو مرتبو نه ڪهڙو لباس ٿيو جڳاءِ
ءِ ڪهڙو ڪيڏو ڪاڄ تن سل تن حقيقت سا
تانجي جيڪي ڏيندءِ طعام مونکي تن ٻيانات
ءِ تن جيڪي ڪپڙا مونکي ڏيندءِ لباس لاءِ
ڪندس قناعت تهني ڪندس ڪين ڇها
تڏهن ڪيو فڪر دل ۾ ان مرد في الحال
تڏهي ٻانهون ٻلوٻه پر صاحب قناعتا
ڏيئي قيمت مالڪ کي جيئن ڪيا ڪولي ڪا
تڏهن چيو غلام مرد کي ظاهر زبانا
ته اي مشتري مونهجا خداوند خريدارا
توکي ڪرايان تو سان شرط هيڪڙو سوسن سڪورا
جن ڏينهان ڪندس خدمت تاس وقت عشا
پر ڪنديءَ نه تڪليف راجي سنڌي خدمتا
ڪندس تنهن عبادت رب جي خالق ملڪ خدا
ڪيندو ڪريئي قبول شرط کي انداءِ ڪرڏانه

تن ڪنهن وهو حيف من مالڪ جي جا پهر ڏينهن جا
حبشي ٿيندي هئي راتري پڇاڻا نماز عشاء
تن ڏٺو وهو مخفي رٿي سڀئي فجر نمازا
اهڙي ڪئي ڏاڏاءِ مالڪ وقت مدت مديدا
پوءِ مالڪ ڏٺو هيڪڙي ڪيو فڪر في الحالا
ته ڪهڙا اين معلوم آءِ سندي بابت حقيقتا
ته ڪيڏانهن ويجي ٿو راتڪي ءِ پڻ ڪٿا رلدو
تن نڪتو مالڪ رات هيڪڙي پڇاڻان نماز عشا
مخبر پٺ ته غلام جي جاسوسي طريقا
تان اهي ڪر هيڪڙو ڪنڊن ٿيل ويرانا
ڪيل اڏو ٿارئل تنگ مخبس ڀهر ڪا
تهم مري قنديل نور جو روشن تماما
ايو اهي غلام نماز س ڪئي نيازا
حبشي پوري نمازان فارغ ٿيو واري سلاما
تڏهن ٿئا دعا ڪئي ڪا جيئي هي لفظا
ته اي الله مخلوقن جا ارحم رحيما
اي شاهه نشاهه جا تن جائن حال مارڻ جا

هيءَ

هير آهي وقت راتجو مارو سڀ سُتا
عالم سڀ آرام ۾ وڃي پيا
تنهکه مراد پنهجي لڌي ڏينهن تو ڏرا
جن طلب دنيءَ جي سي رسيا کي دنيا
جن طلب آخرت جي تنکي کي آگاتو عطا
آءُ بانوءَ آهيان اضعف ضعيفا
ڪريان سوال صاحب تو در تو درا
ته مراد منهجي من جي ڪر پوري پاتشاه
جڏهن ڪيو مالڪ مشاهد رسند وان حقيقا
تن ڪري پيو پيرڪن اي انهن غلام ڪا
هٿ جميو پير پنهجي ۾ اپرنيا نا
تڏهه باقي نهايت ڏوسر هي ڏونه سماءَ
جباءِ جتي زبان نه اي الله مهجا
حال منهجو اڪي من ڪنا هو مخفي مونرا
توهم اڳي معلوم هو جي ڪهڙي خبر ڪا
هن سو ڪجه منهجو ٿيو مادت معلوم ما
هات نه آهيم جاني جي دني جي موهم خوشي ڪا

سُوالُ ڪَريان تو ٻيا ذَني قادِرَ ڪَريما
جِنِ ڪَرِ قَبضُ رُوحُ مُهِجُو هاڻِي هِنِ وِيرا
راوِيءَ جِي رِوايَتَ جو سَڪُو رُو صَحيحا
تَہ اُتِيان مالِڪُ هِتَ پِيرَ اُن جائِي جِميا
تان پِيو رَحمتَ رَبَ جِي لَذُو تهڻا دُنيا
شُهُو خَبرَ صالِحَن جي ميان مُؤمِنان
سا پُچايانَ جِتِ پَهِمَ حِڪايَتَ اِهِڪيان سائِين سُچار
آهِي راوِين ڪَنا هِنَ ڪا ڄُو هِيڻِ نَقلا
تہ صُورَتَ لُقمانَ حَڪِيمَ جِي هِيءَ ڪاري سياها
تُونِي مَنجهِ مَرتَبي هو بُلندُ ڪَنُون بالا
عالِمُ عامِلَ عابِدُ هو عاقِلُ عارِفا
مَنجهِ وِلايَتَ حَضرَتَ لُقمانَ جي مُورِهِم شُهُو ناراه
بَرظاهِرِ صُورَتَم هو ڪَنُون قَبيحا
پُرِ وِڌُو بَندِ مَڪَدِهُم ڪِيہ وِلايَتَ ڏانہ
پِنِ بانُون ڪَرِي وِڪِيا اِنهِي لُقمانا
سُتَو وَنتو شَخصَ مِنڪرِي ڪُرمِي قِيمتا
کِني وِيٺُو ڪَر ڀَجِي وَڃِي بازارِ مَنجها

تن

تن سچو ڏينهن مالڪ جي ڪيا خدمتا
جڏهن ٿيو وقت رات جو مارو سڀ ستا
مالڪ سندس ستو ڀانان نماز عشاء
تن نڪيو لقمان وهلو وڪه مڪانا
جتي پهر نه هئي هٿ هم نڪو ماڻو اصلا
اتي ڪيا عبادت رب جي نفل نمازا
تمامجان گذري تي ٿي پوري رات سڄا
تڏهن آيو وري مالڪ ڏي ڪيائين ندا
تہ اي صاحب مهجا بهشت آهين سيگارا
۽ دڙڪا دوزخ جاهير آهين باريا
تات جيڪو رکي رغبت قلب جي ڏونهن بهشتا
پڻ ڊپ جي ڊراء ڪني دوزخ عذابا
عقلنا
سو ڪيئن نہ ڪري عبادت رب جي غافلا
تڏهن چيس مالڪ جوابم تہ اي بابا ورئي واء
آهي رب مهجو رحيم ڏني آگو آرحما
تڏهن حضرت لقمان وري ڏنو مهجران حالي جا
وڃي مهجير نفل نماز جي ٿيو مشغولا

تانجان ٻي ڏينهن ڪذريي وريئي رات منجها
تڏهن پڻ ڏريئي آيو حضرت لقمان مالڪ ڏانهن
ته اي سردار مهجا هاڻي ته بانگارات ڄاڻ الله
خليڪا ڏينهن ساڍيئي اُٺ ڏس باقي ڪا
پنڌ سنڌ وسيڪس ڪرسم جي ڪا
تاپڻ چيو مالڪ جواب ۾ وريئي حضرت لقمان کا
ته تون موٽي وڃ اي باٻانات آڳو رحيم آ
تڏهن حضرت لقمان موٽي ڏٺو پوءِ تي پيو مرتبا
اچي مشغول ٿيو ماڪهم منجهه عبادت مولي
تانجان پره ڦٽي ٿيو صبح حاءِ
تڏهن پڻ حضرت لقمان آيو وري مالڪ ڏانهن
تهان وهاڻي راتڙي ڪي پڻ اُٿيا
سڀڪو مشغول ذڪر تسبيح ۾ ٿيو آ
ماڻهو مرڳ پکيان پڻ حيوان چوپايا
جيڏ غفلت اڃا سيڪس ويرم ڪرمڪا
جي آهي ارادو خير جو تو را طلب اها
تاپڻ چيو حضرت لقمان کي مالڪ ته جيڏهن ساعت ڪا

ته

ته رب مهجو رحيم ڏني آهي غافر غفار اجل جلاله
تڏهن حضرت لقمان وڏو پرهياءِ فجر نماز ادا
ورد وظائف پڙهيا پري ٿيو فارغ
جان آيا موٽي مالڪ وٽ تان سوا ٿيو آهه
پري ڏٺس مالڪ جي جون جا پورا ڏه ٿيا
ججهي ونجه ڪيئي ٻج کي پوکي فلاڻي جاءِ
تڏهن وڏو ڪيني حضرت لقمان ڄاڪي موجب فرمانا
ٻني ڏناءِ آن جون جو ڪه پاڙيسي ڪا
متان ونتاءِ ٻج جيئي جو وري ته ڪنا
سوائي پوکيا تهم جت جيس مالڪا
ڪڏهن ڄيانا ڪن ڏيهن جي ايرائي سڌا
تڏهن آيو مالڪ ڏيهه هيڪڙي ٻني ڏسن لاءِ
تان ڏٺائين سڌا جيئي جا ايرڙا اڻ جاءِ
تڏهن ڄيا حضرت لقمان کي ته ميان سڀ من سڌا
جن تو متي ٻج پوکيو جيئي ڪيا
ڪه ڪيئي تي فرمائي مهجي جاني جان تنجا
تڏهن جيو حضرت لقمان جوابم وري مالڪا

نه آهي رب مٺو رحيم ڏئي ڳنٺون پاڻ ٿي پاڄا
مٿي مڙلو جو ڪنڌ وارئي جيئن ڪا
تڏهه مالڪ جيئن ڦري ته اڪو آهي قديرا
جي مٿي جيئن سڀا جو ڪري ته اڪو آهي قادرا
پر جو ٿو ٿو ڪيو جيئون سڀ جو ڪيئي ٿيندا
تڏهه جيئو حضرت لقمان مالڪي ته اي سرداريھا
تن سمهه ڦٽجهه ٿيندر غفلت جي ٿو ڪري اميدا ها
ته ڦرنٿو پرپيندو تن جو جي صالح سڪورا
واتي جاڳن رڻ ڀي ڦٽجهه محبت مولي سيڌها
ٿي پڻ آهي مثل تو ڪه جيئن جي ڏيهه شڪ
جو تو ڪي جيئون ڪو نه لڀيءَ ٿي اصلا
نڪو ڪيهون تو ڪي لڀي جو ڪن ڪا
پر پوندو وسيڪهه پوهوئو نيا اندر عملنا
سنهو نصيحتن حضرة لقمان جي ميان مومنات
سا جيايان ستر تيهم حڪايت ليڪيان سايق سنجاءِ
تڪو شخص هنيڪر و صالحن منجها
سوچي ته نڪتس پارادم پائي ڪتن لاءِ

واسطي ڪم ڪار ٻيهي ڪري هيم جا
تان ڏٺيم ڪولي هيڪڙي ڪاري سياها
مٿي دڪان هيڪڙي اُٺي آهه اڪيا
مالڪ سندس ڏٺون پڙو بازار منجها
ته ڪوڪندو هن بابي ڪي مرن عيبن سان
سي پوري ڏه درم جي ٽڪا ڏي منجها
تڏهن جي من اوڏڙو ٿي ڇيٽو بابي ڪا
ته جي ڏئي رضا منکي ته ڪنان توهم ڪا
تن ڳيا ڪنڪ هئي خاموشا
تڏهن جيئو مهس سو مرتبو جان ڏٺيم جوابا
تن ڪلن لڳي ما ڪهم ڳچي ڪين مها
تڏهن ڪمان نيم دلم ته جڪس ديواني آهه
تان ٻڌي ته ڪمان جي ڏنا ٻه جوابا
ته آوا نه آهيان هڏهم ڪ مست مجنونا
مگر دل مهجي مست آهي تنجه محبت مولي
تڏهن جي پڇس خبر انم سني نبي نوارا
جيم پرنڌهم جيتم جيئو سبحان الله جل جلاله

تَه ڪيهر پرورتاءِ وهم مُهجو خاطر خيالا
آتيان هوس فڪر تاغيباءِ بيوم رتبا
تَه معلوم ڪيو وهم تهجو مُن ني خالق خدا
نمر آهي ڪجهو جهڙو ڪنان ڪي منجهه ارض سماءِ
جڏهن راڙي تَه ڪيني باني ڪي آندم ڪر منجا
حَبشهِ ڪر مُهنجي آچي وتني باني سا
تڏهن چياءِ مريدهم منڪي تَه اي سردار مُهجا
جي هوءِ ياد قرآن توکي تَه پر منهنجي مهدا
جنهن آهي روشنائي دل جي قرآن ڪريما
ءِ ڪثارت جي ءِ وتجن وهمنا
تڏهن جي مُن شروع ڪيو جان جيم بسم الله
تان واند دڙدمن ڪري ڪنبزڪي سا
تيوتوش ڦي نڪن وتني يان وسا
جن پانهم دليم تَه جڪش متي ٻين آهِ
حد هيانان ڪه مُدَت جي تي هشيارا
تڏهن چياءِ ٿري منڪي تَه اي سردار مُهجا
پرڪي تَه رين منجا قرآنا

تڏهن

تڏهن پڇي پريم کي آيهٔ قرآن ڪريم مڃا
ٻڌي پيار پڇي جڏهن آهي مهر و قرآنا
جو آهي قرآن ڪلام ربّ جو سڪون وصحبان
تڏهن جا النعت لقاء جي هوندي قيامت ڏينها
نصيب مومن کي ڪهڙو هوندي سا
جهڙي راوي ٻڌي رات هيڪڙي جنهن باني کا
نه وڃايون وڃا مجهو هني مهجي آرام لاءِ
جادر ڪيئي تن وري خاصي ته مشتا
تڏهن جياءِ منڪي ته اي سردار مهجا
آج تن جڏ ننڊ کي ڪر عبادت خدا
جو آهي قوم سمهن سو ڪنو تن توهم لاءِ
تڏهن تن جيئو جو ابم ته آهي پاڪ ڏٺي خالق خواب ڪنا
تابعي شرم نه اچي جن سو لو معبودا
ڪري ننڊ نه هڏهن تن ڪري پيردي ڪا
سمهيو رهه پيئي راتي تا سي صبوحا
پيرو ريڳي تن ان حالي توکي بصير ۽ بينا
اوو ساري نه توکي ويو ڪهه تن ان ڪنا عارا

ٻي جيءَ پرياءِ هي بيت سڪورا ٻُڌ
قُمْ قُمْ يَا حَبِيبِي كَمْ تَنَامُ
خَالِقُ الْخَلْقِ لَا يَنَامُ
عَجَبًا لِلْمُحِبِّ كَيْفَ يَنَامُ
كُلُّ نَوْمٍ عَلَى الْمُحِبِّ حَرَامُ
وَدَّعْتُ قَلْبِي يَوْمَ فَارَقْتُهُ
فَقُلْتُ يَا قَلْبِي عَلَيْكَ السَّلَامُ
سُڻي خبر صالحن جي وٺو عبرت يا
ته لنگهي پوپار هَذهم ڪنا لوڏن لڪيا
سانجياڻا اٿن تنهن حڪايت لکيائون سا ٻن سنجاه
اهي راوين ڪنا هن ڪالجو اٿير سو نقل
ته حضرت عبدالله پٽ مبارڪ جي ڪيئو خريد ٻانهي گا
ڪنا مڪاتب ٿهڻي جهڙي عرب ڪرين تا
پهر معنى مڪاتب جي سُڻي ياد ڪجاه
مڪاتب جيڪي ٿئي مخبر عربي لسانا
جن مالڪ ڏي ڪونئين ٻڪي ٻان ڪنا
ته جڏهن قدر هيتري ڏيڻ ڏيڻ مٿ ڪا

تڏهن

تڏهن تون آڃو آهي ادا ڪو ائي ڪنا ٤
انهيءَ حضرة عبدالله ڪيو مڪاتب ڪو ليکا
ته هيترا ڏيئه منکي ڏينده آيو دينارا
هيڪڙو دينار ڏيئه سيگهڙ ري تفاوتا
پوءِ تون آڃو آهين جيتي ڪو ليين ڪنا
سو ڪو نو ڏيهاڙي ڏيند وهو دينار حضرة عبدالله کا
حبڙه ڪنرهي ان ڳالهه ڪا مدت معلوما
تن ابو شخص هيڪڙو مهڏا حضرت عبدالله
ته آڃي جيو حضرت عبدالله کي هنير حقيقتا
ته هيءَ باتون تهجو نوڪري ڏيهاڙي ڪارها
جن اينيو تر ميتن جي لا هي ڪفن ڪا
ونگنيو تنکي بازار م ڪري حاصل دينارا
جو انيو ڏيهاڙي نوڪي ڏيئي دينارا ا ٤
تڏهن سني ٻي خبر ڏمرو حضرت عبدالله
حڏه ڏيئه ڪنڌ رو جيرس سيٽي رات متا
تڏهن باڻ هليو نيم علام جي جاسوسي لاءِ
تان وٺي بابي اينيو هيڪڙي قبر ڪا

پيهي وڃي ويهي وري مدت مديد ا
جان اچي اوڏڙو نظر ڪيو حضرة عبدالله
تان جوڙي آهس ان قبر محراب جي صورتا
جو آهس هيڪڙو ان کي ڏاس منجا
سو آهس لنگر اتي ءِ ڪيت منجهه کپيا
پيو ڏنا ءِ منجهه سجدي مهڙي مُنهن خاڪ مٿا
منجهه درگاه داور جي تي ڪيا ءِ ابر تضرعا
تي ڏسي حال غلام جو تي ڏٺئن حضرة عبدالله رحمة الله
ٻهر هو قبرگاه هو بانون منجهه نماز مشغولا
حد ءِ صبح تيئون رات گذري آيو وقت فجرا
تي نڪيو ٻهر غلام سو وري ته قبر منجا
ڏڪي ڏوهي قبر کي ڪيا ءِ مه ڏونه سماء
ءِ جيا ءِ جٽي ڏبانس ته اي الله مهجا جل جلاله
اي جاڻندڙ سڀ خلق جا تو ڪنا مخفي نه آهه
تون مسبب الاسباب آهين تو هيت آهين خزانا
مالڪ ڪرندو مون ڪنا هيئر ديناره سون منجا
آڇان هون ان حال تان ڇپوٽي پيئدا

نُوُرُ رُوشَنُ هيڪَرُ وِ صَبحي سَماءَ ڪَنا
دِيِنَارُ پيُو هتم غِلاَ مِجي ڪِري تِهَ مَنجا
پُوءِ حَبذِهِ عَبدُ الله ڪيُو مُشاهِدُو اِن حَقيقَا
تِنِ طَاقَتَ رَهيِس نَه صَبرَجِي وِڌُيانَ وَسا
هَلِي اَبُو اوُذرُ وِتِهِ بَابِي مَهِدَا علیہ الرحمہ
يَاڪَرُ وِڌَاسُ هَتَ چُمِائُسُ ڪَنِي شَوقَ مَنجا
نِدِهِ بَابِي دِلِڪيِرِ ثِي ڪيُو نَظَرُ ڏُونهَ سَمَاءَ
چَيَاءِ چِپَنِي زَبَانَ اِيءَ صَاحِبَ سَبَاجِيَا جل جلالہ
پَنِدَرِ پيُو ڪِجهُ مُهِجُو ٿِيوُ اِظهَا رَا
هَانِي حَيَاتِي مُردنِيَ جِي نَاهِ رَغبَتَ ڪَا
سُوَالُ ڪَرَيَان تُوءِ سَچُس صَاحِبَ تُوهَمِ ڪَا
نَه ڪَرِ قَبضَ رُوحُ مُهِجُو هَانِي هِنَ وِيرَا
رَادِي جَوِيِ اَمجَابِ هُوُ مَتِهِ يَاڪَرِ عَمِهُ الله
تَانِ رَسِيُو رَحمَتَ رَبَ جِي لَذِيِ مَنجا دُنيَا
پُوءِ حَضرَهُ عَبدُ الله مَرَتَ ڪَرِيُ اَنجِي ٿِيُو مَعمُومَا
ڪَرِي يَارِ عَزِيزِ پَهجَا ڪَنَاءِ جَمعَا
غُسُلُ ڏِنِيُ غِلاَمَ کِي ڪِنَاءِ تِيَارَا

ڪفن ڏناس منجهن انهن جي قديما
نماز پڙهي دفن ڪيائون سڀ ڪوڙي ڪا
حبشه ڏيهه سچوئي ڪندو پيئي رات مٿا
تن ستون ڏٺو منجهه سڀني اوجيتوڻي عبدالله
حضرت محمد عربي پيو حضرت خليلا عليه السلام صلي الله عليه وآله وسلم
نبي سوار ڪوڙن اي هوا ڪوهه ڪلندارا
فرمايائون فضل وري حضرت عبدالله ڪا
ترڪه نه ڏٺو غلام ڪي نئون جبو ڪفنا
منجهه جي پراڻي ڪيو ڪفن ڪيا رلاءِ
ڏسو مون تنا ولين جا ميان مومنان
سڻي خبر صالحن جي دنيو عبرتا
ڪر هو ياد رنگي سنجهي صبوحا جر ش ن
برڪت تن نيڪن جي جن ايڏا ذڪر پيتا
اي نفس ناقص مهجا توکي لحيه نه ڪا
حيف نهجي حالڪي جن تهجا ڪم ڪيا
تڪيو ڪري ته ڪالي جهجي توکي خبر ڪا
ميچي اتي موت توکي اندا اينوا آره ٤
ن

تُنْ تَمام غفلتن اِيءَ اُوڪا آسارا
ڪِليُو گايُو سمه سُڌِ نه پوئي ڪا
اِيدُو عزرائيل اُو چيتو خبر رهندي نڪا
اِذَا جَآءَ اَجَلُهُمْ لَا يَسْتَاخِرُوْنَ سَاعَةً
وَلَا يَسْتَقْدِمُوْنَ اُهميءَ اِنهيءَ جا
تات پنڌ سنڌ رُو سچيس ويرم ڪرم ڪا
سَنبهه ٻنهي سڌ ڪنا جيئي رُخصت آه
ته پيا سُبجي نه تهڻِ جت عالم سڀ مرندا
مارُو مُڙوئي پيري ملڪ مولي جا جل جلاله
اَزِرَه هزار عالم جِت تِڏا هِيڪا ندا
نِت ڪبدي ڏٺِي ڪاغذ هُئم ته پرکيا ڳرا
جنڪان منا جيڪي ڪيا تو ڪم ڪيا
اُتِ رهندي نه رتي ڪ ڳهجي جو نڪيا دفترا
وَتِ نصيحت تُنْ ڪر نظر نڪا هيا
سنا پڄا نات اُو نبنا اليهم جڪا اَيِن نيڪيان سايُن سينجاه
راوين ڪي هنير روايت صحيحا عليهم الرحمه
ته بي بي رابعه جا منجهه بصري مشهور آه

ساڀيرڪِهِ ٻانهن وِيٺي ماڻهن کا
آڇي رکاڻي ٻانِ جي منجهه ڀري شهرا
کيرُ تهکي ڪوٺ جي وڏيري خدمت لاءِ
ڪندي هُئي خدمت تهجي سڄوئي ڏيها
حدِ تيڏي هُئي راتڙي عشاءِ ٻُڄاتا
مالڪ سندس هو سمهندو منجهه خوابگاه
تن ٻي پي ڪرندي هُئي ٽُٽن لن ماڳا
منجهه ڪهڙ ڪر خالي ويندي هُئي سا
سڄي رات نماز ڪندي هُئي قياما
اِئين مدت ڪني ڪياءِ گذرانا
ڏِن منجهه ڏيهه روزو ۽ خدمت مالڪا
۽ منجهه رات عبادت رب جي ڪورنش قياما
اُڇنوئي رات هيڪڙي سُتي پِيانا
جان جا ڪيو مالڪ ورئي نندر منجها
تان ڪرم ناهڪا ٻي ٻي رابعتا
تن اُٿي ورتي تڪڙو ٽُڙت منجها
نهارئائين نڪن جو ڏس جو طرفا

تان سوا آواز اوچيئوان ڪر منجها
منجهه جهم ڪر خالي ٿي ڪي پٺ پي عبادتا
جان هلي ون اوڏڙو ان ڪر بهتر ا
تان ٿيا پٺ پي ڪي منجهه سجدي نمازا
ٿي پيئي دعا ڏيڻي ڪا ڪئي تضرع ساڻ
ته اي الله مونکا علم ڏئي عالم اڄوالا
تون جاڻين سڀ جيڪي ڪجهو ڏيڻو آهه ء
مونکي آهي رغبت تو ڏونه تنهنجي يقينا
ياني ان نه هون خالي دم ڪو تنهنجي ذڪرا
پر حڪم تنهنجو من اتي پٺوان ترها
جن ٿيس ڪو لي ظاهر سنڌي مخلوقا
ڏنهان خدمت تنهنجي راتيان تو اڪيا
جي نه هئي من اتي ان جي واجب خدمتا
ته راتو ڏنهان تنهنجي خدمت هئيس مشغولا
خدا مالڪ سڀني جي هي سڀ دعا
ته ڏه دربوت دراءِ ڏئي جي ڪئي هيبتا
ڏين لڳا سنڌس سڀني اعضا ، ،

مُوتيو فِي الحال سو وهجي منزل ڏانهَ
جَڏهن رات ڪَڏِري ونيئي ڪيو شمس شعاع
بِي بِي وَنِس آئِي وَرِي خِدمَت لاءِ
تَڏهن ڪوٺي بِي بِي کي وهارِئاءِ آئِبا
حقيقت راتو ڪِي سڀئي چَياءِ بابا
ءِ اڄو ڪِيائُس اُن آنَر وَرِي فِي الحالا
تَڏهن بِي بِي چِيو مالِڪ کي کَني اَدَب سان
تَه اَڳو شال قبول ڪَرِي اِي عمل تو ڪَنا
جزاءِ ڏِيئي خير جي واحِد پاڻ وِٽا
هانِ ڏِي موڪَل تُن ميان مِهر سنجا
تَه وَنجان آءُ اُٿِي هِم جيڏانهَ مُون رِضا
موڪَل ڏِني مالِڪ بِي بِي کي رِضا رُخصَتا
بِي بِي نِڪِري ٻَهَر ٿِي جيڏهي شَهر کا
وَنجي ڪِهِ ٿِيَل جاءِ مُڪِنا سُڪونتا
نُوي سا وَرِهِين تِهْ ما ڪَم ڪِياءِ عِبادتا
ڏِيهان روزو نَفل جو راتيان نِمازا
سيڪهه رات تسبيح سار ڪِنهِ ڪِياءِ وظيفا

مارن جيئري پيئي ڪي نه ڪارڻ ڪجاريا
هيڏي مشقت پاڻ تي ڪيئي مقررا
تاڃي پاڻيان تي منهن آه اهڙي اميدا
حضرت محمد رسول رب جو قيامت ڏيهان صلى الله عليه وآله وسلم
ڏسي عبادت مهجي ٿيئي خوشحالا
تنهن جماعت نبين جي مرڪي مصطفى صلى الله عليه وآله وسلم
عين مانند ڏسي عمل مهجا جون انبيا عليهم السلام
ته جڏهن حضرت جي امتياني هيڪري جا
هيڏا عمل ظاهر ٿيا ڪو لبي سان
تڏهن جي آجا امتي متقي سڪورا
ڪيهر اعمال تن جا ليکي سڀا
پوءِ جڏهن ٽري سا اٽ پير ڪذريا
تڏهن پي رابعا سرهي هلي حج لاءِ
وچ سير ڪڏه نت قافلي سان
تان او جيتولي حڪمس حڪيم جي جل وعلا
تنهن رت ٻت هيڪري عرب ولاتا
مري رهيو ڪڏه ٻي جو وات متا

تڏهه مري آيا مارو مرهيءَ قافلي جا
اچي ڪياءُ پيٽ پيءَ وٽ عاجزيءَ عذرخواهه
ته ڏيئي پيٽ سر ياهوءَ ڪني آسانگا
ته وڃي هلهم اٺن تي ڪريهم خدمتا
تان قبول ٿيئا اچيا مارن ڪا
ته اءِ حيڏي وڃو مٿي هيڪلو تنها
آهم اعتماد الله تي تورا توڪل جل جلاله
نڪي آهيان آءُ جهڙي عبادت لاءِ
حيڏهن مارو مرهيءَ وٽا حيڏي قافلي جا
تڏهن پهاري آسمان ڏي چيائين هي لفظا
يا مالڪ الملوڪ ويا غياث المستغيثين رسول رحما
حقيقت منهنجي حال جي توکي معلوم آهه
امر موجب تنهنجي آءُ نڪيس جڳ ڏانهه
هاڻي ڪڏهن منهنجو مٿو اچي هن جاءِ
نه آهم اميد ڪنهن ڏونهن صاحب توسوا
جان پٽ پيءُ دعائن ڪئي تماما
تان امر سين الله جي ڪڏهم سري پيو ساهه

اچي

اُتي اُيتو خذمتم بي بي کي مهدا
وڃي سمُ ڳڏهَ تي بي بي هلي هيج منجها
اَچي رسي قافلي کي سِکي شتابا
راوِي ڃوي روايت جو مُن ڏٺو اکين ساڻ
جِڻ مِئي ٻچانان ڳڏهَ اُٿيو حيَاتا
تِ وِڪانو صحي سُو منجهه منا ٻازارا
ايئي ڪرامت بي بي جي سُڻهو صحيحا
اُپتي اِڳي عِبرت جي وتو نصيبتا
لا اله الا الله محمد رسول الله صلی اللہ علیه وآله وسلم
سا ٻچانان چا ٻيهم حڪايت لکيان ساڻ سُخنجا
راوين کي هِنيَر روايت صحيحا
ته ڏِٺهَ هيڪڙي شخص نصري جي شهرا
هُو مرد هيڪڙو ابرو ضعيفا
مٿس هو لباس ات جو ڀيشمي پوشنا
هلندهِ ٿهڪي شهر ڪيو اچِه اتاڪا
تڏهن دَرِ اکيا ڪه ڪرڃي هبا دستڪا
تان ڀهرِ آئي ٻاڃي هيڪڙي ته ڪر منجها

چيا تهڪي ته چڪو پاڻي پيلاءِ
پاڻي وٺي وري آندا پاڻي ڪا
ڏنا پري مرسڪي پاڻي پين لاءِ
جڏهن پاڻي پياري پاڻي وري ڪري ڏانهن
تڏهن چيا پري مرسڪي ظاهر زبانا
ته اي شيخ ڏاري اچي تهجي ڪنون سفيدا
لباس مٿي ان جو علامت فقرا
شرم نه آهي توکي اي پرنا پاڪيزا
جن پي پاڻي ڏيه جو لچ نه اچي ڪا
جنڪي ته روزي مخبر هو جا پر سنڌي فقرا
ڏسو صلاحيت پاڻي جي ميان مومنا
پاڻ هي صائم دهر جي روزي سان
پيدا ڪيا پري مرسڪي پڻ نصيحت اها
لا اله الا الله محمد رسول الله صلى الله عليه وآله وصحبه وسلم

سُنجاهُ
ساڃاڻان ايڪيتاليهون حڪايت لکيان ساڻ
شيخ ذوالنون مصري ڪري بيانا
ته ڏيه هيڪڙي جان آءٌ موتئس سفر ڪا

آيس

آيس هلي هيڪڙي شهر کي ٻهرا ء
تن پٺ خطر و ميدان جو ڪيئم دفعا
ءُ پن پاڻي اُتا ڪت جي ڪيم طهارتا
پوءِ قصد ڪيم نه داخل شهر ٿيان
تان ڏٺيم ماڙي هيڪڙي ڪنون ٻلند والا
متي جت جهجي اتي باني هيڪڙي صاحب جمالا
اُن ڪيري نظر سا جو ڏٺس جو ڏارا
تڏهن آيم خاطر ۾ اهڙو خيالا
ته ڪريان امتحان اُن جو ڪيان حقيقتا
جيئن مهر ڪير آهي ڪيارو ٿو نام
تا چئيا جوابم وري في الحالا
ته اي ذوالنون ڇڏهه تن اي ڳي ٻهرا
آڳيان نه ڪيئي هي تو استنجا
تڏهه پاڻ تو ڪئي نه آهي ممنونا
ڇڏهه آڇي پاڻي تا تو ڪئي طهارتا
تڏهن آيم خيال خاطر ۾ وري اِن ترها
ته جڪس عارف آهي سگهڙ صحيا

هاڻي معلوم ٿيم محجوب سڀ اخوا لا
ته نڪي جرڙو آهي نڪي عالمن منجها
نڪي عارف آهي صاحب معرفتا
تڏهن پڇيو جوئي شيخ ذوالنونا
ته ڪهڙي پروڙي تو اي سڀ حقيقتا
تا ٻچي جي هوءِ جرڙو مجنونن منجها
نه هوند طهارت نه ڪيئي جا پر شريعتا
۽ جي تن عالم هوءِ صاحب هدايتا
ته نهاري نامحرم ڏي ڪئي نظر ڪا
۽ جان عارف هوئي الله جو سڪر و صحيا
نه هوند سوا ذات حق جي جل وعلى
نظر نه ايو تو کي بيو خالق دارا
سُڻي ڳالهه صالحن جي ورتو عبرتا
ڪيو متابعت تن جي منجهه افعالا
ته ڏسندي پان تي رحمت رحيما
ٿيو مقبول درگاه مولى کي مهدا
۽ پڻ تنهنجي حضور حبيب جي ٿيو مقبولا

ساڳيو

سنجاءِ

ساڃاڻن پا اٿيئا اِنهي حڪايت نيڪيان ساڻ
شيخ ذوالنون مصري ڪري روايتا
ته ڏٺم هيڪڙي مهڏا ڪعبي گرميا
ڏٺم پاڻون هيڪڙو شيدي سيا ها
جو ويٺو هو حرم م اڪيا بيت الله
ڪڍي ٿي چياءِ هرهر ڪفني مٿوڙا
تِ وقت جون جي ٿي بيٺو سفيدا
منجهيون ڪارائي منجها حڪم سان خدا
۾ جنهن ٿي مات ڪياءِ ڪنان ذڪرا
تنهن پرو ٿي ٿيو جهڙو هو اصلا
ڪارو شيدي رنگ ۾ اسود تماما
رادي جي ڏٺي ان ڪاڻي ٿيم عجبا
اوڏو آيس ونڃي جيو مهين پانا
ته عجب جهڙو حال تنهنجو آهي من نظرا
جن وقت پرت جي جيئن تنهنجو سفيدا
جهڙي ڪري تو مات تن ڪيچ ڪيئن مها
تهڙ ڪارو رنگ تنهنجو اسود ڪئون آ

تان ٿِي خبر مُنکي سنڌِي اِن حقيقتا
تہ ڪيارُو توجوءِ کهڙا الفاظا
تا نچي ڪريان تو ذِڪر رَبجو ثنا ۽ سُبحانا
تڏهه شيخ جوئي مُن چيو ورِي ڀهارا
تہ عجب آهي اِن ڳالهه جو وڏو عظيما
جن تي ڪارُو خلقتجو شيڊي سياها
سو وقت ذِڪر جي ڦرُوٽي سُفيدا
تڏهه چيا ءِ جوابم وَري مُبتگا ۴
تہ اِي پورا تن نرير ورِي اِهري حقيقتا
جن دِلِي ڪاري ذِڪرس تين سُفيدا
تہ اچو تين جسم جو ڪي عجيب آ ۴۸
ذِسو بِلاءِ ٻلن جي ميان مُومنا ۴
ذِڪر ڪرن ربجو ڪرجي اِن طريقا
جن اثر سنڌسي ٿي في الحالا
آهي ذِڪر ڪرن ربجو ڪرو اجادا
تان نهن ڪت قلوبن تا ذِڪرس مولا
ڪر هو دوام ذِڪر ڪي سنجهي صبوحا

سا

سا سچايان اُن ترتيبا ليهم حڪايت ليکيان سا سچيا سُڻيو
راوي روايت ڪيا ڪن هيري حڪايتا
ته جيئن يوسف پٽ حسين جي رحمة الله عليه
زاري ڄوڻ جهڪي لقب جني يارا
ته ڏينهه هيڪڙي منجهه بصري جي شهرا
ڪنڌي سير تنکيو ٻُڌڻ ڳالهي وتا
تان ڏٺم بانون هيڪڙو شيدي سياها
زنجير اگُتي جهڪي پيالي هوا
حبشي ڏٺو منکي ان شيدي غلاما
تڏهن سڏ ڪري ڪوٺيام دريان ڏانهن
چيائين ته تون آهين يوسف بن حسينا
آئون سنجيان ان ڪالهه کي پيش منجهه عجبا
پيئو مهِنس پرهه نه کي سنجاتوءِ منکا
تا چيائين منکي ته اي يوسف سڪوترا در
حبشي ڪر مناجات تون سحور جي وقتا
تڏهن ڏيج بنايو مهجو ساري سجانا
ته ڪولو ضعيف تهجو تو جڙي اڳا

ته اي مالڪ مون ڏيئي عالم احوالا
توهم ڪب ۽ منکي واحد وطن ڪا
توهم جدا ڪيئو منکي عيال ڪنا
توهم وڌو ستم جهانم جنون جونا ه
زنجيرم ڪت ڪهيم پيئم جه سڀ سبا
اي سڀ قبول ڪيم محبت تهنجي لاءِ
تاتسه آهيم تهنجي ذات جو سچو قسما
جن ڪري جي سڀي آسمان ڪت منهجي ڪجي لاءِ
۽ ست زميتا ڪري زنجير پيرن جا
ته ين نکرندس ڪي پيو تهنجي محبت سواءِ
ايڏي محبت عاشق سنهو سبو جها
مولي مهربان ڏني سا پيرسبا جا
ڪر منکي من ڏئي تن محبتين مستجا
جي عاشق تهنجي ذات جا محبت مشتاقا
دانو ڏيهان جنکي تو ڏوته اکيرا آهه
آهين مشغول منتم توهم سائن سدا
تحنتي پوچ پياي خامي خون خطا

جيڪي ڪيم ٻنڙا جيڪي لکي لوڪا
سڀي سڀ آگا عفو ڪري حرمت حشر تا
ڏنگاري ڏيه ڏني روضو رسول خدا صلي الله عليه وآله وسلم
اهدنا الصراط سن سائيم سوا لا ۽
قولي فعلي متابعت نبوي ڪر ناقص نصيبا
صلا جنت تقوى پاهجي ڪر آگا من عطا
برڪت پلاڙن جي جي صالح سڪورا ۽
واحد ڪر ولي محمد کي پا ڏوسي پرپان
پڙ الذي پيغمبر پاڪ جي منجهه جنت نفيتا
ڏيارئم ڏيه ڏني مئي ٻچيانا جاءِ
خاتمون ڪيا مِ خير س سلامتي ايمانا
سان ڦرن مؤمن جي امتي حضرتا صلي الله عليه وآله وسلم
پوئي دم ڇپائي قادر ڪلمي سان

لا اله الا الله محمد رسول الله

صلي الله تعالى عليه و على آله وصحبه وبارك وسلم

باب سوئرهم منجهه تن حڪايتا

جي كالي فقيرن ۽ ضعيفن جي لکن ٿا
سا ٻڌايان ٿو جو هيٺيان هيٺ حڪايت لکيان سلين سهڻا
راوي ڪي روايت هنن حديثا
ته ڏيه هيڪڙي مرسل ڪارڻي مير محمد شاه
وٺنا هو اڪريا هجي صاحب سبا جاء
ٿان آيو سوالي هيڪڙو منجهه حضرة حضورا
اچي عرض ڪيا خدمت ۾ جي حقيقتا
ته اهيان عيالدار ڪين يا رسول الله
نه آهي طاقت وصيت ڪا هرگز حضرتا
ڏهاڙو مرڪي ٿيا تون خالص لڪه خداء
ڪريان توت عيالجو نيئي جيه منجها
تڏهن پيغمبر فرمايو ڪي بيبي عائشتا رضي الله عنها
ته ڪي هوء موجود ته ڏهو سوالي ڪا
وري اچي حضور ۾ مهڏا محبوبا
اچي عرض ڪيا ادب سين ته يا رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم
ڪي ڪينڌ ڪرم جو ذبان نسڪين ڪا
تڏهن حضرت فرمايو وري سائل ڪا

ته هيئر حاضر نا هڪ مون وٽ موجود ا
وري اچ وقت بي ادا اسان هنن ڏانهن
مانهن موڪلي رب کي ته ڏيهن توکا
تان سائل ڦري عرض ڪيو نبي حضرت حضور ا
ته اي سڪو راسب پر مسڪينن ملباءِ
ڏاتار سڀ ڏهجا خاصا دوس خدا
بار مهجا من پر بنکن و غيبار ا
آهين امين وارا انهن جن آيس ان ڏانهن
تات وري تن ڏي خالي ڪين ويا ان
تڏه موٽي رسول فرمايو بي بي ڪا
تڏهن بي بي اٺ نهار ڏجان وري بهارا
تان ڪئي ڪار ڪجي لڏاءِ پيئي ٻيٽ متا
ڪئي آئيسا حضور مومنن جي ما
عرض ڪياءِ عجيب ڪئي ايس ادبا
ته سنه آهي رب جو يا رسول الله صلي الله عليه وآله وسلم
جه مڪو انکي خلق ڏي هدايت لاءِ
ته هسڏ نلله مڪر منجا هن ڪئي ڏادا

تڏهن ورنه وٺي لڳي بي بي هٿا
ڏناءِ سائل کي وري پڇڻ هٿن سان
فرمايا، نضليس ته اي سائل سڳورا
هيئر حاضر ناهي ڪي هن لڳي ڏارا
ڪيا، معذرت مسڪين کي عاجزي اپارا
وٺي سائل لڳي کي هليو پهچي گرڏانه
جڏهن عورت ان مرد جي سڻي خبر اها
تڏهن روئڻ لڳي نڪن بجد اپارا
ٻڌو جان مرد ڪيئو وانتم لڳي ڪا
جو راتش چين س ڏاڍي جيني ڏانه
تان قدرتس قادر جي لڳي متجارا
ماکي ڪير ٻئي ٿيا ظاهر ظهورا
جت جهولي تت ڪنون ٿي ٻچي جي ٿرها
پيٽ دائو مرڻ سو ماکي ڪير متجا
معجز وڏناءِ محبوب جو سرما سپ ٿيا
ڏناءِ ڪني جو ڪي واري لڳي سا
جان وجي عورت وانتم جوري چين سان

تان نرت ماکي کير مٿان ٿي خوشحالا
حمد ڪيا حڪيم کي لڳا شڪرانا
برڪت پلاڙي محبوب جي وٺي ٻڪ ڀريا
سرهاٿيا سڀ پرم جنيا جا ٻڪ ٿيا ٿان
ڪڪي ٻڌي مٿن ڪري ڪيا محفوظا
حڪمي ڏيهه عورت کي ٿيو احتياجا
جان جوڙيا ڪکي کي وري اڪري مٿا
تان اڌ شان الله جي ٿيو ياقوتا
مٿان ڪکي ڪار ڳجي مٿي مڃڙي سان
سو جواهر ٿيو اهڙو احمر تماما
جن کو ڏسي روشن ٿيو تهجي جلوي جا
عجب ۾ پيا ڏسي جواهر جلوا
جان نيا بازار ۾ وري ياقوت ڪا
ڏيکاري جوهرين کي قيمت پڇڪايا
تان مُلُ نه ماڻڪ جو سٺ هزارنا
جي سڀئي دينار سون جا سڀيا سفرا
دينار ۾ سڪه هيڪري چار چار رپيا

جملو روپيا ته لڳا چاليھ هزار پيا
ويڪني جواهرن ڪيا خزانا
برڪت بلاري پيغمبر جي ٿيا تصديقا
سڀئي حقيقت نبوي ڪر هو اقتداء
جن ڪرم سردار خلق جي هيڏي عشرتا
ڪري دعوى ڏوس س جهه پارس پاراها
پرائي فقر هو اختياري اضطراري نه آه
پاڻهم ڪيا پاڻ ۾ ڪني خوشي مٿخا
تات نظر سان نبي جي ٿي جبل سون ٿيا
اچي جبلن جنا ٻم عرض ڪيو پانا
ته اسين سون ٿي هلهم اءِ هلو جيڏانه
تان قبول نه ڪيا ته احتياج اسان نه آهي
وراودته الجبال الشم من ذهب اي پارين حما
سماڻيا نان نچيتا ليهم حڪايت ليکيان سائين — سنهياه
هو شخص هيڪڙو صالحن منجهان
متورع هو متقي زاهد زمانا
تنکي هئين ڪنه نام پر صابر هو سدا

عورت سنديس هئي نڪن اڇي ٿاما
ڀهرو ڪندي هئي مردين اڳتي آڙتا
ته اني ڏيئي مال کي نه ڪرهيون ٿوڙ تيا
تنهه هيڪري ڇياءِ عورت ڪا
ته سباه ويئس بازار ۾ مزوري لاءِ
ڪري محنت پورهيو ولي ايدس ٿياءِ
حبه رات وهامي ڏينهن ٿيو ڪيو شمس شعاع
تن مرد وڃي بازار ۾ ڪري نيت اها
وڃي ايتو تنهن جتي مزورن جا
تن آيا مارو شهر جا ڪمن بارن لاءِ
بارو ڏکن بين کي وڃو ان هند ا
ڪنهن نه پڇيو مزوري جوهن فقير کي اصلا
نه ڪنهن يارو ڪمي ڪري ڀئي هاج لاءِ
ايتي ان ماڪم ڪنڌ ريس مدت ڪا
تانجان سج متي آيو ان وقت هتا
تنهه عابد موٽي هليو وري بازار ڪا
پر هيبت ڪا عورت جي وري نه وڃو ڪر ڏاءِ

وڃي ڪئي صحراءِ ۾ ڪيائون وضو نمازا
مشغول ٿيو عبادت ۾ خالق جي اڪيا جل جلاله
تانجان نماز سڀني پڙهي پورا ئون جاءِ
پوءِ اٿي هليو ڪر ڏونهه ڪني هيبت سان
جڏهن عورت ڏٺو اکين ته اچي ٿو ٻهرا
تن ڪمان ڪيا ته اچي ٿو آئي اجوڙي ڪا
پڇيائس ته ڪيارو آندو ڪي اسان لاءِ
تا ٻڌيو مرد جواب ۾ ٿي عورت ڪا
ته اڄ ڪيم پورو هو جو ڇونه فرمايو آهه
ته سڀ پن اچي ڪيج پورو هو اسان لاءِ
ڏيڍس اجور وين ڏيهين جو ٿوڪي ڪيا
جوءِ جڏهن سچي اي سڀ حقيقتا
تن ڏمر جي مرس ڪيا خصومتا
پوءِ بيئي ستي ڏمر ۾ رات جي وقتا
جڏهن رات وئي گذري پره ٿي پيدا
تڏهن مرد موٽي هليو جهنگ ڪائي ڏا منهن
ته ماني ڪونه ٿيم ڪميت ٿي اجوري سان

تاپڻ مارِن نيٺ پڻِ کي هِي رهيو پيو ا
ڪهه نه نيو اُنکي ڪميٽ ڪرڻ لاءِ
ڇڏ سِجهه متي آيو ڪمي سب وِيا
تڏهه لاهي اُسيد ڪميت جي هليو ٿيٺه
وڃي وضو ڪري مشغول ٿيو مجهه نمازا
تا ڳچان رات پيئي ٿيو وقت عشاءُ
نماز پڙهي فارغ ٿي هليو گرڏانه
دبرجند وآيو ڪرم سيتهي جان درا
تان زال زيادهه ڪيو جهرو آکوني ڪا
تڏهه ڏمرجي منڌ کي ڪري نيارا
ته آءُ جنهي ڪريان تو خاصي خدمتا
سو اهي ڪريم نکن يلونيدا يا
متش ڪيا وعدو ته انشاءالله تعاليٰ
سباه توکي ترڏيهن جو ڏبدس اجورا
اجوکي رات ڪرتن صبر سيجه مٿا
عورت ڪيو کيه سيئي جهر وجدالا
پوءِ حياءِ مردکي ٿيري ڳالها

نه جي سڀ مرڻي اجور ونه آنديو ئي سڳا
نه آهي جوڙ تهجي نه تن ماهجو مر ڏاڍ
جيڏي ويڏي س پيتم هيڪلو تنها
پوءِ جڏهن رات ڪڍي پيرهي پيڙا
مر دتيا رني هليو بازار ڏانهن
تڏهن عورت ڪني ڏٺو بدڪو مرس گا
جي ڪينو واءُ هنڪي باس همراهه
جيڪي جي تر ڏٺهن جو اجور واصلا
سو وجي آيو تن هنم ورندي ويرا
مرس وتي هليو بدڪو يان سات
آجي اينو بازار ما ڪوني نر ها
ڪني رهيا مرتي پهري هي رهيو نا
اتي هليو بت ڏني ڪري توڪلا
وضو ساري ثيو متجه نماز مشغولا
جڏهن ڏيئه ڪڍي وڃي يغي رات متا
تڏهن پري بدڪو واري تنها هليو گردانه
هيبت ڪنا جو جي اينو ڪر بهراءِ

ياءِ

ياد ٻُڌُ ڪُوڇڏي ڏهلي ۾ وَري وِران
تان اُو جيتو ڪَر منجها آيس ڪنڌُري اهـا
عجب ۾ پيئي جان آيو منجهان جا
تان ڪلينڊي نڪتي عورت ڪر منجها
مُرس پڇيو ٿڪي تهي ڪهڙي ٻوء آهي
تان ڄڻيس جوء جواب ته تون منجهه آهي
جڏهن مرس آيو گهر ۾ ڏٺي ڏر ڪا
تڏهن عورت چيو نه تن آهو ء سچو سخنا
جه شخص جي ٽوٽي ڪئي مزوري ڪٿا
سو آهي سچي نڪن سچڻ آيا را
آءُ ونيئي هئين گهر ۾ جان نا ڪاه
تان ڏسڪ لڳي ڏرني آيو آواز ادر
جان ڏر اُتيان تان هڪو سوار آره
ڪيرا سبز مشي سڀئي ساوي
پڇيو مهن گهر ته آچ تن ستو ڪيا
تا ٻچي آءُ آيو آهيان صحي نه ٿا
ڪي خدمت جهجهي مرس تي ڏٺه سچا

هي طباخ ڏنا، تهجي مرتب ڏاڍه

چيا، نه هي اجور ڏيڻ ڏيهن جو آهه

جي اڳي ڪنڌ ڪمرتن اجيو خوشيسان

نه پوءِ هو ڏنداس ڪنون آڪر آکونا

پوءِ طباخ وٽي هيئم جان اپتيان

تان ٻنجاه دينار مجسي آهين سون جا

سيڪو دينار تورم ٻنجاه مثقال آهه

هي پوءِ گتوري جي پڻ اچي ٿي ٿا

نڌ فقير ڏيون ٽڪن جيو عوض ت ڪا

ته اي باقي جهجي ٿي ڪي من خدمتا

سو نه آهي هڏهم ڪو مخلوقن منجها

مگر خدمت ڪيم خالق جي جو رازق

جو بد ڪو ڏنوءِ منجي هلنده ويرهتا

سو اجو دهلزم واري سيرو آهه الله

وجي آيس واري اتم خوف تهجي ڪا

هاڻي جنيدي وارڪي سو ڪني آمين

الله ڪيو ڪرم باهجو لتو رحتيا جبا

جان وڃي عورت اپنيو بد وکي کا
تان قدرت قادر جي جل وعلا عز اسمه
منجهي موتي مرجان ٿيا ته واري سڀا
کيني آنا اکرم ان بد وکي کا
ويله ونجي ت تا ٿيا خوش گھا لا
برکت عبادت رب جي ٿيا مخلوطا
سا چيانان جا ٿيا ايهم حکايت ليکيات سان سچا
هو شخص هيڪڙو بزرگ متا
هو رهاکو بصري شهر مسند اهيشاه
سودا ئمر دلگير هو کنون غما کا
رونده هو نکن بيجد اسارا
پچيا انکي جان انجي حقيقتا
تا انجي هو مرد هيکڙو ولين سچا
کيم بي ادبي تهس درجات تهجي دراز
متان منکي سبب انجي پئي عذابا
تڏهه پچيائين پرته اي کهڙي بي ادبي
تانجي هو مدت کني من وٽ مزورا

پُوڙِهو ڪَنڌُ وَرَائِي سَنڌِيءَ نَامُ
ظَاهِرَ ۾ هُوندُو هُو پُورُو اَپَارَا
بَرَ بَحَرَ بَاطِنَ عَارِفُ هُو سُڪُونُ وَ صَحْيَا
اُوچِتو ئي اِرَادِي ڄَڄَ جِي نِڪِسُ آءُ ڪَرَا
پَائُرَ يَارَ مَرِيجُ هَلِيَا مُو ڪَلاَنَ لاءِ
رَنڊيُن جَانِ ڏِسَانَ ٿَانِ اَچِي ٿو پُٽِيَا
پُوءِ مُو ڪَلاَئِي مَارُنِ کَا چِيمُ رَنڊَڪَا
تَهِ تُون پُٽ وَيَحَرُ پُوتِي وَرِي مَارُنِ سَانِ
تَاهِجِي مُنکي پُٽ دِلِ ۾ ڄَڄَ جُو اِرَادُو آهِه
تَڏِهِ جِيُو مُهِسِ نَه خَرڄُ سَمُرُ تُوشِ نَه آهِه
تُون ڪِيءَ هَلَنڌِ ڄَڄَ بِي خَرڄَ سَمَرَ ڏَارَا
تَاهِجِي جُو نِيڌُ وُرَبُ تُو کِي زَادِ رَاحِلِي سَانِ
سُتُونِيءَ قَادِرُ آهي جَلَّ وَعَلاَ
جِنِ دِي سَمَرَ رَسَانِي مُنکي مَڪي شَرِيفَ کَا
جَانِ ڪُئِمُ وَسَ وَڻِيتِي زَيدَ کِي وَرَنَ لاءِ
تَانِ قَبُولُ نَهَ ڪَاءِ هُنڌِهِم مُو ٽِيُو نَمُو رَا
تَڏِهِ لاَرِيءِ جِيڏِيمِ زَيدَ کِي ڏُمُرَ جِي سَبَبَا

دري ڇپيو مهس نمو رهم رمندي ٻيجي راه
تا نجان منجھه مڪي رسي اَندُ مرج ٻجاءِ
حَدِّهِ ڪنا حج فارغ ٿي هلس مدينيءَ ڏانهه
منزلَ هيڪري ٻنهي جي جنهن مڪي ڪا
تنهنءَ م پاهجي ڏيتو هوس جاب
رفيقن ٿي کي ڪالي ٻنهي جي پانان
ٿي ٻهيا پانهه تيه ٻيڇرا ٻينڌ جا
تان آيو اوچتو منجھه تنهنءَ زنيد متا
سلام ڏيئي ڏيتو آجي مڻ اکيا
ڇيو مهس نرم ته ڪج ڪيئو آهي ادا
تاجي مناسڪ حج جاري ڪيم تماما
تڏهه چيو مهس جتر ڪري ٿري پانا
ته جيتي جو ٿڪي جي ڏناءَ آتو ڪي ڪا
تاجي جيتي ٿي کهري جاڏين جاجين
تڏهه من چيو زنيد ڪي وري ٻهارا
ته جيڪڏ ڪنا عبادت حج جي ٿيي فارغا
تهڪي نرت هتم ذين جيتي براءِ تا

لِکيو هو جنهن ۾ تہ فلاڻي پُٽر فلاڻا
تہ ڪنارو وءِ آهي جو تَکو اُن لاءِ
ڪنا عذاب آخرت جي سو رستگار آهِ
تان نہ پُڇي اُن جي برات جهڙي ڪبو ڪيڏانہ
مُن چيو جوابم ورهي آنکي اکيا
تہ اوءِ جيڪي رکي سانڍي محفوظا
جڏهن مري شخص اُو هلي ڪنا دُنيا
تڏهن اُو برات رکجي ڪنهي تنهن ڪفنا
تہ هو تنہ قبر ميت جي هيڪاندي
تہ تنہ ڏيہ قيام جي اُن ڪري جي عذابا
جڏهن سي اي ڪالري پڙهن ڪنا
تڏهن ٿيو دلگير نڪرن ڪتون معصوما
جيا ٿرت تعجب سان لفظ سُبحان الله
جُڪس ثنا جي دُنيا دار بنگا
ءِ فقير نکي خوشي جي ڏنا نمونا
اي جي وري نکيو تنبو منجا
پوءِ نہ ڏٺو مهين ڪنڊهم ڪتان ڏيهرا

جانبي

جانبي وِسُ مدينيءَ ۾ ڪيم زيارتا
ڪري زيارت پيغمبر جي اَيس منزل ڦرئه
ونيو هوس تنبوءَ ۾ تان آيو ناڳاهه
آچي ونيو مون وٽ ڏنائين سلام ما
مُنْ پڇيو ڀرم ته هئين ڪهڙي جاء
تانجي وري وِسُ مڪي ڏِنه برات لاءِ
وتي آيس آءُ جتي ڪعبي شريف وٽا
مُنْ جيوان ڪالکي اِس هَڏِ نه وِسْوَرا
تڏِهه دِجي هٿ بغلم ڪَڍِئا ڪاغذ ڪا
جهجهرو مُنْ نه ڏِٺو ڪو ڪاغذ همبناه
مٿي جه لکيو هو قدرتي خطّ سبز سات
اِنَّ هٰذا ابراءة مِّنَ اللهِ لِزيدٍ مِّنَ النَّارِ اهر الفنا
ته تحقيق هي آهي جتي جونڪي جي زيد لاءِ
طرفان رب ڪريم جي ڪنا عذابا
حدِه جي ڏِٺم اُ ڪاغذ هتم زيد ڪا
تڏِهه دِرِس ڪنون نڪن ڏنبا من آنکرا
ڪري بِس بيهوش ثي مُدَّت مدِ نيدا

جڏهن وڏي اٻين هوشيم پيغمبري ڪنا
تڏهن پڇيو مون پرم وري حقيقت اما
ته ڪيئن حاصل ڪئي تو جني براءِ تنا
تانجي مون ڪلائي لن ڪنا وئس مڪي آءُ ته
تان مان ڏوم ملي مستغرق ٿي آهين ونا
حرم آهي هجوم ڪنا فارغ تما ما
تڏهن نزديڪ ٿيس آءُ ڪعبي شريف ڪا
جيم وٽ ڪعبي ايءَ ادب سان
ته اي رب مهجا رحيم ڏني عالم احوالا
وٽ بادشاهن دنيءَ جي آهين مالدار يلا
تڏهن فقيرن ناهي ڪو وٽ ملوڪن مورا
پر نهوم گمان اي سنجه تهجي درگاهه تي
ته ڪين تون نوازي غني ٿو فقيرن ڏارا
اي الله آب زمين جا ڏي براءِ منڪا
تان سه آهم تهجي وڏائي جواءِ خاوند وڏا
جن نه ڇڏيس حرم تهجو هرگز هميشا
جانسي نه ڏيڻ منکي جيءِ براءِ تا

جهڙي جيتي مالدارن کي ڪجي اُتو عطا
پوءِ متي حجر ير ڏٺئي ويٺس ساعتا
تان آيم اُو جيتي ٻنڪي اکين ڪا
آيو آواز هاتفي ڪعبي شريف منجها
ته وت جيتي پاهجي وڃُر تن هِن هنڌا
جان اکي اُٿيان تان هت عنيت منجها
ظاهر ٿيو آهي ڪعبي رکن ڪا
منجهه انڪرين تهجي جيتي نبراءة آه
اتي وتنيم جيتي هلس هيج منجها
جنهن کان ڪري فارغ ٿيو مردُ مقبولا
تنهن مارزيا عجم جيڪي حاضر هوا
پوءِ جيو زيٿ منکي ته جيتي وت من ڪنا
رڪن ساندي تهڪي ڪيئي ته هجي هٿن سان
جنهن آمري من جهات ڪا لڏي هلاڻ
تنهن ڪفن منجهي ساجيتي رکياه
داوي جوي رُوئي وتنيم جيتي هٿن سان
جيجي رکيم منجهي اڃي ڪيئي تبرڪ لاءِ

منجهه بصرهه آني صندوق ڪيم محفوظا
قفل ڏيئي صندوق کي ڪيم مهر متا
ڪڏهه ڪڏهه اکي ڪڍي صندوق منجها
ڪندو هوس تبرڪا زيارت ذوقا
پوءِ زيد وفات ٿي ڪن ڏينهن پڄاڻا
تن آءٌ نه هوس شهر ۾ حاضر ان ويرا
ويو هوس ڪنهه ڪم ٻاهر مسافرتا
جڏهه آيس سفر کان ٻڌيم خبراها
تن دلگير ٿيس نهڪن ڪنون مغموما
ڪنا حيرت جي ڪيم ان ولي سان
ڏوڪي رقلي رت ورتون انيم صندوقا
ڏٺئين وٽ جان ابتيم وري صندوقا
تان منجهس ڪاغذ نا هڪو سندو مراءتا
نڪتو تنهم انهوس اگرو ويٺو اکونا
ڏٺم ورندي رات منجهه خواب سٽي پڄاڻا
ته بهشت آهين ٿيو تيت سينگارتا
حور آهين انجي صف ٻڌو صحيا

عزيز ١١

۽ رنبڊ وچ اُن جي مٿي تخت وڇيو آهه
مٿس جڙيل قيمتي جڙاءُ جواهرن سان
مُن وجهي اُڏر وجان ڏيون سڏا ما
تا چيا ڊري ته اي شيخ سڪورا
تُونه رسائي جي مهجي فهم کا
پرا ڪي رسائي منکي مهجي براتا
اِجا مهجي هٿ م حاضر آهي سا
ڏاڍي جوءِ جان ڏسان تان اهائي آهه
ڏسو ملائي عابدن جي ڏنو نصيحتا
ساڳيانان سُنيا ايهم حڪايت نيڪيان سان سُنيجاه
شيخ ذوالنون جوءِ رحمت ڪريس خدا
ته ڪٿي هيڪڙي ٻيٽ حج جي ڪشتي وطن ڏانه
تن رفيقن سين هئو آهه منجهه ٻيڙي سوارا
ٻيٽ اُن ٻيڙيم هئي جماعت تجارن منجها
جنهن هئي صندوق ٻيڙي موتين سان
اُچتي موتي هيڪڙو وڃائين کنا
ٻهار پنهنجا اُن موتي جي ڪما، وٽس ودا

تان هت نه آئين هڏهن ڇڄائي وڙتا
تن مون ٻئريم هيڪڙو فقيرن منجها
ڪيڙا جهجها ضعيف ڪنون پڙهن پرانا
ستين مارن ٻري جي ڪيئو منجهان اُن ڪمانا
ته مونجي مرن وچا گيو هن شخص آئه
ٻلڪ ڇياءِ فقير ڪي تهمت طريقا
ته مونتي آهي تون ڪن سو ڪني ڏني اسانکا
فقير ٻن پڙهو ته ڏکياء تهمتا
تڏهن ڪري مه آسمان ڏني ڇياءِ مسا
ياسميع يا عليم يا بصير تون هين دانا
تان ٻني چون فقير جي مرت ته ويرا
سيڪه ميچي مه ڪڍو ٻهرايي ڪا
وائيم سيڪه ميچي جي موتي عجيبا
تڏهن ونتو فقير هيڪڙو موتي تن منجها
سو ڏنا ستو اڪري ڪني هتن سان
ٻان اَتي پڙي تا پيئو منجهه دريا
ماليو ڏيو نجر رحيم سالم صحيحا

تابجان

تان جان وڃي غائب ٿيو مارن جي نظر کان
سنهو ڪرامت ڪاملن جي ميان مومناه
سا ڳجهانان آتيناليهم حڪايت ليکيان سا پرسنجاه
راوي ڪيئي هن بر روايت صحيحا
ته منجهه زماني اڳي هڪ جوڙو مرتب هوا
ٻئي صالح هوا ليڪن مسڪين منجها
اڪثر منجهه فقر فاقي گذاريندا اهوا
اوچتو ئي ڪهه وقت ميڪري ترٿي ڌير ڪندا
جن ڪاڻ هوا ڪينڪ مطلقا موڙا
تنهن جيڪو زاهد ... صلاحيت سمنا
ته تري ڌيه اسا ... ڪرم تري نه آهي باه
مٿان ڪو واقف ... اين ڪاڇو پاڙيسين منجها
تان تنهين آئي باهه ڪي پاڙي تنور اهو
ته ٿي دفعو ڪمان جو همسائين منجها
منهن آئي باهه ڪي باهر في الحال لا
تان اچي ويٺي مرس وٽ جلدي شورا
تان اٿي عورت هيڪري همسائين ڪنا

ته اچي جيڪو ڪيو شرط تنهن سين مڃا
آواز ڪري چيائين ته آڏي اوڏي آءُ
ڪماني وچي تنهن مڪيو فراموشا
هاڻي اچي ڪڏ في الحال ماڻي تنهن
منان گامي ٿين س سڀئي ضايعا
تڏهن آئي عورت وهلي تنهن ڏانهن
جان ڏسي تنهن کي تان ماڻهين پرواه
منڊ آئي مائي ڪني موتي مرهن ڏانهن
اچي چيائين مرد کي ته ڏس عجب آهي جا
تڏهن فقير جو کي ته ڪهڙو عجب آهي
آهين ڪم ڪريم جا عجب ان ڪنا
ڪائي ماڻي خوش ٿي ڪيا حمد ثناءُ
نه عورت چيو مرد کي ته اي سگهڙا
آئي ڏسان ٿي قرب تنهنجو آڪي اڳيا
جيڪر ٿين خرچ ڪي ساري اسان لاءِ
ڪما ڏيکاءِ ڏني جن تر ڪر هون ٿوٹتا
هونئن اسي احتياج خلق جو هيڻم مشڪلا

تا بچيو فقير جواب ۾ ٿري عورت کا
تڏاهين جڳائي نه هڏهين موچاري مات آه
جيڪي ڏني ڏاتار پاڻهين سو ڳجهي تبولا
تان عورت ڪجي مرد کي زاري زيادا
تڏهن مرس جيئو مند کي ته پيندس آء دعا
عورت پئي سُتي شيئو مرد مشغولا
ساري وضو کي ايتيتو منجهه نفل نمازا
جڏهن پري تهجد تيئو فارغ نفل ڪنا
تڏهن هٿ کڻي درگاهه ۾ ڇيا مهيا
ته اي الله منهنجا عليم ڏني دانا ڏلين جا
نه آهي رغبت منهنجي دولت ڏونهن اصلا
پر زال ڪري ٿي زيادتي سندي رزقا
ڪر مراد تنهنجي دلجي حاصل تون آڳا جل جلاله
نانڪه پئي دعا جي قبوليت منجها
هٿ کڻي هيڪر ڳجهه جواهر جي ٻنا
ڪر ٽيڪوٽي روشن تيو جنهن جي شعاعا
مرد جا ڪا پئي جوء کي جيئو پانا

ته اِيَ وَتُ نُزُولُ سُوجهي هِي طَلَبَا
تا پڇيو جو جوابُ وَرِي ته اَکِيَا
ته ڪَه حَبا ڪابو مُنڪي مِيان ٻُڌ رَمِيا
لَڌمُ رُتي خوابُ هيڪُرُ ڪنُونُ عجيبَا
تَڏهه مُرِسُ پُڇيس خوابَ جي وَري حقيقتا
تا چيائين ته ڪر بهشتم ويئي اهيان
تان پُڇيس اهي ماڙيون هيڪري جواهر مِنجا
ڪُنڪري سَڪه اِيَ تهجي جواهر زيبا
تو لَڌي سونهي ڪن ڪري شفاعا
پُڇيس اِءُ تعجب مُحسن اِن جي ڪيا
جان چيُم پرم ته هي ڪهجي ماڙي آهه
تا پڇيو سُنڪي جواب حاضر مهدا
ته هي اهي تو ءِ تهجي مرس لاءِ
تڏهه ڪيم ماڙيءَ سهي سير جان
تان سيڪه ڪُنڪري ني ماڻڪين بها
ڪرمتي ڪُنڪري هيڪري جواهر ناه
تيٽو اهي نقصان سونهم جهنم جي سببا

نوه

تڏهن پڇيم ته هي جواهر وڏو ڪيڏانهه
تانئي هي ڏنا، آڻي جواهر منجهه دنيا
تنهن ڏهه سوڪٿ ٿيو آهي هن جاءِ
جڏهن ماڻهن کي ڏٺئين ڏنيم سونهين هتا
ڪتائين نعمتن منجها سنڌي عقبي
پوءِ مرس جواهر کي رکيو عورت اڪيلا
تڏهن آهي اهوئي جو ڏٺو منجهه خوابا
جوءِ جيئو ترسڪي نه هاڻي احتياج نه آهه
هن ڏاڍا ماري آخرت جي ناقص ٿي آهه
هاڻي آءٌ ڪنڌ سين صبر ڪجيس تن پن دعا
ته هي جواهر ورڻي ونجي منجهه انهين جاءِ
ته منجهه سون ماري جي ٿئي نه نقصانا
تڏهن فقير ڪري مٿه آسمان ڏي جيئو مٿا
ته تن جاڻي تن ڏس توهم سميعا
جڏهن جيئو بابي ته ڄهي سنو توکي معلوما
هاڻي سوال ڪرايان ٿو تجيس صاحب توکنا
ته هي جواهر رسائين تن آگا اتي جا

تان تُه تَرِنِس قادِر جي ٿِيو هَٿ پيدا
مَنجها ڏيوارِ نِڪري نِڪتا جَواهِرَ ڪا
سُڻي ڳالهِ صاحِبَنِ جي هُئو هِي سان
سا کِيانا تان اُنو ڪاهِم حِڪايَت لِکِيان ٿا — سُکِيانا
تَه شيخ بايَزيد جي هُئِي عادَت اِها
جِن قَرض ڪَندَ وَهُو دُنيادارِن کَنا
نيئي ڏِيندو هو فَقيرَنِ کي مُحتَشَم مولا — جل شانه
تُوري حَڏهِ کَري ڇَڏيندو هو شيخ کي مال مَتاع
تَڏهِ ڏِيندو هو قَرضدارَنِ کي پيانا
تا ڪَڏهِن وَقت هِڪَڙي گُذريو ٿِيو قَرضا
۽ مال مُيَسَّر نَه ٿِيو لاهِڻ جي مَنجها
قَرض مَري جَمع ٿِيو اَٽ سَئُو دِينارِن جا
۽ ٻِي رِوايَتَ لَکَ دِينارِن لِکَن ٿا
سَبَب تِهَن جي شيخ ٿِيو ڪَنوِن دِلگيرا
اُو چِنتا ۾ شيخ مَريض ٿِيو ڪَهِ سَبَبا
ڪُنَهي ڏِيهي ٻَهَر مُدَّت مَدِ ٻَڌا
تان صِحَت نَه ٿِي شيخ کي اُن مَرض کَنا

قرضدار

قرضدار سڻي آزار جي حقيقت سا
آچي ويٺا در اُتي شيخ جي مري ميڙا ٿا
ايڏي ويڏي ڪي ڳڻن سي ماهيت مرضا
تڏهن ڪيو عرض هيڪڙي مريدن مڃا
ته قرضدار ٻهر گر جي آهين مرسا
پيا ڳڻن سي آهي هر هر حقيقتا
حال آهيو هيهڙي سختي رسيو آر
تا پي ٿهندن ان جو لاهيو ڪيهر ڪتا
تڏهن شيخ هنجه هاري نهاري آپ ڏانه
چيائين ڇتي زبانش ڦري لفظ اها
ته اي الله مهنجا تو ڪنا مخفي مؤمن آه
جن قرض آهي ڪنون ميتي باني ضعيفا
مالڪ من ڪناتا ڪن ٿيهي طلبا
تا ت لاهن قرض جو تو ٻينات تو ملا
هي مدت هوس آ ڏنيم حياتا
ستو هوس ڪه جي مالڪن وٽ آڪا
هاڻي مرڪ مهنجو جڪس ادڏو آه

جي آءُ مونس ته ڪه وِڄُ منهنجي تَنِ هَٿا
۽ منجهه درگاهه تنهنجي صاحب سڀا جا
درست نه آهي هِنَدهِم وتن ڪه جو اصلا
مهل ڪنا اداءُ قرض جي هرگز هنيا
تا مت آءُ سوال تو ڪريان الڳ تو مان
جن روح منهنجو قبض نه ڪري آئي ڪنا ادا
ته منجهه حياتي قرض لاهيان يان اُتا
اُتجان شيخ فارغ ٿيو دعا پنِ ڪنا
تان ڪونه ڪي سوار هيڪڙو آيو در ٻهرا
جو خوب صورت نه ڪن بچڻ آيا را
اڪه نه ڏٺو ڪو اهڙو هرگز حسينا
اچي دستڪ هيا بر ڏنا ۽ ميانا
نه ڪني آهين مکندر باب پيڙ جا
سُني آواز اُٿيو فقير ضدار جمع بيٺا
منهن ڏا اُن سوار جي اچي بيٺي اُٿيا
سوار ٿي ڏٺون ساڻن ڪي موجب طلبا
حبان سوار وري ونُهه ڪري قرض ادا

تان

تان اوچتو ئي اُن ڏينهن شيخ ڪي رحلتا
ڏيئي غسل ڪفن انکي ڪيا دفنا
تان ورندي رات خوابن ڏٺو ڪه مردا
ته پڇيو پرم ته اي شيخ سڪورا
توسين خالق ڪيئي ڪيئن سلوڪ حقيقتا
ناجي ڪنا لائق پاهجا سيئي وردڦا
پر ڪنا عتاب هيڪڙو من تي مهرلا
ته اي بايزيد منجهه قرض هيئڙي قدرا
ڏنو تي ضامن منکي ڪهي سيبا
ڪه ندم ٿيئي دنيا جئي ڪي منجهس آه
سو ڪني ضامني سن مهجي ڏنو فقيرن کا
ته اهان سوئي قرض ڪي لاهيان توانا
ڏسو مرتبو شيخ بايزيد جو سبحان الله
ڪهڙي ڪيئي مدح تن جي ذي حج درا
سخناه ۱ سالڪان حاليهم حڪايت لکيان سائي
ته ابراهيم پٽ ادهم جو رحمة الله عليه
هڪ وقت هيڪڙي نه ڪو عزيزن منجها

سنڌ هئس فوت ٿيو لڏو دُني مَنجها
جو هو هبو خراسان جا ولايت مشهورا
ڇڏيو آهيس مال کي حلال وجه منجها
وارث شرعي نا هئس کو شيخ ابراهيم ڏارا
تڏهن شيخ خيال ڪيو ته ٻين خراسان ڏانهن
وڃي مال مُوٽي ڪريان خيراتا
عزم ڪري هلي جان آيو مٿي دريا
تان اهي ٻڪي هيڪڙو نظر منا بينا
مٿي ڪنڌي درياء جي سو ويٺو آهه
ڏٺائين ٻڪيو هيڪڙو نانگ منجها درياء
واتم ته ڏٺه رچي هيڪڙو ڪي آهه
حڏه اچي ڏٺه اوڏو ٿيو ٻڪي کا
تڏهن ٻڪي وات اپنو کيو کشادا
ڏٺه ٻڪي وائم وڌس ڪيڙمي ڪا
ابراهيم ڏٺي اتها لڳي پيو منجهه عجبا
ڇيا يار ٻڪي جي ساٿي رفيق هوا
نه هيڪڙي ٻڪي کي پڻ رساني قوت خدا

ري سَعيي ري مشقت ڀيھم تصديعا
ڏيئي رکني اِن ڪارڻ مطيع ڪيو آھ
جو اپنيو وجهيس وانم ڪنيو يا ٻانا
تان محتوين رزق ميخم خراسان آھ
مرسانيد وترغيب پايھم آئي هن جاءِ
ناهِ احتياج يهچي هلڻ جو خراسان ڏانهه
اي جيئي وڃي موٽيو ڏونهه وطنا ۲
ترڪي جي ترڪ ڪياءِ طمع دل مٿا
جڏهه تري ڏٺه اِن ڪال کي ودي ڪنڊ نا
تنهه تئين احتياج وضوءَ جو وڌ ڏونهه تنها
تن ڏٺاءِ کوهه هيڪڙو پرڙو پاڻي سان
ڏلو وڌاءِ پهچم پاڻي ڪڍڻ لاءِ
ڀاءِ طهارت ڪريان ڪڍي پاڻي کا
تان ڏلو پرچي آيو پهر موتين سان
سو واري وڌاءِ کوهه هم ڪڍئاءِ ٻيارا
تان پرڙو موتين س ڏٺاءِ ڏلو ا
واري وڃي پهڪي ڪڍئاءِ ترڙو مرتبا

تان پوءِ ياقوتن نڪيو ڪوڙ منجها
تڏهن شيخ نهاريو آسمان ڏي هي لفظ چيا
ته اي الله مهنجا مونکي ارادو پاڻي جو آهه
نا ڪم جواهرن ياقوتن اصلا
تان اُبو آوازهاتفي صحي غيب منجها
ته اي ابراهيم توکيو ارادو مال لاءِ
هلڻ نيت ڪري وري ان طرف ڏانهن
تڏهن موٽي جواهر مڪاني ترت توڏانهن
وري واءِ تنکي شيءِ ڪم لاءِ
تڏهن ابراهيم توبه ڪري ورو گرڏانهن
سا نجا نان ايڪونجاهم حڪايت نيڪيان سا بُسنجاهُ
ته چيو پير عبد الرحمن جي رحمة الله عليه
اوزاعي جنهنکي جوڻ لقب جي پارا
ته رات هيڪڙي متحير ڪر ونيو هوس جان
اڌ رات هئي عيد جي تان ناگاهه
ڪنهن هڻي دستڪ در تي تيو آواز
جان اُٿيم در تي تان عورت هيڪڙي آهه

ڪنا

ڪنا يار وسِين مُھجي نه جيئو مُھا
ته اي امام المسلمين ذُوا ڏني جا
آهه عيالدار اهِيان سڀ ڏيهه عيد جو آهه
هتم مُھجي ناهِڪ جيه منجا ڪريان
خرچ پھچي عيال جو عيد جي ڏينهان
اُميد ڪري آئين آءٌ تو ڏانهن
ته ڪِي ڏيار مُنکي بيتر وجه منجا
بيتي خرچي عيال جي عيتين اسٽو دار
راوي جو روايت جو شيخ عمر جيھو نامُ
ته من ڪن هُئا ان وقت بخيه دِرم بُوا
خرچي لاءِ عيال جي جي رکيا هُئُم ڪارڻ عيد!
سڏي جيم جوءِ پُھجي کي جيتوئي مُھا
ته نِلاَئي آئي اسان ڏونه ڪري اُميدا
آهي عيالدار نِکين ڪتون مُحتاجا
آڪه نڪيا ڪڏهِم سُوال اسان نڪا
بخيه درم جي تو وٽ آهين موجود
سي آئي ڏي هِنکي اسان الله جل شانه

ڏيڍو وڙهي رحمتن کي پانا
ويٺي عورت ڪرم اندا، درمن ڪا
ٿيا، ان نرال کي مهر محبت ملا
آڻيان، او عورت ويٺي اسا هجي ڪرمنجا
تان ايو شخص هيڪر وپهر ڏرڪنا
دستڪ هيئي دراڻي پيتو درمنجا
جڳي هت پير مهجا ڪني نياز سان
مُن جيئو انکي اي برادر مهجا ياء
ڪه توجم هت پير مهجا ڪارن تڳارا
تا ڪيا جواب جيئو ڪري ڪا لاءِ ور
ته اءِ اهيات باتون تهجي پوجو ذر خريدن تجا
تجي ورو هوس ته ڪنا مدت مديدا
هاڻي حڏه ڪني ڪڏ ڪيم تجيه دينارا
تنه پيشمانئن ڪن آيس تو اڪيا
هي آهي مال تهجو آءِ ٿت غلاما
تنڃ جوتي مت وتو مال باڻي ڪا
اءِ اجو ڪيو مهس ڪني خالص لاءِ خدا

سرهو ٿيو غلام سر ميرم اپر خوشحالا
دعا ڪرڻ لڳو خير جي وڏي شيخ ڪا
پٽ پيو شيخ جو ڪي ته ڏس رب جي قدرتا
ٽوٽ ڏنا پانکي پنجيه دينارا
عوض پنجيه درمن جي جي ڪيا خيرا
اِن اچو ٿيو اُو غلام ڪو ليکي ڪتا
سنا نجانان پاو نجاهم حڪايت لکيان سا
راوين ڪيو هينئر نقل حڪا بتا
ته هو ڪرمي هيڪڙو بني اسرائيلن مجا
ته جيو ڏيه هيڪڙي ٻهجي عورت ڪا
ته ماني مهجي پچائي اچ بني ڏآنه
حبته پچائي ماني ڪي ڪيو ارادا
ته هائي وٽان مني ڏي ماني ڦرن لاءِ
تان اچي فقير هيڪڙي ڪيو سوالا
عورت ڏيئي لقمون اکي هلي بني ڏانه
ته هوس پٽ هيڪڙو ننڍڙو صغيرا
سو ڪيئو ويئي گهر پاس همراها

سنجا

تان وڏيءَ واتم ٿئس ڪو ضرورا
حڪمُ ٿئي ٿلي جو ٿيُس اِحتياجا
تڏهِ جو ڪرُ وهاري پٽ تي هيڪلو ٿيا
پانِ لڪي ڪمم تهِ ٿئي مشغولا
تان اوچتوئي آچي ڪيئو پڪار نڪرڪا
ڏسي عورت اِن حالَ کي ٿي حيرانا
تڏهِ ڪئي نظر آسمان ڏي چياءِ لفظ اِها
ته اي ربّ مهجا رحيم ڏني عالم احوالا
ڏيارُ مونکي پٽُ مهجو هاڻي پڪارڪا
تان في الحال بارڪي ٿيو حڪم حڪيما
تهِ جربُ ڏسيئي وِيتو ڪر ديم پڪارڪا
ءِ اُڏائي هواءِ مِ آنداس عورت اِڪا
آڻيان هونٿڪر وانم پڪار جي تهِ ويرا
بار جيو عورتني جيتو ڪري ڪالاءِ
تهِ هن پڪار ٿيو هو ته ٿي پٽ کي صحيا
پرحدهِ تو ڏِٺو لقمون صحي سائل ڪا
تڏهِ برڪت اُن جي ججھو نڪر پڪارڪا

پوءِ

مُها
پوءِ حبشه عورت چيائيو جو ڪرم رد وجهي
قدرتش قادر جي جل وعلي جو وڏو آهه
تصديع نه ايءِ نکر ڪي ڪاهڙم اصلا
سالم سلامت سِي رسيو مانس ڪا
سانجهانان ترو تجاهم حڪايت ليڪيان سا
هُيءِ عورت هيڪڙي منجهه اڳي زمانا
پٽ هُيس تن کي ننڍڙو صغيرا
جيئو اُن زال کي پي عورت مُها
ته لاهي ذي پٽرهن پٽرجو مهجي پٽر ڪا
ڪرڻ عمل اِهو خالص لاءِ خدا
پڌه لاهي عورت ڏنوٽ پٽراهن پٽرمتا
بان حڪم سان حڪيم جي ترت ته ويرا
نازل ٿيو قبض هيڪڙو آسمان ڪنا
سُواحي پيو کچي مرشڪر جي في الحالا
جنت ۾ پي وڌو ٿيو نکرو قد يارا
شينرو پٽرهن کي وڌو حڪم سان خدا
منجهه دبر ڪاي فراخي موجب احتياجا

پر سيڻجاهه

نڪي پرائون ٿي تيون نڪي ٿي مرو اصل
مجال سي هو نه تنڪر حيات ڏنيم مدت مديدا
تانسي پوشاڪ مٿي هو اهو پيراهنا
قدرت قادر جي منجهه سياري ڪرما
۽ منجهه اونهاري سرد سو موافق طبيعتا
نڪو احتياج ازين جو سياري مٿارا
۽ نڪا ڪمي آرام ۾ ٿي اصلا
اهڙي پلاءِ صدق جي سنهو تنهه منجها
مولي مهربان ڏني خالق خلق خدا جل جلاله
منها مٿاءِ ٿي ڪو جاس ڪمرا
ڏسي ڏوه ڳنا پاڻهجا ٿيس مون حيا
ته ڪيهر ڪندس جواب تن جو قيامت ڏيها
ڪو پاند نڪا خير ڪو ليکي شمارا
ڪي ڪم ڪيا تن منجها ڪي پڻ بدرا
ڪي ڪم ڪبائر تن منجها ڪي پڻ صغيرا
ڪي ڪم خيانت تن منجها ڪي پڻ خطاما
ڪي آهنيم ياد تن منجها ڪي پڻ فراموشا

سڀئي سيئين عفو ڪري ڪرمس آڪا جل جلاله
آهه اميد تو ڌڻي وڏي صاحب رب وڏا
اکين ڌڻهيم توفيق تن تن ڪمن لاءِ
جنهن رضا ٿئي ۽ ٿئي محبوب جي آهه
۽ نيت ڏڻهيم ٻري منجهه تن ڪمنا
صلاحيت تقوى ٻاهجي ڪرنا تِص نصيبا
خوف توقع ٻاهجو منجهه دل ۾ ٻيا ڦنا
جن خير شر نهان ٻاٿيات ٻي نڪه ڪا
ڏوري رسائيم ٻروَر تن پهچي دَرَا
محتاج مڪر تن مخلوق جو موَرا
ڪنا اهڪاين بن جهانن جي رکهم تن آڪا
۽ نعمت دارين جي ڪرم سان عطا
جيري ڏيکا رٻير ڏيه ڏني ڏوضوع رهنما
مشرف ڪرهيم مهرسن جن ڪرايان زيارتا
صلى الله عليه وآله وسلم پيغمبري پيش پيغمبر جي ايان ادب سان
ڪرايان تضرع زاري عرض احوالا
پوءِ ڌهيم جمعيت جاڪي منجهه مدني شهرا

جِتِ مَرهي وَنجان ماڪهِ ڀِرِ پَرانديِ پِريان
واحد ولي محمد جي سن صاحب اي سدا
خاتمون ڪرهيم خير سان سدا منجي ايمانا
سانِ مرڻ مؤمن جي امتي حضرت جا صلي الله عليه وآله وسلم
موت ويرا يا ڏئاري ڪلمون يقين منجا
لا اله الا الله محمد رسول الله
صلي الله تعالى عليه وعلى آله وصحبه وبارڪ وسلم

بسم الله الرحمن الرحيم

باب سترهون منجهه تن حڪايتن جا

جي ماندا ملول بڻڪن ضعيف محتاجا
جن وقت اٿڪائي جي ڀيني دعا
سا پچيلان جو ونجاهم حڪايت ليکيان سامون
راوين ڪيئو روايت جو هنين نقل
ته منجهه زماني اڳي هو هيڪڙو رهزنا
جو ويٺو وات تي هو مارڻ ڦرڻ لاءِ
حاجي جي اچي لنگهندا هوا ان وٽا
ته ڦري مال متاع کي ڪريندو هو تندا

هئي

هئي عادت انجي اِن پر مدت مديا
تانجان اچي ڪنڌ رڪيو ڪه مسلمان اُٺا
وهتر ڪسي ان جو جيا ٿئي مهيا
نه ڪي ڏس تو سي مارڻ جي جي آهين موا
تانجي آءُ ڏسان تو انکي پهچن اکين سان
تانجي اي سڀئي هتا مهجي آهين موا
تڏهه چيائين چوري ڪي ته وڃي مال متاع
منکي جيڏ ڪيي ته وٺيو وڃان راه
تانجي اي نکندس هڏهم مورا مطلقا
تڏهه چيائين چوري ڪي ته ڏهيم ايتري فرصتا
پران جهڃم به رڪعت نفل نمازا
پوءِ جيئن ڪا وڃين توکي ڪجه تن سا
تڏهه ڏنئين چور نفل جي موڪل انکا
هي شخص پڙهي نفل کي وڃي سجدي منجهارا
چيائين منجهه سجدي ياغياث المستغيثين رحمتا
جان ڪيائين متو پاڇو ٿري سجدي ڪا
تان ڏٺائين سوار هيڪڙو جو آيو شتابا

آئي ڪنا چئن اڪڃي آيو اُن حباءِ
هتي نيڙو جوڙ ڪي ڪياءِ جان حبدا
ڏسي مردان حالڪي پيو متحير عجبا
پُڇياءِ پِرِم سوار کي تان ناکي الله جل شانه
سَل مُنکي حقيقت پُڇي تہ ڪيائُون تُونامُ
ڪيڙ اهي ڪيتي رَه اي سوار سگهڙا
تا پُڇياءِ اُن مرد کي اهڙو جوابا
ڪير ڪنڌ راڪ ڪال تا پڇيه مُنهجو نامُ
تا پڇي سَل مُنکي ته اچ تُون ڪنا
تان ڏِناءِ جواب تنهکي مفصل ممدا
نه ليڪي منکي ڪنڌ ڙنا سوترا ورہ سيبا
نيڙو ڪيو هتم هوس منتظرا
اهوئي امر منکي هو ڏني جي يارا
ته اُيتو ڏِسُ زمين ڏي هڪيو حاضرا
جهڙ ڪري نرباد ڪو ظاهر زمين منجا
تهر ريج تن تهکي نُڙٽ ته ويترا
هوس اءَ منتظر حڪم جو هي مدنا

تا پڇڻه

تان جڏهن توکي يا غياث المستغيثين رحمنا
تڏهن آيو فرمان رب جو منهن ڏونهن ناگاهه
تڏهن فرياد زمين ۾ تن رس تهر ڪا
آيس آئي حڪم جي ترت تعجيل
رسيس آئون سا عنهن تهجي فرياد ا
ساڃيا ان پڇو تا هم حڪايت ليڪيات سان
چوي مالڪ پٽ دينار رحمة ڪريم خدا
ته وسر لئي وقت هيڪڙي ڏونهن بيت الله
جان هليو وڃان پيم تان هيڪڙو آهي ڪا
مالي ياهس جيب ۾ تو وڃي غار ڏانهن
تڏهن تهجي پٺ حقيقت بر وڙن لاءِ
تان پيو مڃنهن غار هيڪڙو شخص اِهِ
هت پڇيا محڪم آهين بدا
متي سيني ان جي وڃي ويٺو ڪاءِ
مالي تي ڏکي پڇيا جيني جيب سان
ڪر تڪر ڪيو وڃي وانهن تهر ڪا
تان جان اڏ ماڻي ڪا ٻاڪا اڪي ان ترتيبا

پُٺوءِ جيڏي مائي کي اُڏامي وُڙُو ڪاءُ
اَنڌا پيري ڇُهنَ ڀِڃي پاڻي مَتجا
وِڌائين وانگر آئين اَبُ ٿُرا
پُٺوءِ اَڌُ مائي خُوشين ڪارايا ٺڪا
پکي ورِي وُڃُو اَنڌا پاڻي ڀِهارا
وِڃي پاڻي وانگر وِڃُو اُڏامي تهِ پُوا
راوي جي جيڏهه ڏِٺم حقيقت اِها
تَڏِهَ اُوڌُو آئي اِن مُردي چيُم پانا
تڏا ڏاتُ ڪبيرُ آهي ميان مُهجا پاءُ
ڪِهڙي حقيقتَ تُهجي سَلُ مُنکي سا
تڏهه چيائِ جوابُ ڦِري مُنهُن ڪا
نَه هُيُس طالبُ حجَ جو پِڻِ وِڃُس قافلي ساڻِ
جان آئيسُ هِتِ مان ڪِيُم تان تِهِ سَپا چوُرُ مَٿا
تِن ڦُرِي قافلو سُڀِيا مالُ مَتاعُ
سَڀا ڪُٺا مُنکي ڇڏيا هِنِ تِرها
تِي راتي تُهِي ڏِيَهَ ڇَڏِهه مُنکي ڪُڌرِيا
ڪُجهه چُرندو نَه ڪِه بَرابَرِ سانڌا

اوڏو تنهن مرن کي انجھ نه ڪنا
تڏهه ڪري مه آسمان ڏي جيئن هي ها
تاءِ رب مهجا رس تن بنديگا
جو ٿيو نا اميد نه ڪن در تهجي دارا
تڏهه مولي مطيع ڪيو من ڪارن ڪا
جو سڀني صبح مهجي اچي لهي ڪرا
ڪارائي پياري منکي رات رڙو مرا
جڙي شيخ من جوهر تو ان شخص ڪا
ڪٿي جي هلياس پانهنجي ڏونه بيت الله
ونجي ڪجي سا زيارت ڏوقس ڪعبي شريفا
ڏسو وڏاءِ واحد جي ميان مومنا ه
سا پجايان جياونجا هم حڪايت لکيان ساڀن سنجا
راوين ڪيو هنبر نقل روايتا
ته هو فقير هيڪڙو صالحن منجها
تهڪي ڪنا مرض فالج جي هوا اڳڙا ڪيرا
سوڙات هيڪڙي پيو آهي ماندو ملوه
جن طاقت اٿين جي مورانه هئين ڪا

سُٺو پيو ھو ڪرم ھيءَ ڪلو تنھا
پاڻي نہ ھو وٽس وضوءَ سادڻ لاءِ
تا نجان وقت آخر ٿيو نماز جو صحيا
تنھن خوف وٺين جو سنڌوئي وتا
تڏھن ڪري نظر آسمان ڏي چيائين ھا
يا مسبب الاسباب منھن ڪر ڪو سببا
عجيب ڏيکارين ٿو پنھنجين عجبن سبّا
تان اوچتوئي قدرت سان قادر جي جل وعلا
پار ڏسي ڪي پيو قلم اھڙو ڄيا لا
نہ ھتان ھن مريض کي ڪو ھو احتياجا
سوالي آيو وٽس چيائين بابا
تہ اي شيخ سگھو آھي ڪا حاجتا
چيائين آنکي تہ پاڻي ڪر جي وضوءَ لاءِ
پار ڏسي ڪني رسي ڏلو کي ڏيو ڪو ھر ڏانہ
جان ڀري آيو ڏلو کي مھند امر رضا
تان ڏلو سڀوئي موتين سان ڀريو ٿيو آھ
تڏھن شيخ چيو آنکي اڌا ھي تنھنجو اجورا

منکي

منکي ڏنو پاڻي جو پيو پريءَ ڏيج ادا
سُڻي عجب الله جاهي پن هنجاه
پنو پهچي ڏنگا م پيٽي ڪمرا
ته ڪر پنو ڪري ڪر مس سيئي پورا
آگا آرحم ڏني پرڪتنا پلينا جل شانه
دل ڪر پاڪ ڪم پورا ڪر صاحب سين جا
سنا ٻچاڻان سنو تحا هم حڪايت ليکيا سا — پن ستيجاه
راوين انهن ذڪر روايت جو هنير نقلا
ته هو ظالم هيڪڙو منجهه ملڪ پاتشاه
تنهن پاڻ ته هيڪڙي ڪاڙهيان ماڙي بناء
ته دانا هند سنان جاءِ ڪمي ڪاريدا
جمع ڪراياءِ ته ڪن اڏڻ جو سڱيا
شروع ڪياءِ منجهه ڪوٺي بناءِ جي اپتا
ءِ بناءِ وڏا ماڙي جي صحي پي پارا
تن پر م بناءِ جي هو ڪري پري عورتا
جاءِ تهڪي ته پن تهجي منجهه ماڙي پاتشا
وڄنداس اڏم تن وٽ تهجي قيمتا

تان عورت جيئو جواب ۾ وري مهڏا
ته آءُ رن زال آهيان پڻ عيال دارا
نه وِڪڻندي بس زمين کي عيال جي سببا
جان مارن عورت کي کيا وس وڏا
تان قبول نه کيا، موڙهم اِن ڳالِ کا
اوچتوئي وقت هيڪري ويئي پهر عورت
تن جيرن لاتو ڳرڪي اُمرس پاتشاه
جان موٽي آئي عورت وري گهر ڏانه
تان سچوئي ڪر مزورن پڄن کيو پورا
ڏسي اِن حالکي ٿي ڳنون دلگيرا
تڏهن ڪري مُنهُ آسمان ڏي چيائين مُنها
تاي رب مُنهجا رحيم ڏني آءِ هيس غائبا
پرتن ته هئو غائب هڏهم پهچي قدرتا
بلڪ هر دم حاضر آهي اي آڳا عزيزا
کهڙ لا تاءُ ڪر مُنهجو نگاءُ پيتين کا
تان اوچتوئي لڏائُن ٿيو ناڪه هي پيدا
ته اي جبرئيل مُنهجي پاڻي کي رس تون شتابا

پوءِ قدرتن قادر جي منجهه انهم ساعتا
پيهي ويئي ماڙي زمين ۾ مال لشڪر سان
ڏسو وڏائي واحد جي ونؤ عبرتا
ساڃاڻان اٿؤ تڃاهم حڪايت ليکيا سُڻان — سُنيحاءُ
ته هو شخص هيڪڙو صالح منجهه اڳي زمانا
سونيت ڪري حج جي نڪتو گڏ منجها
اچي رستو ڪهه پيئم تن هيئي رات مٿا
لڪس هڏ ويڙم جو پيو هو منجهه راهه
ڏڙ ڪا ان جي ڪري پيو منجهه انهم جاءِ
اٿي اڳتي نسڪي جان تحي ڪري ڏسڙا
ماڙو مڙئي ويا جيڪي رفيق هوا
هي پئي رهيو پٽم حلنس سڀ جڪاءِ
جڏه ترئي ڏٺه انکي اتهم ڪنڌيا
ڏنگر تنهن ڪن پيئي پهچو جا لاءِ
رسن سنڌي حج جي لائتا اُمتا
تڏه ڪئي مه آسمان ڏي پناءِ هي دعا
ته اي رب مهجا تن تو ڪر بانن سات

هنئين ورانيم هي تصديع اڳيا
تحقيق ٻاٻون تهجو مرڻ کي اوڏو آهه
اُميد لاٿا حج جي پهچي ٻل متجا
ٿوري نوڙي ناهين ڪو پروسو تنهنکي ٿورا
ٻوءِ ڏيري اٿس شڌ ڏيري ڏيري ٻنين گا
ڏٺا خوابم ته ڪو هيڪو نانگ عظيم آهه
ته اچي انگ نکي اچي جيئيو حياءِ متجا
تا جڏهن پيرا هوءُ ٻيو وائتر نانگه ڪيا
تڏهن ترم ڪري واتس ڪڍيا هڏي
جان جاڳيو شخص اوڏي خواب ڪنا
تان پيرا اُنجو حنکه پلو ادنس الله جل جلاله
اُتي هليو اُن ساعت ويو پهچي داهه
اچي رسيو کي قافلي پرايا حج بيت الله
سا پڇاڻان اڌنهنجو حڪايت ليکيان — سائين سنجاڻو
ته هو بادشاهه هيڪڙو منجهه اڳي زمانا
پڇاڻان زماني حضرت عيسى جي تنهن هو ٿيا
جبيو ٿي پاڪي ته ڪو بي ڪافر الله — نعوذ بالله منها

نالو

نالو تهجو ذونواس هو ا کو نبد ا
سو کونت تهجي هئي منجھ يمن جي ملڪا
هئو ته پاتشاه وٽ هيڪڙو ساحرا
جو منجھ علم سحر جي هو چست چالاڪا
سو ساحر پيرو ٿيو رسيو وڏائي ڪا
تڏهن چيو هيڪڙو ساحر کي ڏنون پاتشا
ته ڪر تعليم هنکي احڪام سحر سندا
سو ننڍو ويندو هو سحر جي سکڻ لاءِ
ڏينهان وٽ ساحر موجب فرمانا
تن هو جو ڪري جي وات هيڪڙو راهبا
ڪندو هو ڪڏهن ته وٽا اچي ويهي ويرا
سو راهب هو امتي سندو نبي عيسىٰ عليه السلام
هو دين دار نيڪ پورو درستا
ولي هو صاحب ڪرامة زاهد زمانا
اندي ويدي ننڍو وٽ ته راهب ڪنا
ٿي سکيو پري ايمان جي احڪام اسلاما
پري علم توحيد جو ٿيو خبردارا

جان آيو تي منڪر ڪڌهم ونئو ويءِ واهه
تان ميڙ مارن جو ڏٺائين وات مٿا
تن ڏٺائين ناڪ هيڪڙو جو ڪنوڻ عظيما
ونئو آهي وات تي جليو رسي ڪا
ڪونه ونجي وات تا تهجي هيٺاءِ
تڏهه ڪو ڏک جيئو آج ڪندس امتحانا
ته ڪي آهي راهب پلو ڪي ساحر وت خدا
ڪئي پڻ هيڪر ڪرئا دعا ڏنيا
چيائين ڪئي تضرع سين ته اي رب سچا
جي آهي ثوب راهب پلي ساحر ڪا
تماڙ مون هتا هي ناڪ هن ونيا
نه رهي جاري وات خلق جي جن تصديقا
اي جيئن هيا پڻ سو ورثي ناڪ گا
تان ورثي پيوا انهن اذن الله جل جلاله
لئي تصديق مارن تا جئي هوا ايتا
پڻ مشهور مارين ڪو ڏک جي ڪرامتا
بي پڻ ڪرامتي ظاهر ته ڪنا

جن جڳن کان ٿيا ته هئا مادر ۾ مريضا
ڇهر انڌا ڪي ڪوڙها ڪيا جان جدا
اچي مشهور ٿي ڳالڙي ظاهر ظهورا
ته مصاحب هيڪڙو سندو بادشاهه
سو هو انڌو اکين نظر نا بينا
سو ڪارڻ صحت جي آيو ننگر ڏانهه
پڇي جيڪر سو ڏيان توکي پان ڪنا
پڙهي انڌا روا کي ٿئي صحت شفا
ڇيا جواب وري ٿي مصاحب کا
ته صحت نه آهي هت منهنجي مگر شافي خدا
جن تن آهي ايمان ان ڪري لاهي دل دغا
ته آءُ بيان شفا کي آڻو ڪرين عطا
تڏهه ايمان آندا پڻ ننڪريئي دعا
ٻيا قادر قبول ڪئي سندي ڪوڙهي دعا
لٿس انڌارو اکي سڄو ٿيو صحيا
جڏهه ويو مصاحب سلام تي وٽ بادشاهه
ملڪ ڏٺو مصاحب کي ته چڱو ٿيو آهه

تڏهن پڇيائون پر من ته سل خبر سنديا
ته ڪجي ئي اڳي تهجي عين ڪنهن هتا
تانجي مهجي رب ڏني موتاي مولی جل جلاله
تانجي ڪو آهي رب تهجو من دارا
ڏنا جهنم جواب ڪي ظالم پاتشاهه
ته رب مهجو ۽ تهجو آهي هيڪ الله جل جلاله
جنهن آپ يوي خلقنا عالم اُپايا
تڏهن ڏمرجي ظالم ڪافر عذاب مصاحب ڪا
ته سل تن اسانکي پهچي حقيقتا
ته ڪي سنگار تون توکي اي دين مذهب آهه
تن ناله وتيا شڪر جن ته سڪش ان ڪا
موتي ڪافر ڪوتا يووري شڪر ڪا
قرين ڪارنا تهکي عقوبت عذابا
ته اي وات توکي ڪنهن جي سل حقيقتا
تڏهن هت ڪيا راهب ڏني جيا مهما
ته آءِ سکش هين ڪنا هجي آهي استاذا
تڏهن ڪراي راهب کي ڪنا تڪليفا

نه مون تن ان دين کا منکي منجهه الله نعوذ بالله منه
تان ابا الذي راهب ان گال ڪنا
مون نه منجها تهڪي رهيو ثابت اسلام ما
تڏهن ڪافر ڪرت ڪرائي چيائون راهب کا
سو راهب شهادة رسول الله ونجها دنيا
پوءِ ڪرائي مصاحب کي ڪنا تڪليفا
ته منجهه منکي الله ڪري مون اسلام ما
تات ثابت رهيو اسلام ۾ مونتيون نمورا
پن چيرايائون انکي وچ ڪرت متا
پوءِ ڪرائي ننگر کي ڪنا تڪليف ڪفرا
تان جو ڪرجين جوابم وري مهدا
ته مون نه منجهيدس توکي ڪافر ڪينا
تڏهن ڏمرجي ظالم چيو تهجين مارن گا
ته وڃي وتجوس آءِ متي اتاهم جبلا
جاري جوئي تي جبل جي واري پنجاه
جان منجها الوهيت مجهي تان واري اچا
ءِ جان نه تان جوتي اتا ڪيري وجاه

آهي ثابت بن نان ڏنگرني وياس ونڃي
ڏاڍو وس ڪنس جان ثنا اسلام نه مري
تا ڏونگر ڏني هاڻي هوس ڪير ته يانيا
ويرا ان شتات بما اكفنيهم اللهم جيئو ننگر تڌه
جا ڪافر ڳرو مار يا ڪير ڏونگر تان
ڏارا ننگر جيڪي ماڻا ڪندي ٻي
سان رحمت پهچي ڪروڙ جو ٻجايو صاحب
نا جبل الهي ڏي ڪافر ڪر ڪوٽ آيو
حقيقتا ونڃي جان پاتشاه ڪيس
سا هئي جيڪا ٿهس ڪنا تان
گا مارن پيئن ننگر ڏنا ثاني موت تڌه
دنيا منجهه هوس آءِ مر بيري جاري ته
منجهارا سيري انکي آءِ وڃاه اجلي
جيرا ڪافر جا ڏي سمونڊ تهڪي وڃائي ونجي
مضبوطا محڪم ٿي دين ثابت آهي پڻ تان
دريا صحبت جهم وِ ته جو ڪرين قصد ڪئا
ياد لفظ هوئي جيا ڪر جيو پڻ تان

اللهم اکفنيهم بما شئت بيو ڪتب نجيا ءِ ما
تان لڀني اونڌي ٿي پٽري مارن سان
ٻڌي موءِ مري جيڪي ننگر دارا
پاڻ وري آيو وٽ ظالم پاتشا ٥
ڇپيا حقيقت سڀ ڪيائين اظهارا
پوءِ جيئن ننگر بادشاه کي وري پانا
ته اي نماري سگهنده منکي هرگز هيئا
مڪر آءِ چوان جي ڪري ان ترها
ته مري ڏهان ما کهم حڪ تصد بعا
تڏهن جيئن ڪافر وري ته سل اسانکي
تابنجي او ءَ طريق اهري تنجه من ڪنا
جن پرو وجي شهر م ڪرما زو جمعا
پوءِ حڏه مجهه دشت هيڪري ٿين سوارا
تڏهن ڪوڙ اهي ڪات هيڪرو ڪنون بلند
جاري جوتي اتي تهجي هن سوري منکا
پوءِ وڃي ڪان هيڪر ويٺي منجهارا
سو وڃي سنڪم هنير جيج مهاءُ

بسم الله رب هذا الغلام
ته آءُ هنان توکانئي هن نالي الله
جو آهي رب ٻنگر جو مولو محبوب دا
پوءِ ڪئين هڻج ڪان اوري متڪا
ته انير هوندي تني مرن مهجو تو هٿا
اِي ڳالِ ڪنوت خوش ائي ڪي ظالم بادشاه
ٻيڪي چيونڪري سو الله آ سڀ بچاءِ
هئا ڪان ڪوڙڪي لڳو لوني ٿا
رب پيو تهين قادر جي قدرتا
حڪ ڏٺي مارن مرن اي سڀ حقيقتا
تا مري ونن نالي رب جي پش سگها
تڏهن چيو سڀئين مارو ءِ جي حاضرات هوا
ته اسان مڃيو رب ٻنگر جو اتي ايمانا
تڏهن وزيرن چيو ڪي بادشاه
ته بيرنه تي جه ڳال پرساتي سيڪا
مڃيو رب ڪي ٻنگر جي سڀ صدقتا
تڏهن بادشاهه ڏمرجي حيڊ ياءِ جيرا

ته ڪئن

ته ڪين ڄڙ زمين ۾ ورڪي درازا
ورڪه سڳه ڄڙجو چاليهه ڳز پورا
۽ ويل سڳه ڄڙجو ٻارهه ڳز سچا
ٿي جڏهن ڄڙ تيار ٿي انهيءَ طريقا
تڏهن پائي ٻرايائين ڄڙ نڪي ڪاٺين سان
ٻارايائين تنهن وڏن جيڙي ڪا
ڪنيو وڃايائين تنهن مؤمن ظلم سان
۽ جن ٿي منجهو ڪافر کي ڪرڻ الله نعوذبالله
تنکي ٿي جڏيائين انهن عذاب ڪنا
اهڙا ڪانيا ٻارهه هزار مؤمن جا
ٿي هئي عورت هيڪڙي موحدن منجها
پٽ هو تهڪن ننڍڙو صغيرا
جيئن ته عورتکي ورتي پليت پاتشاه
ته موٽ تون ڪفر ڏي جڏي اسلاما
نات وڃائيندس آرام ڪئي توکا
تان منڊ نه منجهيو ڪافر کي ڏنا جوابا
تڏهن پاپي پهس پئي جيو جيرن کا

نه ڪسي ڪناس جو ڪرڙو وڃو منجهه آراهه
ڄڏهه ڪيو ونڀاءِ آچي عورت ڪنا
ت تنهن تردد دلم نه هاڻي ڪيو ڪريا
تان قدرت قادر جي ڪيو ڪيو ڪالاءِ
جيا جيئو ماءِ ڪي ته مڃيو مرڻ تن امان
آهي ڏين درست نڪين ڏين اسلام ما
صبر ڪج هن باهه تي جا سندي دنيا
فاني ٿيندي في الحال ڪندي ڪا نه جزا
عجيب آخرت جو سونهوندو هميشا
تنهن ظالم وجايا باهه ۾ پتر وءِ ماءِ
پهر وڌا پٽ ڪي ماءِ وڌا ته متا
سي بار ڪي بهشت رسانيا هيچي رحمتا
اي هت ايت آڪي وقت تن نصيحتا
آئي تن اسلام ۾ جهڙا ايا آڪيان
ڏس ايمان تن انجات ڪهڙا قوي هوا
سا ٻارن قربان ٿيا ناءِ تن متا
پڻ سن تيتو ڪافر جو ڏيئي دل ديانا

پوءِ

تَه وِيتو هو بادِشاهه پُڇِيَنِ مُصَاحِبَنِ سَانِ
مَٿي ڪَنَدي چَرِنَ جي ٻِي ڏِنا حَقِيقَت سَا
جَاچي ڪَنَدَري مُؤمِنَنِ سين عَذَابَ جي بَارَا
وِٺي مَرَ ڪِيا ڪَافِرَ مَاڪِهِم ڪُفر جي سَبَبا
پَرَ ڪِيوُنَ مُؤمِنَنِ سين آڳي اِحسَانا
جِنِ رُوحِ تَنِ جا آڳي جيري جي پُوْنَ هَٿا
ٿي قَبض ڪَرَايَا قادِرِ پَهچي قُدرتا
پُٺِ وَري تِنو حُڪم حَڪِيم جو جيرَن ڪَا
جِنِ ڪَافِرَ جِيري ڪَنَدي ڏِٺَالِي هُوا
نِڪري ڳَانيو تَنِکِي جِيري جَرِنِ مَنجَها
جِهَڙِي ڏِني خَبَرانِ جي قَادِرَ مَنجهه ڪَلاما
قُتِلَ أَصْحَابُ الْأُخْدُودِ النَّارِ ذَاتِ الْوَقُودِ
اِذْ هُمْ عَلَيْهَا قُعُودٌ وَهُمْ عَلَىٰ مَا يَفْعَلُونَ
بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ اِيْذا عَجَبَ آڳي جَا
سَا ٻُڌايانَ سُڻِيهِم حِڪَايَت لِکيان سَا ٻن سپاهين
تَه هو شَخص هيڪڙو سَردارَنِ مَنجها
اَمِيرُ ڪِهِ پاتِشاهه جو لشڪر مهدارا

سو وقت هيڪري ٿي آيو لشڪر سان
اچي اُتي تنهن کوٽ هيڪري ڪيا نزولا
تن هوڪر فقير جو مسڪين متحا
يا بنا تنهن ڪران جي ڪزاين اوطاقا
تن اچي پيٺو ڪرم ان فقير جي لشڪر سان
تان حبيب مالڪ ڪرجي هنير اڪيا
ته آئا آهيان ضعيف نه ڪن صاحب عيالا
منا يئي آهين من ڪن تن ڪشتر حيا
مڪرا اوطاق تن ته آج اسا ڀڃي ڪر ڏانه
عين آهيم فرمان هتم سند وڃي بادشاه
ته تنهن ڪر مهجي ڪوٺه اچي ڏئي اجازا
تڏهه امير جيو لشڪر کي تداي اچو يارا
تڏ سڀهم اس فرمان کي جو هن ڪن آه
تڏه فقير وٽي ڪرم ڪيدو مصحف ڪا
آيتي پڙها امير وٽ هي آيتا
يا ايها الذين امنوا لا تدخلوا بيوتا غير بيوتكم
حتى تستانسوا وتسلموا على اهلها

ذالكم

ذالِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُوْنَ

مَعنيٰ هِنَ آيَتَ جِي سُڻِهو سڀُو جا

تہ اي مُؤمِناه مَہ ڀُلو پاڻهِي ڪوڏا ڏا را

ٻِي ڪِهم ڪَرَمِ جا نِشي مُوڪَلايو مالِڪَ گا

۽ ٻُڌو سَلامُ اَهْلَ ڪَرَجِي تي جاپَرِ اسْلاما

تَڏِهَ چَيو اَمِيرَ مُن پاڻو آگا تُرُو هِنِها

تہ جُڪُسُ آهي هِن مَرْدَ ڪَن فَرمانُ بادشاه

جُو حاڪِمُ زَمِينَ جُو مَنجها مُلُوڪَن دُنيا

پانِ ٻيهِي ڪَرَم آچِي وِٽو لَشڪَر سانِ

تَڏِهَ ڪَرِي فَقِيرَ مُنہ آسمان ڏُونہ چِيو مِها

ياسَمِيعَ يا بَصِيرَ سُڻج صاحِبَ سَاحا

جِنَ ثَنا مَنجهاينِ فَرمانُ نُهجو آگا اُصْلا

تان اوچِتو ٿي قُدرَت قادِرَ جي جَلَّ وَعلا

ڪِرِي ٻيهِي جِيتِ ڪَرَجِي تُرَتَ تہ وِيرا

اَمِيرُ ۽ لَشڪَرُ اُن جُو مَرِ ٿِي هيٺِ رَهيا

نہ بَچيو ڪو هيڪُ ڪو تَمڪَ فقيرَ بارِنِ سانِ

جِي ڪِيا هُوا ٻهرِ اَڪبهم ڪَبدي ڪَرڪا

ڏِسُو وَڏائِيءَ واحِدَ جِي مِيان مُؤمِناهُ

لا اله الا الله محمد رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم

سُنيَجاهُ

سَا ڳَالهِه اَن اِيکَ هِنَن حِڪَايَتَ لِکِيَل سَاڻُ
جَوِي شيخ اِبرَاهِيمُ رَحمَتَ کَرِيسِ خُدَا
خَوَاصُ جَوُنِ جِهَڪِي لَقَبَ جِي پَارَا
تَهَ وَقتِ هيڪَرِي مَنجهِ بِيَتَ تِي وِلِيُسُ آءِ
تِڻ وِيدِي اُنَ دَشتَمَ پِتِيمَ رَاتَ مَتَا
وَاٽَ وِنجَايُمَ پِڇِي اُونَ اِهِي جِي سَبَبَا
هيڪِلو عَاجِزُ رَهِيُسُ نِڪَنِ تَانَ نَاگَاهُ
سُنُومُ آوَازُ کَلب جو پِڇِنِ ڪَنِ سَاڻِ
تَڏَهِن پَايُمُ پِڇِي دِلِمِ تَڪَابَهُتَر آهِ
آهِي ڪُتَنُو جِهِمِ هَالِي هَلاَنِ اُنَ ڏَانهَ
تِنِسُ مُتَوَجِهُ اُنَ يَارَ ڏِي نِيَتَ ڪَرِي اِهَا
تَانَ هِيمُ طَمَا جُوجِنِ هيڪَرِي مَهَ ڪَا
تِنِ وِيهِي رَهِيُسُ دَرَدَ ڪَا دِسَنُ آيَارَا
ڪَرِي مُهَ آسمَانَ ڏِي جِيمُ اِيَ آڪَا جل شانه
تَهِ هِي تُوکِي تِي وَتِي پِڇِي سَندِي سَاٿِ

تان

تان اُڇتوءِ مرد هڪڙو آيو اُن ويرا
سڀئي هيس جن جي حاضر اُن هٿ تجا
اَنِ اَکيا مُهجي هيا ءِ زمين مٿا
رَتِ ٿِيو آولز هاتفي غيب منجها
ته اي ابراهيم ڪهه عتاب ڪر خالق سان
جانشين مه مُهجو هو مالڪ پنهجي ذات جا
تانسين هوءِ حفظ حفيظ جي ميان مامونا
حبذه آواز پئي ڪني جي هله هيجا
تڏه توکي طما اچو هيو جن مه مٿا
حذه وري ڪپي شڪايت خالق اکيا
تڏه مالڪ وڏائي سيئي موڪلي تو ڏانهه
سنجاڻهُ سانجيانان پاهنهجه حڪايت ليکيا ساڻ
راوين روايت ڪئي هنر حڪايتا
ته جيئي مرد هڪڙو صالحن منجها
ته ڏٺهه هڪڙي بازار ڏي وڃن جان
تان پادشاه شهر جو ٿي آيو اُڏا
اڳم تنهجي هوءَ سپاهي ڪنان ڳانترا

جن تي ڏور ڏور ڪيئي مهندم بادشاهه
تن هنيڪر نڪي هٿم هو چابڪ ان منجها
ته ڪري هڪل هيبت سين جيئو منگا
ته ڀڄي ٻڙي تي تن ٽوٽ تخت ڏلا
نه هئي طاقت ڏوڳ جي منجهي ضعف ڪنا
تن بادشاه اچي ٿيو اُڏر ولشڪرسان
تڏهن هيوان چابڪ منجهي نيڙ منجها
تڏهن ڪنا درد ان جي منجهي ڪري لڙڪ پيا
اُتي نڪتا مهجي مُها مهر الفاظا
ته سال ڏني وڏ ائي تهجا هترا
ڪُنه هيو نه منجهي چابڪ سخنا
پُٽ ڏو لنگهي بادشاه پنهجي لشڪرسان
تان تقدير سين قادر جي ان شخص ڪا
هٿ جيئو ن آهين وڏو ظاهر ظهورا
وڃيو ڪرديم ٿيو وٺي بازار منجها
ايڏا عجب الله جا سنهو سبوحا
ڏکوئن مسلمان کي پنهجي جزا هري آ

سبحانه

سا آڇيائون ته پنهنجي حڪايت ٻيڪيان ساٿين سڀنجا
هو جوان هيڪڙو سو هنون صاحبن منجها
ته منجهه ڪلي شهر جي ٻي وڪيو سي ڪا
ٻي سند وڏا سو قيمت ته ڪو خريدار آهه
تان اچي بابي هيڪڙي منجها ماربي بادشاه
ته اچي جيئو جوانڪي ته تن منجهه
جوان ٻيٺي تهجي حان بيٺو منجهه سرا
جڏهن فقير آيو مادرهم لئنکي ورڊاو
تڏهن جيئو اچي ڪولي ڪي ته تن جيئو جوان ڪا
ته جيڏ تن ڪسب پاهجو هو وت اساه
عمر باقي بهجي ڪر ڪنڊ رات عيش سات
تن سر هو اسان ڪري اسپ سرها نوسان
ٿي آڇيائس ڪم رنا جو ڪني رغيتا
تان جوان جيئو جوابم وريئي مهدا
ته آء نه ڪندس ٻي فرماني وت جي جل وعلا
تڏهن اچي اچي عورت بادشاه جي وت جوانا
جيائس ته ڪرجيو اسا هجو ڪني خوشيسان

تان مارا ائيديس توکي ترت في الحالا
تڏهن ڪري فقير فڪر دل ۾ چيو اگي ڪا
ته اي باني آءَ امر تنهنجو آنديس بجا
پر آهي خطرو وضوءَ جو لاهي سوا ڪان
تانجي وضوءَ ڪر ماري تي صحت خاني منجها
باني ڏنا جوانکي ته موٽ ٿيڻ ڏيکاري آءَ
جڏهن باني وري ويئي پنهنجي سائر ڏانهن
تڏهن فقير سوال ڪيو منجهه داور جي درگاه
ته اي رب منهنجا رحيم ڏي تن جاني طاهر بنا
مارڻ پنهنجو بابان موڙ چارو وان ڪنا
جيئن ڪريان ٻيٺ فرماني تنهنجي اي ارحم آگا
ٿيو جئين بسم الله کي تنهنجي صدق منجها
اُجلنا ڪين ٻانگي ته ماري مٿا
پاءِ هئين ٻانکي ٻيت تي ڪريان پرزا
تان اذن الله جي آيو جبرئيل مٿا عليه السلام
ته ورتي ٻکرا ٻنهي اي لا تشڪ سدا مٿا
ابتڙي يلاءِ تقوى جي هٿو هي سان

اي ڪا

اي آڳا عليم ڏني صاحب سباحا
ڏيئي ڏوهه ڏهارين جا تون فضل فرما
ستر ڪر ستار ڏني اوگڻ عاصين جا
جي اِس لائق عذاب جا آهيون آگا
ته تون ڪر ڪرم سڀ پروردگار وڏا
رحمت تنهنجي رحيم ڏني آڳا تنهنجي آهه عطا
پرو جهجهو پاند نڪو حد حسابا
وليءَ محمد جي واحد ڏني مهجا رب وڏا
ڪيم ڏوهه ڏنگائي جا، جانڪاٽيان
جي لڳي شيطان جي نيم حيف هُتا
وڌم هٿ حرامڪي جائي جيان منجها
اَجل آيو اوڏڙ واجهه مرات ڪي سباهه
جيلو ساريان ڪو نڪو ڏري تنهنجي رحمتا
تني تون ٿوءِ ڪر صاحب رب سڀيا
جن ڪيو ستر مهجو مالڪ منجهه دنيا
تون ڪج رحمت پڻ رحيم تون منجهه آخرت عقبا
جت ٿيندا جمع سڀئي اڳيان ۽ پويان

اُتِ مَهَ اَگارِ جِ عيبَنِ تُنِ عاصِيَ جا آگا
ڏيکارِ مُنکي ڏيهَ ڏني قبولَ ڪَريما
روضو حضرتِ رَسُولَ جو ميانِ مهرِ سانِ صلي الله عليه وآله وصحبه وسلم
جِن جُمي چاڻِ پيغمبرَ جي سِرِ هواءِ ٿيان
سڀيئي ڪَمَ ڪارِي مُهِمي ڪَرِ سِرَ نِباما
هِتِ هُتِ مَرَ ڪاهيم تُن مَنجهه ميري گهوڙا
سَڪَراتَ سُهلي ڪَرِجي سائِمِ سَڀاجا
خاتمو تون ڪَجِ هُم اِيمانَ سِين موتَ وير آڪا
جِن چوان ڪلمي طيبَ کي سچي صِدقَ سنجا

لا اِلٰهَ اِلّا الله محمد رسول الله

صلي الله تعالى عليه وعلى آله وصحبه وبارك وسلم

باب اَرَهُم مَنجهه ٿِن حڪايتُنِ سا
جي منجهه اذڪر اوليائن جي جي اڳي هوا
عين منجهه ذڪر ڪرامتن اُبهي لکي ڪتابنا
سا سچانان جو هنيهم حڪايت ليکيان سا اِتي سُنجا
راوين ڪيو حڪايت جو هنير نقل

نقل شيخ

ته شيخ ذوالنون مصري رحمة الله عليه
سو متعت ڪئي مصر ۾ هئو مقيما
تن نڪا لائيد وهو ڪهن مورا ڪلاما
عين مثل نڪيا، مورهم ڪهڙ سان
تن هو گمان مارن جو ڏاهين ان طريقا
ته حڪس اهي ملحد سوئي ڏيئن تنها
تانجان شيخ وفات ڪئي لڏو تنها دنيا
جن جنازو تيار ڪري مارو ڪنن لڪا
تن ڪنان ڪرمي ڏٺر جي هئي صورت اها
جن جنازي ڪڍن جو نه هوا مڪانا
تان اوچتو حڪم الله جي جل وعلا
پکي پيدا ٿيا ان آسر ڪنان ءِ ڪاسترا
جي ڪري جنازي اتي آيا برابر جان
ڇهير ٿي جاءِ، ڪڪر جي تهير ٿيا
سڀجي وات جنازي اتي هئي سا جان
ڏٺو اهل مصر جي ڏٺي اي ڪراما
تڏهن پيا تعجب ۾ مريئي مارو شهر جا

اچي ڪڏ ٻيا جنازيءَ اتي نماز پڙهڻ لاءِ
جڏهه ڏڏواريءَ وٽ مَيِّت جي اچي پيا
ٽِن ٻانگي ٿي ٻانگ ڏني مهتم نماز لاءِ
تہ جڏهه ڪيو اشهد ان لا اله الا الله
تڏهه شيخ انڪر شهد ڪي ڪيڏو ڪفن کا
اشارو ڪري آسمان ڏي چيائين مُها
اشهد ان لا اله الا الله جو سڀنو سينا
تن خلق ٻڌي تعجب م ٻيا ٻاءِ جيرو آهه
لاهي جنازو زمين تي ڏٺائون جا ٿان
تان حياتي نا هئا ڪا انڪر الهم آهه
سڀ آسمان ڏي ظاهر ظهور ا
جان سڀئي ڪيائون نہ ڪن انڪر منجهه ڪفا
تان موتر نہ ٿي مختصر ساڪري وس وَرتا
تڏهه پڙهي نماز جنازي جي ڪيائون دفنا
تري ڏٺه ڏٺائون قبر تي لکيا لفظ اها
پر اکر نہ هو انهرا اجهرا ماڙو لکيتا
تاهت ذوالنون حبيب الله من الشوق قتيل الله

يعني

يعني فوت ٿيو ذوالنون دوست سندو خدا
جو ڪنا شوق محبت جي ٿيو شهيد ا
ساڃاڻان ٻيجهنيهم حڪايت نيڪيان سا — سڃيناه
راوي روايت جا ڪن هنئن نقل ۽
ته جڏهن وقت وفات جو آيو حضرة عمر کا
جو عمر پٽ عبدالعزيز جو سڪو ۽ صحيا
تڏهن چيائين اهل کي گهر جي ۽ خادمن کا
ته اڄ رات مون کي ڇڏيو جي ڪلو تنها
تڏهن مرڻ مهل آيا جيڪي حاضر هوا
دروازو گهر جو پوئين نا محڪمي سان
جڏهن صبح روشن ٿيو ويئي رات مٿا
تڏهن ٿيهي ويئي گهر ۾ پهرين عورت فاطمان
جا ڌيئي عبدالملڪ جي پوٽي مروانا.
جان ٿيهي گهر ۾ ڏسي عمر بن عبدالعزيز کا
تان فوت ٿيو آهي سڪو ۽ صحتا
غسل ڪفن تهڪي اکهم ڏٺوت ا
سنهارو آهي قبلي سامهون جنهن گهڻي ميت کا

پسي اِن ڪالکي مارو متعجب ٿيا
ڪوٺي علما وقت جا جان پڇيائين تن کا
تان فرمايو عالم رحمت ڪري اِن خدا
ته عمر هو زاهد نيڪن متقين منجها
مَلڪ مُڪو تنهن کي ڪفن بهشت منجها
غسل ڏنائون آهي تنهن کي پڻ ملڪن هٿا
پر جاءِ ته ڏجي ظاهري غسل جائز انهن ما
ته پڻ غسلن جي پلاندي ٿئيس ميسّرا
پوءِ ڏنائين غسل پيو ڪيائون جنازي کا
آئي رڪناءِ جا نماز جي نماز پڙهڻ لاءِ
سارو مرنئي نماز لاءِ جنهن جمع ٿيا
تنهن مسلمه پٽ عبدالملڪ پوترو مروانا
هند ٿيو پارايان نماز جنازي کا
تان لکين هٿ غيبي اوچيو آره متا
ڪري پيو پوئي ورِي اِن سڀيا
پر هٿ هنڌ وڪيه نه ڏٺو حاضرن منجها
پوءِ هوا مجمع هيڪر و عالمن ملا

بزرگ هو ڪامل مڱڻ نالس الياسا
پٽ حبيب جو ٺهڪي هُوا چوندا
ماڙن ڪيو اتفاق ان تي ته ٿئي اماما
تان ٿيو لکن هت اوچتو وري غيب مٿا
خبر ڏکي پوءِ ڪيو واري الياس ڪا
مٿن ماڻهو ڏسي ان حالکي فڪر متحير ٿيا
جڏهن لڳا تعجب ڪري لفظ سبحان الله
خان و امير جو جو خليفو خلقتا
ڪهڙو پوريو زمين ۾ ري نمازا
۽ ٻارن سنڌي نماز جي نيت ٿي قدرتا
اڳيان انهن هوا حال تان اوچتو ناگاه
پيدا ٿيو شخص هيڪڙو جباني جهڏا
ته جو تڪبير ڪي ڪيو شروع نمازا
ڪهڙ سڃاتو انکي حاضرن مٿا
پيٺا نماز ان تيم ڪيا اقتدا
عالمن ۽ ولين مٿي ان فتوي
ته او حضرت خضر هو جو ٿيو اماما

پوءِ دفن ڪري عمر کي ڪانڌي موٽيا
جڏهن پڄاڻان وفات جي ٽي ڏيه گذريا
تن ڏٺا، قبر اُتي هيڪڙي رقعي ڪا
مٿي جنهن هُوا اِهڙا الفاظا
هٰذا ڪتابٌ مِنَ اللهِ العزيزِ الحڪيمِ
لِعُمَر بن عبد العزيز نجاتٌ مِنَ النارِ
ته هي آهي لکيو ڪنا درڳاهه خدا
جو غالب ۽ صاحب حڪمتي مالڪ مختارا
ڪارڻ عمر بن عبد العزيز جي جو ڇوٽڪارو
ڪنا عذاب آخرت جي چيري چيا
اُن رقعي کي آڻيا عبد الملڪ اڳيا
جو خليفو ٿيو عمر بن عبد العزيز پڄانا
تان ڏسي خليفو تهڪي ٿيو حيرانا
جيا ڪي حاضر جي مهڏ اِين هُوا
ته هي نه آهي ڪاغذ ڪنهن ڪريا
پوءِ عالمن اُن وقت جا ڪاڙيا، جمعا
ڏيکاريا تنکي رقعو ڪيڙي پانا

تان

تان ڪه نسيجا تون ته کھرو قسم آه
تانجان ان زمان هوا اصحاب منجا
حيات ان آنم حضرت انس بن مالڪا
ڏيڪاريا، رقعوا انکي بنيءَ جان
تان ان پلي فرمايو رحمت ڪريس خدا
ته تحقيق من سنو هو ڪنان حضرة رسول صلى الله عليه وآله وسلم
جن بي فرماياءِ فضلس ههڙي طريقا
سيكون في امتي رجل يقال له عمر الاصغر
تكتب له في الدنيا براءة من النار في الورق
من شجر الجنة اهي الفاظا
ته سکوئي پيدا ٿيندو شخص هيڪڙو اسان ٻوا
امت منجا منهجي جنهکي عمر اصغر چوندا
لکمل لينديءِ جه ڪارت منجهه دنيا
جيئي جو ٽڪي جي ڪنا دوزخ عذابا
هوندي مٿي پن درخت جي لکي سا
ڪنا درختن بهشت جي ٿيهم شڪ شبها
ڏسو ڪمال ڪاملن جا تو عبرتا

ته ٿيو سڪري منجهان جماعت حاضرا
حڪومت سو ڏاهو اهڙي استقامتا
جن ڏنيا م بشارت لڏا سندي نجاتا
مرحبا يا مرحبا مرحبا ڏني منجها
آءُ ڪوثر جان ڪئي بيت تن سو نهارت تا
سا ٻڌايا ان جا هنيهم حڪايت بنيان — پن پچاه
جن هو جوان هيڪر وشامين منجها
سو منجهه جنگ ڪاڙن جي ٿيو شهيدا
پوءِ ان جو منجهه محبت انجي هو دائم دلگيرا
سيڪڻ جي رات خواب جي صورتا
ڏسند وپتر کي ڪندو هو ورونها
اوچتو هيڪري ڪري نه ڏناءِ پيتر ڪا
تن ٿيو مغموم نڪن شوق جي سببا
جنڌه ورندي جمي ڏناءِ وري خوابا
تنهن پڇياءِ پٽر کي موتي حقيقت سا
ته ڪهڙي سبب جي اڳي نه ڏٺم توکا
تا چيئو پٽڙهس خوابم ڦري جوابا

نه عمر بن عبد العزيز ان رانڪي هئي
نه لاءِ امر ٿيو رب جو سين شهيد نڳا
نه ٿيو ڪانڌي ٿيس هلو هيج منجها
آءِ ٿي ووهوس انس هائيڪ همراها
ساٿيان ستهيهم حڪايت ليڪيان ساٿين
هئي جماعت هيڪڙي منجهه ٻيڙي سوارا
تان لڳو اوچتو سخت سترا ٿون واءُ
لهرين لڳي ٻيڙي کي ٻيو جزيري ڏانهن
حدڻ اچي ايئن ٻيڙي جزيري اڪيا
تڏهن مان ڏو مري الهي جبل تي ويٺا
تن هو جوان هيڪڙو ان جماعت منجها
سو نزت ووڙ ريتم الهي ٻيڙي تا
ساعة رکي ٻهر آيو وري جماعت ڏانهن
سانس هئي نه ڪنڌي ڪيڙي منجهارا
آچي جباءِ رفيقن کي ته اي مومناه
احل مهجو اڏڙ واڻو آيو تي آهه
حبذه مران ماڪهم ڪريان رحلتا

تنهن هي به ڪنڌي آءِ اُتي جا
هيڪڙي مُر ڪفن آهي منجهه جي خوشبويا
ڪفن ٻڪائي خوشبوءِ لاهي هيٺ ڏنئن ڳچا
ءِ هي رقعو جو ستو ڏيان آءِ اُنڪا
سو ڪني ونجاه پائن مهجي امانتا
ڪڍ ٻو آنکي جوان هيڪڙو سو ڪندو طلبا
ڏجاه ڪني نهڪي ساري امانتا
پوءِ پاڻ ورو ونتم مارو ينهجيس وبا
تان مُئو بيٺو آهي ماڪهم منجهان حباءِ
ڪني انڌاءِ ٻهرميت ڪي ڏنا اعنشدا
ڪنڌي سڀئي اُبتي ورِي حاضرن جان
تان منجهه هيڪڙي ڪيرو آهي حريرا
جهجهو ڪفه نه ڏنو ڪڌهم هميشاه
ءِ لي منجهه خوشبوءِ هي جا ڪنون عجيبا
جنه جهڙي ڪن نسي ڪڌهم اصلا
ڏيڻي جماعة مؤمن جيڻو تعجبا
ته هي ڪفن خوشبوءِ اهين بهشت سندا

پوءِ

پوءِ ڏيئي ڪفن ڪامل کي پڙهيائون نمازا
دفن ڪري منجھ جزيري ٿيا مفروغا
ڪنهن رقعو پاڻس جڙيا مارو غرابا
تا في الحال ساڄو لکو سنائو وا
ترت اچي ايٿي ٻيڙي مٿي ڪنارا
جان ٻيڙي ڪا مارو لهي هيٺ ٿيا
تان آيو جوان هيڪڙو خاصي لباسا
تہ ڏيئي سلام کي ڪريا امانتا
تہ رقعو ڪنهن ڏنا ترت تهم ڳا
جوان جيي رقعو لاٿا ڪنڊي لڪن تا
سڀ ڏيئي جماعت کي چيا مهـا
تہ حبڙو ڪہ شهر ۾ داخل ٿيو يارا
تڏهي ڪيرا ڪني ڏجاهه نام خدا
تصدق ڪجاهه قيمت کي مٿي فقراء
مارن ٻچو جوان کي ڪارڻ الله جل
ڪر ٻچي اسانس ڪالري سندي حقيقتا
تہ او جوان ڪير هوءِ ڪي معلوم ٿي تو ڪا

ته آهي امانت آسان وٽ سنڌي جو ونا
تانجي اوجان هو ابد الآن منجها
جي جاليه ڏيه هون هميشه منجه جهانا
حڏه اڙ ٿوت تيو رسيو رحمتا
تڏه آکي مر تنو کيو منکي عطا
پڙ سنڌيا
سا ٻڌايان انهيءَ حکايت ليکيات سا
شيخ جنيد بغدادي کيو هي نقل
ته ٻڌو من هن کالکي ثابت بن صغارگا
ته رات هيکري ٿي کاندي که ميت سان
منجه مقام بغداد شريف جي کاندين سان
تان ايم ٻوءِ کتوري خالص جي ناگاه
تڏه ٿيو تعجب مر کئم دل ديانا
آيم ٻوءِ جه پاردي هلنس نيڏانه
تان ڏٺم رستن شيخ معروف جي تبرکا
جان نظر کئم ڦري جو ڏس جو ڏارا
تان منجه قبر شيخ جي وڏو شکاف ٿيو آهه
ٻوءِ کتوري خالص جي اچي ٿي اتا

سُهڻو ٻيلاءِ ٻيلن جي مِيان مومِنا
آڳا احسانن اسان ڪري برڪة ٻلنا
سا ٻُڌايان اُو نهايت بهترين حڪايت ليکيان سا ٻُن سُڻيا
هيڪڙي بُزرگ فرمايو رحمت ڪريس خدا
ته آيو مون وٽ جوان هيڪڙو خوب صورتا
ته آکي جيڪو مُنکي ته اي شيخ سڪورا
تون ڪي ڄاڻين غسل ميت جو موجب شريعتا
تڏه مون جيئو جواب آنهِ آکيا
ٻانجي تڏه تون آءُ مُنهن همراها
اڇي ڏي غسل ميت کي سان صفا
راوي چوي هلي وئس آءُ جوان سان
تان ڏٺم مُئي درسا هيڪڙي اس ڪيا
تڏه چيائين مُنکي ته ساعت هيڪڙي رهن جا
پوءِ آڄ تون سا پيهي پاڻا
آءُ ويٺس آن جاءِ مان مُدت ڪا
تان تڏهن آڻُ ڪو ميت جو مُسرا
نڪو ڏٺم پاڻ انهن ڪو هل هڳا

جان پيھي ويس ڪر مَزانا زجان سُو پيو آهه
پيو آهي تبَلي سَا مُهه مُنهن ٻِجانا
جيم پِهِچي دل ۾ ته هي آهي صالحن مَنجا
پوءِ غسل ڏيئي خوشبو مَکي تنهن فارغ جان
پايم ته ڪفن ڏڪايان تان ناڳاهه
انبياءَ اڳي مر ڪن لڪو ڀانا
تِنهن مَن ڇيو تعجب ڪري سُبحان الله
پوءِ چيو مون کي خطاب ڪري ته اي ولي خدا
جي تون مُئو آهين ته اڳي پورا ادا
ڪِلن جيڏ ته ڪفن ڏيان تو کي الحالا
جن جيرو آهي اٿي ڪر فرصت نڪا
تِنهن چيا مُنکي جيڪو جوابا
ته ڪي نه آهي معلوم توکي هي حقيقتا
اَلَآ اِنَّ اَولِيَاءَ اللهِ لَا يَمُوتُونَ وَاِنَّمَا يَنقَلُونَ
مِنَ الدَّارِ تہ ولي نه مرن مور هم آهن حياتا
مگر هيڪي ڪو ڪاڻي ڪر ڏوڻد لڏين ما
پوءِ اڳي پوءِ مون ڏڪاٻو ڪفنا

مشهور

سُڻِهو ڪرامتُ وَلِيَن جي سائي مَرهان
ڪَرِهو پيرَوِي ٻِلَن جي تہ دَستور رَحمتا
ساڃاڻان سَنتر ٻهم حڪايت لِکيان سا
تہ جِنڊِهِ نُوتُ تَبيُنُ ثابتُ بِنُ بنانا
ءِ مَنِي جَاڙيُ اُن جي آڇي حاضِر ٿيا
شيخ حميد طويل ءِ شيخ رَبيعُ صحيحا
جِنڊِهِ بِنِ ڪِيُو جَنازُو قبر منجها
پانيا ءِ تہ ڪِرِ ڪِر قبر جو وِرايُو بِن ناگاه
تان مَيتُ اُڏامي وِئو ٿُتُ قبر منجها
تِڏِهِ عجب مِنَيَ هيڪِڙي ڏُونهارن لڳا
پَرڪَنا شَرِ نِنَّہ جي سِي بِيءَ ڪِين ڪِيا
ڪِرِ ڪِر بَندِي قبر جو وِڌي سِي هليان
پُڻ ءِ حميد ڪِيُو ذِڪرانِ ڪما جو سليمان سا
پُڻ ءِ سليمان بِنِ عَلِي جو هُئو خَليفوان وِرا
سُو سُڻِي انِ ڪالِڪِي بِيو مُنجهِه عجب
حَبشِه قَبِه سُجُوتِي ڪِنِ رِوَ ٻيِئي رات مَتا
تِڏِهِ خَليفَي ڪِيا مِياس ڪِي مارُو هَمراهُ

پُن ٻنهجا

ويڃين قبر تي ثابت جي اُتي آيا ته ڪا
تان ميت آهي ڪونه ڪو قبر خالي آهي
پوءِ واري قبر راس ڪري مٿو ٽيو گرڏا نه
حبشه رات گذري ويئي ڪيو شمس شاع
تڏهه خليفو وڏو ڪر ثابت جي خادمن سان
پڇيا ڏيهُس ڪي وري حقيقت اها
ته پياءِ حياتيم ڪندو هو ڪرڪرا
تا نجي ڪه ٽوڻيج ءِ پڻ ڪيا رنڊا
جڪس آبو قبر مڪونه ڏٺو اڳين سان
تڏهه مرن جيو لفظ سبحان الله
جي توکي معلوم هجي اما اي حقيقتا
تا نجي پيو مڃيو هو هميشه عابدن منجها
ءِ پيو وهو ڏين گا دائم هي دعا
ته اي ڏينم خوشي دني جي آهم ٿهي خدمت
ءِ غم سو مٿو ڪوبن آهم اتهم سيبا
جن مرن ڪري خدمت تهجي پنجي مقطوعا
تان سوال توکي ڪر آيا آهن ملائڪ تومدد

تہ برڪت وڏائي تنهجي واحد رب وڏا
منڪي جيڏج مه قبر مولي مرڻ پوءِ
تہ آءٌ پوان نہ پوئتي تنهجي خدمت کا
پوءِ شيخ حسن بصري سڻي خبر اها
تہ فرمايو قسم ڪري بالله
تہ ثابت کي من ڏٺو مٿي پڄاڻا
تہ ايئن پڙهي نماز کي آهي مشغولا
سا پڄاڻا ت ايڪ ٻي هيءَ حڪايت لکيان — ساپنُ سُنجا ٢
راوين ڪيو روايت جو هنير نقل
تہ شيخ هيڪڙو وقت ٿيو صالحن منجها
جماعت آئي ڪٺي ڏنائون غسل
۽ پن ڪفن ڏنا تيار ڪيائون قبر
نماز پڙهي پاڻا تہ ڪنس دفنا
تان منجهہ ڪوثر ان جي ڏٺا قسم گلن جا
خوشبوءِ جن جي عجيب آهين نڪير پيا
تہ ڏسي ڪن ڪي هيڪ هيڪڙي ٿا ڏي گلن جا
آئي ڪاڻ ئين ڏکي ٿا ڏي ڪرڻ منجها

تِن چاليه ڏيه ڪَڏُ رِيا جان اِن ڪُلِن ڪا
تان مُوٽِ نمِرِيا ڪُل سڀ نڪ ڪي سُڪا
آهي مشهور ريتِ ولايتِ خبر اِها
مارُو اچن مِريا ڪُلن جي زيارت لاءِ
اڄُوٽ سِن ٿاري هَليو هيجَ منجها
تا جڏهن بادشاه وقت جي سُڻي خبر اِها
تنهن پَرُو وِڃايا خلق مِ ڪيا حُڪما
ته سڀ ڪو آڻي ٿاري ڀُڄي وَتِ بادشاه
آڻي رِسي ٿاري ڪُلن جي ڪارِيا جمعا
ڪَنِ رکايا خزانيم ڪَني مارِنگا
پيٿ ڏينهه حبان ڪڏايا وري ٿارين ڪا
ٿان تور نر لهي ڪو هيڪرو اِن ڪُلن منجها
غيب شا غيبم حڪم سانِ خُدا جل شانه
بُوءِ خبر نه آهي ڪِهڪي نه ڪيڏانه ويا
سا ڳيانان باهر هِم حڪايت ليکيان سائين ڪنهن منجها
راوي ڪن روايت هِنيرِ نقل
ٿَڏِهِ حضرت عمر فوت ٿيو لڏُ وُ منجها دنيا

تن

تن مدت کني منجها ڏونگرن اندا آواز هوا
جهڙا آواز روئڻ جا کني وترد منجها
پوءِ فرمايو عالم رحمت ڪريس خدا
ته اي آواز هوا اسندا دين اسلام ما
جن ٻي رئون نڪن حضرة عمر جي قرن لا
سا پڇانان ٿرهتي ٻهڙ حڪايت ليکيان سا
شيخ ابو عمر جوئي رحمت ڪريس خدا جل جلاله
ته هو جوان هيڪڙو زاهد زمانا
سو رسيو رحمت رب جي لڏو منجها دنيا
تن ڏيه هو ڪرم ڪنوڻ ستائون سختا
تڏهه اچي بيٺم خاطر مصلحت اها
ته پڇانان نماز ظهر جي جڏهه تيڻي سر ڏهوا
تڏهه ڏيڻ اس غسل ميت کي ڪندا اس دفنا
پوءِ اچي ويٺم سنڌري نياڻ ڪا
تان ڏٺم منجهه سهڻي مهڙي طريقا
ته ڪراهي تنبوءَ هيڪڙو جواهر جي قسما
منجهه مصلا شهر جي ڪتو اسيو

بن سينجاهه

جنب پرن عيد ۾ جنازي نماز ادا
ڪنا شعاع جهڙي پٽ سڄي روشن آهه
تن عجيب پيئي تنهن اوڏو جان
نظر ڪيم تان ڏٺم تنهنجو منجها
تان عجب آهي جو هنڪري اير حسينا
نه ڪڏهن آهين پهر تنهنجو ڪنان
ڏسي مٿي جيا سڙت ته ويرا
ته اي ابو عمر ڪنهن جليو آهي جوانڪا
سي نماز ظهر جي ڪيا ٻيلا ۾
هاڻي وڃڻ سنگس موڪلائيس من ڏانهه
شيخ جوڙي ٻوڙ جا لکن آءُ تنهن پيدارا
اٿيندي ڏنم غسل جو لڪي ترت ته ويرا
ڏڪائي ڪفن کي پڙهيس نماز ا
ٻوڙ مڃيم ماڪ تنهنجي ڪيوس دفنا
سا عجبانان جو هتر بهڙ حڪايت لکيان سنائي
راوي ڪن روايت جا هنير نقل ڪ
ته شيخ داؤد طائي رحمة الله عليه

ڪڏ

ڪنڌُ هو وري مَ قوتُ دينارَ مٿانءِ
دينارَ مِ لنگهي موجِ سنڌِ جي چاڙهِ رُنيا
هنس دينارَ کي موڙُ وڃي مائُزنِ جا
تا نجان وڃي رهيو هيڪڙُ دينارُ سيوا
تڏهِ ڪو نه آيا، ڄاماڪي ته وڃي محبه ڪا
جان اچي وڌن لڪو وارَ محبه جا
تڏهِ شيخ آهي مشغول ذڪر شيخ سانِ
تڏهِ چيو ڄام شيخ کي ته اي سڪورا
ڪر صبر ساعت هيڪڙي تن پرن ڪنا
ته وار وٽن محبه جا تِين اسانا
تا ڏنيو شيخ جواب هينر ڄاما مڪا
ته تڏهِ ڪر منع سچي تن هلن ڪنا
تات هلن ڪري سچه جي تا وڃن پساها
جو پساهه سڪو عمر جو آهي بي بها
تڏهِ ڪي مات ڪرايا وري ذڪر ڪا
جڏهِ فارغ ٿيو شيخ سنت وتا تن ڪنا
تڏهِ دينار هيڪڙ جو وتس هو جا ضررا

سُو ڪيئي ڏِنا تِحا مَڪِي اُجوري طَريقا
پاڻ اُتي شروع ڪيا، تنهن نفل نمازا
ڇڏهه تِري نفل ڪي رسيو سجدي ڪا
تنهن صفن سجدي وقت ٿيو رسيو رحمتا
ڏِسو اطوار عارفن جا ونو نصيحتا
مولى مُن مذنب کي ڪر عفو عصيانا
سائين تُن ستر ڪر بَرڪت پلنا
مُن ڪمايو ڪينڪ موجب فرمانا
آهيان ڪيتون شرمند ٿيو ڏسيو ڪم گهيا
پيو والي وسيلو تهنجو رحمت آهه سدا
تُن نالائق نوازي ناڪس نسوارا
آيو آهيان آسري تهنجي اُمِّدا
لا تقنطوا من رحمة الله تهنجو ڪلاما
سڀئي آهيان سرتري ڪبر تهنجي انهم سان
نه هِم خوف تقوى ياهي مالڪ ملڪنا
صدقي حيت ڪر نصيب مُن سڀ امت سان
اهل اولاد يار تن ڪر نانص نصيبا

زِيارَتَ حَضرَتَ پيغمبرَ جي ميرَ مُحَمَّد شاهَ
ڪَمَ ڪاري سَڀ سَڀِي ڪَرَ سَرانجاما
مُحتاجُ مَڪَرَ مخلوقَ جو واحِدَ رَبَّ وَڏا
سَڪَراتِءِ قبرَ جا ڪَرَ اُمورَ آسانا
نِعمَةُ دُنيا آخرتَ جي ڪَرَ فضلَ سان عطا
ٻِنِ جهانَنِ ۾ جَسُ رَکُنِ اُهَ گايا
سانِ مَرَنِ مؤمن جي اُمتي حضرتَ جا
ڪَري ڪَرَمُ تِنِ جي ڪلمونِ جَڙِنِ جُما

صلى الله عليه وآله وسلم

نعت صلى الله عليه

لا اله الا الله محمد رسول الله

وآله وصحبه وبارك وسلم

بابُ اُڻيهم تحفي تي حڪايتنا
جي تحفي بيانَ ڏسَن وليَن جي مرَن پڇاڻا
سا پڇاڻا تات تحفي ۾ حڪايت نيڪيان سان

سُمجهاڻ ١

هڪڙي مَردَ صالح چيو رحمت ڪري تِس خدا
ته ڏٺم ابراهيم پُٽَر ادهم جي ڪي مَرَن پڇاڻا
چيو مُهِن خواب ۾ ته اي شيخ سُڻ نهارا

ڪرهو خبر ٻڌي حال جي ميان من سان
ته ڪي ڪيو توش ترو بر پاتشاه
تاڪي ڏنا منجهي روح کي تجر باب الشمس جا
وري تجيم ابراهيم کي ته باب الشمس گهاريو
تاڪي آهي مهارو هيڪڙو سو نهارو صحيا
الله خلقيو تنهن کي برابر عرش عظيما جل جلاله
آهين تهم ازداج ويتن ستدا
ڏسن ڏيهان نور رب جو ستر بيرا
سرها تين تا سب پرڏيسو ڏاتار کا
ساڃاڻان جا هتر ڀهه حڪايت نيڪيان سان سنيجاه
ڏاڍين روايت کي سندي حڪايتا
جوڙي مرڊ هيڪڙو صاحبن منجها
ته من ڏٺو بهشت کي خواب جي صورتا
آهي ون هيٺ هيڪڙي خوشبو طعاما
رنگا رنگ جهڙا آهين قسم گاجن جا
جوڙاري ان خوشبو جي آهين ملائڪ مزا
قدر باره هزارن جا آهين سڀ صحيا

جهلي

چيلي ٻڌڙيا هجي هڪيا آهين اُيا
جهڙا اُيين خادم خدمت ٻنڌي سندرا
اَن خوني وت ڪرسي هيڪري ياقوت منجا
متي ته جوان هيڪڙو موچاري صورتا
ڪني تجمل سو نهون ڏيٺو آه
منجا طعام بهشت جي تو ڪري تناولا
تڏهه ٿيم وري حاضر ڪا
ته هي آهي جوان ڪهڙو ڪيارس نام
تاڪيا ڏٺي جواب وري مهندرا
ته هي آهي مالڪ پُٽ ديار جو سکونڙ صحيا
ءِ هي ملڪ مرني موڪليا موڪلي اُن ڏاءِ
ڪني آيا مالڪ ڏوهه پرت جو سنغا ما
ته آڳي فرمايو تو ڪي پهچي رحمتا
ته جه شخص لذة دني جي ڇڏي من لاءِ
هيس طلب مهجي رضا جي خالص خلوصا
سو م ڪا ٻي ڪاج هي بهشتي لذيرا
راوي جيئي حاب لنڪسن اُن ما ڪه ڪا

تان مٿي مڪان پيءُ ڏٺم پڻ جوانا
لباس جنهن جو سبز هو پيرهن پاڪيزا
هٿ ٻڌي سيني اُتي آهينس بيٺا
اُن نهاريءَ ٻين ڪنيزون هاڻ تڪ ڏونهن هوا
پڇيم جان پرم حقيقت جوانا
ترهي آهي جوان ڪهڙو سڪوڙو صحيا
آهين حلا حسين جهڙي بهشت سندا
تا چيو حاضرن جوابم ته اي معروف آهه
ڪرخي ڪوٺين جنهن کي لقب جي يارا
سو ڪنا شوق لقاء رب جي آهي مجنونا
اِيو رويت ڏونهن رب جي ڪري نظر ٿيڻ منجا
تنهن نهاري ڪنڌ هم بي طرف ڏانهه
سا ڄاڻايان سنهتر هم حڪايت نيڪيان ساين سنجاهه
روايت ڪئي راوي صحي صحيحا
ته جيئو عورت هيڪڙي ولياڻين منجا
ته مون ڏٺو هيڪر خوابم حضرت حسنيا
جن ڪروينا آهين ماڪه ڪه ڏراڙي جا

هيڪڙو شخص آهي جيئي جانب جي پيو ڏاڻي ڏانهن
جان ڪڏري ويڙهه ڪا تان نه آيو تڙڏو مرتبا
ان پايو تا جيئي پاسي ڏٺو نه وهسات
تانه حضرت ڪوڻي آکي ڪيو منجهه بغداد
سڀنون اڳو پهچي صدرن لايا الطفا
چوي راويائي روايت جي صدق سچيو منجها
تان او چئو ته ان مجلس ۾ ذنم شيخ ميمونا
جو پٽ عمران جو رحمت ڪرين خدا جل جلاله
پڇيو نهڪي جان پرم حقيقت اهيا
ته هي اهين شخص ڪهڙا اسل نه حقيقت دريسا
تانه جو وٿيو آهي وچ مهندار مرتبا
سو آهي سردار سڀ خلق جو مهندار مرتبا
۽ جو وٿيو آهي ورنه جيئي يار ڏانه.
سو آهي صادق سڱ ۾ حضرت صديقا
۽ جو ڏس ڏاڍي نه سو حضرت عمر آهي
۽ جو آيو پوءِ حضور ۾ سڪون وحياءُ
ڪيو جهڪي ڪيم دني پيغمبر خدا صلي الله عليه وسلم

سو سونهارو عمر بن عبدالعزيز جو آهه

سا ڄاڻان انهيءَ تي هيءَ حڪايت لکيان ساڻ سمجها

ته ڏٺو شخص هڪڙي شيخ يحيٰ ڪا

جو يحيٰ بن معاذ رازيءَ جو رحمة الله عليه

ڏٺا طريق خواب جي رحلت پڄاڻا

پڇيائس پرم ته ڪيئي آڳي ڪيو توسان

تاڃي مولي منکي ڪوٺيو عرش عظيم اڳيا

پڇيا پڇي نفلس ته اي يحيٰ رضي الله عنه

دنيا جي دارم تو ڪهڙا ڪم ڪيا

ءِ ڳالهڙو آندو زهير تحفو اسان ڏانه

تڏهه مون چيو منجهه داور جي در ڳاهه

ته اي رب مهنجا هاڻي بخش بنده ٻڃاڻي بنجا

بندي ڪي تنهنجي بنده ٻجاڻي ڪهڙي راحت آهه

پڇيرو هندس حال نڪن نه وار در ڳا

جراب هوندو حنيف سنو عما جزا يارا

آهي عادت اهڙي صحي منجهه دنيا

جن حڏهه بندي نکري وري بندمنجا

تڏهه

تڏهن ڪن دلداري انگي ته حال ٻڌا
آءُ ٻن منجها بند دني جي ائين تو اکيا
آهيان اميدوار ڪن منجهه تنهنجي رحمتا
پوءِ آيو آواز هاتفي غيب منجها
ته اي يحيٰ ڪونه رحيم ڪو مون جهڙو اڪلا
نه ڪو ڪريم ڪرم ڪو تنهنجي منجهه ثنا
هاڻي وڃ تون بهشت ۾ ڪر منزل مڪانا
ڪيم تقصير عفو تنهنجي پاهجي رحمتا

پنسنجاه

سا ٻڌايان اونا اسيهم حڪايت ليکيان
ته شيخ بشار بن غالب جيو رحمة ڪريس خدا
ته ٻڌايان وفات بي بي رابعه جي جا سڪو ڪيا
بخشيد هو هوس ختم سيڪه رات بي بي ڪا
اوچتوني رات هيڪڙي ڏٺو مونهس خوابجي مئو رُنا
جياءِ منکي وري ته اي شيخ سو نهارا
تحفو تنهنجو تو رسي منکي رات روز مرا
تڏهه جي پڇيو مهس موٽي ته اي رابعتا
رسي توکي ڪيا ڏيهان مڙني پارا

تڏهن ٻي بيان ڪئي، مٿس حقيقتا
ته جيڪو صدقو دعا ختمون ڪرين جيرا
نيت ڪئه ميت جي، خالص لکه خدا
ته اڪو انکي قبول ڪري، پاڻهي ڪرما
پوءِ امر ڪري ملڪن کي، صاحب ساجا
ته وڃي ان صدقي کي، منجهه سڀ طبقا
طبق واري ويڙهو نور جي، رومال منجها
ملڪ ڪن تنهن جي، فرما ٻي خدا
پوءِ آڻين انکي، متي ميت جي قبرا
چون ورهي ميت کي، ته اي فلانا
پٽ فلاني جا، هي تحفو توڏو ته آهه
جو فلاني پٽ فلاني جي هليو توڏانه
سنهو يادي پلن جي، ميان مومنا
سا ٻڌيا ان اسيهم حڪايت ليکيان سائين
فرمايو مرزه هيڪڙي صالحن منجها
ته هون آئي ڪٿهم منجهه پيري سوارا
تي آيو اوچتو سخت ستراتون وار

لهرِ لڳي درياءَ جي ٻڪو بيڙي ڪا
ڇڇي سان ٽڪرائي تختا تختا جدا
مارو مريي تختن اچي سلامت بچيا
ٻڪر جوان هيڪڙو ٿيو غرق صاحبن منجها
آيا تنهن دلگير نڪن تهم جي سببا
تان ڏٺو مهس رات جو خواب جي صورتا
سر هو ڪنهن سرير ۾ خاطر خوشحالا
پڇيو مهس پير ۾ وري حقيقت اِها
جان تو ٿين ڪيئي ڪيو قادر ڪريما
تان ڏنا جواب جهنم وري منڪا
ته جهه وقت ٻڏس درياءَ ۾ ڪري بيڙيا
تهر رسس شمشاين کي ويهم ٿرضنا
جان پڇو مهس پر ۾ شمشائن جي معني
تاڃي اهي مهارو هيڪڙو اوجو عظيما
برابر عرش عظيم جي خالق خلقيو آهه
نه رسي انکي هڏهم متکر شهيد جو درياءُ
ٻڏي مري جو عمر تنهجي آهه اِها جاءِ

ايڏا ورو واحد جا سدا هميشاه
سا پڇاڻان ان ايڪا اسيمر حڪايت ليکيان سا پن سنجاه
عيسيٰ پٽ موسيٰ جي چيو رحمة الله عليه
تاءِ ايو من وٽ شخص هيڪڙو خراسان منجها
ته اچي پڇي مون کي ڀانا حقيقت اها
تاءِ ادا انِ ڪي شيباني شيخ سڏادا
مؤذن جن جهڪي ڀانجهو مشهور ا
من چيو تهڪي ته تهنجو شيخ سن ڪهڙو ڪراه
تا ڀڃي من ڏنو رات هيڪڙي سهڻي منجها
ته تو ستر ڪراٻ بهشتم ڪڍي خوشي منجها
تان سوم آوار هيڪڙو ناڪر ان جاءِ
ڄڃيم ڪي اهل بهشت جي حقيقت آرا
تا ڀڃي اي اوار اهي سڏو شڏ ادا
جو اهي ڀانڪو جيرو اڄيان منجهه دنيا
حلڻ ڏي ڀانڪ ڏنيم سوسڪور صحيا
تنڊ پيچي اوار اجو سند و منجهه بهشتا
سنهو فضيلت ولئن جي ميان مومنا

سُنڀاڳ آ سان لکيان حڪايت اسيھم ٻيا ڀانئيان سا
ڦُڻا آ سچيہ صادق جو روايت ر راوي چوي
ته ابراهيم پٽ ادهم جي جيئو رحمت ڪريس خدا
ته ڏٺم رات هيڪڙي بشر حافي کا
منجھ صورت خواب جي رحلہ پڇانا
ته منجھ دامن شيخ جي ڪُڙتو ڪُ آہ
ڪنيو تو وٺجي پهکي ڪہ يار ڏانہ
تڏهن جيئو مهس پوم ته اي شيخ سونهارا
توس ڪرم ڪئي ڪيو ڏي خراسان
تانجي ڪناءِ دريا هجو منش ادا
جيئو مهس پيوم تنہ وٽجي تو ڪيڏانہ
ٻيڻ منجھ آستين تهجي گهارو آہ
تانجيا جواب ڏئي مهڏا
ته اڄ رات شيخ احمد بن خليل ڪي دفنا
ام ڪيو ملڪن پڌر پاتشاہ
ته ڀري طبق يا قوت جا ڪرهو تپا
مٿا روح شيخ جي اءِ نشار ڪجاہ

مون پڻ آسيتن ڀڄي پيري تن منجها
ته متان روح شيخ جي ڪري ان نثار ا
چوي ابراهيم مون پڇيو شيخ بشر کا
ته ڪر خبر مون سندي شيخ يحيى
ءِ پڻ سندي شيخ احمد بن عبد الله
اُن ٻنهي آهين ڪهڙيءَ پيا نا وفا تا
تا ٻنهي هون آءٌ هيئر آڳان اُن مهندا
اچان تو تر و بروز ا ٿيو اُن وڃا
آهين ٻئي هيٺ عرش جي ساڪن سڪو تا
ڏونهه ذات پاڪ حق جي نظر ڪري ٿي تا
آهين محفوظ مقبول نڪن درگاهه مولى
سا پڇا نان تن ا سي هيءَ حڪايت لکيان پاڻ سنجاه
ڏاڍين روايت ڪري هنئن حڪايتا
ته عمر بن عبد العزيز جيو رحمة ڪرين خدا
ته مون ڏٺو تن هيڪري حضرت رسول خدا
صحبت منهنجي پاهي ڪرمان الله
تن ٻئي خليفا وڏا هوا حاضر حضور ا

حضرت صديق هيڪر ٻيو فاروقا رضي الله عنهما
آيا ساڻ مرتبي ويٺس مجلس منجهارا
تان آيو حضرت معاويو ساعت پڄاڻا
ڪنڌ جهڪي حضرة علي پڻ منجهه حضرت حضورا
اچي ويٺا ٻئي منجهه خدمت خليلا
پوءِ ساعة رکي اٿيو حضرة علي مرتضى كرم الله وجهه
فرمايا فائق اِي اهڙا الفاظا
فضي لي ورب الكعبة تري مرتبا
يعني حساب پڄو من ذنو خالق ڪا
سڀ پرچائي ڪنا ڪيم جوابا
سُڻ اِهي الله جو رب ڪعبي جو آهه جل جلاله
پوءِ اُٿي حضرة معاويي عرض ڪيو منجهه حضور
غفرلي ورب الكعبة چياءِ لفظ اِها
ته سُڻ اِهي رب جو ڪعبي جل وعلا
جن آءِ عاجز تنهن حساب اکي کي اکيا
پرنه ايس جوابم پڄائي جهڙي ويرا
مگر مالڪ منهنجي بخش ڪيو پاهجي فضلا

سا پچاڻان جو ڪرا آسيهم حڪايت لکيان سا پڻ سنجاه

جوڙي شيخ علي موافق جو ولين منجها

ته هو جوان هيڪڙو اهل شام جي گا

سو تنهن جنهن ماڙو رسيو رحمتا

هو آشنا مهجو دوستن ملا

آچي خاطر مهجي پيو ٿيا لا

ته هو يار مهجو شامي جوانا

مٿي پچاڻان تهجي گذري مدت آه

هاڻي وڃي ڪران تهجي آءِ زيارتا

نيت ڪري دلم اهين قبر اڳا

ختمون ڏيئي جوان کي فارغ ٿيس جان

سمهي رهيس انهن تان اوچتو ناگاه

ڏٺو مهين خوابه اهڪي صورتا

زنجير هئس پيرن م ۽ ڪنڌ منجهه ڪچا

هو امقرر ملڪ مٿي عذاب لاءِ

ته ڏٺو جنهن مهين ٻه رمته ڪهڙو حال آه

تا پڇي حڪايت ڪرا آءِ لڌس منجها دنيا

تن منجهه عذاب آهيان حوالي ملڪ مالڪا
جو آهي اتياري ڏوزخ ڪيو مولا
شيخ علي راوي چوي سڪو زو صحبا
تر ڪنا هيبت عذاب جي ٿيس بيدارا
ڪنون مغموم ٿيس نڪن دلم دلگيرا
وري آيس ڪري ڀڄي هلي مقام ڪا
حڏڏه اِن ڳالهه پوزا اتري ڏٺه ٿيا
تڏه ڏٺو مهين خواب مون ٿي پيهارا
مٿن آهين ستر وڳا بهشتي نور جا
جنهن مٿي اُتي سونهنون نور جو آهه
پڇيو مهين پُرندهم ڏٺي اِن طورا
ته اي يار اکي ڏِنم توکي منجهي حالتا
تانجي آدا انڪيو قاتلو مصر شهر منجها
تيهر هو مرد هيڪڙو صالح وِنيا
ته پڙهي اعوذ بسمله سورة قل هو الله
ڪري منه قبر ڏي جياءِ مُهيا
ته اي الله مڃاتن سنا هيڏ اهي اِڪ حقيقا

جن جيڪي من پڙهيو قرآن مٿان
بخشيم ثواب تنهجو مولا هن مسلمن ڪا
جي آهين موا هن مقام ساڪن سڪورا
پهچ ثواب ان سوير جو ملڪن ڪيو قسمنا
هي آيو يا ڪو منڪي تا پئي ته مٿان
باري بخشنا هجا ان ڪري ڏوهه گناهه
ڏنا ٿم هي مرتبو جو تو ڏس اکين ساڻ
سڻي ڳالهه صالحن جي وٺو عبرتا
مولا مهربان ڏني راحم رحيما جل جلاله
ڏسي ڏوهه ڏهاري جا ڪر عفو تن اڳا صلى الله عليه
مهر ڪر مٿا ڏني برڪة يلسنا رحمة الله عليهم
ڪيم ڏوهه ڏنگائي جا ڄاڻ جا نڪينان
جيئن لڪي نفس جي ڪيم فرمودا
ڪوڄا ڪيم ڪمرا جاڻي جيمارا
تهان لڄو نا هڪ صاحب سڀا جا
شرمنده آهيان نڪن ڀيو ڪم ڳيا
خيلو ساريان ڪو نڪو ري تهجي رحمتا

من شفاعة

پُنُ شفاعة ري شفيع جي منکي راه نکا
شُني تن نُوه کر صاحب رب وڏا
جي منها کوجاءِ ئي کمرا ربُونا
ذات تهجي ارحم ڏني کنون رحيما
سدا اتن قبول کر عاصين جي عذر
ڏا تر ڊش مه ڏوه تن کريان ورا
لا تو تهجو لاشريک ڏني عفو آهي عصيانا
واحد ولي محمد جوئي آئي آکا
نادر پورا کر منهجا صاحب سب کمرا
ڏيکاري ڏيه ڏني منکي مدين منارا
ته کريان زيارت ذوق سان اي رب منجا
پام نبدئي حضور م کريان عرض احوالا
سائم پوري کري صاحب اي سدا
صدا حيت تقوى پاهجي کر ناقص نصيبا
ايمان هيئم استقامة سان متابعت الحي مولى
خاتمو کج تن خير سان ثبات ايمانا
يا رب يا رب آه لاد سان دکهم محفوظا

ڪنا اهڪا ٻن دارين جي ۽ دوزخ عذابا

مرن ويل من ذرين رکم شتر شيطانا عليه اللعنه

سان مرن مؤمن حرمت حضرت تا صلي الله عليه وآله وسلم

ياد ڏنائي ٻڌائين سن ڪلمون ڪريما جل جلاله

لا اله الا الله محمد رسول الله

صلي الله تعالى عليه وعلى آله وصحبه وبارك وسلم

باب ويهون منجهه ٽن حڪايتنا

جي ڳالهه منتفرقن جي لکن ڪتابا

سان ٻڌا نان ٽڃا ايهم حڪايت ٻڪيان ساين

روايت ڪري حديث جي حضرة عقيل

تا هوس وقت هيڪري حضرتس همراه

ٽن ڏٺم ٽري معجزا حضرة پيغمبر ڪريم ڪنا

منجهه قدرت ربن ڦرشتن جي ٻنڌ ٻيا ۽

هيڪڙو معجزو صحرو سنهو ٿن منجها

جن قضا حاجت جو حضرتڪي ٿيو احتياجا

۽ هئي ان ماڪم ڪا مرڪز ٻيا ها

لاهين اجتماع ڪي جهم جي پٿيا

مڪ

تڪڙ ڏونگر اُتي هوا ٻه دَرَخت اِيِنَا
سي ٿي ڏِٺا ڏور ڪنئون ٻلندي اُنا
پوءِ فرمايائين مُنکي سن هجي شريف زبانا
ته چوهن ۾ ڏونگرن کي اسان هجي پيارا
ته اچو ٿيون اسان ڏونهه تڪڙو تجيند
جان مُن وٽجي جيو تن کي پرين پيغاما
تان موجب فرمان فائق جي ڪيا اينا ها
پاڻ ڪيا وِچُم ٽن جي قضا حاجتا
پوءِ ڏنا رخصت دِين کي ته وڃو پنهنجي جا
تهان پوءِ موٽي وِهيا موجب امر حضرتا
پيو ڏٺم معجزو هُهر وسندُ سردارا
جن هلي اُن ماڳ کا آيا معجزي جا
تان آئي جماعت هيڪڙي مري مارينا
زاري پاسي اُن جي آهين ڪُڌُ نيئا
هِشيار هئن مسين جي آهين هڪا
گر آهين ڪرهي جي قتل جو خاطر خيالا
اُوچتو اُن حال اسان ڪيو ڪذ رانا

جڏهن پيو نظر اُن جو اسان تي ناگاهه
تڏهن ڏاڍا ڪيا درد ۾ فرياد افغان
اَغِثني يا رسول الله چئو چيائون مها
تڏهن پيغمبر پنهنجو پيرن ۾ حاضر ڪا
ته ڪهو ٿا ڪري ڪي اڳيارندا
جي مارين حضور ۾ ته يا رسول الله
اُن آهي جريو پاڻي ٿو ڪرا
ڪري اساس رات جو حرڪت جوانا
ڏي پيو اسان اُتي وڃي حيڪ حرڻ جا
سڀ ان جي عاجز آهيون جاني جمل ڪا
تڏهن فائق فرمايو احمد اُن ڪا
ته ڪوهه نه ٿو ڪري حرڪت آدمين سُرا
تا نکيا جواب حضور ۾ ابڙ پيا زا
ته ادا آهيان جري يا رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم
پڙهي ما رو ڪرين رات جو غفلت ممازا
سڄو مهاني پرين ڪا نڪا سمهڻ سوارا
تڏهه ادا ڪريائين بيدار انکي ته پرين نمازا

مَتان اَچي عَذابُ اَللهُ جو اِن تي اَيئنا
آءُ پڻ ٿيو مَتم اِن جي ٿيان هَلاڪا
هي مارُ ڏيائين اِن ڪَري مُنکي مَحزُونا
سخت ڪيو آهين مارن جو مُنهجي اِنهن حياءَ
تڏهن حضرت پيغمبر پرڙ ايو وري مارنگا
امر ڪيائين انکي ته پڙهندا وٽجي نماز عِشاءَ
سمهندا وٽجي پوءِ تا دائم هميشا ه
ته اُن انکي ڇوڙيندو ڪينڪ مور مطلقا
زالِي جي پوءِ هليائين وري اُن هنڌا
تان ڏٺم تڙ معجزو سندو مصطفىٰ صلي الله عليه وآله وسلم
جنءَ آءُ انجايس نڪن پيڙجي سببا
تڏهن عرض ڪيم حضور پيش پيغمبر حدا
ته آءُ انجايو آهيان يا رسول الله صلي الله عليه وآله وسلم
فرمايائون مُنکي نڪلس ته وٺج هن ڏونگر ڏانهن
وڃي جو ڏونگر کي "اسا هجي پارا
ته آءُ انجايو آهيان پاڻي کي پيارا
تڏهن موجب فرمان فائق جي آءُ وڃس ڏونگر ڏانهن

نيايو حضرة نبي جو ڏٺم جبل کا،
تا نڪتو جبل جو اتم دريءِ اکيا
ته رسائج سلام مهجو منجهه خدمت خليل و
ءِ چئج هنيئر حضور ۾ پاندي پيغاما
ته جڏا ڪر نازل ٿي سگوڙي هي آيتا
وقودها الناس والحجارة قادر ڪلاما
ته ڪانئين بترا دوزخ ماروءِ بهن هوندا
تڏها نڪرمن ڏوئي خالق جي خوفا
پاڻي پهچي وجود جو ڪدهم پان ڪنا
هاڻي ناه من منجهه هڏهم ڪي پاڻي ملا
ٿيا ڏنه مهجي پٺ بي ناهه ڪو اوڙن منجها
سنيو معجزا محبوب جا ميان مومنان
سڏا انڱن آکي عاشق پڙين پچارا
اي هت تهجا معجزي وت نصيحت اها
ته ڪهبر ڏڙون جبل خالق جي ڊرا
سُڻي آيت ڪلام جي وڏايان وسا
تن پڻ خوف خدا جو سڪه جبلن کا

روئي رڙڪا ڏن پر در پاتشاه
تنهنجي غفلت مٿا پوءِ حرص ۽ هوا
جن وتجنيني ٿا وسريو وعيد واحد جا
سا ڳچا نان ڇا اسيهر حڪايت لکيان سا پي — سنيجاه
راوين روايت جو ڪيو نقل حڪايتا
ته هيڪو ابدال هو مٿم زمان طرطوسا
نالو عبدالله جنهجو سندو مالڪ ويا
ته چيو ته من سنو شيخ محمد کنا
جو پٽ احمد جو پٽ هو ابدالن مٿا
جي هيڪري ڏيهه ويو هو س منجهه مسجد مقدسا
مهدا مقبري حضرت سليمان بن داود ا
پڙهي نماز عصر جي جي جي ڏٺهان
تان آيا آن آنم ارچيتا به چنان
جي نوراني نهايت هوا سڪو را صحبيا
هيڪڙو مٿان هو مارب مثالا
بي جي پيشاني هئي سجد درا دا
۽ پٽ کشادو هو س نڪن کنون ڪرشيانا

جو هو مارڻ ڄهر وسنو آيو منڍ ڏانهه
اَچي وِيٺو اوڏڙو ڏٺا سِڌا اَما
پيو وِيٺو هو اکهه گنون منڍ ڪنا
تڏهه پڇيم اُن شخص کي جو وِيٺو منڍ وٽا
حيات تُنِ ڪبير آهي ڪيارُ نُوما
تان چي اي خضر آهيان نبي سندو الله
وري پڇيو مهش پرمتر هي بيو ڪير آه
تا چي اي آهي نبي رب جو نالس الياسا
تڏهه پيم هيبت دل ۾ سڻي اي ڳالا
تا چيا منکي ته مبرج تن آسان ڪنا
اسانکي دوستي توسين آهي اپارا
جي جو نه توکي سڀڪا ريان هيڪري دعا
برڪت جي دعا جي جيڪا پڻ مرادا
سا صاحب پوري ڪري اڳوا احسانا
من جيئو سڀڪا رهيم سڪوري سا دعا
تڏهه فرمايائون فضلس هيڪڙ منکا
ته صبح نماز عصر جي جمي جي ڏيهان

پوءِ فارغ ٿي تڏهن ڳجهه ڪيم مُها
ويهي پرج قبليءَ سامهون سي عزوا
يا الله يا رحيم اي بجيءَ سگورا نالا
جهڙيءَ ريت اُهي ساڳي جو ٿيئي وقتا
تهڙيءَ ريت مطلب پاهجا صاحب جي درا
ته اکوار حمر ذي ڪريئي سب عطا
چوي محمد آءٌ ٿئس ڪنون خوشحالا
ڇيم حضرت خضر کي دعا طريقا
ته ڏني خوش ٿي توکي جن مون کي ڪيو احسان
پوءِ پڇيو مهس پيرم ته يا نبي الله عليه السلام
ولي ءِ ابدال زماني م آهين موجودا
ڪي سڃاڻي تن اُنکي ڪا توخبر آهه
تا نجي اند سڃانا اُنکي آهين مشهورا
پڇيو مهس پرم وري بهارا
ته ڪهڙا آهي مرتبو اُن جو مهڪا اي خدا
تا تڃاءِ جواب مُنکي وري مهدا
ته حڪمت ختم الانبياء وفات کي مڃاءِ دنيا

تڏهن زمين فريادي ٿي مڃي اڳي جي درگاهه
روئي چيائين رب کي آئي التجا
ته هاڻي خالق تنهنجي بندن کنا
جن ورتي مٽي تنهن ڪونه ڪو سي ڦيا ٿا
تڏهن واحد هلايو وحي کي زمين ڏانهن
تنهن الهام رب جو ته مٿان ٿي لکيا
آءُ خلقيندس تو اتي اهڙا مانهن مڃا
هوندا قلب جنين جا نبين جي قلب جها
زادي جيئي من ڪيتو حضرت خضر کا
ته اوهه آهن ڪيترا وليُن مڃا
آهن ٽي سا هيڪڙا وليُن جا
ءُ ستر آهن بيا نجبا جن جو نام
ءُ چاليهه آهن ٽي ٻا جنکي ابدال چون ٿا
ءُ اوتاد ين چون نالو ان قسم کا
ءُ چوٿا آهن نقبا جي نورا ڏهه جيڪان
ءُ ستن آهن جن جو اسم عرفا
ڇهان آهن ٽي جيڪان نالو جن جو مختارا آهه

۽ سَتون آهي مرد هيڪڙو غوث جن جهڳا
مرتبو سڀڪنهن قسم جو آهي جدا جدا
جو ٻهر ذڪر ۾ تنهجو آدنيٰ مرتبو آهه
جو تهان پو ذڪر ۾ سو ٻهري ڳا اعليٰ
جڏهن اچي رسي ان مرد غوث کي وفات
تڏهن هيڪڙو ٽن مختارن منجها ٿي مٿن اچا
۽ سَتن منجهان رسي هيڪڙو ٿئي مختارا
۽ ڏهن منجها نقباءن ٿئي هيڪڙو داخل عزا
۽ منجها چاليهن رسي هيڪڙو ڏهن جي قربا
۽ هيڪڙو سٺن منجها ٿئي منجهه چاليهن جي جا
۽ هيڪڙو ٽن سان منجها قربي ٿئي منجهه نجبا
۽ عامن منجها ٿئي هيڪڙو ولي ان وقتا
داخل ٿئي ٽن سان ۾ تن سي پورا
اِئين ڏينهن قيام سي هوندا سي هميشاه
خالي نه ٿيندي زمين هڏهن ولين کنا
۽ دلي منجهان ڪن جي جهڙي حضرت نوح ۽
واوي جهڙي سڪون ۽ محمد جهڙا

ته آءُ سُڻي اِن ڪالِڪي ٻُڌُس منجهه عجبا
پڇيُم وري حضرت خضر کي تڪڙو هِن منجهه ڪهڙو عليه السلام
هوءُ قلب جهجو مثل قلب حضرت سليمانا
ڪِ مثل قلب حضرت ايوب جي ڪِ حضرت عيسى عليهما السلام
تابعي ڪِ نيرو اهي منجهه قرآن ڪريما
جن رب فرمائي تن تي رحمتي اڪو احسانا
فبهداهم اقتده قادر ڪلاما
نا اهي نبي ڪو اڳين نبين ڪنا
مگر اهي امتي هيڪڙو حضرت جي امت منجها
تي وات پيران جي سڏ اهي شاه
پر سڪو تنهن وليئن جو اِن ستن منجها
منجهه مقام ٻاهجي اِن پر اهي ڏار جدا
جن مثلا آهي غوث جو سڪوڙو سنينا
سو جن تي مطلع مختارن جي حقيقتا
خبر پوئس الڪجي جن سندي اِن قسما
ته هوند ڪري گمان اِن ٻِن ڏو نه سڏو ڪفرا
پائي ته ڪافر آهين هي بي دينن منجها

ءِ جي پٺي تي مختار نڪي خبر ستن جي منجها
ته اوڏي پاڻ ستن کي ڪافرن منجها
کهڻ ماردن ان ستن جو پاڻ ڏاوا
ابر تسم سيکو ان منجها آئي ٻي قسم ڪا
واري جوڻي ٻڌ خبر تم سڻي خبر اها
تڏهن جيو خضر منکي ڏسي حالت سا
ته ڪيئو آهي عجيب ان حقيقت ڪنا
من آنه جيو جواب ورِي آکيا
تان فرمايائي منکي ته ڪي تو ڏسا ريو آهه
قصو مهجو ۽ سند و حضرت موسیٰ
حڏهِ ٿيا ٻئي ٻجر ٻيڙي سوار ا
۽ من لا تو ڪتو ٻيڙي جو مصلحت لاءِ
تڏهِ چيائين منکي اخرقتها لتغرق اهلها
۽ حڏهِ ريسا ٿنکر ڏيت الٰهي ٻيڙي تا
۽ من قتل ڪيو جو ڪر ڌ م جب حڪما
تڏهِ چيائِ اقتلت نفسا زڪية طاهر زبانا
۽ ٻن ڪنڌ ڪيوئش وري پٽ وتا

مُنْ ڪيئو سوئيت کي، عرض صالح لاءِ
تڏهه چيائِ لَوْ شِئْتَ لَاتَّخَذْتَ عَلَيْهِ اَجْرًا
پوءِ جدا ٿيس سبب اُن جي حضرة موسيٰ کا
راڙيءَ جوءِ مُن پڇيو، وري خضر کا
ته ڪٿي آهي سڪونت، آهي ڪهڙي مڪانا
تانجي آءٌ آهيان ويٺو منجهه جزيري الياسا
وري پڇيم خضر کي ته آءٌ ڪيڏانهن هوا
تانجي آهي وقت تيو هيڪڙو، ولين منجها
ڪانڌي ٻين لاءِ تنهجي آهيم هليا
وري پڇيو مهس پرم لاءِ ولين جا
تان هني هت جنيم ڪبدا رفيقي کا
جهمر هوءَ الڪيانا لاءِ ولين سندا
پوءِ اُٿي هليا ٻئي ڄڻا، وري مُن وتا
آءٌ پڻ هلئس پٺم اُن جي نگر ۾ نجدا
تن پڇيو حضرة خضر منکي ته هليو آهي ڪيڏانهن
مُن جيئو منجهه خدمة آنهجي هليو آهيان
تمام فيض مند ٿيان آنهجي صحبتا

تا پڇيا منکي ته اي قدرت ٿوکي نه آهه
جن هل مٿس همراه ٿي ڪري صحبتا
ادا هميشه مهجي عادت آهه اها
جن نماز فجر جي پڙهان منجهه مڪي شريفا
اُپرين سج جي وهان منجهه اُن جاءِ
پوءِ ڪري طواف ڪعبي جو ٿيان فارغا
پڙهان نفل اشراق جو منجهه مقام خليل الله
پوءِ ڪريان سير دشت جو ڪمان منجهه صحراءِ
مهورن نبايان خالص لاءِ خدا جل وعلىٰ
ع جيڪو ڪرو هوءِ وهت نانده همراهي ڪريان
حتى وقت ظهر جو مڪي منجهه مٿا
تڏهن منجهه مديني وڃي پڙهان نمازا
زيارت ڪريان ڏو قبر سندي پيغمبر خدا
صلوٰة جي حضور ۾ جهڙ فارغ ٿيان
تهر وڃان وري پٺ ڏونهن ڪريان ڪاراها
جن جنگل کي بار ڪرو ٿيو ڏسان
مدد ڪريان تهين ڪناءِ پار ڪنا

اِجي ڪم ڪيو هو ڪهِ وانگي ته وات نڪان ريا
جڏهن ٿي وقت نماز عصر جو تڏهن اچان
بيت المقدس ۾ اُت پڙهان نماز ادا
پوءِ نماز سان اچي مٿي طور جبل پڙهان
ڪُڏهن پڙهان وليتن ۾ هيڪاندو پڇاءِ
۽ جڏهن نماز عشاءَ جو ٿئي وقت مٿا
تڏهن مٿي بند ذوالقرنين جي حاضر ٿيان
اُت اوليائن ۾ ڪڏهين پڙهان نماز عشاءَ
پوءِ سڄي رات بندي پنان آءٌ دعا
ڪران پناه ياجوج ماجوج کا
جڏهن رات گذري وڃي پره ٿي پيدا
تڏهن موٽي هلان مڪي شريف ڏانهن ڪارڻ نماز
اچي پڙهان نماز فجر جي مهڙ ڪعبي ڪريما
اِن پر آهي حال منهنجو سيئي ڏيهه قيامتا
سڃاڻان ساٿ ستا اسين هم حڪايت لنڪسان سڀ جا
راويتن ڪي هنڌ حڪايت صحيحا
آيو مردو ذڪر و مجهه جنهن مٿ اميرا

يعني

ٻئني حضرة عمر وٽ وڃي آيو ڀڄي پتر ڪا
عرض ڪيائين انهي نه اي امير مؤمنن جا
جيڪس حقوق مرني وياڻي آهين ماٽر جا
ءِ متي ماٽرن ناهڪو حق سند وياءِ
تڏهه حضرة عمر فرمايو ته اي آدا اي نه آهه
بلڪ والدين تي پڻ آهين حقوق ويا جا
هيڪ پرنائين جو سا جا آهي اصلا
نه وياءِ ڪي نه پتي عيب ماءِ جي ويارا
پيو نالو رکيس سفر موجب شريعتا
ترو علم ادبس ڪريس تعليما
تڏهه پتر چيو حضور ته اي امير سڪورا
آئي منهن ڪيو ڪو هيڪڙو انهن منجها
مائي ڪني پڻ سان پرنايا منڪما
ءِ نالو رکيا من اتي جعل نالن منجها
جعل جن تند ڪي سنئي صحي ڪيجاه
ءِ پڻ پيار نانءُ هيڪڙي آية ڪڏاما
جيتره سي امير نگر ڪا حقيقت اها

عاجز عالم سڀ ٿيا دليل دلگيرا

تان نالي نعمان هو حاضر مجلس

امام اعظم لقب جنهجو صاحب مذهبا

هيس عمر ان وقت ۾ ڇهه ورهه پورا

ته انهي نصراني کي ڏنو جواب منجها

ته الله هيٺ منبر ڪا ته ڏيان جواب

حجت ٿا صد الٿو وري منبر مٿا

تنهن امام چڙهي ڪرسي تي ڏنون جوابا

ته الله ڪري تو قدرتس هيرا ڪيرا

جن توکي اڳهي منبر اٿا چاڙيا منکا

هيڪڙن ڏني اڪر ار تو ٻين اهانتا

جاري هيڪڙن کي ماري ٻن ڪا

ڪم ڪري تو قادر ڏني اخرو اهرا

ٿيو شاڪر ڏکي مالڪ ملڪ جو اهڙيا صلا

جن هيڪڙا ڪم پيارا آهين صاحب ڪيا

ٿيا تون آهين وٽس ڪي ڪم پيا

ٿيو جواب جهنم سن نصراني من ڪنا

جن

جن شمع ياري ڏس تن ڪري نظرا
جان هوءِ مهار شمع جي ڪهڙ طرف ڏانهن
تان مهار مالڪ جي ٻاجھ ڪه جهنا
۽ جان مهار شمع جي جو ڏس هيڪ ئي آهه
تان جا ٻنهي اپر توجه مولىٰ جل جلاله
هر طرف هيڪ جهو جهم تفاوت نه آهه
تڏهه نصراني لاجواب ٿيو ويس تدرتا
اڳي ڏني فتح مؤمن کي ٻاهجي يارا
سبب فراست فهم امام جي رحمة الله عليه
سا ٻڌايان اڪا ٻي حڪايت ليکيان — سابن سُڻيجا
راوين ڪجي روايت هنير صحيحا
ته جڏهه حضرة ابراهيم روندو هو خاص خليل خدا
در جي دراءِ ڪني خالق جي خوفا
تڏهه آواز ٻڌيندو هو فرشتن جي تدرا
فرشتن جي عربي م ڪهن ٿيندا
۽ جي شروع ڪندو هو تڪبيرين تمامَا
ته قلب نه ڪامل جو ڪندو هو ارادا

جهڙي خبر ٿڙانم قادر موڪلي آهه
ومن قوم موسىٰ امة يهدون بالحق
وبه يعدلون قادر ڪلام ما
اِن هوائن هِت ته جنان پائر سگا
بي ڪيئن عبادت ربَّ کي جل وعلا
پوڙ ياد مهجور ونت ٿيو رسيو رحمتا
ڪئُم دنُن اڳڪي مڇڙ هن جا
آهه رهيس هيڪلو مڇڙ جزيري تنها
جي تن گذاري سگهه ته ٿيڪ مڇڙ هن جا
هو رفيق منش ڪر عبادت خدا
مڻ اٿم جيڪي جوابم ٻچيم ان مرد کا
ته اڄ منکي عبادت ڪانه ٿيان مشغولاء
اِشاري موجب ان جي ڪئُم شغل طاعتا
تکي رهيس اُنهن مڇڙ عبادت مولىٰ
تون ڪنان ڏينهن احان انپر ڪندر پا
تان ڏنم ڏنم ته هيڪري پاڻي جاري جزيري
لکي رهيس پئي ته جي ته آهان اڄلتو ڪتا

ويجن

وَڃڻ ۾ سندسُ دروازي جو جبل وِڃا

پاڻي ٻي نڪتو صحي ته دروازي کا

جان ڀينس دَر گا تان مٿي ڪندي پاڻي جي

مارڻ هيڪر وجهو تنکو زنجيرن سان

دانه تو ڪري انجر گا ٻجهد اپارا

آء ڏيٺي ان مر دکي تس حيرانا

حڏه ڏِٺاء منکي کني نظر بينڻ کا

تڏه دانه ڪيناء دردين فرياد فغان

ته اي مرد پيار منکي جرعو پاڻي ملا

آء تس اوڏو پاڻي کي سني تو ارها

حاڻ پيار يان انکي ڪوجيڪو آب منجا

کني ٻڪم اندم اوڏ وڃا ٻڻ

پايم وجابن واتم تان اوچتو ماگاه

زنجير جيکي ٽرٽ پيو منجهه هوا

تڏه هاري حيديم پانکي واري هٿ منجا

تان وري زنجير ڊرو ٿيو ايو زمين ڏانه

من پرو بيو مر تبو ٻڪ پاڻي منجا

جان اُڏڏو آندمُ تان پُٺ جيڪيو زنجيرا
تڙو ڏاءِ پِن ابر اُٿيو وڏو متنجير هواءِ
تڏهه جبران تنهن نڪن پيئي حقيقت سا
ڇيو مهس پرم ته ڪنيرُ آهي ڪجار ونونام
هي احوال توئين ٿيو ڪهي سبباءِ
تانجي آءِ قابيل آهيان حضرت آدم دياءِ
ڪٺو هوم يا ڀجو هابيل ڀجو نام
هي آهي عذاب من اُتي اُنهم سببا
راوي جوعي وريٿ درنس نڪن وڏي هيتا
موتي اُئيس عابد وٽ تان ٻجياءِ منڪا
تدا اَچ ڪيتي هوءِ ڪهرا عجائب ڏٺاءِ
تڏهه ڪئم قصو تهس مثالي موٽ ا
پُٺ هوتس اُن عابد وٽ ڪي ڏٺ ڪيترا
اَچي ديم ٿيم ٿيه هيڪري حب وطنا
يار سارئم ٻجرا عزيز اقرب پاهجا
ٿيم شوق ڪئون نڪن ٿن جي پيئن لاءِ
روئي لکيس ڪنون تنش غمناڪا

عابد

عابد ڏسي حال مهجو کيئي ترت تياء
تدا ي پاڻ مهجا توکي ڪڻ ٿيو آره
حڪم ڪر منهنجا وطن ياد ڪياء
من چيو آهه جواب ۾ وري اڳيان
ڏري پيا مونکي ته گهر وطن مهجو آهه
من چيو شهر ۾ بصري جي آءُ دهان
تڏهن ڪري مه آسمان ڏني ڪوٺياءِ ڪڪر
تيار ٿيڪي ته ويچي تو ڪيڏا آنهه
کهري ۾ پاسي آهي امر توکي صاحب جهي يار
تانجي نالاني يار ڏني آهي مونکي امر ا
انکي مونکل ڏني ڪو نياءِ بي ڪا
تيار ٿيڪي تن ويچ کهري طرف ڏانهه
آهي امر وسن جو سل حقيقت سا
تانجي ويچانو بصري ڏڏنه امر سڀ الله جل جلاله
تڏهه چياءِ ڪڪري ته وٺيو ويهه هن مرد
نيئي جيڏ جانهن بصري شهر کي پهرا
داوي ٿيئي ڪيئو ڪڪر مونکي اوچيو آتا

جان ڪڏِ ري ويرم ڪا مُدت قليدا
تان اَچي حيڏ تا اِهم نِتم ڪرجي جيت مٿا
ڏِسُو ڪماءِ ڪا لَن جي هَنو هِي سارِ
ڪرهو مهارِ حق ڏونر يڏي غير جا خطرا
سنا بجايان اونا حڪايت ليکيان سائين سنبجاه
راوين ڪيو روايت جو هنير نقلد
تہ حضرة سعيد بن جبير جو رحمت ڪرس خدا
هو ولي ڪامل نڪن تابعين منجا
تهجي قتل جو ڪيو ارادو بادشاه
ابو حجاج بن يوسف جو آهي مشهورا
ظالم ظلم وترو بد بخت بيڪارا
تہ هلايا وني جنان پاڻي پيادا
تہ ولي آچو حضرة سعيد کي نهاري من ڏانه
سي پهري وهيا ويهي نهارن لاءِ
نجا ئيڏي نهاري ڏي اچي لنگهيا نا گاه
وٽ نصراني هيڪڙي جو هو راهب منجا
وينو هو منجهه صومعي بچيا ا ته گا

ڏٺا

ڏمار نيشاني راهب کي سنڌي سعيدا
راهب چيو اي سچا نان انکي اصلا
آهي مرد هيڪڙو ان نيشانين سان
آهي فلاڻي جبل فلاڻي جا
معلوم نه هئي راهب کي حقيقت اها
تڪ ڪرايو ظالم انکي ڪارڻ قتل لاءِ
ذتس موجب راهب جي جان آيا ان جاءِ
تان آهي سجدي منجهه نماز جي حضرة سعيدا
چيرا بادشاه جا آهي وتس اُيا
جڏهن فارغ ٿيو حضرة سعيد نماز کنا
تڏهن سلام ڏنا وليءَ وار وسلام ما
پڇيا انکي ته کهڙي ڪم آئيا
تان ڏنيا جواب ته حجاج آهيم موڪليا
طلب ڪارڻ تهجي تو ڪوٺي تو کا
تانجي ڳيا بلاءِ تو ڪوٺي منکي بادشاه
تڏهن چيو مارڻ جواب ته اسان معلوم نه آهي
پر آهي هلڻ تهجو ڪنون دڙ ڪارا

اجي نه هلندؤ رضا س تڏهن ئي اُن زور رسن
تڏهن هت ڪئي ڪياءِ قادر کي حمد ثنا ء
پوءِ پڙهياءِ پيغمبر تي شئو تا صلوتا صلی الله علیه وآله وسلم
پوءِ الي هليو همراه ٿي پيادن سان
آڇي ان صومعي وٽ رات جو رسيا
راهب هو جنهن ۾ ويٺو نصارن منجها
ڪڍي منهن پاهجو راهب دريءَ کنا
پڇيو سڌ ڪري ورئي نقيبن کا
تڏهن هت ابو عابد آکي يارا ه
مهدا پيادن جوابم آند جيو اکيا
تڏهن راهب جيو منجهه آڇيا صومعي کا
آهين اِن زمين ۾ صحيح سيه ڪنان
متان ڪو ڪري آکي ايذا ء ان منجها
تڏهن مرحب مارڻ ملڪ جا هليا صومعي تان
مڪر سعيد ويهي رهيو منجهان ان مڪانا
جيو نقيبن بادشاهي نٿ تن منجهان ء
تا نجي اء نٿو دبر جان مڪر ڪتاني الله جل جلاله

وري جيئُون پيا ڏِنِ حضرة سعيد کا رضي الله عنه
ته جُڪُسُ پاڻي تو نه پيجي ويڃان هِتا
تنهِ نشو اَچ تنَ اِنهِن سَبَبَ لاءِ
تِڏهن عابد فرمايو ته نه آهيم ليءِ جيا لاءِ
مگر سبب نه اچن جو مونجهي اهُوئي آهه
جن توئين ڪرم گهڻي مخلوقن منجها
تنهِ مدت جمار پاڇي هر گز هميشا
تا جيئو پيا ڏِنِ وري ولي کي اکيا
ته توکي پهچ نجيد ٻڌائُن هُنِ هُم اصلا
جن ڪاڻِ ويجي توکي سيه گهو شيهن
ته اِس پاتشاه کي کهڙو ڏنهم جوابا
جيئو سعيد ٽنگي وري هُنهن ڏوهاب اکيا
ته آءِ ڪهڙو خطر ڪو مون کي هرگز جياءِ
آهي قادر من تي ڳاڻي حافظ ٻند نا
تنهن رب آهِس ٻي جن پچائي ٻند ٻيا
ڪيتا سيهن مرُن رکي محفوظ پا
تا پچائس وري ته ڪِن آهي منجهان منجها

جو ڪرتو فخر هيترو نبوت جي بارا
سو نهاري سعيد چيو آءُ ٻنهي نه اهيان
گنهگار اهيان ڪو لوڙيندو وتي الله جو
سڏ آهي الله جو جو مون کي آڳو آهه جڏهن ته
جن پڇندس ان ڪنا ۽ هڏهن اصلا
نڪر هوندس پره سي دارا ان ڪناء
تڏهن پيادن پاتشاه جي ڪيو ونيا ها
در نوري صومعي جو منجهه ويا
ڪري گمان هنن تي جيت ويٺا
نه متان پڇي سو وڃي ٻاهر ٻهر اتا
تيجي رات جا ڪيئا ويٺا منجهان جا
تان سڪوئي سعيد هو غار ۾ مشغول لا
سڀهن اچيو تواضع ڪيا انجو ۽ ڪورنشا
ونجيو ويٺا دور سي گهڻي ادب منجا
پيادن ويٺي ڏٺي اي سڀ حقيقتا
جڏهن رات ڪٽي ويٺي پره ٿي پيدا
تڏهن الهي حيت تا آيا حضرت سعيد اڪيا

هٿ

هَٿَ پيرَ چُمِنا اُٿِي جا ڪَنِي نِيازَ مَنجها
خاڪِ مَڪِنا، قَدَمَنِ جي ڪَنِي مُهَنڪا
جُوئَنَ لَڳا وَلِي ڪِي تَه اِي سَعِيدَ سُونهارا
اَسِين فِدا آهِيُون تُنهِنجي قَدَمَنِ مَٿا
حَيفُ آهِي اُنَ شَخصَ کِي وُڏو وُڏو وادِيلو
جو تو رَکِي تُنهِنجي قَتلَ جو دِلِ ۾ ارادو
بَرِ اَسِين ڪُهڪَري جِنِ اسان وَسِ نِڪا
ڏِٺي سُهُ اسانکي مَلِڪَ مُوڪَليو آهِ
تَه هِتِ اچِي اَڪِي جنهن ۾ ٿِي مُحَمَّد جاهُ
هاڻي جيڪا اِي زَماني ڪَرَ هيُون اِسِ سا
جِنِ جو نَه هَلي ٿِيهَ تُونِ قَتلُ هيڪاندا
تا ٻُجِيو وَلِي تَنکي وَرِيَ جَوابُ
تَه نَه آهِي مُنهِنجي رِضا اِنَ ۾ هَرگِزِ هِيسٽاهُ
جِنِ ۾ ٿِئي ايذا ڪِهِ مُؤمِنَ کِي مُنِ ٻَندِرا
جِي هُوندي قَضاءَ اللهُ جِي تَنهِنجي مُنهِنجي قَتلَ
تَه اَلبَتَه ٿِيندي جاري خواهِشَ خُدا
ڇِڻين مُنهِنجو اُنَ ڪَنا ڪَندو نَه نَفعا

پوءِ اُتي هليو بادشاهه جي پيادن سان
اچي رسيو ته شهر جي واسط جهجهو نامُ
بتي ڇياءِ ماڙني ملڪ جي ترائي ياراهه
آيس هواس سفر ۾ رفيق هيڪاندا
تان جيو جايو مهجو سٺي بخشجاه و
اجل آئيو اوڏڙ مهجو اَهه آداءِ
اڄ کي رات ڇڏيو ۾ هيڪلو تنها
ته ڪرڻ ڪي توشو ساري سفر لاءِ
ڪنا ڪناهن اهجي مو تان ڏونه مولي
تمانه اگو عفو ڪريج مهجا ڏوهه گناه
سڪرات ڪرهيم سهڪي ۽ احوال تر جا
۽ سوال منڪر ۽ نڪير جو ڪرهيم اسانا
سڻي اي ڪالريث پيادا روئڻ لڳا
۽ جوش لڳا سيني ۾ ته واءِ اسانکي واءِ
حبه نن هيڏي زهد ۽ رياضت سان
تو ڪري ڪالهه صبر ڪي ورجيو ڏيراءِ حد
پوءِ اُتي عابد اُن جاءِ ڳا ڏين ڏاڍي ماڳا
شروع

شروع ڪيائين عبادت تمام ساري سمر لاءِ
غسل ڪري ڌوتائين مريئي ڪپڙا
سڄي رات عبادت ۾ ڪيائين قيام
توبه ڪيائين زاري اپر نياز
پڻ بيٺائين مرڻ تي پڇڻ ڪنا هن لاءِ
جڏهن رات گذري ڪيو شمس شعاع
تڏهن آيا شهر ۾ ڪيائين خبر ظالم کا
ته هنن اندر وڃي حضرت سعيد کي جهلي جلد
۽ هٿرا ڏنائون انکي عجب الهم جا
آڻيو پاڻ پليت ظالم حجاج جا
ته آيو نٿو ڇٽان ان ڪنا منافق ان جا
وڃي اچو ٿئي من وقت في الحال لا
تڏهن بيٺا حضرت سعيد کي وٽ ظالم بادشاه
تي پليت پڇيائي ته ڪهڙو تنهنجو ناءُ
تان چيائين نالو منهنجو سعيد بن جبير آهه رضي الله عنه
حجاج چيو وري نه تون ناهه سعيد ا
ملڪ شقي آهين بدبخت بدڪار ا

تانجي مامُترن مُنَ تي رکيو اهو وئي مامُ
تان پکيت جيو خارجي پاپي پاتشاهُ
ته جيمرُ وتن شقي آهي نهري تنهنجي ماءُ
تانجي اُن آهي علم عليم کي منکي خبر نه کا
ته کي ماءُ مهنجي شقي هُئي کي سعيد بنجا
ياني پاتشاهه ڏلي اهر وخيالاءُ
ته منش بها نون ڪنور جو ڪو ڪرتاڻ
سڀ جهم جي ڏکڙ ڪرتاڻ سند ڏوڻي مدد
پوءِ پچياس دين جي مهري حقيقت
ته ڪنهن جو تِن منجهه حق حضرت محمدا صلي الله عليه وآله وسلم
تانجي اُو نبي آهي سچو رهبر رهنما
تانجي ڪنهن جو ٿي منجهه حق حضرت صديقا رضي الله عنه
تانجي اُو يارُ هو نبي جو خليفو خلفاءُ
وري پڇيا ته ڪنهن جو حضرت عمر ڏانهن رضي الله عنه
تانجي اُو ناصر هو دين جو يار پيغمبر خدا صلي الله عليه وآله وسلم
وري پڇيا ته ڪنهن جو حضرت عثمان غني رضي الله عنه
تانجي اُو هو سڀ پرپاڪ حرام ڪنا

يارهون پيغمبر پاڪ جو شهيدن منجها
ڪيائون مال پاڻهجو صدقو صحابن تا
وري چيائين ته ڪئي جيئو منجهه حق حضرت آبتاه
تنهنجي اهو داماد نبيءَ جو سڪورو صحبيا
دروازو علم باطني جو افضل خلق کا
ڪرڏي بيبي بتول جو فاطمة زهراء
چيائين ته ڪئي جو حضرة معاويه ڏانهن
تنهنجي اهو صحابي هو نبي جو هو ڪاتب الوحيا
ڏنهن ڪا ساعت مانڻ ڪيائون ان لئيت پڇيا
پوءِ چيائون ته مجهي حال ڪي اي سعيدا
تنهنجي وانءِ ان شخص لئي آهي هميشاء
جو محروم بهشت کان وينو دوزخ ڏانهن
پوءِ پڇيائون حضرة سعيد کي هوري ظريقيا
ته ڪهڙي پت گماشان توکي جي تو سا
جيئو ڪامل جا ايم ته اختيار تهجو آره
جهڙي تره نفس اچ ڪنڊي منجهه دنيا
تهڙي صورت توسن ٿيندي صحي سيا

تنهن ڏينهن قيام جي ڏينهن شڪ شبها
وري ٿيا سعيد کي ته ڪري تون ڪي خيال آهه
ته آءُ عفو ڪريان جيڏيان قتل ڪا
تانجي عفو جي نه ٿجي منکي اميد نه آهه
پوءِ حجاج امر ڪيو پڇڻ ماڻهن کا
ته ڪيئي ڀير قتل ڪرهو ان شخص کا
سي مارو جدا ڪري ڪيتس ڀير هلڻا
آيا ڏر وت ڀيري تان ڦر ڪيو منجها
ڏسي ڪلن ڪامل جو ظالم ڪي ٿيو عجبا
مونجي ڪو تاب ٿيا وري پاڻ
ته هير وقت ڪلن جو ناهي ڪو اصلا
تون ڪيو ڏر وت ميان ڪهيا ڀيلا
تانجيو ولي جواب ان پليت ڪا
ته ڏسي جرات تنهجي ٿيم حيرتا
ته ڪيهي جيئري آئي دوزخ جي ڪرجرتا
عين حلم ڪنا رب جي ٿيم عجبا
نه ڏيهي پڇس آيو پاپيو ڪنا حڪما

ته وري نت چم چپ ڪر هوسي ٿئا
جيئرن بادشاه جي نت پکيڙي ٽڙيا
مٿن سمها رٿا، سعيد ڪي ڪارڻ ٿيا
تڏهن ڪامل ڪري منهُ قبلي ڏوه چيا لفظ اها
اِنِّيْ وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِيْ فَطَرَ السَّمٰوٰتِ
وَالْاَرْضَ ڪهڻا، ڪڏا ما
تن ڏمر جي امر ڪيو پليت بي حيا
ته منهُ قبر موڙي اءِ واري قبلي ڪنا
تڏهن چيائين لِلّٰهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ فَاَيْنَمَا
تُوَلُّوْا انثم وَجْهُ اللّٰهِ اِي ڪڏا ما
تڏهن جيئو جڙي مارڻ کي پليت پهس منجها
ته اونڌو وجي منهُ ڀر ڪر هوسي ٿئا
تن عابد اظهار ڪيا اهڙا الفاظا
مِنْهَا خَلَقْنٰكُمْ وَفِيْهَا نُعِيْدُكُمْ قادر ڪڏا ما
پوءِ وجي مدير ڪُٽنا، ڪيا ٻه ڳا
سعيد شهادت رسيو لڏ منجها دنيا
ڏسڻو صبر ڪاملن جو مٿي رب رضا

جَاوَنِ وَاحِدَ کي سَائِي جَانَ وَا
رَاضِي رَهَنِ رَضَا تِي گهڻن ڪين هَا
آهي ڪو جَان کَنِي پَرتن صَادِقن اڳَا
سَاڃَاڻَان توئِي حِڪَايت لِکيَان سَائين سڀجَاه
رِوَايت ڪِئِي رَاوِين هِيئن حِڪَايتَا
تَه هُو هِڪ وِلَايت رُوم جي هيڪڙو پَاتشَاه
نَصرَانِي سُو هُو پَڙهِي ڪِتَاب اڳيَان
تِه مُوڪلُي قَاصِد پُڇو عُلمَائن ڏَانهن
جي عَالم بَصرِي شَهر ۾ هُوَا رَهَندَا
تَه وَڃِي پُڇي تن عَالمن کي هي ٽِي مَسئلا
جَان جَوَاب ٽِنِ مَسئلن جَا ڏِيَا تُڏهن تَا
تَا ڪنُوتن مُوٽ ڇَاري نَات جيئن تن اُن ڪَا
تَه ڏِيِ هُو دِين پَاهِنجُو مُسلم اِسلام مَا
ڪَر هُو دِين اَسَان پَاهِنجُو نَصرَانِيَه قَبُولا
جَڏهِن آيو قَاصِد بَادِشَاه جُو پَنهنجُو بَصرِي شَهرا
تَڏهِن پُڇيئين عَالمن اُن وَقت جي چيو قَاصِد ڪَا
تَه پُڇن تن مَسئلا جي بَادِشَاه چيا

تَا پُڇِي

تانجي پهرو مسئلو تن تنجاهي سنجياه
ته ڪرينئو ڪم ڪهڙو پرڏير پاڪ خدا
بيٺو پوشاڪ الله جي ڪهي تون جيئاه
ءِ عرش مهاڻ مالڪ جي ڪهڙي طرف ڏانهن
جڏهن عالمن سنئينام ڪي رهبر ڪنا
تڏهن ڪريا جاليه ڏيه مهلت ان ڪنا
فهيم مرين وڪرم ناٿئي ڪڏهن ٿيا
سنئين نهار نه جواب جي وڏا وتن ڪيا
تان حل نه ٿيو هيڪڙو مونهن تن مڇا
عالم مرني جواب ڪا تا جڙي اپنا
جڏهن جا پيهو پيون اچي مدت معهودا
تڏهن پيغامي پاتشاه جي ڪوٺيو عالمن کا
جمع ڪري پرنا بصري جا ڪيا بڪيا
پوءِ قاصد جڙين منبر لئي ڪيو آواز
ته اي مسلمان ڏهو جواب مسئلن جا
نات حڏهي دين باهي وٿيو نصرانيه ڪا
تان جواب ڏي ڪو نڪو سڀ حيرت تا

عاجز عالم سڀ ٿيا دليل ڏلگيرا
تان ناگه نعمان هو حاضر مجلس
امام اعظم لقب جنهجو صاحب مذهبا
هيس عمر ان وقتم ننڍڙو وڏڙو سپورا
ته اٿي نصراني کي ڏنو جاءِ منجها
ته الله هيٺ منبر کان ته ڏيان جواب
جنهن قاصد اٿو وري منبر مٿا
تنهن امام ڄڃي ڪرسي تي ڏنو جوابا
ته الله ڪري تو تدريس هيٺ اڳرا
جن توکي الاهي منبر اُتا چاڙهيا منگا
هيڪڙن ڏني اگر اٿو بين اهانتا
چاري هيڪڙن کي ماري بين کا
ڪم ڪري تو قادر ڏني آخر اهرا
ٿيو شاڪر ڏکي مالڪ ملڪ جو اهڙيا صلا
جن هيڪڙا ڪم پيارا آهين صاحب ڪيا
ٿيا تيص آهين ذري ڪي ڪم پيا
ته تو جواب جنهن سن نصراني من ڪنا

جن

جنِ شمع ياري ڏٺس تن ڪري نظرا
جان هُوءَ مُهارِ شمع جي ڪهه طرف ڏانهن
تان مُهارِ مالڪ جي پاڄُ ڪئه جهنا
۽ جان مُهارِ شمع جي جُهو ڏِس هيڪ هئي
تان جانچ اِنهيءَ توجهه مولىٰ جل جلاله
هر طرف هيڪ جهُو جهيم تفاوت نه آهه
تڏهه نصراني لاجواب ٿيو ويس قدرما
اڳئي ڏني فتح مومن کي پاڻهي پارا
سبب فراست فهم امام جي رحمة الله عليه
سا ٻڌايان اِيڪا ٻئي حڪايت نيڪيان — سائين سُنجها
راوين کي روايت هئين صحيحا
ته جڏهن حضرت ابراهيم رُوندو هو خاص خليل خدا
دِلِ جي درد کني خالق جي خوفا
تڏهه آواز ٻُڌبو هو فرسنگ جي تدرا
فرسنگ جيڏي عربي مِرِ ڪُهن ٿيندڪا
۽ جي شروع ڪندو هو تڪبير نمازا
ته قلب نه ڪامل جو ڪندو هو ادا

سڀجا جوش اندر جي خالص خوف ڪنا
سو سچند وهو ڪوه بندي ظاهر ظهورا
مُه مڃيو ذرڙو تيو اڳي جي عظمتا
ايڏو خوف خدا جو هو نبين کا
جي معصوم مقبول پکن ڏني پاڻ ڏوا
تڏهه حضرت فرمايو هاشمي خاصي خيرورا
ته رنج براهم مانگي بي فرماني ڪنا
جنابي فرماني الله جي مخبر ڪهم امرا
مڃڻ وشي نعمت ڏني جي ٿي مغرورا
مٿان محروم ٿي ڪنا نعمت عقبي
اُتي ونڃي تن ٿيا دوزخ عذابا
ناهه طاقت ڪنهن سندي عذاب خدا
تون ٿي قدر لهي هيڪري ڪڍ اکي جيڻا
پڻ حديث حبيب جي آهي ان ما ڪا
هاڻي سڀهو مومنا هي جي ڪنڻ ٻا
نه حاڏه صحابي حضرة جا هيئر روئندا ويا
قلب جن جا صحبت محمدي سين روشن ٿيا هوا
ترڙه

تڏهه پرآسا ٻجهي حال کي ڏوهه ڏوهه آسان وارا

جن اِن گايو پيو سمهون سوارا

زمانو پوءِ ٿيو ظاهر فتن شا

ڏين وڏو منجها مادو صدا حيات تقوى

عمل وڏو منجها عالم آيو قرب قياما

مکر کي ٿو ڪرا جي عامل عمل سان

اثر ظاهر ٿيا قيام جا فتن ۽ فسادا

تڏهه ڪر جي اهڙي وقتم کوشو تن کنا

تنها صحبت جن جي نفع موثر نه آهه

پيئي مادن کاهن زمان جي گهڻي عزتا

۽ فخر علمن اکين جي کجي نظر عبرتا

اقتدا کجي اُن جي تهڏ لا تو نرا

ته مانه متابعت ۾ اُن جي رکجي هدايتا

جهڙ جيو عالم حب باني ڏين سنڌا

اِنّ مَنْ حَرَمَ الوَعظَ ضاع دينه

كالمريض اذا فاته العلاج

ته تحقيق جه کوشو ڪبو سان وعظ جي گا

دِيْنُ وِڌُو صَحِيْحُ تهِنجِي هَٿَ مَنجها
وِڃَايَاءِ آخرت کِي پَٽيو خَرَابا
آهي اُو مَرِيْض جِيئَن سَدَا هَمِيشا هُو
تَاجِي تِهٖ مَرِيْضَ جِي ڪجهي ڪَانَ دَوَا
صِحَت نَه ٿِي تهِنکِي اَکثَرَ اَوقَاتا
اِنِيرَ آهِي سَکو مَارُو وَعظ ڏَارَا
عِيْنُ ڪَنَ فَرمَايو عَالِمُ ڪرِيْنُ رَحمَ خُدا
نَه جيڪو نَري ڏِيهَانِي قُرآنَ مَنجها
سَنئُون يَانکو فُرقَانَ جو سَارِي شَوقا
عِيْنُ نَه سُنِي ڏِيهَانِي مَنَاقِبَ مَشَائخِن جا
يَعنِي عَادَتُ اَطوَارَ ڪَامِلن سَندا
نَه ڏٺو ٿِي قَلبُ اُنَ جَواهِرِي ڏَاڍايَا
جِنُ ڪَندِي ٿِي فَرمَانِي پٽيس بَاڪنڪا
ڏِيهَان ڏِيهِ ڪَرِي زِيَادَتِي مَنجهه مَعصِيَتا
تَانجَان سَبَبِ گُنَاهَن جِي ٿِي لَائقُ عَذَابا
آوَ لَمِ ڪِتَابَ جِي پڙهي ذِڪرُ ٿِيو آهِ
پَرَوَارِي اَندُمُ آخِير مڪنتي تَا ڪَنِيدَ لاءِ

تمامه

ته مانه ياد ڪيرڻ ٿي وري ٻهـــارا
سڻي نصيحت ناقص جي يارا ياد ڪيا ه
جڏهن سڪورن عالمن اپر فرمايو آه
تڏهن ڪو جي نہ عادت پاهجي ڪجي هميشاه
جهڙي اڪين ڪاملن ڪنان مشهور آه
طريق پرن قرآن جي تهجي طريقـــا
نہ ڀي شوق جون جهنگي عز فمراصلا
معني اين تهجي لکي پڙهي ڪرائن
تونئي ڪ آهي مشهور ڪنون احتياج نا آه
پرمنان ڪن کي معلوم نہ هئي حقيقتا
ته ورساري صحيح ڪن وات سونهاري سا
مراد ان اگرن مٿجا آهين سورتن جا پالا
مٿجا حرف في جي سورة فاتحا مراد آه
آهي ابتداء قرآن جو سورة سڪوريءَ سا
ع ميم مٿجا مقصود آهي سورة مائدا
ع ي يونس لکه تن بي بني اسرائيلا
شين نالو شعراء جو جا طاسين نجم آه

مُرادا ٿُنِ وُٺَ ڪِي الصَّافاتِ منجهارَ واوَ ءِ
آهه دا ادا سُر قَ سُورَ جي قافَ حرفَ منجهاءِ
ڪِتيا ساري جي پڙهڻ طريقَ سِڪَ هاڻي
ڏيهان جي جيجي قاري ڪندو شروع
ادا ٿا ما اوّل ٿيس ايندو ڪي فاتحه پڙهي
وقتا مائدہ سورت جي چنجهار ڏيهه پڙهندو
تماما ڪندو وٽ سورت يونس سورت آئي
شروعا ڪندو جي يونس گا اوّل ڏيهه آخر ءِ
ڪو ئيندو اسرا بني وٽ ڏيندو حي سوٽي
سورت ڏيهه ستين پڙهندو بني اسرائيل گا
جي اوّل سورت شعراء ڪندو تماما
جڏهن انڪاري ڏيهه شروع ڪري شعراء گاءِ
ڏُٺ سورت والصافات وٽ ڪري اختتاما
ءِ اربعا ڏيهه پڙهندو وري والصافات وٽا
سوئي حي ڏيندو سورت ق ڪي آڱيا
ءِ پيري قاف وٽا ڏيهه خميس جي خوشي سان
سو ڪري قرآن جو ختمون تماما

تمه

تہ اِنَ مرتبن ۾ فضيلت حاصل قاري گا
هيڪ ٻرن هفتي ۾ سڄوئي قرآنا
۾ متابعت آڪين جي تني حصولا
جا آهي طريق مقبول ڪنو نا جي سا جا
ءِ جي مناقب مشائخن جا عالمن جيا
۾ سڄڻ ڏنهاڻي ٻيجي شوق منجها
مراد ٿن تنجا آهين ذڪر صالحن جا
جهر اخبر هن نسخي اهين مذڪورا
اطوار صحابن تابعن ۽ ٻين ولين جا
تاپي ڪر جي تہ ڏنهاني هن نسخي منجها
ڪ ٿري ڪه ٻي ڪتاب عربي فارسي گا
ڏسي ڪ سني گالي وڃي لائي نصيحتا
تہ قلب ڪوئر تني لهي قساوت تهنا
۽ متابعت ان جي مانه اچي هت هيٺيا
آهي ڪتابنم اهري تڃا ٻرا
تہ فرمايو حضرة رسول رب جي مير محمد شا
ستو ذوا وجوهڪم بذڪر الصالحين

معنيٰ اِنَ حَدِيثَ جي سُڻي صحي ڪجاه

تہ ذڪرس صاحبن جي تيرؤمہ پهچا

ڪناشتر مندڪي ڪنا هن جي ڪرهُو مرڪارا

آنهو ياد قلب اتي ياهيبا ڪنا ها

تجا معنيٰ هن حديث جي پڻ معلوم ٿي اها

تہ ڪڏهن ماروڪي تہ سُڻي ذڪر صاحبن جا

تہ مانہ تقويٰ سُڻي تن جي تيس حيادر

ڪري توبہ تضرع س لاهي دل دغا

پيڙدين ڪران جي متي قول ء فيلدا ۹

جن منجھ هذهم ناهڪو حال آخوآ لاءد

ڪوترو اهم قال زبان جو وات جا درا

لائق نہ آهيان انجو جن ڪريان نصيحتا

نصيحت ڪري سو جو اٿي پاڻ بجا

تانہ آهي وبال اڪرو جن منجھ قرآن آهہ

ڪبر مقتًا عند الله ان تقولوا ما لا تفعلون — انهم اهجيا آنا

موجب تڪليف تن تيڪن جي جي شائق هوا

ڪارڻ سندي ڪرڻ هن ڪتاب جي ٿيهکالاءِ يي

ڪري

ڪري سعيو ترجمو جنهن جو هُئي سنڌي ۾ ولا
ڪيم مُتابعت تن ۾ جي اِڪي سگهڙ هُوا
جن نحوي سنڌي جي ڪري ڪتاب لکيا
نا ته آهيان آءٌ هن ۾ شاعر مَتِنا
نڪا آهيم پروڙ شعر جي نڪا خبر اوزانا
نڪا ڄاڻان لغت سنڌي جي آهيان ناموزا
پر موجب حديث حبيب جي ڪيم مُشابهتا
مَن تَشَبَّهَ بِقَومٍ فَهُوَ مِنهُم ڪامل ڪلاما
اهل ڪيم تن جي نمان ٿيان تن منجها
طُفيل ان سگهڙن جي ڇُٽان عذابا
ٿيي فائدو ڪتاب جو عام ماڻهن ڪا
جي نه ڄاڻن عربي فارسي سهڪي ٿيي نبلا
تنجا ڪلام مصنف ڪتاب جي تو ٿيي معلوما
ته آهين هن ڪتاب ۾ اصل ٻه باب پورا
سڪنه باب ڏه ته آهين حڪايتون يارا
سي سڀيئي ڪالي ٻيا تي لکي شمارا
مُنڍ حڪايت سعيو ڪيو ترجم سنڌي ۾

تنهِ آندم هت هيڪا ڪتاب جا ٻه نسخا
هيڪڙو عربي هو ٻيو فارسي لغتا
ٻنهي موجود ڪري پاڻ وٽ ڪيم شروعا
تان باب ويهين نهم اصل موجب نيا
مگر حڪايه ڏه ڏه بابن ۾ ٿي اصلا
ڪه بابن ڪري ڪجهه زيادا
جان ساڍيم سين گالي مثالي موزرا
تان هيڪ سا ٻيانوي ٿي حڪايتن يارا
باقي پنج گالي منکي نظر نه آئي اصلا
ڪس آهي لکيم سهو ڪاتبن کا
پايم ڪجهي خاطر ماهر ڪري جدا
نه نهاريتي ۾ نسخي ڪريان اشتدا
پر هتي نه ايم نسخو ڪو ٻيو اڪينئون سواء
ٻيلا نه پس ڪيم ترجمي کي مٿي هن قدرا
ڪريان ٿو سوال اي تن ناظرن ڪنا
پ نهارين هي نسخو ڪارن رب رضا
ترجمي ڏسن سهو جا ڪا منجهه ڪلاما

سارئي صحيح ڪرايا تائي ته منجا

منجهه جو سنڌي جي ڪي لغة جي بارا
ڪي منجهه روايت ڪا اچي ڪي بي گهڻم ونجها
ته ور ڪري ڪرم ڪريم لکه جل وعدا
ساري ڪرين صحيح نسخي ناقص جي ڪا
دکي اميد ثواب جي اڳي جي بارا
آهي وعدو جهجو منجهه ڪلام خدا
اِن الله لا يضيع اجر من احسن عملا
ابوجهه ڪن ڪچاي سي ڪن سوچا
خوور لائق جهجو سوور سيئي ڪندا
آهيم اميد وتري ترت صاحبن ڪنا
جي ڪارڻ نصيحت نهارڻ هن نسخي ڪا
ته ڪرين هن ڪميني کي گهڻا ڏئي لکه دعا
ڪرين نيت ناقص جي ڪڏهم ڪانا تا
ته مانه مولو مهر بخشي عاصي ڪا
جڏهن ڏينه تمام شيو ترجمون هن ڪتابا
سوهو ڏينه خميس جو تيجهي تاريخا
ڪنا مهيني جمادي الاول جي سکو مهيا

ٿين ٻارهن سا مَٿي ويهَه وَرِهه اڳرا
ڪَنا هجرت حضرت محمد مصطفيٰ صلي الله عليه وآله وسلم
جي ڪَڏهن نا هُوا اُن وقتم وِرهين منجها
اڳا آرحم ڏني سا يم سَبا جا جرٿنه
وَلي محمد پُٽر ڪمال الدين جو منڪي تو مِلا
ٻينِد بِرن جي پوري ڪَري صاحب رَبُّ ٻجا
مُنها ڪَجاي ٿي ڪُوڙ ڪبيرا
ليکو جن نا هڪو حد نه حسابا
لکن ليکو نه ليکي پري پد منڪا
ڪجي ڪيم نجاتن منجها ڪي پن پيترا
ڪجي ڪيم ڪبيرا تن منجا ڪي پن صغيرا
ڪجي ڪيم جانديث ڪجي جاني خطاتن منجا
ڪجي اهنيم ياد دليم ڪجي ٿِي وِسريا
سڀي سڀي سايم ٿو ڪي آهِن معلوما
ڪجو نه آهي ڪوڏر وِ تِر جيرُ و تو ڪنا
سڀ وِجيا پاپ بَليم اَسُن تو ا ڪيا
ڪيُم مير محمد عربي شافع هر دو سرا

پون

ڪريم مير محمد عربي شافع هر دو سرا — صلي الله عليه وآله وسلم
پڻ پنجتن پاڪ پنجهن ڪريم تو ڏانهن — صلوات الله وسلامه عليهم
پڻ چاري يار نبي جا خاصا خليفا — رضوان الله تعاليٰ عليهم
پڻ ازواج ۽ اهل بيت نبي جا سڀئي سڳورا — رضي الله تعاليٰ عنهن
۽ پڻ مهندار مرن وليتن جو گيلاني ڪلندرا — قدس الله سره العزيز
۽ پڻ ابدال ۽ اوتاد ۽ نجباء ۽ نقباء — رحمهم الله تعاليٰ اجمعين
۽ پڻ غوث قطب امت جا مير ڪريم مولا — رحمهم الله
۽ ٻارهن امام ٻهڪن ۽ سڀئي صحابا — رضي الله عنهم اجمعين
۽ پڻ تابعي صحابن جا ۽ تابع تن جا — رضي الله عنهم
۽ پڻ جن وليتن جو هن نسخي ۾ ذڪر آهي — رحمهم الله عليهم
سڀ سڀ در تهجي آڳام آندم منت لاءِ
تن بخش منهنجي جن ذنب تمام جهڙا ذره گناه
ڪري هيم نادر تن منجهان جي مقبول تهجا
۽ پڻ تهجي محبوب جا جي امتي خاصا
جي انعامي ٿيا احمد حامد جا رات ڏهاڙجا
ڏهم طلب تات ٻهجي لاهيم خطرا غير جا
محبت رحيم منهنجي مير محمد ڏانهن — صلي الله عليه وآله وسلم

صلوات اميدوار بر علي الفضل
د عليم احمدي

۽ پڻ ڏونهن پنجن تنن ۽ آيتن ۽ صحابن سان
جن راتو ڏينهان روح م تي پيرين پيارا
خوف خشيت ياهي ڪر عاصي کي عطا
سنت جنهجي پيان بي فرمائين ڪنا
۽ متابعت پيغمبر ياد ڪجي ظاهر باطن سان
ڪر نصيب ناقص کي سائم سباجا
مڪر هيم محتاج ڪنهجو مخلوقن منجها
رزق ڏي هيم رازق ڏني پنهجن خزانن منجها
ڏيئي منت مخلوق جي رهيم سوا ۸
اڳا ره هي احسان مائيو مهنجا
۽ ياران ساٿي اقرب عزيزا
۽ پڻ اشنا مهنجا ۽ پڻ سنڌ م ڏاڏا
۽ جيڪي مائٽ مهنجا انهاسواء ٻيا
۽ پڻ جن سڻيو ڪيو منڪي هن سنڌي جو رنڌ
تن سڀني کي ره هي جيڪا نثر مونا
سرخرو ڪر هيم سچا ڏني منجهه مجلس محمود
زيارت ڪر هيم ڏوتس سنڌي خير ذري

سڪرات وير سهڪي ڪر سڀئي آحوال تيا
مري مراد ڪري من جي پوري پاتشاهه
ڏهيم فرزند صالح خير سان تم سڀا جا
وڏي عمر هوءِ جن جي هون صاحب هدايا
رب هب لي من لدنك ذرية طيبة سن اي سدا
صدا جيئن نصيب ڪري اولاد کي مهجي آڪا
ڪنا اهڪاين دنيا آخرت جي رکهم محتاج ناه
ڪر نعمت دارين جي ارحم تون عطا جل جلاله
ستر ڪر ستار ڍڪي عيب عاصي جا
جهڙي ڪيو ستر ڏنيم تهڙي مڃه عقبيٰ
مڱج منکي فضيح ٿئم قيامت ڏينهان
جيئن ڏاڍ رج جيئن ڪج سڀجو حسابا
ميزان صراط سهڪي ڪريان جنت ڏي جاءِ
يارو پيغمبر پاڪ جو پڙدو پاهجو لقا وجل جلاله
مولى تمنيتر من ڪري آڪا احسانا
قادر تون قبول ڪري ڪولي ڪفتارا
مرهي مومن مري ميت ءُ احياء

۱۰/۵

مَوْتَ وِيرَ مَرَنِ يادِ ڏِنارِي يَقِيْنَ مَنجها
تَه جِيئِي ڪَلِمُوْنَ ڪُوڏَس لَڏِيهُمْ مَنجها دُنيا

لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ

صلی اللہ تعالیٰ علیه و علیٰ اٰله و صحبه و بارك و سلم ٥٥

تمام شد کتاب حکایة الصالحین سندي
تاریخ دویم ماه محرم الحرام سنه ۱۲۶۸ هجریه مقدسه
مطابق مورخه بیست هفتم شهر اکتوبر
سنه ۱۸۵۱ عیسویه

کتبه العبدُ المذنب الراجي الیٰ
رحمت رب الاحدِ الصمدْ الاحقر الافقر
نُوْر محمد الشیخ سِيوي غفر الله له ولوالدیه

يَلُوْحُ الْخَطُّ فِي الْقِرْطَاسِ دَهْرًا
وَكَاتِبُهُ رَمِيْمٌ فِي التُّرَابِ